

CALUGHER Viorica

**ÎNVAȚAMÂNTUL SUPERIOR DE CULTURĂ
FIZICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA:
INTRE TRADIȚIE ȘI REFORMĂ**

(MONOGRAFIE)

Chișinău 2015

CZU 378:796/799

C 15

Redactor științific: *Goncearuc Svetlana*, doctor în pedagogie,
conferențiar universitar, Șef catedră Științe Psihopedagogice
și Socioumanistice, Universitatea de Stat de Educație Fizică
și Sport, Chișinău.

Recenzenți: *Dorgan Viorel*, doctor habilitat în pedagogie,
profesor universitar, USEFS, Chișinău
Budevici-Puiu Anatolie, doctor în istorie,
profesor universitar, USEFS, Chișinău

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Calugher, Viorica.

Învățământul superior de cultură fizică din Republica Moldova: între
tradiție și reformă: (Monografie)/Calugher Viorica; red. șt.: Goncearuc Svetlana. –
Ch.: Valinex SRL, 2015. – 226 p.: fig., tab. color.

Bibliogr.: p. 129-147 (281 tit.). – 50 ex.

ISBN 978-9975-68-265-7.

378:796/799

ISBN 978-9975-68-265-7

CUPRINS

| | |
|--|-----------|
| LISTA ABREVIERILOR | 5 |
| INTRODUCERE | 6 |
| 1. ASPECTE TEORETICO-METODOLOGICE ALE ÎNVAȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DE CULTURĂ FIZICĂ. DELIMITĂRI CONCEPTUALE | 9 |
| 1.1. Cadrul epistemologic al învățământului superior de cultură fizică | 9 |
| 1.2. Repere istorice privind dezvoltarea învățământului superior de cultură fizică în Republica Moldova | 17 |
| 1.3. Reformarea învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova în contextul globalizării | 24 |
| 1.4. Concluzii la capitolul 1 | 39 |
| 2. CERCETAREA PRIVIND FUNDAMENTAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DE CULTURĂ FIZICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA | 41 |
| 2.1. Organizarea cercetării | 41 |
| 2.2. Tendințele și politicile de modernizare a învățământului superior de cultură fizică în Republica Moldova..... | 42 |
| 2.3. Formarea profesională a specialistului de cultură fizică în contextul politicilor educaționale moderne: perspective curriculare..... | 44 |
| 2.3.1 Formarea inițială în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport | 63 |
| 2.3.2. Formarea continuă în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport | 68 |
| 2.3.3. Cercetarea științifică în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport..... | 76 |
| 2.4. Concluzii la capitolul 2 | 80 |
| 3. ARGUMENTAREA TEORETICĂ ȘI PRACTICĂ A STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DE CULTURĂ FIZICĂ..... | 82 |
| 3.1. Studiu privind evaluarea gradului de satisfacție al studenților și absolvenților Universității de Stat de Educație Fizică și Sport în urma consumării serviciilor de educație | 82 |

| | |
|--|------------|
| 3.2. Studiu cu privire la identificarea și analiza punctelor forte și slabe, a oportunităților și amenințărilor ale Universității de Stat de Educație Fizică și Sport..... | 87 |
| 3.3. Aspecte ale managementului strategic al învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova prin prisma efectelor globalizării .. | 92 |
| 3.4. Argumentarea elaborării noului Ghid de practică, ca bază a formării profesionale a specialiștilor din domeniu competitivi de piața muncii | 109 |
| 3.5. Concluzii la capitolul 3 | 124 |
| CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI..... | 126 |
| BIBLIOGRAFIE..... | 129 |
| ANEXE..... | 148 |
| Anexa 1 Fotografii din istoria Tehnicumului Moldovenesc de Cultură Fizică..... | 149 |
| Anexa 2 Dinamica numărului de studenți și de absolvenți ai Facultății de Educație Fizică în anii 1950 – 1960..... | 154 |
| Anexa 3 Sarcinile modelului național al culturii fizice și sportului | 155 |
| Anexa 4 Date privind identificarea și funcționarea USEFS | 156 |
| Anexa 5 Date privind numărul tezelor de licență, a conducătorilor de teze și numărul de cursuri academice elaborate în perioada 2007 – 2011 în cadrul USEFS..... | 157 |
| Anexa 6 Date privind studiile prin doctorat în cadrul USEFS | 158 |
| Anexa 7 Organigrama domeniului cercetării USEFS..... | 159 |
| Anexa 8 Structurile de cercetare în cadrul USEFS..... | 160 |
| Anexa 9 Infrastructura de cercetare a USEFS | 161 |
| Anexa 10 Contingentul studenților și absolvenților USEFS (anii universitari 2010 – 2011 și 2011 – 2012)..... | 162 |
| Anexa 11 Conținutul chestionarului privind evaluarea gradului de satisfacție al studenților și absolvenților USEFS în urma consumării serviciilor de educație | 163 |
| Anexa 12 Interpretarea rezultatelor chestionarului..... | 164 |
| Anexa 13 Conținutul monitoringului cu privire la identificarea și analiza punctelor forte și punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor USEFS..... | 166 |

| | |
|---|-----|
| Anexa 14 Reprezentarea grafică a răspunsurilor date de către respondenții monitoringului cu privire la identificarea punctelor forte și punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor USEFS | 170 |
| Anexa 15 Conținutul chestionarului cu privire la elaborarea ghidului practicii de specialitate..... | 173 |
| Anexa 16 Interpretarea rezultatelor chestionarului cu privire la elaborarea ghidului practicii de specialitate | 174 |
| Anexa 17 Rezultatele evaluării competențelor practice ale studenților grupelor martor și experiment în urma stagiului de practică..... | 176 |

LISTA ABREVIERILOR

ANRM – Arhiva Națională a Republicii Moldova

AMȘ - Asigurare Metodico-Științifică

ATȘ - Asigurare Tehnico-Științifică

AUPSC – Arhiva Universității Pedagogice de Stat „I.Creangă”

CCȘEFS - Centrul de Cercetări Științifice în domeniul Educației Fizice și Sportului

CNC - Cadrul Național al Calificărilor

ECTS - Sistemul Național de Credite de Studiu

EQF – Cadrul European al Calificărilor (European Qualifications Framework)

RSSM – Republica Sovietică Socialistă Moldovenească

SECÎS - Spațiul European Comun al Învățământului Superior

SMC - Sistemul de Management al Calității

URSS – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

USEFS – Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport

INTRODUCERE

Fiecare epocă istorică are caracteristicile și priorități proprii. Obiectivul strategic al epocii contemporane îl constituie creșterea potențialului intelectual al societății. Pornind de la acest fapt secolul XXI trasează ca prioritate crearea unei industrii moderne a învățământului, îndeosebi a celui superior, care va deveni un domeniu important de investiții, deoarece „nu există investiții mai valoroase și mai avantajoase decât cele în dezvoltarea unei societăți a științei, cunoașterii și educației” [136, p.37]. În vederea realizării acestui deziderat, Republica Moldova și-a propus drept obiectiv fundamental modernizarea învățământului superior, astfel încât să satisfacă necesitățile unei societăți competitive economic, cu o cultură întemeiată pe valorile democrației pluraliste, active și participative. Modernizarea procesului educațional este determinată de contextul social-economic, de condițiile pieței forței de muncă din țară, precum și de condițiile integrării învățământului superior din Republica Moldova în spațiul unic european.

Preocupările din domeniul dezvoltării învățământului superior actual se află în centrul atenției la diferite niveluri: de la structurile de guvernare pînă la fiecare instituție de învățământ în parte. În acest context, menționăm cercetările realizate de către Muraru E., Guțu V., Dandara O., 2003 [91]; Rusnac Gh., Guțu V., Muraru E., Dandara O., 2003 [121]; Muraru E., Guțu V., Dandara O., 2005 [92], care abordează problema standardizării ca factor important pentru sporirea atractivității și a competitivității europene și globale a învățământului superior din țara noastră. Aceste studii identifică mai multe niveluri ale standardizării: standard al învățământului universitar, standard de formare generală, standard de formare profesională, standard de formare profesională inițială la profil/specialitate, standard curricular, standard de formare profesională continuă, aprobarea și aplicarea acestora fiind condiția principală pentru încredere, relevanță, mobilitate, compatibilitate și comparabilitate a procesului educațional din Republica Moldova cu cel european/global. Problema standardizării este una de o importanță majoră pentru procesul educațional, pentru că normativitatea a fost dintotdeauna o

condiție a unei instruirii de calitate. Necesitatea de a aproba standarde educaționale vine din nevoia de asigurare a deschiderii, a flexibilității și a diversității învățământului superior și din tendința de a spori gradul de funcționalitate a pregătirii profesionale și șansele absolventului de a se integra mai ușor în activitatea profesională [92]. Existența standardizării în toate domeniile, inclusiv cel al culturii fizice, pârghiile de realizare a unei activități de succes a organizațiilor sportive sunt direct sau indirect legate de declanșarea unei schimbări fundamentale, ireversibile a învățământului de cultură fizică, reflectată prin trecerea de la economia bazată preponderent pe resurse fizice la economia bazată predominant pe cunoștințe. În acest context, învățământul constituie factorul dominant în formarea și dezvoltarea capitalului uman al societății și reprezintă „principala formă de organizare a educației, realizată în funcție de obiectivele pedagogice stabilite la nivel de sistem și de proces, iar sistemul de învățământ, în calitate de principal subsistem al sistemului de educație, include ansamblul instituțiilor specializate în proiectarea și realizarea funcțiilor educației prin conținuturi și metodologii specifice” [53, p.205].

Învățământul superior din Republica Moldova, inclusiv cel de cultură fizică, se află într-o etapă de adaptare structurală la cerințele Procesului Bologna, planurile de învățământ din instituțiile de învățământ superior având dimensiunea unui curriculum global și deschis.

Actualmente, un subiect controversat îl constituie discrepanța dintre cererea și oferta pe piața muncii. În acest context, se constată un fenomen care, în ultimii ani, s-a pronunțat și mai mult: angajatorii cer anumite competențe, iar instituțiile de învățământ furnizează un produs care, în virtutea obișnuinței și a prestigiului social asociat cu meseriile "de vază", reflectă o "modă a timpului", iar ca rezultat se formează o "fractură", care nu poate fi reparată fără "ațele" strategice și o viziune macro [104, p.16]. Această ruptură este adâncită de superficialitatea cu care instituțiile tratează conceptul de formare profesională, dar și de faptul că resursele umane angajate nu pun preț pe actualizarea permanentă a cunoștințelor acumulate.

Evoluția învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova și schimbarea abordării acestuia sub o formă globală și deschisă, în contextul specific societății informaționale, bazată pe cunoaștere, constituie o problemă analizată din anumite perspective de mai mulți specialiști din domeniul culturii fizice. Cercetările cu privire la dezvoltarea învățământului superior în general și a celui de profil din Republica Moldova, realizate de Muraru E. [91, 92, 93], Rusnac Gh. [121, 122], Cojocaru V. [50], Cojocaru V. Gh. [48, 49], Guțu V. [68, 69, 70, 71], Olaru M. [105], Pîslaru Vl. [107, 108], Manolachi V. [85, 86, 87], Budevici A. [10, 11, 12, 13, 14, 15], Bufta V. [18, 19], Ciorba C. [45, 46], Danail S. [61, 62, 181, 182, 183, 184], Rîșneac B. [120], Tolmaciov P. [138, 139], Gonțearuc S. [64,65], Vizitei N. [165, 166] ș.a., ne oferă informații succinte cu privire la problema cercetării noastre, astfel că puțini autori, în special din domeniul culturii fizice, abordează instituția cu profil sportiv ca o structură de piață, a cărei resursă o constituie cunoștințele, activitățile sale principale axându-se pe crearea, achiziționarea, protecția, utilizarea, învățarea, integrarea și valorificarea acestora, în vederea obținerii de performanțe economice și sociale. Având în vedere acest fapt, se impune necesitatea asigurării sustenabilității sale continue prin abordarea echilibrată din punct de vedere economic, social și culturologic, ce poate valorifica la un nivel superior cunoștințele și celelalte resurse de care dispune și pe care le atrage, generând perioade îndelungate, de eficiență și performanță multidimensioanle, validate de piață și recunoscute de societate.

Soluționarea problemei o constituie elaborarea diagnozei actuale a dezvoltării învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova, fapt care a condus la formularea obiectivelor sale strategice de dezvoltare în contextul globalizării și modificarea practicilor de specialitate (sub aspect procedural și al conținutului curricular), în vederea dobândirii de către studenți a competențelor generale și specifice profesionale solicitate de piața muncii.

Scopul cercetării constă în studierea și analiza dezvoltării învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova și modernizarea acestuia prin prisma globalizării.

Ipoteza cercetării. S-a presupus, că prin studierea și analiza evoluției învățământului superior de cultură fizică, stabilirea diagnozei acestuia în prezent, elaborarea obiectivelor strategice de dezvoltare și implementarea lor în mediul academic de profil, perfecționarea practicii de specialitate în scopul dobândirii de către absolvenții instituției academice de profil a competențelor și abilităților profesionale cerute de integrarea lor pe piața muncii, se va contribui la asigurarea sustenabilității sale continue în contextul globalizării.

Obiectivele cercetării:

1. Studierea teoriei și practicii actuale cu privire la dezvoltarea învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova.
2. Aprecierea nivelului de dezvoltare a învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova din prisma fenomenului globalizării.
3. Elaborarea diagnozei cu privire la situația actuală a învățământului de cultură fizică din Republica Moldova.
4. Argumentarea unui model de dezvoltare strategică a învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova în contextul procesului Bologna.
5. Argumentarea elaborării noului Ghid de practică ca bază a formării profesionale a specialiștilor din domeniu, competitivi piața muncii.

Metodologia cercetării științifice cuprinde: analiza și generalizarea datelor, a surselor metodico-științifice; examinarea actelor normative de înființare a instituțiilor specifice învățământului superior de cultură fizică; observația pedagogică; diagnosticarea; sondajul și monitoringul sociologic; observația pedagogică; experimentul pedagogic (realizat în perioada 2010-2012), care a avut ca efect monitorizarea creșterii performanțelor pregătirii practice a studenților în direcția dezvoltării deprinderilor și competențelor profesionale (psihopedagogice, manageriale și de antrenorat), perfecționarea comportamentelor personale, dobândirea de abilități antreprenoriale, cu scopul de a facilita inserția studenților pe piața muncii; interpretarea grafică și matematică a datelor statistice.

1. ASPECTE TEORETICO-METODOLOGICE ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DE CULTURĂ FIZICĂ. DELIMITĂRI CONCEPTUALE

1.1. Cadrul epistemologic al învățământului superior de cultură fizică

Crearea condițiilor necesare pentru formarea personalității omului, care îmbină armonios elementele spiritual și fizic, constituie cea mai importantă problemă pentru dezvoltarea societății contemporane. Cultura fizică reprezintă anume acea sferă instructivă, în cadrul căreia se traduce în viață ideea funcțională a valorificării universului de către om, a forțelor sale esențiale (fizice și spirituale), a formării unei personalități active, capabile să se integreze și să facă față cerințelor societății contemporane. În acest context, pentru specialiștii din domeniul teoriei și practicii culturii fizice Andreev Iu., 2001 [151], Balsevici V., 1991 [153], Vizitei N., 1985, 2009, 2010 [163, 165, 166], Vîdrin V., 1979, 1987, 1991, 2001, 2003 [170, 174, 175, 176, 177], Danail S., 2006, 2010, 2011 [182, 183, 184], Lubîșeva L., 1992, 1996 [220, 221], Matveev L., 1978, 1980 [228, 229], Nicolaev Iu., 1998, 2001 [236, 237, 239], Ponomariov G., 2003 [248], ș.a., ideea formării unei personalități multilateral dezvoltate se dovedește a fi fundamentală, dat fiind că personalitatea este considerată o simbioză psihofiziologică complexă, în care elementul principal este esența ei spirituală, ce se realizează doar prin propria-i organizare psihofizică.

În accepțiunea specialiștilor în domeniu, precum: Vizitei N., 1986 [164], Danail S., 2006 [182], Nicolaev Iu., 2001, 2002 [239, 240], Evstafiev B., 1990 [192, 193] ș.a., actualele forme ale culturii fizice (educația fizică, sportul, reabilitarea fizică, recreația fizică, pregătirea fizică profesional-aplicativă și cultura fizică adaptată) reflectă evoluția istorică a acestui domeniu de-a lungul timpului, legată de dezvoltarea și necesitățile societății, care au marcat principalele direcții ale acestuia, și asigură, prin mijloacele activității motrice, perfecționarea spirituală a omului. Aspectele teoretico-metodologice ale învățământului de cultură fizică din Republica Moldova au la bază fundamentele elaborate de școala

sovietică în domeniul educației fizice, în cadrul căreia s-au stabilit principiile, direcțiile, metodele și mijloacele educației fizice și antrenamentului sportiv, precum și formele de organizare a acestora. Rudîh T., 2008 [259] a menționat că, deși a avut un caracter progresist, procesul de fundamentare și dezvoltare a sistemului sovietic de educație fizică a fost totuși unul complicat, pe alocuri controversat.

În acest context, pot fi stabilite principalele etape ale procesului de fundamentare teoretică a fenomenului culturii fizice și a concepției de formare a specialistului în domeniul culturii fizice. Începutul acestui proces este legat de activitatea cercetătorului eminent în domeniul anatomiei funcționale și teoriei educației fizice, Lesgaft P., considerat fondatorul bazelor științifice ale culturii fizice. Meritul acestui savant rezidă în elaborarea teoriei educației fizice ca parte integrantă a dezvoltării multilaterale, instruirii și educației personalității umane [273]. În concepția lui Lesgaft P., procesul pedagogic necesită o abordare din perspectivă biologică și antropologică, studiere multiaspectuală a dezvoltării copilului reieșind din evoluția fiziologică, precum și influențele mediului, fapt ce-i atribuie acestui proces un caracter complex și profund [216]. În acest context, legitățile științifice formulate Lesgaft P.: morfologică, fiziologică și psihologică au permis calificarea exercițiilor fizice nu doar ca mijloc de dezvoltare fizică, ci și a educației intelectuale, morale și estetice. Bazele anatomo-fiziologice ale sistemului de educație fizică elaborat de Lesgaft P. au contribuit la fundamentarea aspectelor ce țin de metodele și mijloacele dezvoltării, instruirii și educației fizice; selecția acestora reieșind din particularitățile de vârstă și individuale; elaborarea sistemului de exerciții fizice în conformitate cu obiectivele pedagogice ș.a. [215, 217]. Pornind de la acestea, începutul anilor '20 ai sec. al XX-lea, au constituit etapa elaborării bazelor medico-biologice ale educației fizice și sportului, promotorul acestora fiind ministrul sănătății, primul președinte al Sovietului Suprem al URSS în problemele culturii fizice, Semașco N., 1924, 1926 [261, 262], din 1925 – redactor al revistei "Teoria și practica culturii fizice". Totodată, pot fi menționate și

cercetările lui Radin E., 1924 [255]; Gorinevschii V., 1925 [179]; Staricov V., 1925 [263]; Zicmund A., 1926 [199], specialiști care au asigurat fundamentarea științifică a culturii fizice în contextul abordării acestuia ca bază a modului sănătos de viață, definindu-l ca totalitate a factorilor utilizați în vederea asigurării sănătății populației. Este perioada în care o atenție sporită s-a acordat implementării și elaborării metodicii investigației medicale în practica sportivă, stabilite fiind indicațiile și contraindicațiile activității sportive pentru femei. Procesul de fundamentare a sistemului de pregătire a specialiștilor în domeniul culturii fizice a cunoscut o stagnare de câteva decenii (anii '30-'50) din motive ideologice, educația fizică și sportul, ca proces pedagogic, fiind lipsită de bazele sale științifice, precum biologia, fiziologia, sociologia și genetica. Dezvoltarea bazelor medico-biologice a fost preluată de către Crestovnicov A., 1939, 1951 [208, 209], care argumentează formarea deprinderilor motrice în contextul teoriei reflexelor condiționate, concepție reflectată la sfârșitul anilor '40 în domeniul fiziologiei și psihologiei. Totodată, a fost fundamentată teoria mecanismului de formare a deprinderilor motrice, studiate perioadele de atingere a „forme sportive”, fenomenele de oboseală și surmenaj în sport. Zimkin N., 1956 [198] realizează studii privind bazele fiziologice ale exercițiilor fizice și procesul dezvoltării capacităților motrice ale omului. În acest context, poate fi menționată și teoria privind structura mișcărilor, dezvoltată de Bernștein N., 1947, 1966 [156, 157], bazată pe rolul activ al celui ce învață și pe principiul învățării individualizate.

Etapa cuprinsă între anii '50-'60 a constituit o perioadă de elaborare și argumentare a principiilor, mijloacelor și formelor educației fizice de către Novicov A., Stepovoi P., 1966 [242], Cucușchin G., 1964 [213]; a aspectelor didactice ale acesteia - Belinovici V., 1957 [155]; a bazelor dezvoltării capacităților motrice - Ozolin N., 1970 [245]; a bazelor structurării lecției de educație fizică - Efremov N., 1950 [194]; a aspectelor legate de vîrstă în metodică educației fizice - Lupandina N., 1960 [223], Iablonovschii I., 1966 [274]; a bazelor antrenamentului sportiv ca proces specializat al educației fizice - Matveev L.,

1965 [224], Ozolin N., 1970 [245], Ter-Ovanesean A., 1967 [268]. Ca rezultat al acestor cercetări a fost elaborat primul manual de *Teorie și metodică educației fizice* sub redacția lui Matveev L. și Novicov A., 1968 [267], acest fapt constituind începutul unei noi etape în procesul formării profesionale a specialiștilor din domeniul culturii fizice. În acest context, sunt semnificative cercetările privind aspectele teoretice și metodice ale pregătirii fizice generale și speciale ale sportivilor, realizate de către Vasiliev G., 1960 [161], Verhoșanshii Iu., 1970 [162], Diacicov V., 1972 [189], Zațiorschii V., 1970 [197], Matveev L., 1975 [225]; pregătirea tehnică a sportivilor - Diacicov V., 1972 [189], Ratov I., 1972 [256]; pregătirea morală și psihologică a sportivilor - Puni Ț., 1973 [254], Rudic P., 1964, 1973 [257, 258]; bazele planificării procesului de antrenament - Matveev L., 1977 [227], Nabatnicova M., 1972 [231], precum și probleme legate de sportul pentru copii și adolescenți - Nagornîi V., 1964 [232], Filin V., 1967 [271]. Astfel, prin contribuția cercetărilor realizate de un șir de savanți, antrenori, medici, pedagogi și sportivi, către începutul anilor '70 au fost argumentate științific bazele teoretico-metodice generale ale școlii sovietice de educație fizică și sport. Totodată, se realizează fundamentarea abordării culturologice a fenomenului culturii fizice de către Vîdrin V., 1974, 1978, 1980 [168, 169, 171], Nicolaev Iu., 1976 [235], Ponomariov N., 1976 [250].

Începând cu anul 1979, în instituțiile de învățământ superior de profil, disciplina *Teoria educației fizice* este înlocuită cu *Teoria (și metodică) culturii fizice*, în calitate de disciplină fundamentală de formare profesională, ca argument al unei abordări complexe (sub aspectele structural, istoric, funcțional) a fenomenului culturii fizice. Pornind de la aceasta, în anii '60-'80, poate fi urmărită evoluția tendințelor în ceea ce privește problematica teoriei culturii fizice: abordarea educației fizice ca fenomen social de către Ponomariov N., 1960 [249]; fundamentarea modificării conceptului *de teoria educației fizice în teoria culturii fizice* de către Novicov A., Zațiorschii V., 1970 [243]; fundamentarea teoriei culturii fizice din perspectiva generalizării cunoștințelor – Matveev L., 1975,

1976, 1978, 1980 [225, 226, 228, 229]; stabilirea interconexiunilor reciproce ale culturii fizice și culturii general-umane – Vîdrin V., Nicolaev Iu., 1974, 1979 [168, 170], Vîdrin V., Reșetniova G., 1978 [169] și stabilirea problematicii și a obiectului de cercetare al culturii fizice de către Stolearov V., 1985 [264].

În contextul stabilirii obiectului de cercetare al teoriei culturii fizice au fost declanșate discuții controversate privind definirea conceptului de cultură fizică. Astfel, în literatura de specialitate pot fi conturate mai multe viziuni privind sensul atribuit acestui concept, precum: totalitatea valorilor materiale și spirituale sau a realizărilor utilizate pentru perfecționarea condiției fizice a oamenilor - Bulatov A., 1979 [159], Matveev L., Novicov A., 1976 [226], Teodorescu L., 1974 [266]; Wohl A., 1966 [281]; o formă de activitate similară cu educația fizică și sportul - The world encyclopedia, 1972 [280], Demin V., 1975 [185], Colesov A., 1977 [204]; de la o formă a culturii materiale - Iovciuc M., Kogan L., 1979 [244], Kagan M., 1979 [200], Ponomariov N., 1976, 1996 [250, 251]; pînă la cea nematerială - Tihonov N., 1974 [269] sau de tipul serviciilor sport - Cuzimac B., Osințev A., 1976 [211].

Diversitatea concepțiilor privind definirea fenomenului culturii fizice a generat și un șir de abordări în privința componentelor de bază ale acesteia, printre care pot fi menționate: educația fizică, sportul și recreația fizică - Vîdrin V., Nicolaev Iu., 1979 [170]; educația fizică, pregătirea fizică, cultura fizică asanativă și sportul - Ponomariov N., 1976 [250]; procesele sociale de educație și instruire, sportul și asigurarea tehnico-materială - Toropov N., 1976 [270]; colectivele de cultură fizică, asociații sportive benevole, comitete etc. - Gurvici S., 1971 [180], Cuzimac B., Osințev A., 1976 [211]. Cercetările au fost continuate de către Evstafiev B., 1980 [191], care identifică fenomenul culturii fizice ca parte a culturii generale umane, al cărei rezultat este transformarea socială a personalității, inclusiv sub aspect fizic și psihic. Această concepție a fost preluată și dezvoltată de către specialiștii Catedrei de Teoria și Metodica Educației Fizice a Institutului de Educație Fizică din Leningrad „P.F.Lesgaft”. În acest context, pot fi menționate

cercetările lui Vîdrin V., 1980, 1984 [171, 173], Lotonenco A., 1998 [219], Djumaev A., 1991 [186], Vinogradov G., 1998 [167], ale căror studii abordează fenomenul culturii fizice din perspectiva culturologică, ca parte integrantă a culturii umane generale. Această viziune este susținută în prezent de majoritatea specialiștilor în domeniu, concepție pe care o împărtășim și noi în studiul de față.

Astfel, începând cu anii '80 și pînă la mijlocul anilor '90 ai secolului al XX-lea, se intensifică procesul de abordare filosofico-culturologică a fenomenului de cultură fizică, care a permis aprofundarea cercetărilor în domeniul culturii fizice prin studii teoretico-metodologice cu caracter conceptual-integrativ. În contextul abordării filosofico-culturologice s-au profilat concepțiile principale privind esența fenomenului de cultură fizică: manifestare a biologicului și socialului, a fizicului și spiritului uman – Iagșiev S., 1978 [275], Vizitei N., 1985 [163], Ponomariov N., 1996, 1998 [251, 252], Balsevici V., 1988, 1991 [152, 153], Bîhovscaia I., 1993 [160], Lubîșeva L., 1996 [221]; evoluție motrice în creștere și metodele de stimulare a funcției de mișcare prin intermediul educației fizice, antrenamentului sportiv și activității fizico-sportive individuale - Balsevici V., 1988 [152]; formarea culturii fizice a personalității umane prin prisma unității componentelor intelectuală, socială, psihologică și motrice - Balsevici V., 1988 [152], Ponomarciuc V., 1991 [253], Lubîșeva L., 1992 [220], Stolearov V., Bîhovscaia I., Lubîșeva L., 1998 [265]; ponderea culturii fizice în dezvoltarea multilaterală și armonioasă a omului – Vizitei N., 1985 [163], Nicolaev Iu., 1998, 1999 [236, 238]; esență integrativă a exercițiilor fizice, prin legătura pe care o stabilesc între latura fizică și cea spirituală a omului - Dmitriev S., 1985, 1997 [187, 188], Boghen M., 1997 [158], Nicolaev Iu., 1999 [238], Vîdrin V., 2001 [176], precum și studii ale aspectelor privind modelul social al specialistului în domeniul culturii fizice – Cargopolov E., 1981 [202], Crasavțev P., 1980 [207], Petunin O., 1980 [246], Luzina M., 1986 [222].

Totalitatea concepțiilor enumerate mai sus au contribuit la argumentarea teoretico-metodologică a culturii fizice ca parte a culturii general-umane. În

contextul abordării filosofico-culturologice, fenomenul culturii fizice reflectă integritatea umană, ca ființă biologică, socială și culturală, înțelegându-se astfel, că dezvoltarea capacităților motrice (organizarea psihofizică) este indisolubil legată de dezvoltarea calităților de personalitate, predominând latura spirituală, ce poate fi realizată doar printr-o activitate motrice conștientizată (de cultură fizică), constituită în corespundere cu principalele legități și principii ale învățământului de cultură fizică, capabil de a satisface principalele tipuri de necesități ale personalității: motrice (calități psihofizice și priceperi psihomotrice) și spirituale (cognitive, comunicative, valorice, estetice ș.a.). Astfel, cultura fizică reprezintă un fenomen multilateral și integrativ, care se abordează într-o unitate și o interconexiune a formelor – a componentelor educaționale de bază (învățământul de cultură fizică: educația fizică, cultura fizică recreativă, cultura fizică sportivă, cultura fizică de recuperare); a componentelor structurale (intelectuală, psihosocială, motrice, biologică); sistemului trebuințelor, aptitudinilor și atitudinilor; funcțiilor de cultură generală – specifice și interne; a valorilor obiectivizate și de personalitate – orientate spre formarea integrității corporal-spirituale (perfectiunea socio-psihofizică) a personalității prin activitățile motrice conștientizate (de cultură fizică), în care predomină inspirația fizică [177, 183].

Cu toate acestea, orientările conceptuale în domeniul culturii fizice pe plan mondial, precum și cel european contemporan ne permit să constatăm că acestea se caracterizează prin abordare primordial biologizată a învățământului de cultură fizică. Pornind de la acest fapt, instituțiile de profil, precum Universitatea de Stat de Cultură Fizică și Sport „P.F. Lesgaft”, Sankt-Petersburg, Rusia; Universitatea de Stat de Cultură Fizică, Minsk, Belarus; Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport, Kiev, Ucraina; Universitatea de Stat de Cultură Fizică și Sport, Moscova, Rusia; Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Moldova, au preluat inițiativa privind reconceptualizarea teoretico-metodologică a învățământului superior de cultură fizică.

Pornind de la realitățile societății contemporane, procesul de formare a specialiștilor în domeniul culturii fizice este abordat din perspectivele [181, 183]:

1. **Culturologică**, cultura fizică se analizează la nivelul sistemului pedagogic primordial uman atât în plan filogenetic, cât și în plan ontogenetic ca sistem pedagogic.

2. **Pedagogică** - cultura fizică ca sistem pedagogic posedă un conținut propriu al instruirii – cultura fizică de bază (educația fizică), cultura fizică sportivă, cultura fizică recreativă și cultura fizică de recuperare.

3. **Strategică** - specificul educațional al culturii fizice constă în posibilitatea formării personalității integrative prin categoriile: cunoștințe, priceperi și deprinderi, calități, valori și atitudini.

4. **Funcțională** - competențele structural-funcționale ale personalității specialistului din domeniu se examinează sub aspectul componentelor organizatorice, comunicative, de proiectare, gnostice și motrice, la nivel reproductiv, productiv, euristic și creativ.

Specificul fenomenului culturii fizice constă în faptul că, spre deosebire de alte culturi, dispune de posibilitatea de a regenera, practic, toate tipurile principale de activitate umană. În acest sens, ea posedă unele trăsături ale sistemului pedagogic universal, totodată având capacitatea de a satisface conținutul conceptului de învățământ - „stăpânirea lumii de către om”, realizate în contextul principalelor construcții: învățare – comunicare – cunoștințe; instruire – activitate motrice – priceperi, deprinderi; educație – comunicare, activitate motrice – valori, raporturi [184, p.17].

Ținând cont de acest fapt, pot fi definite componentele procesuale fundamentale ale formării profesionale a specialistului de cultură fizică:

1. Învățarea, orientată spre formarea cunoștințelor, se realizează doar în procesul comunicării. Caracterul relațiilor este exclusiv subiect - subiect. Comunicarea în acest sens poate fi definită ca tip de activitate.

2. Instruirea, care este îndreptată spre formarea deprinderilor și priceperilor motrice. Caracterul relațiilor este subiect – obiect. În interacțiunea subiecților (comunicare), relațiile se prezintă astfel: subiect – obiect – subiect; comunicarea, în acest caz, apare în mod prioritar ca o latură a activității.

3. Educația, orientată spre formarea calităților, a valorilor și relațiilor prin comunicare și activitate motrice. Caracterul relațiilor este subiect – subiect și subiect – obiect – subiect. Comunicarea, în acest context, constituie un tip și o latură a activității [140, 183].

Studiile realizate de către Lerner I., 1982 [215], Klingberg L., 1984 [203], Kagan M., 1988 [201] au contribuit la definirea conceptului de învățământ sub aspectele:

- învățământul ca proces și rezultat;
- procesul formării;
- reproducerea posibilităților umane obiectivate;
- instruire-educație - laturi unitare ale învățământului.

O asemenea abordare a învățământului de cultură fizică orientează acest proces spre sistemele pedagogice de bază ale culturii fizice – joc, gimnastică, sport, recreere (turism), precum și spre componentele ei de bază (cultura fizică fundamentală, sportivă, recreativă și de reabilitare). Aceste elemente structurale sunt condiționate de cerințele sociale ale fiecărei etape istorice și reflectă necesitatea omului de a însuși noi tipuri de activitate, de ordin superior. În acest context, sistemele pedagogice particulare (școlile) constituie instituții de instruire și totodată, ale învățării și educației, purtând o încărcătură socializantă [153, 182, 248].

Actualmente, practica învățământului de cultură fizică tratează două direcții de bază în vederea optimizării rezultatelor acestui proces: direcția extensivă, în cadrul căreia accentul este pus pe majorarea volumului activităților motrice; direcția intensivă, care vizează intensificarea activității motrice, majorarea densității motrice în procesul de instruire-învățare.

Pornind de la scopul, care determină esența învățământului de cultură fizică, s-au format trei concepții de bază [241]:

1. Recreativ-recuperatorie, conținutul culturii fizice fiind subordonat realizării obiectivelor de însănătoșire sau de menținere a sănătății.

2. Educativ-formativă, obiectivele acesteia poartă un caracter complex, prioritate având cele instructiv-formative.

3. Utilitar-aplicativă, prioritate constituie obiectivele educative (de antrenament), orientate spre educarea anumitor calități de personalitate (fizice și psihosociale) în scopul însușirii unor activități concrete.

Aceste concepții s-au regăsit în patru conținuturi ale instruirii:

1. Cultura fizică de bază (specialitatea *Educație fizică și psihopedagogie*);

2. Cultura fizică sportivă (specialitatea *Educație fizică și sport*);

3. Cultura fizică recreativă (modulele *Fitness/turism*);

4. Cultura fizică de recuperare (*Kinetoterapie*).

În spațiul învățământului de cultură fizică, fiecare dintre abordările menționate posedă un grad de libertate formală, care se realizează însă doar în cadrul și la nivelul obiectivelor prioritare formulate. Având în vedere acest fapt, examinarea gradului de „libertate” al fiecăreia dintre aceste abordări ne permite să judecăm despre nivelul de corespundere a priorităților declarate, precum și despre nivelul eficacității metodologiei alese [184].

Studierea acestor aspecte, acumulate și dezvoltate de-a lungul timpului, în diferite medii sociale, permit a scoate în evidență principalele tendințe în evoluția procesului de formare profesională a specialistului de cultură fizică din Republica Moldova. Primele studii efectuate în scopul reflectării genezei învățământului de cultură fizică în Republica Moldova au fost realizate de Safonov A., 1974 [260] și Cormilțeva E., 1974 [206], autorii făcând o estimare a învățământului specializat de cultură fizică la acea perioadă. Remarcabil este faptul că Tehnicumul Moldovenesc de Cultură Fizică din Chișinău, fondat în anul 1945, constituia unul dintre centrele cele mai importante de pregătire a specialiștilor din domeniul

culturii fizice de pe teritoriul URSS, absolvenții acestei trepte întrunind calitățile unui specialist care răspundea nevoilor sociale și economice ale statului în perioada postbelică: metodiștii sportivi acopereau penuria de cadre în instituțiile preuniversitare din țară în acele vremuri. Spre anul 1975, pe teritoriul republicii și peste hotarele ei activau 2350 absolvenți ai tehnicumului și 270 deținători ai certificatelor de instructori sportivi [206].

Dezvoltarea învățământului superior de cultură fizică din țara noastră a fost reflectată parțial în unele surse periodice [76, 141], publicații dedicate, în mod special împlinirii a 60 ani de la fondarea Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Autorii constată că fondarea catedrei, iar mai târziu a facultății au constituit evenimente de importanță majoră pentru domeniul învățământului de cultură fizică.

O etapă importantă în dezvoltarea învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova începe cu fondarea, în anul 1991, a Institutului Național de Educație Fizică și Sport, actualmente Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport. La 20 ani de la fondare, cu siguranță, se poate afirma că această instituție constituie unul dintre cele mai moderne centre de instruire din țară, al cărui obiectiv constă în pregătirea, perfecționarea și recalificarea, la nivel superior, a specialiștilor și cadrelor științifice în domeniul culturii fizice, promovarea cercetărilor științifice și implementarea rezultatelor acestora în activitatea practică. Studii cu privire la teoria și practica învățământului de cultură fizică la etapa contemporană sunt elaborate de un șir de autori din Republica Moldova, precum Danail S., 2008 [62], Carp I., 2004 [38], Rîșneac B., 2003 [120], Budevici A., 2009 [15], Ciorba C., 2004 [46]; Midrigan V., 2012 [89], Gonciaruc S., 2005, 2011 [64, 65] ș.a., precum și din spațiul CSI: Nevercovici S., 2010 [233], Nichitin A., 1989 [234]; Cuzmin V., 1998 [212], Cruțevici T., 2003 [210], Nicolaev Iu., 2002, 2005 [240, 241]; Evseev S., 1998 [190] Ponomariov G., 1997, 2003 [247, 248], Curamșin Iu., 2010 [214], Barciucov I., 2011 [154] ș.a. Aceste cercetări deschid noi oportunități în vederea pregătirii profesional-pedagogice a

specialiștilor de înaltă calificare în domeniul culturii fizice, experiență practică în țări precum Rusia, Belarus, Ucraina, Polonia, România, Germania etc.

1.2. Repere istorice privind dezvoltarea învățământului superior de cultură fizică în Republica Moldova

Nivelul de dezvoltare a domeniului culturii fizice este dependent de cel al domeniului învățământului, care, prin formarea specialiștilor în domeniu: cadre didactice, instructori, metodiști și antrenori, asigură baza teoretică și practică a acestui domeniu.

Perioada postbelică pentru Republica Moldova a semnat începutul unui proces de reformare și înnoire a tuturor sferelor sociale, inclusiv a învățământului. O importanță deosebită în formarea specialiștilor de cultură fizică a avut-o instituția fondată prin Hotărârea nr.621 a Sovietului comisarilor poporului la 30 iunie 1945 - Tehnicumul Moldovenesc de Cultură Fizică. Constituirea învățământului mediu de specialitate a reflectat cerințele sociale ale unui stat postbelic, în care lipsa specialiștilor calificați era o problemă stringentă. În primii ani de activitate, o contribuție deosebită în dezvoltarea procesului instructiv l-au avut specialiști calificați din alte republici unionale care activau la tehnicum, pedagogi precum Coniuhova S., Annina M., Scridonenco M., Maslovschii A., Cuparițchii I., Bondarenco E., iar unii, precum Aculova Z., Taran E., Gherțenștein M., Titov N., Cobîleancaia O., Amarii A., Gurali I., Alikina A., Nicolaeva K., Hramova I., Chilienco I., Barbăneagră P., Dîcov V., Ștepcă V. sunt în viață și au atins o vârstă onorabilă. În anul 1948, Tehnicumul Moldovenesc de Cultură Fizică a avut prima promoție de 37 absolvenți (Fotografia A1.1). Ulterior, odată cu creșterea numărului de studenți, tehnicumul se transformă într-un centru instructiv de valoare și se încadrează activ în viața sportivă a republicii și a URSS: în 1946-1947 delegați ai tehnicumului au participat la paradele unionale de cultură fizică de la Moscova (Fotografia A1.2), precum și la competițiile unionale, reprezentanți fiind pedagogii Scridorencu M. (primul maestru în sport (aruncarea discului),

1948; Maslovschii A., Zamotin N., Titov N., Elchina A. și discipolii lor, atleții Podolenco V., Delazari I., Gherțenștein M.; gimnaștii Lennic A., Capraș C.; înotătorii Chiricenco V., Mercuriev I. ș.a.

În anii '50 contingentul de studenți se mărește considerabil, fiind formate 12 grupe academice. Începând cu anul 1959, baza tehnico-materială a instituției se îmbunătățește considerabil, este dat în exploatare noul bloc de studii (Fotografia A1.3), care a oferit noi posibilități de organizare a procesului instructiv, contribuind semnificativ la eficientizarea procesului de formare a specialiștilor de profil [29].

În anii '60 contingentul de studenți crește până la 575 persoane, iar din anul 1969, în cadrul tehnicumului, sunt inițiate cursuri pentru pregătirea metodiștilor sportivi, care acopereau penuria de cadre în instituțiile preuniversitare din țară. În anul 1975 pe teritoriul republicii și peste hotarele ei activau 2350 absolvenți ai tehnicumului și 270 deținători ai certificatelor de instructori sportivi.

O bună parte a absolvenților tehnicumului, obținând studii superioare, au activat în instituțiile de învățământ superior din țară: în cadrul Institutului Pedagogic "I.Creangă" - Botnarenco T., doctor în pedagogie, prodecan la Facultatea de Educație Fizică; Zelenciuc A., doctor în biologie, profesor la Catedra de Anatomie și Fiziologie; Capraș C., Badia I., Grițuc I., Gorașcenco L., Șevcenco F., Tolmaciov P., Zgherea C.; la Institutul de Medicină - Aculova Z.; la Institutul Politehnic - Amarii A., Morarenco L., Pogonii B., Zvezdin V.; la Institutul Agrar - Gherțenștein M., Cobîleascaia O., Curdov S.; la Institutul Pedagogic din Tiraspol - Cerevatenco T. [206].

Zeci de absolvenți au obținut titlul de „Antrenor Emerit al RSSM”, în acest context menționăm personalitatea lui Doga A. (1959), căruia i-au fost acordate titlurile: Antrenor Emerit al URSS și „Om emerit al culturii fizice al RSSM”. Pe băncile acestei instituții au fost educate personalități ale sportului și culturii de o valoare excepțională, precum ar fi: Maslovscaia-Bolșova V. (1955), membră a selecționatei URSS, multiplă campioană europeană și a URSS, participantă la

Jocurile Olimpice de la Roma, 1960; Casanov G., premiant cu argint al Jocurilor Olimpice de la Roma; Chilienco I.(1952), membru al selecționatei RSSM; Balan L., maestru al sportului de clasă internațională al URSS (handbal); premianți ai competițiilor unionale - Cuțoneț A. (tir), Zuev E. (scrimă), Oriol N., Rusu M., Gorea N., Grosu P. (lupte); Rogova N., Erohin A. (tenis de câmp); Homenco A., Șapovalova N. (membre ale selecționatei URSS la canotaj); Buzilo G., Moroz V. (box); Chileacov V., maestru al sportului al URSS; Petuhov B., Antrenor Emerit al Moldovei, arbitru de categorie internațională, membru al Uniunii Scriitorilor; scenaristul și scriitorul Esinencu N. (1960); Platonova V., triplu maestru al sportului; arbitrii la Olimpiada de la Moscova, 1980 – Losev V., Petrosean A.; Utium C. (1957), secretar al Federației de Scrimă; Curdov I., Curdov S., (1960), maeștri ai sportului, antrenori emeriți; Josanu E. (1969), profesor la tehnicum până în 1971, jurnalist, scriitor și primul Președinte al Comitetului Național Olimpic al Republicii Moldova (1991-2001) ș.a.

În acest context, nu poate fi trecută cu vederea activitatea unei personalități, absolventă a acestei instituții, care a marcat o pagină deosebită în dezvoltarea învățământului specializat de cultură fizică. Absolvind șapte clase în orașul natal, Chișinău, în 1952 (Urlea) Cormilțeva Elena a venit la Tehnicumul Moldovenesc de Cultură Fizică din Chișinău. Pasionată de sport, dânsa, pe parcursul anilor de studii, a practicat baschetul și handbalul. Ca membru al echipei de junioare, a participat la multiple competiții naționale și unionale. După absolvirea tehnicumului și-a continuat studiile la Institutul de Educație Fizică „P.F. Lesgaft” din Leningrad (1955-1959). După absolvire a revenit la Chișinău, încadrându-se în activitatea didactică la tehnicum (1959-1969). Din 1969, Cormilțeva E. este numită în postul de director adjunct pentru activitate didactică, ca peste un an, din 25 iulie 1970, să ocupe postul de director al tehnicumului, funcție pe care a deținut-o până în anul 1991. De-a lungul anilor de activitate în calitate de director a demonstrat calități precum responsabilitatea și perseverența, fiind părtașă la pregătirea a circa 7 000 de specialiști în domeniul culturii fizice. Pentru activitatea

rodnică și merite deosebite în domeniul culturii fizice și sportului, este decorată cu distincțiile „Eminent al Învățământului” (1969), „Gloria Muncii”(1986) și obține titlul onorific de Lucrător Emerit al Culturii Fizice și Sportului prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 182 din 29 august 1991.

Merită menționat faptul că Tehnicumul de la Chișinău a realizat o colaborare eficientă cu instituțiile similare de la Ivano-Frankovsk, Breansk, Grodno, Dnepropetrovsk, Leningrad, fiind organizate întâlniri amicale între studenți la diferite probe de sport și un schimb continuu de experiență între cadrele didactice (Fotografiile A1.5, A1.6 și A1.7). Perioada de activitate a tehnicumului (1945-1991) a constituit cu adevărat o etapă istorică eficientă în procesul de formare a specialiștilor în domeniu. Și astăzi, în cadrul Universității de Stat de Educație fizică și Sport, avem onoarea să activăm alături de remarcabili profesori, absolvenți ai Tehnicumului Moldovenesc de Cultură Fizică, precum: Botnarenco T. (1953), Ghimp A. (1954), Grabco A. (1954), Grimalschi T. (1961), Iliin G. (1967), Cerescu Gh. (1969), Boiachin A. (1970), Triboi V. (1975), Jubîrcă C. (1976), Povestca L. (1986) ș.a.

Activitatea Tehnicumului Moldovenesc de Cultură Fizică din Chișinău a fost înalt apreciată de contemporani, și astăzi fiind considerată una dintre instituțiile cele mai importante de formare a specialiștilor din domeniu în istoria țării, contribuind și la dezvoltarea învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova. În anul 1991, Tehnicumul a fost reorganizat într-o nouă instituție – Institutul Național de Educație Fizică și Sport.

Învățământul superior de cultură fizică s-a dezvoltat concomitent cu cel mediu de specialitate, contribuind la soluționarea unor probleme de ordin teoretic și metodologic ale învățământului de profil în funcție de nevoile sociale ale timpului.

Constituirea învățământului superior din Republica Moldova este legată de Hotărârea „Cu privire la crearea școlilor medii și superioare pedagogice” din 16 august 1940, adoptată de Sovietul Comisarilor poporului al RSSM și Organizația

Moldovenească Regională de partid, conform căreia a fost prevăzută deschiderea la Chișinău a Institutului Pedagogic Moldovenesc de Stat. În cadrul Institutului au fost aprobate 12 catedre: Istorie, Fizică și Matematică, Limbă și Literatură Moldovenească, Limbă și Literatură Rusă, Geografie, Geologie și Mineralogie, Zoologie, Chimie, Botanică, Pedagogie și Psihologie, Bazele Marxism - Leninismului și catedra de Educație Fizică și Pregătire Militară. După cel de-al II-lea război mondial, în anul 1946 Catedra de Pregătire Militară a fost reorganizată în Catedra de Educație Fizică, șef al catedrei fiind numit Krasotkin S. [148].

Prin Hotărârea Biroului CC al PC(b) al Moldovei din 15 ianuarie 1949 și a Sovietului Miniștrilor al R.S.S.M., în anul 1950 în cadrul Institutului Pedagogic de Stat a fost deschisă Facultatea de Educație Fizică. Aceasta a devenit una dintre cele mai importante în formarea specialiștilor în domeniu de pe teritoriul URSS și a constituit un eveniment semnificativ pentru dezvoltarea învățământului de cultură fizică din Republica Moldova.

Facultatea de Educație Fizică a avut o istorie bogată, în cadrul acesteia și-au făcut studiile mii de tineri, printre care menționăm sportivi de performanță, precum: Slobodeniuc V., campion mondial la canotaj; Ivanenco A., campion al URSS la tir; Balan L., membru al selecționatei URSS la handbal feminin; Caduc P.– box; un șir de maeștri ai sportului Lîsenko A. (atletism), Iavorschii A., Evmenenco N., Gulean N., Medvedeva T. (volei), Cotlova L., Griniuc A., Pșenicinaia V. (baschet) [30].

Primul deceniu de activitate a facultății s-a caracterizat printr-o creștere continuă a contingentului de studenți: de la 28 studenți în prima promoție pînă la 2627 studenți în anul 1960, viitori profesori de educație fizică, anatomie și fiziologie a omului (Tabelul 1.1), reprezentarea grafică a dinamicii numărului de studenți și absolvenți ai facultății în această perioadă este reflectată în Anexa 2.

Tabelul 1.1. Contingentul de studenți și numărul de absolvenți ai Facultății de Educație Fizică în anii 1950-1960

| Anii universitari | Studenți | | | Absolvenți | | |
|-------------------|----------|-----|-------|------------|-----|-------|
| | de zi | f/f | total | de zi | f/f | total |
| 1950-1951 | 28 | - | 28 | - | - | - |
| 1951-1952 | 53 | - | 53 | - | - | - |
| 1952-1953 | 77 | - | 77 | - | - | - |
| 1953-1954 | 105 | - | 105 | 24 | - | 24 |
| 1954-1955 | 155 | 28 | 183 | 26 | - | 26 |
| 1955-1956 | 206 | 70 | 276 | 25 | - | 25 |
| 1956-1957 | 264 | 144 | 408 | 23 | - | 23 |
| 1957-1958 | 311 | 188 | 499 | 60 | - | 60 |
| 1958-1959 | 299 | 213 | 512 | 66 | 19 | 85 |
| 1959-1960 | 265 | 221 | 486 | 74 | 29 | 103 |
| În total: | 1763 | 864 | 2627 | 298 | 48 | 346 |

Printre primii studenți se numărau cunoscuții sportivi de pe atunci Capraș Claudia, Smirnova (Nijnik) Eudochia, Culeac Alexandra, Mohova Lilia, Safonov Alexandr, Podolenko Veniamin și Grițuc Ivan. Majoritatea studenților din prima promoție o constituiau absolvenții Tehnicumului Moldovenesc de Cultură Fizică.

Printre absolvenții facultății se numără 140 maeștri ai sportului de categorie internațională și maeștri ai sportului ai URSS, campioni și premianți ai RSSM și ai URSS, ai Europei și ai lumii, participanți la Jocurile Olimpice. În acest context îi menționăm pe Bolșov V., Matveev D., Cotic G., Guțu V., Usic V., Petrov V., Macovei N., Bolșova V., sportivi care au reprezentat Moldova în cadrul selecționatelor URSS la competițiile din Anglia, Belgia, Bulgaria, Spania, Italia, Mongolia, Polonia, România, SUA, Tunis, Finlanda, Franța, Cehia, Iugoslavia etc. Pentru o eficiență activitate de antrenorat, cu titlul de „Antrenor Emerit al RSSM” au fost distinși Chioroglo S., Polunin N., Dolghin V., Mocan G., Doga A., Țurcan I., Caciur V., Panasiuc B., Losev V., Chirpicenco A., iar Doga A. și Chirpicenco A. au obținut titlul de „Antrenor Emerit al URSS” (AUPSC, F.I, inv.2, d.57, f.57).

Remarcabil este faptul că o parte dintre cadrele didactice din cadrul facultății erau foști sportivi de performanță, care activau în calitate antrenori ai lotului

național. Astfel, decanul facultății, Krasotkin S., era primul campion al republicii la proba de tir, Borisova T.- multiplă campioană la baschet, fiind de-a lungul anilor și căpitan al selecționatei; Krasotkina G. și Șarpova T. - multiple campioane ale țării la natație.

În anul 1955, decan devine Melnic Boris, sub conducerea căruia facultatea a cunoscut progrese remarcabile. În cadrul facultății funcționau două catedre: Catedra de Teorie și Metodică a Educației Fizice și Catedra de Anatomie și Fiziologie a Omului. Un rol important în asigurarea procesului de studii l-au avut absolvenții instituțiilor de învățământ superior de profil din Moscova, precum: Cormilțeva E., Cormilțev A., Botnarenco T., Tolmaciiov P., Zgherea C., Ganenco P., și din Leningrad: Ghimp A., Grabco A., Ștepcă V., Iordanov P., Perjan V., Șevcenco F., Timoșenco F. ș.a (ANRM, F.1961, inv.I,d.361, f.10).

În anul 1960, începe o altă etapă în dezvoltarea facultății – aceasta fiind transferată la Universitatea de Stat a Moldovei pînă în anul 1967, unde și-a continuat activitatea sub conducerea consecutivă a decanilor: Melnic B., Culeac S. și Safonov A. [150].

Din anul 1967, facultatea din nou a "migrat" la Institutul Pedagogic "Ion Creangă", în cadrul căruia a funcționat pînă în anul 1991. Conform ordinului Ministerului Învățământului Public nr. 272 din 17.09.1968 în cadrul facultății au fost fondate catedrele: Jocuri Sportive, Anatomie și Fiziologie a omului, Teorie și Metodică a Educației Fizice și Gimnastică.

Catedrele au fost completate cu noi cadre didactice, care au reușit să asigure o înaltă calitate a studiilor: Malahov V., Mironov V., Stamatina S., Krasotkina G., Borisova T. (Catedra de Jocuri Sportive); Agasieva N., Chiorescu M., Migalatiev V., Melnic B., Groza B., Zelenciuc A. (Catedra de Anatomie și Fiziologie a Omului); Clevac S., Marcov D., Baev S., Botnarenco T., Șarpova T. (Catedra de Teorie și Metodică a Educației Fizice); Filipenco E., Grițuc I., Țurcan I., Reutov B., Capraș C., Tolmaciiov P., care din 1969 pînă 1974 a deținut funcția de șef al Catedrei de Gimnastică, iar în perioada 1974 - 1991 – decan al facultății.

Din anul 1974 în cadrul facultății activează cinci catedre: Gimnastică, Atletism, Jocuri Sportive, Teoria și Metodica Educației Fizice; Anatomie și Fiziologie. Facultatea de Educație Fizică a contribuit la dezvoltarea bazelor teoretico-metodologice ale domeniului culturii fizice prin cercetările a circa 60 doctori în pedagogie, absolvenți ai facultății. Totodată, merită de menționată și contribuția facultății la dezvoltarea sportului moldovenesc. Astfel, din numărul total de absolvenți ai facultății, 40 persoane au obținut titlul de "Antrenor Emerit al Sportului", circa 900 au devenit - maeștri ai sportului și premianți ai Campionatelor Europene, Mondiale și ai Jocurilor Olimpice, printre care: Bolșov V., Polupanov I., Podgurskaia A., Belousov V., Matveev D., Guțu V., Alexandrova-Popova L., Casapu T., Juravschi N., Marta P., Corlăteanu V., Stratan L., Cuvurluian I., Marcoci S., Bașcatov I., Moldovan A. ș.a. Cadrele didactice ale facultății au publicat peste 2500 de lucrări științifico-metodice, inclusiv 52 de monografii, 12 manuale, circa 900 de lucrări științifice [148].

După o istorie de patru decenii în cadrul Universității Pedagogice de Stat "Ion Creangă", în anul 1991 Facultatea de Educație Fizică a fost transferată la Institutul Național de Educație Fizică și Sport, fondat în conformitate cu Hotărârea nr.289 a Guvernului Republicii Moldova din 6 iunie 1991 „Cu privire la înființarea Institutului Național de Educație Fizică și Sport”. Acest eveniment a fost unul de importanță majoră pentru învățământul superior de profil și pentru domeniul culturii fizice, oferind noi oportunități în vederea modernizării, a implementării noilor tehnologii educaționale, a afirmării pe plan național și internațional, precum și în direcția perpetuării tradițiilor inițiate de fondatorii sistemului de învățământ specializat de cultură fizică.

Din anul 1991, în cadrul Institutului Național de Educație Fizică și Sport și-au început activitatea două facultăți: Facultatea de Sport (decan Ciorbă C.) și Facultatea Fără Frecvență (decan Filipenco E.), după care, în 1992, este fondată Facultatea de Bază (decan Moraru A.), în cadrul căreia toți studenții își făceau studiile primii doi ani, ulterior le continuau în cadrul Facultății de Sport. Prima

promoție de absolvenți ai Institutului Național de Educație Fizică și Sport (1992) număra 469 de persoane, studenți care au fost înmatriculați la Facultatea de Educație fizică în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”. În anul universitar 1994-1995 Institutul de Educație Fizică și Sport l-a absolvit prima promoție proprie de absolvenți, 238 specialiști în domeniul culturii fizice.

În anul 1991, activitatea didactică a Institutului era asigurată inițial de 10 catedre (Tabelul 1.2), incluzând un număr total de 101 cadre didactice.

Un pas important în domeniul vizat îl constituie Hotărârea Guvernului nr. 358/08.06.1993 cu privire la salarizarea lucrătorilor din domeniul culturii fizice și sportului în baza Rețelei tarifare unice. Pentru prima dată în istoria învățământului postuniversitar din țară, în anul 1993, în cadrul institutului a fost deschisă Secția Doctorat, iar în anul 1994 a fost aprobat, de către Comisia Superioară de Atestare și Acreditare a Republicii Moldova și Consiliul Științific Specializat pentru susținerea tezelor de doctor în pedagogie la specialitatea 13.00.04 – Teoria și metodologia educației fizice, antrenamentului sportiv și culturii fizice de recuperare. Problema pregătirii profesionale a fost realizată parțial și prin proiectele bugetare comandate de Ministerul Științei și Învățământului al Republicii Moldova perioada 1994-2005: Legea învățământului nr. 547 din 21.07.1995; Legea nr. 330-XIV/25.03.1999 cu privire la cultura fizică și sport; Hotărârea Guvernului nr.356 din 26.03.2003 cu privire la aprobarea Regulamentului de funcționare a federațiilor sportive naționale etc. Un eveniment important pentru instituția noastră a fost Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.771-IV din 21.09.2006, Vladimir Voronin, privind reorganizarea Institutului Național de Educație Fizică și Sport în Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport.

Tabelul 1.2. Catedrele Institutului Național de Educație Fizică și Sport

| Nr. crt. | Denumirea catedrei | Șef de catedră |
|----------|--|-----------------------|
| 1 | Catedra Pedagogie și Psihologie | Cojocari Vasile |
| 2 | Catedra Discipline Social-economice | Rotaru Mihail |
| 3 | Catedra de Atletism | Scripcenco Constantin |
| 4 | Catedra Limbi Moderne | Brega Viorica |
| 5 | Catedra Gimnastică | Grimalschi Teodor |
| 6 | Catedra Discipline Medico-biologice | Baciu Gheorghe |
| 7 | Catedra Probe Sportive Individuale | Znacovanu Ivan |
| 8 | Catedra Natație și Turism | Botnarenco Teodor |
| 9 | Catedra Jocuri Sportive | Ghimp Andrei |
| 10 | Catedra Bazele Teoretice ale Culturii Fizice | Sava Panfil |

În anul 2011, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport a marcat 20 ani de la fondarea sa și 60 de ani din momentul organizării învățământului universitar de specialitate din Republica Moldova. În această perioadă, universitatea a urmărit realizarea obiectivelor în domeniul culturii fizice, inclusiv ale mediului sportiv, fiind o instituție care prezervă tradiția și specificul regional integrându-l armonios în cultura europeană. Cercetarea științifică a reprezentat, an de an, o componentă tot mai importantă a expresiei de manifestare a colectivului de profesori și cercetători, dovedind o înțelegere profundă și completă a misiunii și vocației universității nu doar ca instituție didactică, ci și de cercetare.

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport este o componentă a sistemului educațional-instructiv superior de stat din Republica Moldova, care începând cu anul 2005, a aderat la mișcarea de reformare a învățământului universitar și de integrare a acestuia în spațiul academic european. Programele universitare de studii sunt destinate formării inițiale la nivelul ciclului I de licență și formării profesionale /de cercetare la nivelul ciclului II, Masterat, și, după cum s-a menționat mai sus, ciclul III – Doctorat. În acest context, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport își definește misiunea (Figura 1.1):

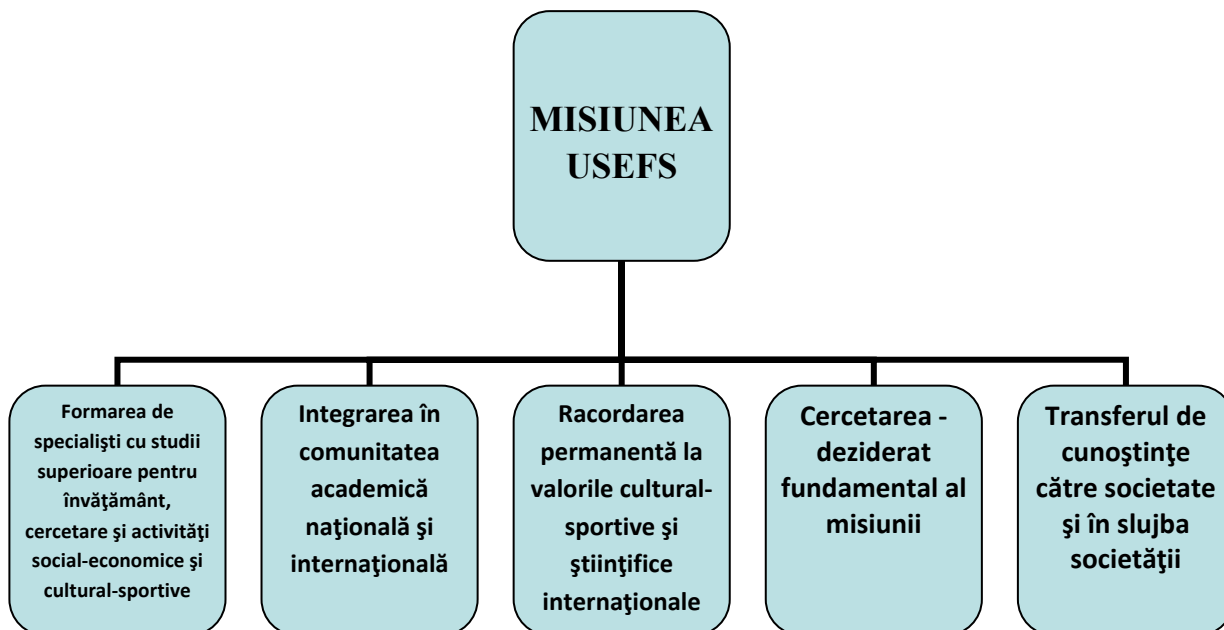


Fig. 1.1. Misiunea USEFS

1.3. Reformarea învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova în contextul globalizării

Globalizarea, în concepție modernă, este noțiunea cel mai des utilizată pentru a reda transformările care afectează toate statele lumii și întreaga economie mondială. Toate aceste modificări, ce caracterizează globalizarea ca proces contemporan, au loc datorită: volumului în creștere al comerțului mondial; intensității crescânde a comerțului mondial; schimburilor culturale și social-politice permanente dintre diferitele zone geografice și areale culturale; înlăturării barierelor și obstacolelor de natură politico-economică dintre state [114].

Globalizarea se datorează dezvoltării tehnologice și economice fără precedent. Activitățile economice și financiar-bancare au depășit demult granițele economiei naționale și se orientează spre „internaționalizare”. Globalizarea ca proces se datorează unei dezvoltări enorm de rapide a economiei de piață în ultimii 50-60 de ani, care a contribuit la începutul unui proces de formare a spațiilor comune privind dezvoltarea economică, politică și culturală a țărilor. Integrarea în aceste spații vine din necesitatea colaborării între state în vederea găsirii soluțiilor de rezolvare în comun a problemelor prin crearea unor comunități la nivel regional

sau continental. Procesul de integrare în aceste comunități este multidimensional și multiaspectual, astfel încât părțile integrante păstrându-și o parte din specificitatea sa, devin parte a unor structuri dominante. Abordarea interculturală în educație are pretenția de a participa la crearea colectivă a unui spațiu cultural care acceptă, inserează, reelaborează semnificațiile culturale ale membrilor diferitelor comunități în contact și de a formula anumite semnificații noi, împărtășite de toți [26]. Crearea spațiului educațional unic constituie o premisă de bază a promovării valorilor europene, transformarea Europei în cea mai competitivă și dinamică economie din lume, bazată pe cunoaștere, capabilă de o creștere economică durabilă cu mai multe locuri de muncă și cu o coeziune socială mai mare [107, 121, 277].

În contextul urmării procesului de creare a spațiului educațional unic, considerăm oportună analiza sistemelor de învățământ superior de cultură fizică și sport din lume și compararea acestora cu cel din Republica Moldova.

Potrivit opiniei Cârstea Gh. „sistemul de educație fizică și sport reprezintă ansamblul unităților organizatorice și a conținutului activităților acestora, concepute corelativ pe plan național, în scopul perfecționării prioritare a dezvoltării fizice și a capacității motrice în rândul tuturor categoriilor de populație umană, prin concordanță cu comanda socială prezentă și de perspectivă” [40, p.35].

Înainte de a realiza analiza sistemelor contemporane de învățământ superior de cultură fizică din lume și a celui din țara noastră, prezentăm în Tabelul 1.3 evoluția și caracteristicile celor europene din momentul apariției lor, cu reprezentanții și principiile care le guvernează.

Tabelul 1.3 Evoluția sistemelor europene de educație fizică

| Sistemul de educație fizică – (țara) | Reprezentanții sistemului | Caracteristicile sistemului, idei, principii |
|--------------------------------------|---------------------------------------|---|
| Sistemul francez - Franța | Francesco Amoros 1770-1848 | <ul style="list-style-type: none"> - a creat instituții în care se predă gimnastica după principiile sale; - metoda sa se baza pe principiul de spontaneitate conștientă a copilului, acesta trebuie să simtă cum se mișcă; - a dat o definiție pertinentă gimnasticii din care se desprind două idei de bază: caracterul psihologic al exercitiilor fizice practicate și caracterul utilitar; - a considerat necesar în pregătire folosirea unor fișe fiziologice personale, anticipând metoda individualizării; - exercițiile de gimnastică sunt împărțite în trei categorii: gimnastica civilă cu exerciții elementare și de aplicație, gimnastica militară, gimnastica medicală. |
| Sistemul elvetian - Elveția | Henri Clias 1782-1845 | <ul style="list-style-type: none"> - a adus o contribuție majoră la lansarea gimnasticii feminine; - practicarea exercițiilor fizice la copiii foarte mici și introducerea exercițiilor în școala primară din Franța; - a scris o serie de tratate legate de gimnastică. |
| Sistemul german - Germania | Ludwig Jahn 1778-1852 | <ul style="list-style-type: none"> - a fost numit și "părintele gimnasticii", fondatorul sistemului german de educație fizică; - scopul principal urmărit - pregătirea militară a tineretului în aer liber pe așa numitele Turnplatz, teren amenajat cu aparate; - gimnastica avea un caracter popular; - cartea de bază a sistemului lui Jahn - "Die Deutsche Turnkunst" a apărut în 1816; - a creat noi aparate: Reck - bara fixă și Barren - paralelul. |
| | Adolf Spiess 1810-1858 | <ul style="list-style-type: none"> - este creatorul gimnasticii școlare; - are o contribuție semnificativă la transformarea gimnasticii în disciplină școlară; - dintre cărțile sale de referință putem menționa: "Die Lehre der Turnkunst" și "Das Turnbuch für Schuller"; - a folosit muzica pentru a imprima cadența și pentru a lega mișcările dezvoltând simțul pentru frumos. |

| Sistemul de educație fizică – (țara) | Reprezentanții sistemului | Caracteristicile sistemului, idei, principii |
|---|---|--|
| Sistemul danez - Danemarca | Franciscus Nachteggall 1777-1847 | <ul style="list-style-type: none"> - a înființat o societate de gimnastică pentru propagarea educației fizice; - în 1799 pune bazele unui institut particular de educație fizică; - a fost introdusă gimnastica în Școala militară din Copenhaga; - a reușit redactarea unui decret prin care a introdus gimnastica în toate școlile; - a avut preocupări pentru instruirea și pregătirea de specialiști; - exercițiile erau gradate după principiul de la ușor la greu și de la simplu la complex. |
| Sistemul suedez - Suedia | Per Henrik Ling 1776-1839 | <ul style="list-style-type: none"> - a fost adeptul dezvoltării armonioase a omului după concepția elenă; - în 1814 înființează și conduce Institutul Central de gimnastică din Stockholm; - opera lui Ling se concretizează în "Fundamentele generale ale gimnasticii" care cuprinde șase părți; - gimnastica suedeză acordă un rol deosebit respirației; - gimnastica suedeză a fost rațională și analitică; - utilizează câteva principii în selecția exercițiilor: principiul dezvoltării armonioase, al selecției exercițiilor, principiul gradării și cel al preciziei mișcărilor. |
| Sistemul englez - Anglia | Thomas Arnold 1789-1842 | <ul style="list-style-type: none"> - este realizatorul spiritului sportiv în educație; - a considerat că prin jocuri se dezvoltă spiritul de solidaritate și de echipă, de ordine și disciplină și respect; - a introdus caracterul sportiv al întrecerii și spiritul de "fair-play"; - a urmărit să formeze un nou tip al gentleman-ului; - ideile sale au stat la baza apariției sportului. |

Odată cu declanșarea Procesului de la Bologna sistemele de învățământ superior, inclusiv cel de cultură fizică, din cadrul Spațiului European au suferit mari transformări. Obiectivele Procesului de la Bologna au presupus

implementarea mai multor reforme educaționale în sistemele de învățământ superior a țărilor semnatare. Dintre aceste obiective principale putem menționa:

a) Structura pe cicluri.

Cadrul de Calificări al Spațiului European al Învățământului Superior, adoptat de miniștrii la Bergen (2005), reflectă faptul că structura pe trei cicluri reprezintă obiectivul principal al procesului Bologna. Această structură a fost introdusă în majoritatea instituțiilor și programelor din țările semnatare, inclusiv în Republica Moldova. Cel mai mare impact l-a avut introducerea structurii pe trei cicluri în sistemul de învățământ superior din Europa central – continentală. În stadiul actual există asemănări între sistemele de învățământ superior de cultură fizică, în special cu privire la volumul de activitate sau durata programelor de studii (licență și masterat). Astfel, în 27 de țări ce au aderat la procesul de la Bologna, modelul dominant la nivel de structură pentru ciclul II, este de 120 de credite ECTS, inclusiv în țara noastră. În Bulgaria, Serbia și Ucraina, modelul predominant pentru programele de master este de 60 de credite ECTS. În Elveția și Marea Britanie acestea au un număr de 90 de credite ECTS [80]. Cu privire la combinarea primelor două cicluri (licență și master) pot fi identificate 3 modele care reflectă implementarea procesului de la Bologna în țările semnatare, după cum urmează:

- ✓ modelul 180 plus 120 ECTS (3 + 2 ani academici) implementat în 19 sisteme de învățământ superior (inclusiv în Republica Moldova);
- ✓ modelul 240 plus 120 ECTS (4 + 2 ani academici) implementat în Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Lituania, Rusia și Turcia;
- ✓ modelul 240 plus 60/90 ECTS (4 + 1/1,5 ani academici) implementat în Bulgaria, Spania, Ucraina și Scoția (parțial și în Republica Moldova).

b) ECTS, suplimentul la diplomă și Cadrele Naționale ale Calificărilor.

ECTS reprezintă un alt instrument principal în implementarea reformelor Bologna. În prezent mai mult de 24 de țări utilizează sistemul ECTS ca instrument pentru acumularea și transferul de credite. Sistemul de învățământ superior de

cultură fizică din țara noastră a adoptat și implementat sistemul de credite ECTS, iar suplimentul la diplomă este elaborat în limba engleză și limba de stat. Acesta reprezintă un model standardizat, conținând descrierea tipului, nivelului, contextului și conținutului studiilor absolvite de student, așa cum apar pe diploma originală. În 2005, în opt țări (Belgia, Estonia, Finlanda, Franța, Letonia, Liechtenstein, Luxemburg și Slovenia) eliberau suplimentul la diplomă. Până în 2009 acest număr a crescut la 25 de țări, până în prezent numărul acestora continuând să crească.

Cadrele Naționale de Calificări reprezintă instrumentul de utilizare pentru a descrie și exprima diferențele dintre calificările corespunzătoare fiecărui ciclu și nivelul educațional.

c) *Asigurarea calității* care urmărește:

- ✓ interesul studenților, al angajaților și în general al societății pentru asigurarea calității în învățământul superior;
- ✓ importanța autonomiei instituționale de bază limitată de o recunoaștere ce implică o mare responsabilitate;
- ✓ necesitatea evaluării externe a calității, în corespundere cu scopurile instituțiilor, și nu pentru a le împovăra cu greutate suplimentare pentru a-și atinge obiectivele.

În acest context, o importanță deosebită o are înființarea agențiilor de Asigurare a Calității. De la începutul procesului de reformare 22 de țări au înființat astfel de agenții pentru asigurarea calității (inclusiv Republica Moldova).

În prezent toate țările europene recunosc importanța și necesitatea predării educației fizice în cadrul școlilor, ca bază de selecție în sportul de performanță. În ceea ce privește învățământul academic de specialitate putem menționa că, Franța, Germania, Belgia, Danemarca, Marea Britanie, Olanda, România, Ungaria și Republica Moldova au adoptat sistemul de pregătire universitar. Astfel, Belgia a fost primul stat care a realizat această integrare, în multe alte țări, existând obstacole datorate ambiguității termenului de educație fizică. În Luxemburg nu

există o pregătire universitară în educația fizică și sport, candidații la funcția de profesor obținându-și diploma universitară în străinătate. În Spania, Portugalia, Grecia, Ungaria, România, Republica Moldova instituțiile care pregătesc profesori de educație fizică și sport au dreptul de a acorda diplome de licență, de master și de doctorat. În alte state, precum Italia, Olanda, Marea Britanie, există și funcționează Institute Superioare de Educație Fizică și Sport, care atestă pregătirea prin diplome pentru învățământ secundar. În Grecia, profesorii de educație fizică se formează după un program de studii de 4 ani pentru învățământul primar și secundar, iar în Irlanda, Colegiul de Educație Fizică și Sport formează profesori timp de 4 ani pentru învățământul secundar bivalent. În Olanda există Academia pentru pregătirea Profesională Superioară care pregătește profesori de specialitate pentru învățământul secundar după o pregătire cu durata de 5 ani.

În Tabelul 1.4 reflectăm analiza comparativă a sistemelor de învățământ superior de cultură fizică din lume și a celui din Republica Moldova cu prezentarea informațiilor cheie: durata ciclurilor de studii, existența/inexistența Agențiilor de Calitate în sistemele educaționale de referință, eliberarea suplimentului la diplomă [80, 196].

Tabelul 1.4. Analiza comparativă a sistemelor de învățământ superior de cultură fizică din lume și a celui din Republica Moldova (conform modelului Bologna)

| Sistemul de învățământ superior de cultură fizică/ țara | Durata ciclurilor de studii (ECTS) | | | Agenția de Calitate | Suplimentul la diplomă |
|---|------------------------------------|--------------------|---------------------|---------------------|--|
| | Ciclul I Licență | Ciclul II Masterat | Ciclul III Doctorat | | |
| Armenia | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 3 ani 4 ani | Nu există | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |

| | | | | | |
|--------------------------------------|----------------------------|-----------|-------|--|--|
| Austria | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 3 ani | Agencia Austriacă de Asigurare a Calității http://www.aqa.ac.at | Este eliberat pentru majoritatea programelor de studii, în mod automat și gratuit, în germană și engleză |
| Azeirbadjan | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 3 ani | Nu există | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Bosnia și Herțegovina | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 3 ani | Nu există | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Belgia (Comunitatea Franceză) | 180 (3 ani) | 120 | 3 ani | Nu există | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Bulgaria | 240 (4 ani) | 60 | 3 ani | NEAA – Agenția Națională de Evaluare și Acreditare www.neaa.government.bg/en/ | Este eliberat studenților la cerere și contra taxă, în limba de stat și alte limbi. |
| Elveția | 180 (3 ani) | 90 | 5 ani | Centrul de Acreditare și Asigurare a Calității al Universităților Elvețiene (OAQ) http://www.oaq.ch | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Cehia | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 4 ani | Nu există | Este eliberat pentru toate programele de studii, în mod automat și gratuit, în limba de stat și/sau în engleză (sau altă limbă, la cerere) |

| | | | | | |
|--------------------------|----------------------------|-----------|----------------|--|--|
| Germania | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 5 ani | ACQUIN – Institutul de Acreditare, Certificare și Asigurare a Calității http://www.acquin.org | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Estonia | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 4 ani | EKKA – Agenția Estonă de Asigurare a Calității în Învățământul Superior http://www.ekka.arhimesdes.ee/ | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Grecia | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 3 ani | Nu există | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Finlanda | 180 (3 ani) | 120 | 4 ani | FINHEEC – Consiliul Finlandez de Evaluare în Învățământul Superior http://www.finheec.fi | Este eliberat în mod automat și gratuit numai în limba engleză |
| Romania | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 3 ani | ARACIS – Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior http://www.aracis.ro | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Republica Moldova | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 3 ani 4 ani | Agenția Națională de Asigurare a Calității | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |
| Olanda | 180 (3 ani) 240 (4 ani) | 120 90 | 4 ani | Universitățile Olandeze http://www.qanu.nl NQA – Agenția de Asigurare a Calității http://www.nqa.nl NVAO – Organizația de Acreditare a Olandei și Flandrei http://www.nvaonet.nl | Este eliberat în mod automat și gratuit în limba de stat și/sau în engleză |

| | | | | | |
|-----------------|-------------|-----|-------|---|--|
| Norvegia | 180 (3 ani) | 120 | 3 ani | NOKUT – Agenția Norvegiană pentru Asigurarea Calității în Educație http://www.nokut.no | Este eliberat în mod automat și gratuit numai în limba engleză |
| | 240 (4 ani) | 90 | | | |

În sistemele de învățământ superior de cultură fizică este utilizat sistemul de credite ECTS în elaborarea programelor de studiu, descrise în termeni de cunoștințe, abilități și competențe (Tabelul 1.5).

Tabelul 1.5. Specificitatea ECTS

| CICLUL | Descrierea sistemului bazat pe ECTS |
|--------------------|---|
| I Licență | <p>Învățământul bazat pe Sistemul de Credite Transferabile este flexibil și asigură studenților o calificare și clasificare conform cantității și calității pregătirii pe toată perioada instruirii și educației specifice.</p> <p>1 credit ECTS = 30 ore de lucru al studentului</p> <p>Programe de 180 credite (3 ani) / 240 credite (4 ani)</p> <p>180/240 ECTS sunt alocate pentru ciclul unu. Pentru statutul de profesor calificat în domeniu un titlu integrat de 240 ECTS e mai obișnuit, cu toate că în unele țări modelul consecutiv e de asemenea disponibil pentru viitorii profesori de școală primară.</p> |
| II Masterat | <p>Programe de 90 credite (1,5 an) / 120 credite (2 ani)</p> <p>Nu toate țările au programe separate pentru ciclul unu și doi. Studiile superioare de masterat se organizează pentru titularii diplomei de licență, asigură specializarea într-un domeniu sau extinderea și perfecționarea pregătirii științifice și profesionale se efectuează, de regulă, prin învățământ de zi. La studii superioare de masterat de cercetare sunt admiși și titularii diplomei de studii superioare în medicină sau farmacie.</p> <p>Studiile superioare de masterat sunt de cercetare și profesionale. Studiile superioare de masterat de cercetare vizează dezvoltarea capacităților de cercetare științifică ale studenților și constituie o fază premergătoare obligatorie pentru studiile de doctorat.</p> <p>Studiile superioare de masterat profesional asigură aprofundarea unei specializări într-un domeniu, fiind axate, în primul rând, pe competențe cu conținut aplicativ.</p> <p>Studiile superioare de masterat se finalizează cu susținerea tezei de master.</p> |

| | |
|---------------------|---|
| | <p>Absolvenților care au susținut teza de master li se acordă titlul de master în domeniu, specializarea urmată și li se eliberează diplomă de master.</p> <p>Diploma de master atestă că titularul acesteia a dobândit cunoștințe și competențe generale și de specialitate, precum și abilități cognitive specifice. Diploma de master conferă dreptul de a ocupa posturi didactice în instituții de învățământ superior sau de cercetări științifice și de a participa la concursul de admitere la doctorat.</p> |
| III Doctorat | <p>180 credite (3 ani)</p> <p>În multe țări durata studiilor de doctorat încă nu a fost specificată în termeni de credite și durata studiilor poate ajunge până la 4-6 ani sau chiar mai mult.</p> |

Pornind de la cele menționate, se poate afirma că indiferent de stadiul politicilor de mobilitate, programele și acțiunile la nivel european continuă să aibă un impact și mai puternic asupra politicilor și acțiunilor organizate la nivel național în acest domeniu. Cu siguranță, se poate observa că în unele țări politicile naționale se rezumă la implementarea programelor europene de mobilitate. Mai mult, majoritatea țărilor au menționat cel puțin un program european ca făcând parte din măsurile implementate la nivel național, Erasmus, Erasmus Mundus și Tempus fiind cele mai frecvente.

Elaborarea de politici și programe de mobilitate la nivel european acționează ca un important catalizator ce stimulează implementarea acțiunilor la nivel național. Iar în cazul țărilor care au avut inițiative serioase de elaborare a unor politici proprii, acestea au avut la bază programe și acțiuni deja existente la nivel european. În acest context, putem menționa că pentru Republica Moldova semnarea Declarației de la Bologna a constituit o asumare liberă de responsabilități și implicarea activă în procesul de reformare/modernizare a învățământului superior de profil în vederea unei convergențe la nivel european.

În condițiile actuale, în scopul identificării direcțiilor și a metodologiilor de asigurare a dezvoltării culturii fizice și sportului, a devenit o necesitate reală elaborarea și implementarea unei strategii de dezvoltare a culturii fizice pe întreg

teritoriul Republicii Moldova, inclusiv în raioanele de est ale țării. Astfel, ca urmare a indicației Guvernului Republicii Moldova nr. 1113-659 din 10 august 2012 cu privire la procesul de educație sportivă și promovarea sportului în țară, de către specialiștii în domeniu a fost elaborată Strategia de dezvoltare a culturii fizice și sportului în Republica Moldova (2013-2020) [133]. O ieșire din situația creată ar fi valorificarea potențialului propriu și mobilizarea resurselor suplimentare, bazate pe programe speciale de dezvoltare a culturii fizice și sportului, pe un cadru legal și instituțional de coordonare etc. Toate acestea se pot realiza, din perspectiva experienței europene, prin promovarea unei politici adecvate de dezvoltare a culturii fizice. Or, finalitatea politicii în domeniul culturii fizice este crearea condițiilor de realizare a programelor speciale de nivel național și local pentru dezvoltarea atât a sportului pentru toți (copii, elevi, studenți, recruți, adulți, persoane cu dizabilități, pensionari), cât și a rezervelor sportive și a sportului de performanță (juniori, tineret, seniori). Politica statului în domeniul culturii fizice și sportului se plasează printre politicile prioritare din domeniul sociocultural.

La etapa contemporană de dezvoltare a Republicii Moldova, au apărut noi cerințe sociale, inclusiv în domeniul culturii fizice și sportului. În condițiile de tranziție a Republicii Moldova la economia de piață și societatea democratică, ale acceptării de către Moldova a idealurilor și valorilor mondiale, modelul național al domeniului de cultură fizică și sport, ca parte esențială a modului sănătos de viață, trebuie să realizeze un șir întreg de sarcini (Anexa 3) [133].

Promovarea politicii de stat privind dezvoltarea culturii fizice și sportului va fi realizată în conformitate cu următoarele principii:

1. **Principiul unității spațiului socioeconomic al republicii**, în perimetrul căruia să fie asigurate libertatea circulației mărfurilor necesare, a serviciilor cultural-sportive și de divertisment.

2. **Principiul autonomiei locale și al descentralizării**, care presupune în acest caz definitivarea delimitării, între diferite niveluri ale administrației publice a competențelor, și asigurarea concordanței dintre resurse și împuterniciri.

3. **Principiul autoorganizării locale**, prin intermediul căruia se va asigura dreptul unităților administrativ-teritoriale, din municipii și raioane de a-și organiza propriile structuri și funcționarea lor în limitele stabilite de legislație.

4. **Principiul concentrării**, care presupune concentrarea sprijinului financiar către zonele slab dezvoltate în domeniul educației fizice și sportului.

5. **Principiul planificării** – activitățile de dezvoltare a educației fizice și sportului se implementează în baza documentelor de planificare elaborate la nivel național, la nivel de unități teritorial-administrative, municipal, raional și local.

6. **Principiul parteneriatului** – dezvoltarea educației fizice și sportului se realizează în strânsă cooperare între guvern, consilii ale organelor administrației publice locale, organizațiile neguvernamentale, agenți economici și populația comunităților locale.

7. **Principiul cofinanțării** – prioritățile dezvoltării educației fizice și sportului determinate de politica de stat sînt finanțate din diferite surse – publice, internaționale și particulare, care se completează reciproc și nu se substituie una pe alta.

8. **Principiul echității** – elaborarea și implementarea coordonată a unei politici bugetare, financiare, fiscale și sociale de același standard pentru toate unitățile administrativ-teritoriale prin crearea condițiilor egale de dezvoltare socioeconomică.

9. **Principiul transparenței** – procesul de planificare și de luare a deciziilor este transparent și societatea trebuie să aibă acces la informațiile privind programele de finanțare, mijloacele de realizare și rezultatele lor.

10. **Principiul subsidiarității** – atribuțiile autorităților publice sînt realizate de către autoritatea cea mai apropiată de cetățeni, care poate asigura realizarea efectivă a scopurilor și sarcinilor la cel mai mic nivel de administrare [12].

În contextul transformărilor domeniului culturii fizice la nivel național și global, un loc aparte în acest proces îl are învățământul superior din țară. Astfel,

reformele învățământului din Republica Moldova au început încă din primele momente ale tranziției postcomuniste. Ea a fost marcată de trei limitări [16]:

1) caracterul reactiv, schimbarea în cultura fizică și sport fiind consecința, și nu una dintre forțele motrice ale reformelor politice, economice sau sociale;

2) dependența de finanțarea limitată internă, mai ales în investiții, ceea ce a condus la importul precipitat de instituții, la incertitudini și discontinuități, la incoerență la nivelul politicii educaționale;

3) limitarea la educația formală, ignorându-se domenii importante ale educației permanente, precum educația adulților, educația persoanelor cu nevoi speciale, educația timpurie, educația ecologică etc., și neglijându-se evoluția rapidă a conținutului profesional.

În condițiile acestor limitări, agravate și de contextul general al societății noastre, se poate aprecia că reforma învățământului din anii '90 a fost mai degrabă o reformă parțială, limitată la anumite componente și la prioritățile care au beneficiat mai ales de finanțare limitată externă. În cadrul acestei reforme au lipsit aspecte importante, precum:

1) perspectiva globală;

2) o politică coerentă în domeniul culturii fizice și sportive, centrată pe repere realiste și etape bine eșalonate;

3) consensul clasei politice și considerarea educației naționale ca un domeniu scutit de disputele politice, de manipulări și demersuri unilaterale;

4) un program al cooperării internaționale, mai ales în cadrul Uniunii Europene.

Actualmente, învățământul superior din Republica Moldova are drept scopuri [126]:

- formarea unei personalități multilateral dezvoltate și creative, pregătirea, perfecționarea și recalificarea la nivel superior a specialiștilor și a cadrelor științifice în diverse domenii;

- asigurarea aspirațiilor personalității de aprofundare și extindere a studiilor;
- promovarea cercetării științifice și implementarea rezultatelor ei;

- păstrarea, îmbogățirea și propagarea patrimoniului științific, tehnic, artistic și cultural.

Anul 2005 a fost unul semnificativ pentru învățământul superior din Republica Moldova, aceasta aderând la un fenomen general european, numit “Procesul de la Bologna”. Obiectivul strategic al Procesului Bologna îl reprezintă asigurarea competitivității și atractivității învățământului superior european prin compatibilizarea acestuia și constituirea Spațiului European Comun al Învățământului Superior (SECÎS) cu o mobilitate academică în permanentă creștere. În vederea realizării acestui deziderat, în mai 2005, la Bergen, Republica Moldova a aderat la Procesul Bologna.

Pentru Republica Moldova, semnarea Declarației de la Bologna a constituit o asumare liberă de responsabilități și implicarea activă în procesul de reformare a învățământului superior în vederea unei convergențe la nivel european. Or, această decizie a rezultat din necesitatea de a fi parte a unui spațiu cât mai unitar și cât mai competitiv pe plan global. Începând cu anul 2005, au fost realizate un șir de reforme, inclusiv [109, 276]:

- 1) organizarea învățământului superior pe cicluri (din 1 septembrie 2005) și elaborarea noilor programe de studii (studii superioare de licență, cu o durată de 3-4 ani și studii superioare de masterat cu o durată de 1-2 ani);

- 2) implementarea Planului-cadru pentru ciclul I (studii superioare de licență) [110];

- 3) elaborarea noului Nomenclator al domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru ciclul I;

- 4) suplimentarea cadrului normativ, în special vizînd organizarea studiilor superioare de masterat, ciclul II;

- 5) elaborarea Ghidului de implementare a Sistemului Național de Credite de Studiu;

- 6) instituționalizarea creditelor de studiu, tip ECTS, în toate instituțiile de învățămînt superior;

7) în scopul asigurării transparenței titlurilor/calificărilor și actelor de studii, absolvenților din învățământul superior li se eliberează, cu titlu obligatoriu, Suplimentul la diplomă de model unic european;

8) în scopul demarării studiilor la ciclul II, instituțiile de învățământ au elaborat circa 200 programe de masterat profesional și de cercetare în formula nouă, care au fost autorizate de către Ministerul Educației, iar în sesiunile 2008 și 2009 au fost realizate primele sesiuni de admitere la studii superioare de masterat, ciclul II, în corespundere cu prevederile Procesului Bologna;

9) în contextul asigurării calității în învățământul superior, au fost realizate mai multe activități la nivel instituțional, s-au constituit structuri de management al calității, a fost instituită funcția de prorector responsabil de calitate, se elaborează și se implementează manuale de management al calității, sînt dezvoltate parteneriate cu centre universitare din diferite țări europene.

În scopul realizării obiectivelor Procesului Bologna, sînt în derulare activitățile de elaborare a Cadrului Național al Calificărilor (CNC), compatibil cu Cadrul European al Calificărilor (EQF – European Qualifications Framework), bazat pe descrierea noului sistem al calificărilor, și pe structurarea învățământului superior pe cicluri [93, 278].

Actualmente, în cadrul învățământului superior de cultură fizică, se desfășoară procesul de reformare și ajustare la standardele europene, nivel care poate fi atins prin realizarea următoarelor obiective generale ale învățământului de profil (Figura 1.2).

Învățământul superior actual de cultură fizică din Republica Moldova se confruntă cu transformări fără precedent, generate de trei factori:

- 1) tehnologiile informației și ale comunicării;
- 2) creșterea cererii individuale de studii superioare (tot mai multe persoane aspiră să obțină o diplomă de învățământ superior);
- 3) concurența crescândă pe piața învățământului superior - diversificarea instituțională și creșterea cererii individuale pentru studii superioare au generat

competiția dintre universități, iar extinderea numărului plătitorilor de taxe pentru servicii educaționale a condus la apariția comerțului cu astfel de servicii.

În vederea realizării obiectivelor propuse, se impun o serie de transformări, precum:

1. O nouă politică universitară: învățământul superior de cultură fizică este o valoare națională, întrucât a contribuit de-a lungul timpului la formarea națiunii, la pregătirea elitelor științifice, culturale și sportive.
2. Încrederea în universitatea de profil: trebuie să investim cât mai multă încredere în universitatea noastră (USEFS), întrucât aceasta a asigurat o creștere importantă a numărului de tineri cu diplomă universitară de profil sportiv.
3. Integrarea europeană: odată cu aderarea la procesul de la Bologna, universitatea noastră a început să se afirme pe plan național, precum și european.
4. Transformarea ca dezvoltare: cu toate că, în ultimii zece ani, universitatea noastră a trecut printr-un proces profund de schimbare, reforma nu s-a încheiat.

Trecerea la economia de piață, concurența dintre universități la nivel național și european impune transformări, care generează o nouă dezvoltare universitară. Opțiunile pe care ar urma să le realizăm, trebuie să se bazeze pe realitatea existentă, care nu poate fi ignorată în procesul transformărilor.

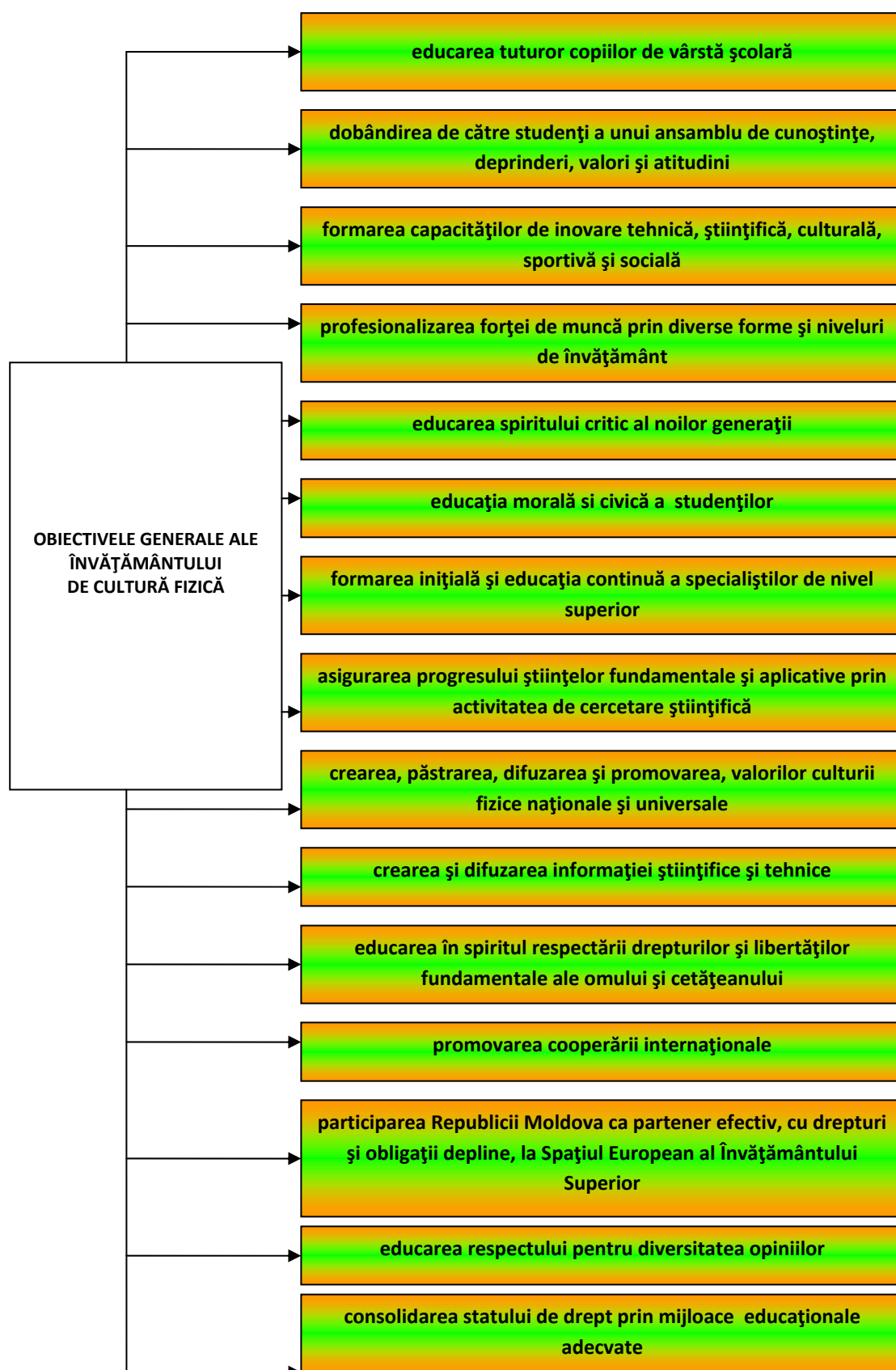


Figura 1.2. Obiectivele generale ale învățământului de cultură fizică

Astfel, una dintre prioritățile învățământului superior de cultură fizică este armonizarea, compatibilizarea calificărilor solicitate de piața muncii și a celor conferite în cadrul universității, impunându-se elaborarea cerințelor de calificare ale specialistului din domeniu. Acest decalaj este amplificat și de necesitatea de a revizui procesul de formare a competențelor profesionale ale specialistului în domeniul culturii fizice. Or, cerințele pieței, mereu în schimbare, impun o reformare a competențelor necesare tînărului specialist pentru a fi încadrat în câmpul muncii. În acest context, unul dintre obiectivele fundamentale ale învățământului superior de cultură fizică rezidă în formarea unui specialist în domeniu capabil să se adapteze condițiilor în continuă schimbare ale pieței de muncă. O experiență bună în acest sens o au SUA, unde există un program JAG (Jobs for America`s Graduates) – o instituție creată în scopul de a identifica și a monitoriza abilitățile de care tinerii absolvenți au nevoie pentru a fi competitivi pe piața muncii. În prezent, în cadrul JAG au fost identificate 37 de abilități, care pot fi grupate în 6 categorii: dezvoltarea în carieră, căutarea și obținerea unui post de muncă, etica de muncă, abilități generale, leadership-ul și dezvoltarea personală, relații sociale. JAG participă și la elaborarea curriculum-ului universitar [131].

Un alt aspect ține de insuficienta formare a abilităților practice ale studenților, învățământul superior este mult prea teoretizat, fără a se focaliza în suficientă măsură pe formarea unor abilități profesionale practice [111]. În acest context, putem menționa că tinerii au nevoie de o bună orientare în carieră, care poate începe în perioada studiilor: în cadrul practicii de specialitate, vizite de studiu la diferite instituții, participarea la diferite seminarii cu profesioniști din diferite domenii economice, organizarea centrelor de orientare și consiliere profesională în cadrul fiecărei instituții de învățământ (în prezent există două astfel de centre în Moldova: la USM și UTM, înființate în cadrul unui proiect, dar funcționează independent din anul 2008) [131].

Comparativ cu alte state europene, mai ales cu statele candidate la integrarea în Uniunea Europeană, în Republica Moldova se investește mai puțin în

învățământul superior. Calitatea predării, a bazei documentare din biblioteci sau a echipamentelor din laboratoare este precară în cele mai multe universități, ceea ce se asociază cu o stare cronică de insatisfacție profesională a studenților și a personalului didactic. Cercetarea este puțin stimulată în universitățile din RM, ea reprezentând o activitate secundară pentru studenți, precum și pentru cadrele didactice.

Ținând cont de din realitățile dezvoltării învățământului superior, pot fi formulate câteva aspecte strategice ale dezvoltării universității noastre în contextul noilor reforme educaționale. În acest sens, strategia privind dezvoltarea învățământului de cultură fizică din Republica Moldova, strategiile sectoriale și orice program de reformă privind învățământul de profil în ansamblul său trebuie să respecte o serie de principii. Principiile generale care vor fi luate ca referință în ceea ce am numit "strategia transformării ca dezvoltare", respectiv în procesul de dezvoltare a învățământului superior de profil din Republica Moldova, sunt următoarele [276]:

1. Prioritate acordată obiectivelor majore și mai puțin programării detaliate a dezvoltării învățământului superior.
2. Realizarea unui învățământ de profil echilibrat prin descentralizare.
3. Promovarea varietății opțiunilor de aplicare a unor decizii.
4. Dezvoltarea relațiilor dintre instituțiile de învățământ superior și agenții economici, culturali, sportivi și ai societății civile.
5. Planificarea schimbărilor și acordarea unui timp de răspuns suficient de lung, pentru ca sistemul de învățământ superior să poată reacționa la intervențiile determinate de implementarea unor noi politici.
6. Depistarea punctelor de amplificare din sistemul de învățământ superior.
7. Abordarea concertată și bine articulată a schimbării în educație, astfel încât reforma să vizeze toate dimensiunile sistemului educațional de profil.
8. Încurajarea parteneriatelor dintre componentele sistemului de învățământ superior și/sau cele ale sistemului de cercetare științifică, mergând de la cooperări

simple, stabilite în vederea realizării unor obiective limitate, până la fuzionarea completă în mari instituții de învățământ și cercetare, capabile să facă față concurenței tot mai puternice de pe piața educațională europeană sau globală.

9. Corelarea sistemului de învățământ de cultură fizică din Republica Moldova cu sistemele europene de învățământ.

1.4. Concluzii la capitolul 1

1. Fenomenul culturii fizice reprezintă unul multilateral și integrativ, care se abordează într-o unitate și interconexiune a formelor – a componentelor educaționale de bază (învățământul de cultură fizică: educația fizică, cultura fizică recreativă, cultura fizică sportivă, cultura fizică de recuperare); a componentelor structurale (intelectuală, psihosocială, motrice, biologică); a sistemului de trebuințe, aptitudini și atitudini; funcții de cultură generală – specifice și interne; a valorilor obiectivate și de personalitate – orientate spre formarea integrității corporal-spirituale (perfectiunea socio-psihofizică) a personalității prin activitățile motrice conștientizate (de cultură fizică) în care predomină inspirația fizică.

2. Învățământul profesional de cultură fizică a cunoscut o evoluție în ascensiune începând cu fondarea, în anul 1945, a Tehnicumului Moldovenesc de Cultură Fizică, eveniment urmat de crearea Facultății de Educație Fizică în cadrul Universității Pedagogice de Stat "Ion Creangă". După o bogată istorie de 4 decenii a facultății, începând cu anul 1991 domeniul învățământului superior de cultură fizică cunoaște o importantă transformare, în cadrul unei noi instituții formate, Institutul Național de Educație Fizică și Sport. Acest eveniment este de o importanță majoră pentru domeniul culturii fizice și sportului, oferind noi oportunități în vederea modernizării formării profesionale a specialiștilor în domeniu, a implementării noilor tehnologii educaționale, a afirmării pe plan național și internațional, precum și în direcția perpetuării tradițiilor inițiate de fondatorii sistemului de învățământ specializat de cultură fizică. Actualmente, această instituție constituie unul dintre cele mai moderne centre de instruire din

țară, al cărui obiectiv constă în formarea, perfecționarea și recalificarea, la nivel superior, a specialiștilor și cadrelor științifice în domeniul culturii fizice, în promovarea cercetărilor științifice și implementarea rezultatelor acestora.

3. Reformarea învățământului superior de cultură fizică este determinată de factori obiectivi, precum: specificul dezvoltării economiei naționale, cerințele pieței forței de muncă, condițiile de integrare socială prin diferite profesii, tradițiile învățământului universitar din Republica Moldova, tranziția la o economie a cunoașterii, concurența crescândă între universități la nivel național și european. În acest context, prioritatea reformării învățământului superior de cultură fizică ține de compatibilizarea calificărilor conferite de universitate cu cerințele sociale naționale și globale.

4. În contextul globalizării, a demarat programul de reformă a învățământului superior european la nivelul întregului sistem educațional, cunoscut sub denumirea „*Procesul de la Bologna*”, prin care „se urmărește soluționarea noilor exigențe, presiuni și cerințe ale mediului socioeconomic, care se află în continuă schimbare”.

5. Elaborarea de politici și programe de mobilitate la nivel european acționează ca un important catalizator ce stimulează implementarea acțiunilor la nivel național. Iar în cazul țărilor care au avut inițiative serioase de elaborare a unor politici proprii, acestea au avut la bază programe și acțiuni deja existente la nivel European. Unele țări politicile naționale se rezumă la implementarea programelor europene de mobilitate, majoritatea țărilor au cel puțin un program european ca făcând parte din măsurile implementate la nivel național, Erasmus, Erasmus Mundus și Tempus fiind cele mai frecvente.

2. CERCETAREA PRIVIND FUNDAMENTAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DE CULTURĂ FIZICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

2.1. Organizarea cercetării

Cercetările de bază s-au efectuat în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport din Chișinău în anii 2007 – 2013.

În cadrul primei etape, de cercetare preliminară (2007 – 2009), s-a efectuat o generalizare a materialului factologic, a evoluției învățământului superior de cultură fizică, a epistemologiei acestuia în ansamblu, concretizând fundamentele teoretice și metodologice ale învățământului superior de profil în Republica Moldova la etapa actuală, precum și aspectele legate de formarea profesională a specialistului de cultură fizică din perspectivele curriculare și metodologice. Analiza literaturii pedagogice, metodice și de specialitate la tema tezei ne-a permis să stabilim unele aspecte ale managementului strategic în învățământul superior de cultură fizică din Republica Moldova și să argumentăm necesitatea reformării învățământului de cultură fizică în contextul globalizării. O importanță deosebită în cercetare l-a constituit studiul efectuat cu privire la identificarea punctelor forte și slabe ale activității USEFS; concretizarea principalelor oportunități și amenințări ale USEFS; evaluarea gradului de satisfacție al studenților și absolvenților USEFS, fapt care ne-a permis să realizăm o diagnoză cu privire la situația actuală a învățământului de cultură fizică din Republica Moldova și să argumentăm dezvoltarea strategică a acestuia în contextul procesului Bologna, care a început odată cu semnarea Declarației de la Bologna, la 19 iunie 1999, de către miniștrii învățământului superior din 29 de țări europene, membre sau în curs de aderare la Uniunea Europeană (printre care și Republica Moldova).

Etapa a doua, a fost cea experimental-formativă (2010-2012). În scopul adoptării procesului instructiv-educativ și al optimizării sistemului de predare a cunoștințelor teoretice și aplicative în cadrul practicii de specialitate, al

monitorizării creșterii performanțelor pregătirii practice a studenților în direcția dezvoltării deprinderilor și competențelor profesionale (psihopedagogice, manageriale și de antrenorat), a perfecționării comportamentelor personale, a dobândirii de abilități antreprenoriale, pentru a facilita inserția studenților pe piața muncii, s-a avut în vedere intervenția asupra practicii de specialitate din punct de vedere procedural și prin prisma conținutului acesteia. Experimentul a avut ca obiectiv principal monitorizarea comparativă a evoluției studenților din grupul martor și cea experimentală în cadrul realizării practicii de specialitate. Astfel, în anii universitari 2010-2011, 2011-2012 a fost aplicată prima variantă a ghidului studenților anilor III și IV ai Facultății Sport, USEFS, Chișinău, Moldova și varianta experimentală a ghidului – studenților anului III, ai Facultății de Educație Fizică și Sport, Iași, România, în anul universitar 2011-2012, iar comisiile de experți în abele instituții au realizat evaluarea competențelor dobândite de către studenți prin aplicarea conținuturilor ambelor ghiduri de practică.

În cadrul etapei a treia, finale (2012-2013), au fost sistematizate și prelucrate datele experimentului pedagogic. În mod concret, a fost efectuată aprecierea competențelor dobândite de către studenți după implementarea noului ghid de practică elaborat de noi. Rezultatele aprecierii au fost prelucrate prin metode matematico-statistice și interpretate prin comparațiile analitice respective vizând nivelurile calitative obținute de către studenții grupelor experimentale și martor în pregătirea lor.

Rezultatele obținute au fost verificate și implementate în cadrul procesului instructiv-educativ cu studenții anilor III și IV de studii din cadrul Facultății Sport de la USEFS, Chișinău, Republica Moldova, precum și a studenților anilor II și III din cadrul Facultății de Educație Fizică și Sport de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România.

2.2. Tendințele și politicile de modernizare a învățământului superior de cultură fizică în Republica Moldova

Guvernul Republicii Moldova, prin semnarea Declarației Conferinței de la Berlin din 19 septembrie 2003 de către ministrul educației, și-a asumat obligații cu privire la reformele educaționale în acord cu țările europene. Astfel, s-a trecut la realizarea obiectivelor programului din Spațiul European al Învățământului Superior. Declarația de la Berlin a stabilit principalele direcții de acțiune pentru perioada 2003-2010. Dintre acestea, trei obiective au fost considerate prioritare [28, 127]:

❖ **asigurarea calității prin dezvoltarea de noi mecanisme instituționale, naționale și europene.** Astfel, deja către anul 2007, sistemele naționale de asigurare a calității au reușit următoarele:

- stabilirea responsabilităților organismelor și ale instituțiilor implicate;
- evaluarea programelor sau a instituțiilor, în baza unui sistem de acreditare, de certificare sau de proceduri comparabile;
- participare internațională, cooperare și rețele.

❖ **adoptarea unei structuri a programelor de studii bazate pe cicluri: licență, masterat și doctorat.** În acest sens, a fost elaborat un sistem comparabil și compatibil de calificări universitare, în care fiecare calificare este descrisă în termeni de direcție de studiu, cunoștințe, competențe și profil. Urmează să fie elaborat un nomenclator al calificărilor universitare operațional în Spațiul European al Învățământului Superior.

❖ **promovarea mobilității studenților și a personalului academic și administrativ.**

În acest context, în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport organizarea programelor de studii s-a realizat prin implementarea celor trei cicluri, conform schemei promovate de Procesul Bologna. Studiile universitare au fost restructurate după cum urmează [28]:

✓ *Studii universitare de licență*, cu o durată de 3-4 ani (minimum 180 și maximum 240 de credite). Studiile de licență oferă calificări largi, pe domenii de studii. Absolvenții acestui ciclu pot intra pe piața forței de muncă sau își pot continua studiile prin masterat. Un asemenea sistem permite rezolvarea rapidă a lipsei acute de forțe de muncă calificate din mediul rural și din zonele defavorizate.

✓ *Studii universitare de masterat*, cu o durată de 90-120 de credite. Durata totală minimă cumulată a ciclului I (licență) și a ciclului II (masterat) este de 300 credite transferabile (ECTS). Calificările universitare aprofundate (specializările) sunt plasate la nivelul ciclului de masterat, înlăturându-se fragmentarea existentă în prezent la nivelul licenței, în specializări multe, înguste și prea timpurii.

✓ *Studii doctorale cu o durată de 3 ani*, (în perspectivă, se va trece treptat de la sistemul actual bazat pe îndrumarea individuală a doctoranzilor la înființarea școlii doctorale și la dezvoltarea școlilor doctorale europene de profil).

Schema principală a duratei ciclurilor de studii este de 3-2-3. Având în vedere faptul că specializările se realizează la nivelul masteratului, considerăm că pentru universitatea de referință, pentru absolvenți și viitorii utilizatori ai absolvenților, este preferabilă o durată de studii a masteratului echivalentă cu 120 de credite transferabile. Potrivit opiniei lui Voiculescu F., 2004 [147, p.31], creditele de studii sunt „valori convenționale prin care se măsoară și se exprimă volumul normal de muncă pretinsă studentului pentru învățarea cunoștințelor, deprinderilor și capacităților la disciplinele cuprinse în planul de învățământ pentru programul de studii pe care îl parcurge”. Astfel, dintre **demersurile strategice** din învățământul superior de cultură fizică, putem menționa:

1) *Aplicarea bazei de calcul al creditelor de studii*, care constituie timpul de muncă estimat ca necesar pentru activitatea de învățare a studentului, sub toate formele ei: lecții teoretice și practice, cursuri (prelegeri), seminarii, laboratoare, practica de specialitate, studiu individual, elaborarea de lucrări și referate, pregătirea evaluărilor curente, semestriale sau anuale (finale), a examenelor de absolvire (licență, masterat). La cuantificare prin credite se iau în considerare

toate formele de activitate: curs, seminar, laborator, examene, stagii de practică (pedagogică, de producție), studiul individual, proiecte, examenul de licență etc. (deci nu numai munca în contact direct cu profesorul, dar și în afara ei, învățarea individuală) [110, 118, 125].

- 2) *Individualizarea curriculum-ului în funcție de capacitățile și motivațiile studenților.* Astfel, creditele acumulate de student reprezintă o soluție la problema accesibilizării conținuturilor învățării, ca o tehnică de construcție a curriculum-ului întemeiată pe principiul că cerința esențială a oricărui curriculum este de a asigura corespondența dintre conținuturile și sarcinile învățării pe de o parte, și timpul și posibilitățile de învățare ale studenților, pe de altă parte. Diferențierea și individualizarea curriculum-ului a fost posibilă din punct de vedere cantitativ (constând în posibilitatea fiecărui student de a combina creditele și disciplinele în variate moduri pentru a întruni numărul total de credite necesar promovării și dobândirii certificatului de studii) și sub aspect calitativ (studentul poate să aleagă nivelul de studii: de dificultate sau de aprofundare).
- 3) *Raționalizarea programului de învățare al studentului.* Aceasta presupune controlul și evitarea sub- sau suprasolicitărilor, prin evaluarea realistă a conținutului planului de învățământ de către fiecare disciplină și prin luarea în considerare, a cantității de muncă necesară și posibilă, pentru toate sarcinile studentului în același interval de timp.
- 4) *Flexibilitatea programului de studiu în cadrul planurilor de învățământ,* permiterea și încurajarea parcursurilor individuale de învățare ale studenților în funcție de aptitudini și motivații.
- 5) *Facilitarea mobilității intrainstituționale a studenților și asigurarea cadrului organizațional și curricular* pentru ca alegerea traseului de studii sau al celui profesional să devină una realizabilă.

2.3. Formarea profesională a specialistului în cultură fizică în contextul politicilor educaționale moderne: perspective curriculare

Conținuturile generale ale educației/învățământului de-a lungul istoriei au parcurs patru etape:

1) etapa pedagogiei tradiționaliste, magistrocentriste, care urmărește în mod special realizarea educației intelectuale și a educației moral-religioase (a educației morale cu conținut predominant religios);

2) etapa de debut a pedagogiei moderne – lansată la hotarul dintre secolele XIX și XX, prin mișcarea cunoscută sub numele de „Educația Nouă” – care urmărește completarea modelului anterior prin valorificarea laturii umaniste a educației (educația estetică, educația fizică) și a unei laturi aplicative, profesionale, necesare în contextul societății industrializate, aflate într-o fază de ascensiune;

3) etapa de afirmare a pedagogiei moderne care impune, la mijlocul secolului XX, modelul clasic al dimensiunilor sau a laturilor educației: educație intelectuală–morală–profesională–estetică–corporală;

4) etapa pedagogiei postmoderne – dezvoltată după 1960 în perspectiva proiectării curriculare – care vizează redefinirea și reordonarea conținuturilor generale ale educației în paralel cu deschiderea acestora spre „noile educații” afirmate ca răspunsuri la provocările lumii contemporane: educația ecologică, educația demografică, educația pentru democrație, educația pentru și prin mass-media, educația sanitară modernă etc. Este etapa în care educația fizică sau corporală este redefinită în termenul de educație psihofizică, accentuându-se în acest mod corelația existentă între formarea psihică și formarea fizică a personalității omului în societatea contemporană. În acest context, evoluția „noilor educații” răspunde provocărilor „emergente, grave și de anvergură planetară” înregistrate în anii 1980 sub genericul „problematicii lumii contemporane” [142, p.65].

Astfel, pornind de la cerințele sociale ale secolului XXI, putem scoate în evidență caracteristicile conținuturilor generale ale educației/învățământului:

1) *caracter obiectiv*, determinat de funcționalitatea și structura bio-psiho-socioculturală a personalității umane, care solicită un amplu proces de formare-dezvoltare permanentă, realizabilă în plan: moral-intelectual-tehnologic-estetic-psihofizic;

2) *caracter unitar* – determinat de interdependența personalității umane proiectate, realizate și dezvoltate în plan moral-intelectual-tehnologic-estetic-psihofizic;

3) *caracter dinamic* – determinat de corelația pedagogică existentă la nivelul tuturor celor cinci conținuturi generale între latura informativă și latura formativă a educației morale-intelectuale-tehnologice-estetice-psihofizice;

4) *caracter deschis* – determinat de apariția periodică a unor noi conținuturi specifice – raportabile la oricare dintre cele cinci conținuturi generale ale educației sau la cele lansate în ultimii ani sub genericul educației civice, al educației multiculturale, al educației interculturale etc. [54, p.125].

Proiectarea, realizarea și dezvoltarea „misiunii de om” în societatea actuală angajează, în egală măsură, educația morală, educația intelectuală, educația tehnologică, educația estetică și psihofizică, înțelese ca dimensiuni stabile în activitatea de formare-dezvoltare a unei personalități integre, unitare, competente, deschise permanent în direcția unor noi conținuturi specifice generate de problemele și provocările naturii și societății aflate într-o continuă schimbare și transformare [2, 3, 24].

Definirea conceptului de educație psihofizică evidențiază importanța unei valori generale fundamentale pentru existența umană: sănătatea fizică și psihică. Termenul de educație psihofizică atrage atenția asupra complexității unei activități general-umane, care, în condițiile unui mediu natural, economic, politic și cultural extrem de solicitant, specific societății contemporane, nu mai poate fi redusă doar la natura sa „corporală” [54, p.145]. În perspectiva pedagogiei postmoderne, este necesară realizarea unui salt care vizează corelarea obiectivelor raportate la

formarea–dezvoltarea fizică integrală cu cele dependente de formarea-dezvoltarea psihică integrală .

Principiile educației psihofizice au valoarea unor norme cu caracter general și specific [59]:

1) principiul corespondenței pedagogice dintre conștiința psihofizică teoretică și conștiința psihofizică practică;

2) principiul valorificării resurselor și a disponibilităților psihofizice pozitive existente la nivelul fiecărei personalități umane în vederea dezvoltării armonioase a acesteia;

3) principiul valorificării tuturor formelor de educație/instruire în vederea realizării obiectivelor și a conținuturilor specifice educației psihofizice în mediul școlar și extrașcolar;

4) principiul diferențierii educației psihofizice în funcție de determinările sale particulare (vîrstă, treaptă școlară, discipline universitare, mediu școlar, context educațional) și individuale (structură aptitudinală și atitudinală a fiecărei personalități) la nivel general și special (sportiv).

Pedagogia postmodernă constituie un nou model de abordare a educației și instruirii, raportat la anumite repere istorice (societatea informațională, bazată pe cunoaștere) și axiomatice (paradigma curriculum-ului) [78, 106]. Este vorba de un proces instructiv-educativ global și deschis, care anticipează construcția unei noi realități socioumane bazată pe: armonia cu natura; cooperare și negociere în realizarea obiectivelor; egalizarea șanselor de reușită în orice context comunitar; valorificarea tuturor resurselor culturale (centrale, periferice; morale, filosofice, religioase, științifice, tehnologice, estetice, fizice/sportive; generale, de profil, de specialitate, profesionale; formale, nonformale, informale,etc.); echilibrarea și complementaritatea raporturilor dintre formarea științifică și cea umanistă; formarea și dezvoltarea unei conștiințe civice angajată la scara valorilor universale [57, 124].

Modelul practicii didactice în pedagogia postmodernă urmărește reechilibrarea raporturilor dintre planul formal-nonformal-informal la nivelul

activităților de instruire organizate în cadrul procesului de învățământ. Interdependența formelor generale ale educației (formală, nonformală, informală) reprezintă o necesitate obiectivă în contextul finalităților pedagogice propuse la nivelul modelului cultural al societății postindustriale, informatizate. Modelul tridimensional evidențiază posibilitățile de instituționalizare rezultate la nivelul intersecției dintre: formele generale de educație – caracteristicile lor generale – procesele și organizațiile implicate [55, p. 270].

În contextul pedagogiei postmoderne, au evoluat și finalitățile sistemului de educație/învățământ, care definesc „un prototip” determinat de tendințele de evoluție ascendentă a societății. Ca ”model al devenirii superioare”, și ca finalitate a sistemului educație/învățământ idealul educațional „definește tipul de personalitate la care aspiră societatea într-o anumită perioadă istorică [1, p.187]. Astfel, acest tip al personalității marchează (conștiința pedagogică a societății). Pornind de la aceasta, putem identifica următoarele modele de ideal educațional, care au jucat un rol decisiv în orientarea generală a sistemelor moderne și postmoderne de educație/învățământ [51]:

- idealul personalității eficiente, corespunzător etapei societății industrializate timpurii și pe cale de maturizare (sec.al XVIII-lea - înc.sec.al XX-lea);

- idealul personalității complexe, multilaterale, corespunzător etapei societății industrializate avansate (anii 1950-1970);

- idealul personalității creatoare și autonome, corespunzător etapei postindustriale, informatizate (după 1980).

Perspectiva informatizării determină generalizarea saltului de la modelul societății închise, caracterizate prin tendința reproducerii stării existente, spre modelul societății deschise, caracterizate prin tendința depășirii stării existente, salt reflectat în plan pedagogic prin idealul personalității deschise, creative, adaptabile la condiții de schimbare inovatoare continuă [90]. Un asemenea ideal este instituționalizat și la nivelul documentelor de politică a educației, care evidențiază și orientează „dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a

individualității umane”, posibilă și necesară la scară socială „prin formarea personalității autonome și creatoare” [57, p.98].

În plan metodologic, pentru integrarea optimă a „noilor educații” în structura curriculum-ului universitar de profil, reconstrucția educației/învățământului presupune [51, 63]:

1) tipul de demers strategic infuzional – stimulează inițiativa inovatoare a fiecărui profesor în context didactic și managerial;

2) tipul de demers strategic modular – rezolvă corect relația dintre „noile educații” și conținuturile generale ale educației în contextul concret al învățământului de cultură fizică.

3) tipul de demers intradisciplinar, interdisciplinar, pluridisciplinar și transdisciplinar – răspunde unor cerințe ale curriculum-ului în sens integrat, în perspectiva educației permanente. Respectă logica dezvoltării educației/învățământului contemporan, în plan epistemologic și praxiologic, reflectat în cadrul educației/învățământului superior de profil la nivelul proiectării curriculare în sens global și deschis.

Odată cu aderarea la procesul de la Bologna, abordarea curriculară în cadrul învățământului superior de cultură fizică a permis învățământului de profil mutarea accentului de la „ce?” pe „în ce scop?” și „cu ce rezultate?” se va solda. Astfel, se consideră că: „scumpă nu este persoana bine educată, ci cea insuficient educată, care părăsește școala cu o formație șubredă sub raport intelectual, moral sau estetic; reciclarea unei astfel de persoane predispuse la compromisuri, impostură, delincvență va costa mult și va fi anevoioasă” [149, p.86].

Astăzi, învățământul superior de cultură fizică tot mai mult abordează problema structurii și a conținutului viitorului specialist în domeniul culturii fizice și a tehnologiilor de atingere a acestor finalități.

Activitatea de cultură fizică (și genurile specifice ale acesteia), fiind condiția principală a introducerii omului într-o integritate totală a existenței lui fizice și spirituale o constituie esența și baza formării conceptului învățământului de

cultură fizică, iar de „modalitățile practice de valorificare a procedeeelor și mijloacelor didactice în vederea eficientizării activității de predare-învățare-evaluare se ocupă metodologia procesului de învățământ” [53, p.247]. Optimizarea procesului de predare-învățare-evaluare, exprimat în metode-procedee-mijloace didactice, implică intervenția teleologică a obiectivelor pedagogice, care asigură [39, 66, 77]:

1) corelarea permanentă a metodologiei alese cu conținutul proiectat, realizabil și evaluabil în termenii raportului: „intrare” - calitate a procesului de învățământ - „ieșire”;

2) crearea și susținerea mediului adecvat pentru realizarea activității de predare-învățare-evaluare;

3) implicarea tuturor resurselor de instruire formală, dar și nonformală și informală, disponibile la nivelul învățământului superior de profil.

Conceptul de metodologie a procesului de învățământ vizează astfel problematica globală a „tehnologiei instruirii”, care reprezintă „un model sistematic de proiectare, realizare, și evaluare a întregului proces de învățământ”, iar din perspectiva abordării pedagogice, acest concept presupune formarea-dezvoltarea permanentă a personalității aflate „în strânsă interdependență cu toate elementele componente” ale procesului de învățământ, privite ca „ansamblul structural luat în deplina lui unitate” [56, p.270].

Importanța aspectelor metodologice privind formarea profesională a studentului poate fi stabilită prin evidențierea următoarelor contribuții teoretice și practice [144]:

1) orientarea acțiunii complexe de conducere tehnologică a instruirii prin intermediul metodelor, procedeeelor și mijloacelor didactice, raportate permanent la obiectivele activității de predare-învățare-evaluare;

2) perfecționarea continuă a proiectării activității didactice prin adoptarea celor mai eficiente metode, în condițiile schimbărilor sociale permanente.

Specialistul în domeniul culturii fizice, modelator al corpului și psihicului, trebuie să corespundă și în același timp să aspire spre realizarea idealului culturii fizice și sportului, care reprezintă proiecția solicitată de societate pentru aceste activități, un model prospectiv, care se concretizează pe ideea de om sănătos fizic și psihic, având ca elemente de referință dezvoltarea fizică armonioasă, aptitudinile motrice, priceperile și deprinderile motrice de bază, aplicativ-utilitare și specifice diferitelor discipline sportive, cunoștințele și abilitățile privind practicarea independentă a exercițiilor fizice, calitățile și trăsăturile morale, intelectuale și estetice [191, 193].

Astfel, se poate afirma că în activitatea specialistului de cultură fizică sunt necesare atât trăsături general-pedagogice, precum și atribute specifice disciplinelor sportive și, în primul rând, o capacitate motrice deosebită [75]. Una dintre trăsăturile definitorii pentru specialistul de cultură fizică, în calitatea sa de cadru didactic, este cea de comunicare a mesajului didactic în scopul producerii efectelor vizate la nivelul conștiinței și comportamentului celor educați. În acest context, ne referim la capacitatea de a forma motivația privind învățarea motrice și activitățile corporale. Or, acest proces complex necesită din partea specialistului de cultură fizică fundamentarea demersului educativ din perspectiva științifico-psihologică. Reieșind din tipul de motivație (intinsecă sau extrinsecă), care susține activitatea celui educat, specialistul în domeniu poate să acționeze în sensul stimulării și a motivării celui educat pentru activitatea de învățare. Astfel, profesorul/antrenorul va alege în procesul educației procedeele motivaționale în conformitate cu particularitățile psihoindividuale, dar și cu starea în care se găsește cel educat. Printre procedeele motivaționale eficiente, aplicate în formarea culturii fizice, pot fi menționate următoarele: crearea unui climat afectiv pozitiv, prezentarea unor modele de identificare, formularea unor sarcini cu grad sporit de dificultate, care stimulează tendințele de autoperfecționare, utilizarea unor tehnici sugestive pentru sporirea interesului pentru activitățile motrice. Pornind de la acest fapt, un proces de comunicare eficient trebuie abordat din mai multe puncte de vedere: lingvistic,

semiotic și ritmic, psihologic, cibernetic, filozofic și, în mod deosebit, sub aspect motric [27].

Problema perfecționării procesului de formare a specialistului în domeniul culturii fizice este abordată actualmente din perspective determinării mecanismului în pregătirea profesională a cadrelor de specialitate în concordanță cu noile necesități sociale. Astfel, conform actualelor tendințe, au fost reformate și reformulate programele de studii în majoritatea universităților europene, încât acestea să răspundă nevoilor pieței naționale, europene sau globale. În acest context, pot fi exemplificate ocupațiile profesionale ale absolvenților facultăților de profil din Franța: profesor de educație fizică și sport, educator sportiv, animator de activități fizice pentru toți, antrenor sportiv, instructor de cadre sportive, inspector “tineret și sport”, la care adăugăm și profesii cu tangență sportivă: ziaristica sportivă, reporter/fotograf sportiv, medicina sportivă și paramedicina.

SUA, de asemenea, constituie un exemplu bun în ceea ce privește opțiunea specialistului de cultură fizică: pe lângă calificarea de profesor, pot fi enumerate și cele de manager turistic, manager în turismul sportiv comercial, cercetător sportiv, specialist în ziaristica sportivă, educația sănătății, antrenament sportiv și dans [89]. Ocupațiile propuse de majoritatea facultăților de profil din România, la fel, sunt foarte diverse: profesor în club sportiv școlar, antrenor de sport, antrenor personal, asistent de cercetare, ghid sportiv, monitor schi, referent de specialitate, salvamont, salvamar, preparator fizic, animator, adăugându-se și cel de conducător de întreprindere, instituție de învățământ, sport, turism, refacere, conducător tabere sportive, corespondent de presă, consultant radio-tv, redactor, organizator echipă salvamar/salvamont, meseriile cercului: acrobat, jongleur, echilibrist, artist de circ, instructor. În țara noastră delimitarea acestor aspecte este în proces de tranziție de la vechile sisteme educaționale la cele noi [47].

Actualitatea acestui subiect este confirmată și de Hotărârea Guvernului Nr. 461 din 02.07.2013 privind aprobarea structurii Clasificatorului ocupațiilor din

Republica Moldova, publicat: 05.07.2013 în Monitorul Oficial Nr. 141-144, art Nr. 550, prin care:

“Se stabilește că Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova se va aplica în toate domeniile de activitate economică și socială și este obligatoriu pentru toate autoritățile administrației publice centrale și locale, unități bugetare, întreprinderi, organizații și instituții, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică, organizații patronale, sindicale, profesionale și politice, fundații, asociații și alte persoane juridice și fizice care își desfășoară activitatea pe teritoriul Republicii Moldova, la completarea documentelor oficiale ori de câte ori se cere indicarea ocupației. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei va asigura, la cererea utilizatorilor, actualizarea Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova, în concordanță cu modificările care se produc în structura economiei naționale și în legislația specifică în vigoare”. În acest context, specialiștii din cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport actualizează, redactează/elaborează cadrul ocupațiilor profesionale în conformitate cu cerințele sociale ale timpului și ale pieței de muncă. Acest proces presupune o restructurare curriculară în ceea ce privește formarea specialistului în domeniul culturii fizice, având în vedere mai multe aspecte, precum:

1. Specializările vor fi corelate cu calificările în funcție de cerințele pieței forței de muncă și cu durata programului de studiu (licență, master, doctorat).

2. Proiectarea curriculară va încerca elaborarea pachetelor pe trunchi comun de cunoștințe și pe cunoștințe de specialitate.

3. Strategiile de formare și dezvoltare a competențelor (strategii de predare și învățare) vor fi modernizate și vor integra stagiile de practică de specialitate, a căror importanță va fi semnificativ crescută.

Exprimarea curriculum-ului în competențe conferă precizie procesului de învățare și duce la realizarea unui curriculum axat pe profilul studentului. Descrierea generală a competențelor dobândite la finalul unui program educațional este necesară pentru stabilirea obiectivelor curriculare, iar descrierea lor vine în

ajutorul studenților, motivându-i să participe la elaborarea acestor programe. Ele conferă conținutului programului de studiu claritate și transparență și oferă posibilitatea ca studenții să efectueze o parte din studii și în afara specializării stricte [69, 79].

Reforma curriculară presupune și trecerea învățământului universitar la sistemul de credite academice (implementarea acestuia în procesul instructiv-formativ desfășurat la USEFS presupune trecerea la un sistem de învățământ superior deschis și flexibil, echivalarea academică a perioadelor de studii, facilitarea mobilității academice a studenților în formarea propriului program de instruire și de antrenament, oferirea unei game mai largi de opțiuni în alegerea probelor de sport solicitate), iar în asigurarea mobilității și recunoașterii diplomelor în spațiul european, un rol important îl are folosirea ECTS. Aceasta înseamnă că fiecare disciplină care va fi studiată de un student, este evaluată cu un număr de credite. Un credit presupune aproximativ 30 ore de muncă ale studentului, fie asistată (cursuri, seminarii, laboratoare), fie individuală (timpul alocat studiului în biblioteci, activitatea de învățare din timpul sesiunilor, activități practice) [125].

Pornind de la din cele trei concepții de bază în cadrul învățământului superior de cultură fizică: recreativ-recuperatorie, unde conținutul culturii fizice este subordonat rezolvării complexului obiectivelor de însănătoșire sau menținerii nivelului necesar de sănătate; educativ-formativă („conservativă”), în cadrul căreia se rezolvă un complex de obiective, în primul rând, de caracter instructiv-formativ (în sensul larg); utilitar-aplicativă, unde prioritare sunt obiectivele educative (în sensul particular – de antrenament), orientate spre educarea anumitor calități de personalitate (fizice și psihosociale) cu orientare spre însușirea activităților concrete, pot fi formulate caracteristicile-cheie pentru domeniul *Cultură fizică și sport* (Tabelul 2.2).

Tabelul 2.2. Caracteristicile-cheie pentru domeniul *Cultură fizică și sport* (în conformitate cu Cadrul Calificărilor pentru Învățământul Superior de profil)

| Nivelul | Licență (ciclul I) | Masterat (ciclul II) | Doctorat (ciclul III) |
|---------------------------------|--|--|--|
| Durata studiilor | 3-4 ani | 1,5 sau 2 ani | 3 sau 4 ani |
| Credite de studii ECTS | 180-240 | 90 sau 120 | 180 sau 240 |
| Forma de organizare | Învățământ de zi sau frecvență redusă | Învățământ de zi | Învățământ de zi sau fără frecvență |
| Condiții de acces | BAC, colegii, studii superioare | Licență | Licență Masterat |
| Precondiții | Aptitudini speciale | La schimbarea domeniului | După necesitate |
| Stagii de practică | Cu titlul obligatoriu | Cu titlul obligatoriu | Nu se realizează |
| Reguli de examinare și evaluare | Examen la disciplinele prevăzute în planul de învățământ (evaluarea curentă și cea finală) | Examen la disciplinele prevăzute în planul de învățământ (evaluarea curentă și cea finală) | 4 examene preliminare și 2 pentru absolvenții din alt domeniu decât cel de CFS Susținerea tezei de doctorat la nivelul Catedrei, Seminarului Științific Specializat și în cadrul Consiliului Științific Specializat |

Această largă paletă de opțiuni reflectă, iar uneori anticipează nevoile societății contemporane, fenomen care a atins astăzi în domeniul culturii fizice cote globale. Astfel, putem afirma că învățământul superior de cultură fizică traversează o perioadă de restructurare și adaptare la cerințele societății actuale, în cadrul căreia specialistul de cultură fizică asimilează noi specializări și calificări ce se vor încadra într-un larg spectru sociocultural (Tabelul 2.3), precum și sunt formulate finalitățile de studiu și competențele-descriptori (Tabelul 2.4).

Tabelul 2.3. Titluri (calificări) și ocupații
(în conformitate cu Cadrul Calificărilor pentru Învățământul Superior de profil)

| Calificarea | Titluri acordate /componente specifice |
|-----------------|--|
| Licență | <p style="text-align: center;">Licențiat în cultura fizică și sport</p> <p>Titlul acordat în cultura fizică oferă un șir de calificări conform cărora absolventul va deține cunoștințe profunde în domeniul culturii fizice, formate prin contribuția cursurilor fundamentale și speciale. Pentru Ciclul I de studii este caracteristică formarea preponderentă a competențelor teoretice și practico-metodice (de cunoaștere – înțelegere și practico-aplicative). La finele ciclului se demonstrează competențele sistemice și integrative prin susținerea stagiilor de practică, a examenelor și a tezei de licență, care sunt bazate pe o componentă practico-aplicativă (experimentală) obligatorie. Specialistul în domeniul culturii fizice poate activa în învățământul preșcolar, primar și secundar, inclusiv pentru alte sectoare (științe ale teoriei și metodicii educației fizice și sportului, studii pedagogice specifice domeniului culturii fizice, domeniilor țintă de învățare) și în diverse structuri sportive.</p> |
| Masterat | <p style="text-align: center;">Master în cultura fizică și sport</p> <p>Formarea competențelor profesionale de master se asigură prin cursurile disciplinelor de specializare, cu orientare verticală, unde se realizează aprofundarea la studenți a cunoștințelor obținute la Ciclul I și prin cursurile disciplinelor fundamentale cu orientate spre formarea competențelor sistemice și integrative specifice ciclului. Programul Ciclului II este orientat în două direcții: spre dezvoltarea competențelor de cercetare (pentru masteratul academic) și spre dezvoltarea competențelor instrumentale și profesionale (pentru masteratul profesional, de specializare îngustă). Specificul ciclului II constă în programarea unei serii de lucrări individuale-independente, proiecte de cercetare și de aplicare a cunoștințelor în domeniul de specializare. Calificările tipice pentru ciclul II în învățământul de cultură fizică include, printre altele, instruirea persoanelor cu necesități speciale, instruirea didacticilor disciplinelor aplicative, predarea și învățarea în învățământul superior, instruirea adulților, orientare și consiliere în domeniu. Majoritatea programelor curriculare ale disciplinelor ciclului doi conțin o componentă de predare aprofundată, susținută de o teză sau disertație bazată pe teorie sau pe componenta empirică, care asigură o treime sau mai mult din programa oferită a planului de studiu. Componenta de predare include dezvoltarea abilităților profesionale cum ar fi observarea sistematică, testarea, diagnostica și consilierea, precum și aprofundarea sau extinderea cunoștințelor în domeniul de activitate.</p> |

| | |
|-----------------|---|
| Doctorat | <p>Doctor în pedagogie – 13.00.04 -Teoria și metodologia educației fizice, antrenamentului sportiv și culturii fizice de recuperare</p> <p>Doctorat bazat pe cercetare, care necesită examinarea și susținerea unei cercetări originale la nivel internațional de excelență descrisă într-o teză comprehensivă. Există o expectanță în majoritatea țărilor că o parte a primilor ani de studiu vor conține un element de predare asociat cu dezvoltarea cunoștințelor și abilităților de cercetare și elaborarea practică a proiectului de cercetare pentru elementul empiric sau teoretic al calificării. Cerința de bază este elaborarea și susținerea tezei de doctor în pedagogie – o cercetare originală bazată pe experimente constatative și formative corespunzătoare rigorilor CNAA.</p> |
|-----------------|---|

Tabelul 2.4. Finalități de studiu și competențe – descriptori de nivel pe cicluri (conform descriptorilor de la Dublin)

| Ratingul în funcție de importanță | Competențe generale |
|--|---|
| 1 | Cunoașterea, înțelegerea conceptelor, a teoriilor și metodologiilor de bază ale științei culturii fizice, precum și arii de specializare pentru aplicarea lor în activitatea profesională . |
| 2 | Capacitatea de analiză și aplicarea cunoștințelor teoretice de bază pentru explicarea și interpretarea unor tipuri de concepte, situații, procese, proiecte etc. asociate domeniului. |
| 3 | Aplicarea unor principii, tehnologii și metodologii de bază pentru soluționarea de probleme, a fenomenelor tipice domeniului culturii fizice. |
| 4 | Utilizarea adecvată a criteriilor și metodologiilor de evaluare pentru aprecierea calității și nivelului proceselor, programelor, proiectelor, conceptelor, metodelor și teoriilor. |
| 5 | Capacitatea de elaborare a proiectelor profesionale cu ajutorul principiilor și metodelor specifice domeniului culturii fizice. |
| 6 | Realizarea obiectivelor profesionale în condiții de autonomie restrânsă și asistență calificată. |
| 7 | Capacitatea de formare continuă: utilizarea resurselor și tehnicilor de autoinstruire pentru perfecționarea profesională și metodico-științifică |
| 8 | Obținerea competențelor necesare pentru ciclul II. |

Ciclul I (Licență)

| Competențe-cheie | Competențe specifice |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea bazelor teoretico-metodologice ale culturii fizice ca știință. • Cunoașterea, înțelegerea conceptelor, teoriilor și metodelor de bază ale domeniului și ale ariei de specializare și utilizarea lor adecvată în comunicarea profesională. • Cunoașterea bazelor medico-biologice ale activității motrice. • Cunoașterea prognostică a procesului dezvoltării psihofizice și formării personalității. • Cunoașterea bazelor teoretico-metodologice ale dezvoltării domeniului culturii fizice în plan culturologic, istoric, economic, juridic, managerial etc. • Cunoașterea bazelor teoretico-metodice ale cercetării științifice în domeniu. Realizarea programelor și a proiectelor de cercetare. • Autoformarea continuă în conformitate cu evoluția permanentă a teoriei și practicii culturii fizice. • Cunoașterea teoriei și metodologiei educației fizice în plan profesional-aplicativ. • Cunoștințe organizatorice, de planificare, de coordonare și de control • Cunoștințe necesare pentru implementarea în procesul de antrenament a metodelor, modelelor și tehnicilor asociate cu disciplina de profil • Cunoștințe și abilități în evaluarea consecvență a propriului proces de învățare și în identificarea nevoilor de formare. | <p style="text-align: center;">Studentul trebuie să fie capabil:</p> <ul style="list-style-type: none"> • să utilizeze cunoștințele de bază pentru explicarea și interpretarea unor variate tipuri de concepte, situații, procese, proiecte asociate domeniului de cultură fizică; • să adapteze conținuturile educaționale ale culturii fizice în activitățile socioprofesionale; • să aplice principiile și fenomenele medico-biologice în activitățile educaționale; • să utilizeze legitățile dezvoltării psihofizice în cadrul procesului de formare a personalității; • să proiecteze și să planifice conținuturile specifice domeniului culturii fizice; • să organizeze și să gestioneze procesele și activitățile specifice domeniului; • să elaboreze proiecte de cercetare științifică orientate spre schimbarea calitativă a domeniului; • să analizeze, să interpreteze și să corecteze sistemele operaționale, metodologiile de intervenție și execuțiile practice specifice culturii fizice; • să determine modurile de implicare în activitatea de formare a personalității prin efortul educațional al școlii și familiei, de cercetare a valențelor formative, elaborare a modelelor eficiente; • să posede limbajul profesional în desfășurarea activităților specifice domeniului; |

| | |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • Transpunerea în performanțe și comportamente observabile a obiectivelor procesului educațional în domeniul culturii fizice. • Aptitudini de comunicare a informației, ideilor, problemelor și soluțiilor • Capacitate de cooperare, spirit de echipă, simț al responsabilității, adaptabilitate, inițiativă. • Interacțiune socială. • Capacitatea de a opera și de a aplica noțiunile specifice disciplinelor în activitățile practice ale domeniului • Abilități în relațiile umane • Gândire personală și originală | <ul style="list-style-type: none"> • să determine direcțiile prioritare de autoformare profesională continuă; • să aplice principii și metode de bază pentru rezolvarea de probleme/situații bine definite, tipice domeniului în condiții de asistență calificată; • să utilizeze adecvat criteriile și metode de evaluare, pentru a aprecia calitatea, meritele și limitele unor procese, programe, proiecte, concepte, metode și teorii; • să elaboreze proiecte profesionale cu utilizarea unor principii și metode consacrate în domeniu; • să construiască și să susțină argumentele utilizate pentru rezolvarea problemelor; • să elaboreze judecăți bazate pe cunoașterea problematicii sociale și etice care apar în activitatea profesională; • să utilizeze în activitatea profesională tehnologiile informaționale; • să conștientizeze nevoia de formare continuă, utilizare eficientă a resurselor și tehnicilor de învățare, pentru dezvoltarea personală și profesională. |
|--|--|

Ciclul II (Masterat)

| Competențe-cheie | Competențe specifice |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea bazelor teoretice ale domeniului ales pentru studiu la masterat și înțelegerea principalelor direcții ale evoluției culturii fizice ca știință și parte componentă a culturii fizice umane. • Monitorizarea activității instituției educaționale, coordonarea eforturilor | <p style="text-align: center;">Masterandul trebuie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • să dispună de competențele specifice ciclului I; • să adapteze teoriile culturii fizice domeniului activităților profesionale; • să evalueze procesul educațional și să determine căile de optimizare a acestuia; |

| | |
|--|--|
| <p>în vederea sporirii flexibilității organizației prin intermediul elaborării și al dezvoltării unei structuri organizaționale articulate, receptivă la schimbări.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea criteriilor, metodelor și tehnicilor de evaluare a activității instituțiilor de profil, a rezultatelor activității instructiv-educative etc. • Elaborarea unei programe de dezvoltare a domeniului culturii fizice în plan teritorial și național. • Manifestarea flexibilității la schimbările și inovațiile din domeniul științei practice. • Cunoașterea structurii și a dezvoltării domeniului curricular al educației fizice. • Manifestarea capacității de analiză și sinteză; de motivare; de concentrare: a inteligenței, a memoriei, a energiei, a perspicacității și a capacității de a lua decizii adecvate. • Manifestarea abilităților și priceperilor în dirijarea resurselor umane încadrate în domeniul activităților sportive. • Cercetare și/sau participare la activități de cercetare în domeniu. • Aptitudini și priceperi de valorificare optimă și creativă a propriului potențial în activitățile științifice. • Capacitatea de a proiecta și realiza eficient activități specifice domeniului la nivel superior (precizarea obiectivelor, selecționarea conținuturilor esențiale, elaborarea strategiilor de instruire, crearea unor situații de învățare adecvate, stabilirea corespunzătoare a formelor, modelelor și instrumentelor de evaluare). | <ul style="list-style-type: none"> • să realizeze programe și proiecte de dezvoltare a unei instituții de profil; • să realizeze proiecte de implementare a unor concepții noi și eficiente în procesul de formare prin educație; • să utilizeze în activitatea profesională rezultatele investigațiilor științifice din domenii înrudite; • să implementeze programele de educație interculturală, de soluționare a conflictelor; • să analizeze critic și să interpreteze cele mai noi dezvoltări ale teoriei și practicii domeniului; • să cerceteze în mod independent și să fie capabil să interpreteze rezultatele la un nivel avansat; • să fie capabil să aducă o contribuție originală în cadrul disciplinei (prin lucrarea finală de masterat); • să integreze cunoștințe din domenii noi sau interdisciplinare pentru a crea o diagnoză a problemelor întâlnite pe bază de cercetare în domeniul culturii fizice; • să elaboreze judecăți; • să demonstreze autonomie în procesul de învățare; • să rezolve probleme prin integrarea surselor de informații complexe, câteodată incomplete, în contexte noi și necunoscute; • să răspundă problematicilor sociale, științifice și etice care apar în activitatea profesională; • să manifeste capacități manageriale în rezolvarea problemelor din domeniu; • să utilizeze la un nivel avansat mijloacele și tehnologiile informaționale. |
|--|--|

- Capacitatea de implicare în dezvoltarea instituțională și în promovarea inovațiilor științifice
- Capacitatea de angajare în relațiile de parteneriat cu alte persoane / instituții cu responsabilități similare.
- Capacitatea juridică (de cunoaștere, interpretare și aplicare a legislației generale și specifice domeniului culturii fizice la situațiile particulare ale activității sportive).
- Capacitatea psihopedagogică (capacitatea de a cunoaște și lua în considerare particularitățile de vârstă și individuale ale membrilor comunității educative și sportive, cărora le va putea, astfel, stabili sarcini și responsabilități, în funcție de aptitudinile și posibilitățile lor reale).
- Capacitatea economico-financiară și administrativ gospodărească (vizând capacitatea de a gestiona fondurile materiale și bănești în calitatea sa de manager sportiv, precum și capacitatea de administrare și gospodărire a spațiilor de învățământ, a terenurilor și a edificiilor sportive, a echipamentelor și a instalațiilor sportive).
- Capacitatea managerială, căreia îi sunt specifice o serie de capacități, după cum urmează: a fixa scopuri și obiective realiste, mobilizatoare și strategice; a prevedea (prognoza, planifica, programa); a organiza, coordona și motiva; a comunica și negocia; a soluționa și a menține un climat favorabil obținerii unor performanțe de înalt nivel; capacitatea a decide și rezolva probleme; a-și asuma răspunderi; a evalua, a obține, prelucra și utiliza corect informațiile în exercitarea atribuțiilor ce-i revin.

| | |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea culturală, concretizată în capacitatea specialistului din domeniu de a-și lărgi permanent orizontul de cultură și cunoaștere, de a folosi, în exercitarea atribuțiilor sale, cunoștințele asimilate în domeniul culturii fizice, ca premisă pentru creșterea eficienței actelor de conducere. • Capacitatea sociomorală, care constă în capacitatea de integrare a comunității educative în societate, ca și în capacitatea de a fi un model comportamental ireproșabil. • Competența științifică (de specialitate), inovațională, comunicațională și relațională, motivațională. • Capacitatea de a da dovadă de originalitate și creativitate în abordarea domeniului. | |
|---|--|

Ciclul III (Doctorat)

| Competențe-cheie | Competențe specifice |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • Identificarea principalelor direcții ale evoluției culturii fizice ca știință și parte componentă a culturii generale umane. • Elaborarea unor idei originale privind realitatea științifică și socială a domeniului culturii fizice. • Realizarea individuală a cercetărilor originale în domeniul culturii fizice. • Cunoașterea importanței și direcțiilor științifice în domeniul culturii fizice. • Cunoașterea teoriilor și a conceptelor în domeniul educațional. • Cunoașterea regulilor generale, a principiilor și a legităților activității | <p>Doctorandul trebuie să fie capabil:</p> <ul style="list-style-type: none"> • să adapteze teoriile psihopedagogice la situațiile activității practice; • să utilizeze diverse metode de studiere a problemelor de ordin psihopedagogic; • să aplice și să integreze cunoștințele și competențele investigaționale în cadrul realizării unei cercetări în domeniul științelor educaționale ale culturii fizice; • să realizeze etapele de bază ale cercetării științifice; • să elaboreze proiectul de cercetare științifică privind schimbarea calitativă a fenomenelor investigaționale; |

| | |
|--|---|
| investigaționale științifice. • Cunoașterea metodologiei pregătirii și prezentării rezultatelor cercetării științifice. | • să prelucreze cantitativ și calitativ datele și să interpreteze rezultatele obținute. |
|--|---|

În acest context, de către specialiștii Universității de Stat de Educație Fizică și Sport s-a realizat o ierarhizare a competențelor specifice în conformitate cu descriptorii de la Dublin (Tabelul 2.5).

Tabelul 2.5. Raitingul competențelor specifice (conform descriptorilor de la Dublin)

| Ratingul în funcție de importanță | Denumirea succintă a competențelor-cheie specifice | Descrierea competențelor la finalizarea ciclului I Studentul trebuie: | Nivelul descriptorilor de la Dublin |
|-----------------------------------|--|--|-------------------------------------|
| 1 | Cunoaștere și înțelegere | • să generalizeze conceptele și teoriile din științele medico-biologice, psihologo-pedagogice, socioculturologice | A |
| 2 | Cunoaștere și înțelegere | • să sintetizeze teoriile interdisciplinare de cultură fizică | A |
| 3 | Cunoaștere și înțelegere | • să cunoască teoriile și istoria evoluției culturii fizice ca sistem pedagogic primordial uman | A |
| 4 | Capacitate de a învăța | • să fie capabil să însușească noi domenii prin studiu individual | B |
| 5 | Cunoaștere și înțelegere | • să cunoască conceptele sistemelor pedagogice ale culturii fizice și rolul acestora în formarea personalității și dezvoltarea societății umane contemporane | A |
| 6 | Aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică | • să interpreteze teoriile și metodele contemporane ale culturii fizice și să le utilizeze în comunicarea profesională | B |
| 7 | Aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică | • să aplice metodologiile moderne de cercetare în domeniul culturii fizice | B |

| | | | |
|----|--|---|---|
| 8 | Aplicarea gândirii critice și științifice | <ul style="list-style-type: none"> • să analizeze și să contribuie la elaborarea sistemelor pedagogice particulare ale culturii fizice | C |
| 9 | Comunicative, cognitive, creative și manageriale | <ul style="list-style-type: none"> • să fie capabil să argumenteze și să rezolve unele probleme relevante din domeniul de profil, legate de management, antrenament și cercetare | C |
| 10 | Aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică | <ul style="list-style-type: none"> • să aplice metode de analiză în activitățile profesionale | B |
| 11 | Aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică | <ul style="list-style-type: none"> • să evidențieze specificul influențelor activităților de cultură fizică asupra formării personalității și a modului sănătos de viață | B |
| 12 | Aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică | <ul style="list-style-type: none"> • să abordeze diverse forme de practicare a activităților motrice | B |
| 13 | Aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică | <ul style="list-style-type: none"> • să elaboreze proiecte profesionale și de abordare științifică în domeniul culturii fizice la nivelul unei trepte de educație | B |
| 14 | Aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică | <ul style="list-style-type: none"> • să utilizeze criteriile și metodele de evaluare, pentru a aprecia calitatea, meritele și limitele unor procese, programe, proiecte, concepte, metode și teorii | B |
| 15 | Aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică | <ul style="list-style-type: none"> • să demonstreze capacitatea luării deciziilor la nivel operațional și aplicarea unor principii și metode pentru rezolvarea problemelor/situațiilor tipice domeniului | B |
| 16 | Abilități de comunicare | <ul style="list-style-type: none"> • să manifeste capacitatea de a realiza o macrosituație comunicativă în cadrul unei activități specifice domeniului | D |

| | | | |
|----|--------------------------------------|---|---|
| 17 | Abilități de comunicare | • să comunice informații despre fenomenele și problemele culturii fizice în cadrul diverselor microsocietăți | D |
| 18 | Abilități de comunicare - organizare | • să organizeze manifestări culturale de masă în cadrul unei instituții sau înafara ei | D |
| 19 | Abilități de comunicare - organizare | • să demonstreze capacitatea de a desfășura activități de antrenament sportiv, specifice sportului pentru toți și competiții la nivelul instituțiilor de educație | D |
| 20 | Abilități reflexive | • să analizeze și să reflecte asupra diferitor fenomene ale domeniului culturii fizice, managementului culturii fizice și antrenamentului sportiv | D |
| 21 | Abilități de interacțiune socială | • să dezvolte un sistem de relații în structura unității sportive și în afara ei, prin intermediul cărora să se constituie un climat de muncă deschis performanțelor sportive | E |

Disciplinele incluse în curriculum-ul universitar au menirea de a contribui la formarea următoarelor competențe [42]:

1. *Competențe instrumentale (personale)*: analiză și sinteză; organizare și planificare; generale de bază necesare unei profesii; comunicare scrisă și orală în limba de origine; cunoaștere a altei limbi; abilități elementare de operare pe calculator; abilități privind managementul informației; soluționarea de probleme; luarea deciziilor.

2. *Competențe interpersonale (organizaționale și de comunicare)*: capacitatea de evaluare și autoevaluare; capacitatea de a lucra în echipă; abilități interpersonale; abilitatea de a lucra într-o echipă interdisciplinară; abilitatea de a colabora cu specialiști din alte domenii; capacitatea de a aprecia diversitatea și multiculturalitatea; abilitatea de a lucra într-un context internațional; capacitatea de a avea un comportament etic.

3. *Competențe sistemice (abilități transferabile)*: capacitatea de a transpune în practică cunoștințele dobândite; abilități de cercetare; capacitatea de a învăța; capacitatea de adaptare la noi situații; creativitate; abilități de conducător; capacitatea de a înțelege cultura și obiceiurile altor țări; abilitatea de a lucra independent; capacitatea de a concepe proiecte și de a le derula; inițiativă și spirit antreprenorial; grija pentru obținerea calității; voința de a reuși.

Această nouă abordare, bazată pe necesitatea de a forma un specialist competitiv profesional pe plan național și global, apt de a se adapta unei societăți în continuă schimbare, are drept consecință implementarea unui șir de acțiuni privind probleme manageriale complexe, precum [101]:

- 1) munca în echipă pentru proiectarea, implementarea, evaluarea curriculum-ului național și a curriculum-ului la decizia institutiei;
- 2) respectarea intereselor, a opțiunilor studentilor;
- 3) realizarea unei diagnoze corecte;
- 4) cunoașterea culturii organizaționale;
- 5) rezolvarea conflictelor;
- 6) formarea și motivarea personalului didactic;
- 7) monitorizarea eficientă a procesului educațional;
- 8) realizarea parteneriatului cu familia și cu întreaga comunitate.

Toate acestea au asigurat impactul reformei curriculare la nivelul universității și schimbarea așteptată: autonomia universității într-un mediu concurențial stimulat, într-un context ce leagă instituția cu specificul comunității regionale și locale și cu tendințele cererii de educație. Or, tendințele actuale în dezvoltarea curriculum-ului se referă la:

- 1) *extinderea* conceptului de curriculum de la definirea obiectivelor educaționale, proiectarea conținuturilor adecvate acestora, selectarea metodelor de predare-învățare-evaluare până la experiențele de viață necesare formării și dezvoltării studentului;

2) *concentrarea* conceptului de curriculum la "un ansamblu de conținuturi și de situații de învățare aplicate după o ordine de progresie determinată la nivelul obiectivelor pedagogice".

3) *deschiderea* conceptului de curriculum de la "un ansamblu de acțiuni planificate" într-o ordine pedagogică determinată (obiective-conținuturi-tehnologii-evaluare-feed-back) până la elaborarea dispozițiilor necesare pentru formarea adecvată a profesorilor;

4) *abordarea managerială* a conceptului de curriculum care vizează "ansamblul infrastructurilor, situațiilor și interrelațiilor pedagogice, angajate la nivelul sistemului de educație prin intermediul unui proiect global sau specific, care permite atingerea unor scopuri determinate de orientările și valorile mediului social;

5) *concentrarea* conceptului de curriculum asupra paradigmei educaționale din perspectiva integrării (intra-, inter- și transdisciplinară) [69, p.18].

În contextul acestor transformări, important este ca managerul fiecărei catedre din cadrul USEFS să poată anticipa dificultățile aplicării reformei în domeniul curriculum-ului și să identifice exact măsurile de ameliorare pentru a-i respecta principiile și a obține rezultatele așteptate (Tabelul 2.6).

Tabelul 2.6. Măsurile de îmbunătățire a activității pentru respectarea principiilor și obținerea rezultatelor așteptate ale curriculum-ului [74, p.154]

| Principii / rezultate așteptate | Dificultăți |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • șanse egale în educație (prin axa curriculară a trunchiului comun, subiect al evaluărilor naționale); • respectarea posibilității ca studentul să aleagă în conformitate cu atitudinile, interesele, proiectele sale; • libertatea cadrelor didactice de a propune discipline opționale interesante; • formare inițială și continuă modernă adecvată metodologic; • motivație pentru reformă; | <ul style="list-style-type: none"> • cantitatea prea mare de informație prezentată expozitiv, neatractiv; • formarea inițială și continuă excesiv teoretică; • metodologii învechite; • formalizarea autonomiei decizionale; • lipsa unei pregătiri manageriale; • indiferență față de misiunea, viziunea universității; • necunoașterea politicilor și a strategiilor universității; • neaplicarea politicilor ME, necunoașterea documentelor reformei; |

| | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • responsabilitate pentru rezultatele studenților; • recunoașterea priorităților; • corecta eșantionare a obiectivelor pe termen scurt, mediu și lung; • măsurarea prin indicatori cunoscuți și acceptați de cei implicați; • cunoașterea oportunităților pe care le oferă reglementările în vigoare (ordine ale ME; HG). | <ul style="list-style-type: none"> • dependență față de deciziile organelor ierarhice superioare; • lipsa unei practici manageriale inovatoare, adecvate situației concrete; • proasta gestionare a resurselor umane și materiale; • lipsa de curaj, inerția. |
|---|---|

Totodată, este important a realiza o analiză comparativă a didacticii și curriculum-ului (Tabelul 2.7.).

Tabelul 2.7. Distincția dintre didactică și curriculum [149, p.57]

| DIDACTICĂ | CURRICULUM |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> • Este teoria procesului de învățământ. | <ul style="list-style-type: none"> • Este teorie, practică și acțiune efectivă, imediat în prelungirea teoriei, dar nu total condiționată, îmbogățind însăși teoria. |
| <ul style="list-style-type: none"> • Este o știință normativă și prescriptivă, algoritmică practic, axată pe un proces de învățământ preconțuit în totalitate | <ul style="list-style-type: none"> • Insistă mult pe continua reconsiderare și reconcepere contextuală a secvențelor procesului de învățământ considerate unice și irepetabile. |
| <ul style="list-style-type: none"> • Nu precizează suficient beneficiarii (elevii), timpul și locul desfășurării procesului de învățământ aferent, considerându-le premise „axiomatice” (de domeniul evidenței), dar concepute doar teoretic (elevul generic, de o anumită vârstă, pentru un anumit tip de școală). | <ul style="list-style-type: none"> • Insistă tocmai pe varietatea individuală a studenților, în interiorul fiecărei generații de studenți, pe variația acestor generații în timp, luând în considerare și variația timpului și a locului educației. |
| <ul style="list-style-type: none"> • În calitate de reflexie generală a procesului de instruire, se focalizează pe instrumentarea tehnică a procesului, pe „didactizarea” mediului de învățare imediat școlar. | <ul style="list-style-type: none"> • Depășește cu mult învățarea în mediul școlar, insistând pe disponibilizarea elevilor pentru învățare, motivarea lor reală și cooptarea în învățare chiar a mediului extrașcolar cu mult mai mult curaj. |

| | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • Abordează obiectivele educaționale și conținutul învățării dintr-o perspectivă accentuată „domestică” (o manieră „pro domo”) ca fiind elemente absolut specifice, care trebuie doar corelate atent. | <ul style="list-style-type: none"> • Interpretează amplu, sociocultural și chiar politic obiectivele, menținându-le flexibile fără a le detalia, ca și conținutul, care devine disponibil, selectabil și opțional (neimpus), servind plener învățarea provocată și experiențială a elevului. |
| <ul style="list-style-type: none"> • Abordează practic „egal” și „pe rând” într-o succesiune deja „încetățenită” conținuturile, obiectivele, metodele, mijloacele, formele de organizare și cele de evaluare etc. | <ul style="list-style-type: none"> • Procedează selectiv și oportun, combinativ și proporțional cu aceste „elemente” didactice, pe care nu le mai privește ca atare, ci ca pe ipostaze proprii posibile, configurabile în raport cu realitatea educativă adhoc. |

La elaborarea curriculum-ului pentru fiecare disciplină din planul de învățământ, cadrele didactice din universitate trebuie să ia în calcul unele repere fundamentale [74]:

1) raportarea la dinamica, la necesitățile actuale și la finalitățile de perspectivă ale sistemului moldovenesc de învățământ, generate de evoluțiile societății și formulate în diverse documente de politică educațională;

2) raportarea la tendințele actuale și la criteriile internaționale general acceptate în domeniul curricular;

3) raportarea la tradițiile sistemului de învățământ, care sunt pertinente din punctul de vedere al reformei în curs.

Or, prioritățile învățământului superior de până la declanșarea reformelor astăzi sunt depășite de nevoile societății actuale, astfel încât [94]:

1) curriculum-ul în calitate de nucleu privind formarea competențelor de bază (cunoștințe, deprinderi, atitudini, valori) nu mai poate fi garantat pe toată durata vieții, printr-o instruire minimală;

2) competențele se depreciază rapid din cauza evoluției cunoașterii, a tehnologiilor și a organizării social-politice;

3) socializarea exclusiv prin educație formală este limitată: devine tot mai importantă „socializarea secundară”, realizată prin interacțiunea instituțiilor educaționale cu alte medii educative.

4) formarea profesională inițială este într-un decalaj continuu față de piața muncii;

5) metoda de selecție culturală și socială bazată exclusiv pe performanțele academice a devenit relativă, or, viața activă are alte exigențe și de multe ori testele de evaluare folosite de instituțiile educaționale nu sunt relevante pentru reușita socială și profesională.

În acest context, se impune redimensionarea conceptului de performanță, părăsirea accepțiunii tradiționale, în care performanța educațională era axată pe volumul și precizia cunoștințelor însușite și demonstrate în competiții mai mult sau mai puțin algoritmizate, și considerarea pe lângă acestea a capacității de valorificare a experienței educaționale informale prin contextualizare în viața reală. Totodată, „capacități extraacademice precum toleranța la eșec, potențarea succesului deja obținut, evitarea sau negocierea conflictelor, adaptarea prin modalități comportamentale superioare etc.” [41, p.85] ar trebui incluse în lista criteriilor de evaluare a performanței. Iată cum poate fi adaptat curriculum-ul pentru predarea diferențiată și personalizată (Figura 2.1):

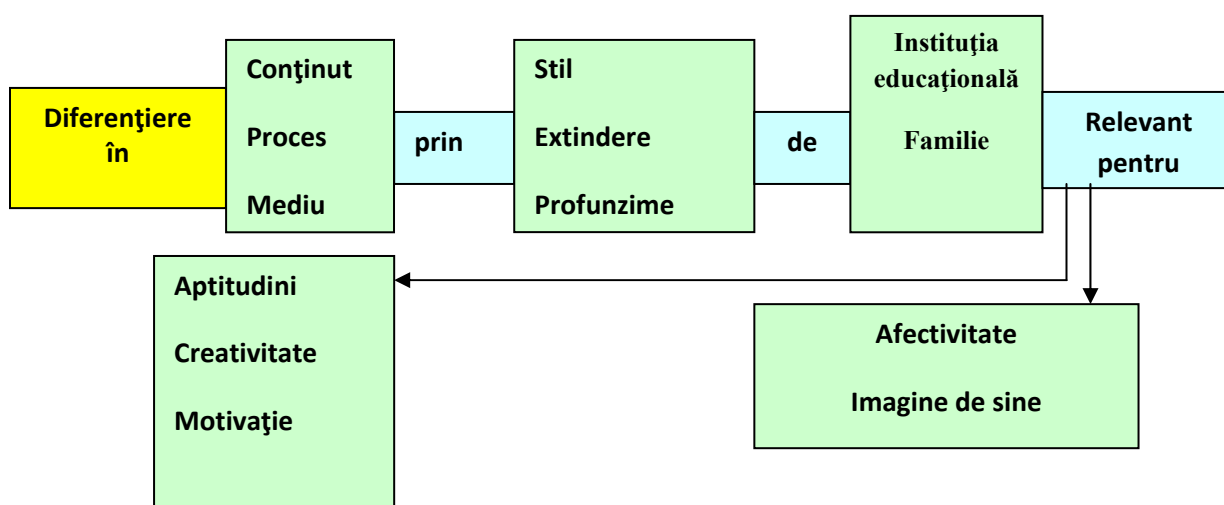


Figura 2.1. Adaptarea curriculum-ului pentru predarea diferențiată și personalizată [41, p.96]

Reforma curriculară din cadrul învățământului superior de cultură fizică rezultă din realitățile și cerințele sociale ale timpului și demonstrează că procesul de formare a specialistului de cultură fizică trebuie abordat din perspectiva factorilor principali și a noilor tendințe ale acestui secol: globalizarea și creșterea concurenței, dispariția treptată a hotarelor internaționale, mobilitatea înaltă a capitalului și forței de muncă, dezvoltarea sferei serviciilor și creșterea influenței organizației comerciale internaționale, răspandirea noilor tehnologii, în special în domeniul informaticii și telecomunicațiilor, dezvoltarea industriei turismului, culturii și odihnii, prelungirea duratei de viață, creșterea nesiguranței și a grijii pentru viitor, cauzate de schimbările sociale permanente [60, 272].

În acest context, putem afirma că transformările în cadrul procesului de formare profesională a specialistului de cultură fizică au început să se realizeze cu succes. Schimbările au intervenit la toate nivelurile: formare inițială, formare continuă (ciclul II și ciclul III) și cercetarea în cadrul USEFS, pe care le vom prezenta mai jos într-un studiu comparativ al acestor compartimente până la semnarea Declarației de la Bologna și după aderarea universității la acest proces.

2.3.1. Formarea inițială (ciclul I) în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport

Programele de reformă educațională realizate după 1990 au avut un pronunțat caracter reparatoriu, de remediere a unor disfuncționalități grave. Considerate separat, programele de reformă educațională în învățământul superior de cultură fizică au realizat progrese remarcabile în raport cu perioada anterioară. Analiza acestor programe în ansamblul lor pune însă în evidență o serie de dezarticulări între componente.

În Anexa 4 prezentăm datele cu privire la denumirea instituției educaționale de referință, actele normative de înființare și reorganizare, forma de proprietate, particularitățile funcționale înainte și după aderarea la reformele stabilite prin Declarația de la Bologna.

În ceea ce privește structura procesului de învățământ în cadrul USEFS, aceasta a cunoscut transformări multiple odată cu aderarea la procesul de reformare (Tabelul 2.8).

Tabelul 2.8. Date privind formarea inițială la USEFS
(programe pre-Bologna și Bologna)

| FORMAREA INIȚIALĂ | | |
|---|--|--|
| | Pre Bologna | După semnarea Declarației de la Bologna |
| Numărul și denumirea specialităților | Educația fizică și sport 1 (un domeniu și o specializare) | 3 domenii <ul style="list-style-type: none"> • Cultură fizică și sport • Științe ale educației • Protecție, pază și securitate 8 specialități <ul style="list-style-type: none"> • Educație fizică și sport • Dans sportiv • Cultura fizică recreativă • Cultura fizică de recuperare • Educație fizică și psihopedagogie • Servicii de securitate a proprietății • Securitate civilă și ordine publică • Servicii antiincendii |
| Numărul și denumirea facultăților | 3 facultăți <ul style="list-style-type: none"> - Pedagogie - Sport - Fără frecvență | 5 facultăți <ul style="list-style-type: none"> • Sport • Pedagogie • Kinetoterapie • Pază, Protecție și Securitate • Învățământ cu frecvență redusă |
| Numărul și denumirea catedrelor | 10 catedre: <ul style="list-style-type: none"> • Catedra Pedagogie și Psihologie • Catedra Discipline | 13 catedre <ul style="list-style-type: none"> • Catedra Științe Psihopedagogice și Socioumanistice • Catedra Atletism • Catedra Probe Sportive |

| | | |
|--|---|--|
| | <p>Social-economice</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Catedra de Atletism ● Catedra Limbi Moderne ● Catedra Gimnastică ● Catedra Discipline Medico-biologice ● Catedra Probe Sportive Individuale ● Catedra Natație și Turism ● Catedra Jocuri Sportive ● Catedra Bazele Teoretice ale Culturii Fizice | <p>Individuale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Catedra Gimnastica ● Catedra Teoria și Metodica Jocurilor ● Catedra Medicină Sportivă ● Catedra Cultura Fizică de Recuperare ● Catedra Managementul Culturii Fizice ● Catedra Natație și Turism ● Catedra Bazele Teoretice al Culturii Fizice ● Catedra Limbi Moderne ● Catedra de Drept ● Catedra Protecție, Pază și Securitate |
| <p>Numărul și dinamica numărului de studenți</p> | <p>(1994-1995) 993 studenți</p> <p>(1999-2000) 1191 studenți</p> | <p>(2007-2008) – 2300 studenți</p> <p>(2009-2010) - 2850 studenți</p> <p>(2013-2014) - 2890 studenți</p> |
| <p>Curriculum-ul universitar (structura planurilor de studii) pe specialități la ciclul I</p> | <p>Educație fizică și sport</p> <p>Discipline fundamentale (F) (1086 ore)</p> <p>Discipline de cultură generală social umaniste (778 ore)</p> <p>Discipline de specialitate (1882 ore)</p> | <p>INDIVIDUALIZAREA CURRICULUM –ULUI (diferențierea creditelor)</p> <p>Educație fizică - Psihopedagogie</p> <p>Discipline fundamentale (F) 50 cr.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Discipline de creare a abilităților și competențelor generale (G) 17 cr. ● Discipline de orientare socioumanistică (U) – 23 cr. ● Discipline de orientare spre specializarea de bază (S1) – 55 cr. ● Discipline de orientare spre specializarea secundară (psihopedagogie) (S2) – 40 cr. |

| | | |
|--|---|--|
| | <p>Discipline de specializare (II) (792 ore)</p> <p>Discipline de specializare (I) (1822 ore)</p> <p>Discipline de specializare opționale (216 ore)</p> <p>Educație fizică și kinetoterapie Discipline fundamentale (F) (818 ore)</p> <p>Discipline de cultură generală, social -umaniste (778 ore)</p> <p>Discipline de specialitate (1882 ore)</p> <p>Discipline de specialitate (I) (782 ore)</p> <p>Discipline de specialitate (II) (216 ore)</p> | <ul style="list-style-type: none"> • Discipline de orientare spre alt domeniu al ciclului II – 25 cr. <p style="text-align: center;">Educație fizică și sport</p> <p>Discipline fundamentale (F)- 50 cr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline de creare a abilităților și competențelor generale (G) – 17 cr. • Discipline de orientare socioumanistică (U) - 25 • Discipline de orientare spre specializarea de bază (S1) – 94 • Discipline de orientare către alt domeniu al ciclului II – 25 cr. <p style="text-align: center;">Cultura fizică de recuperare</p> <p>Discipline fundamentale (F) - 50 cr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline de creare a abilităților și competențelor generale (G) – 17 cr. • Discipline de orientare socioumanistică (U) - 25 • Discipline de orientare spre specializarea de bază (S1) – 90 cr. • Discipline de orientare către alt domeniu al ciclului II – 25 cr. <p style="text-align: center;">Cultura fizică recreativă</p> <p>Discipline fundamentale (F) - 40 cr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline de creare a abilităților și competențelor generale (G) – 17 cr. • Discipline de orientare socioumanistică (U) – 23 • Discipline de orientare spre specializarea de bază (S1) – 55 cr. • Discipline de orientare spre un alt domeniu al ciclului II – 20 cr. <p style="text-align: center;">Servicii de securitate a proprietății</p> <p>Discipline fundamentale (F) - 40 cr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline de creare a abilităților și competențelor generale (G) – 17 cr. |
|--|---|--|

| | | |
|--|--|--|
| | | <ul style="list-style-type: none"> • Discipline de orientare socioumanistică (U) – 23 • Discipline de orientare spre specializarea de bază (S1) – 55 cr. • Discipline de orientare spre un alt domeniu al ciclului II – 20 cr. Securitate civilă și ordinea publică • Discipline de creare a abilităților și competențelor generale (G) – 17 cr. • Discipline de orientare socioumanistică (U) – 23 • Discipline de orientare spre specializarea de bază (S1) – 55 cr. • Discipline de orientare spre un alt domeniu al ciclului II – 20 cr. |
|--|--|--|

În acest context, se observă din Tabelul 2.2. că, în prezent, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport are o structură de învățământ eterogenă, asigurând pregătirea specialiștilor la **ciclul I de licență** în domeniile:

❖ **Cultură fizică și sport**, la specialitățile:

- ✓ Educație fizică și sport
- ✓ Dans sportiv
- ✓ Cultura fizică recreativă
- ✓ Cultura fizică de recuperare

❖ **Științe ale educației** la specialitatea: Educație fizică și psihopedagogie

❖ **Protecție, pază și securitate** la specialitățile: Servicii de securitate a proprietății; Securitate civilă și ordine publică; Servicii antiincendii.

Cele 13 catedre ale universității constituie subdiviziuni de bază modernizate, care organizează și desfășoară o amplă activitate didactică, metodică și științifică, în cadrul cărora sunt implicate actualmente 146 cadre didactice. Acest larg spectru de oportunități oferit de universitate pentru tinerii din țara noastră și de peste hotare a contribuit la o creștere continuă a contingentului de studenți (Figura 2.2.).

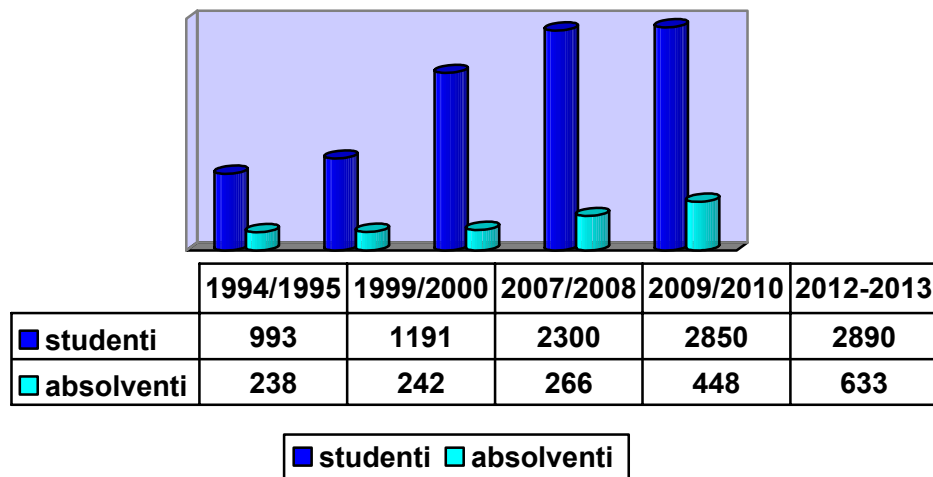


Figura 2.2. Dinamica contingentului de studenți și absolvenți
în perioada 1994 – 2013

Formele de învățământ le constituie învățământul de zi și învățământ cu frecvență redusă. De asemenea, putem menționa că sistemul creditelor implementat în programul educațional după semnarea Declarației de la Bologna și de către RM, a apărut nu ca un sistem de standardizare, de compatibilizare și recunoaștere a studiilor, ci în special ca un sistem de diferențiere și individualizare a studiilor în funcție de capacitățile și motivațiile individuale ale studenților. Astfel, putem remarca că, în programele de învățământ “pre-Bologna”, nu existau creditele de studii, iar disciplinele de studii erau reflectate printr-un număr total de ore în corespundere cu specializările din cadrul facultăților.

Conform programelor educaționale elaborate după aderarea Republicii Moldova la „Procesul Bologna”, diferențierea și individualizarea parcursului de studii în funcție de opțiunile și de capacitățile studenților s-a putut implementa și pe o cale cantitativă, constând în posibilitatea fiecărui student de a combina creditele și disciplinele în variate moduri, pentru a întruni numărul total de credite necesar promovării și dobândirii actului de studii. Pentru a menține un anumit standard al curriculum-ului și spre a preciza marja de libertate a studentului, acesta trebuie să acumuleze la finele traseului educațional 240 de credite (ciclul I) [14, 88].

Unul dintre indicii cantitativi și calitativi de dezvoltare a procesului de formare profesională a specialistului în domeniu este cercetarea realizată de către studenți, exprimată în tezele de licență elaborate (Tabelul 2.9).

Tabelul 2.9. Dinamica cantitativă și calitativă a tezelor de licență elaborate în anii 2007-2013, raportate la numărul de cercetători

| Nr. crt. | Anul de studii | Nr. tezelor de licență elaborate | Nota medie obținută la susținerea tezelor |
|----------|----------------|----------------------------------|---|
| 1 | 2007 -2008 | 134 | 8.9 |
| 2 | 2008 -2009 | 193 | 9.0 |
| 3 | 2009 -2010 | 391 | 8.8 |
| 4 | 2010 – 2011 | 557 | 9.1 |
| 5 | 2011 – 2012 | 586 | 9.0 |
| 6 | 2012 – 2013 | 633 | 9.2 |

Datele din tabelul de mai sus confirmă o implicare activă a studenților în procesul de cercetare, calitatea acestui proces fiind reflectată de nota medie la susținerea tezelor de licență pe ani de studii. Odată cu aplicarea în cadrul USEFS a programelor de studii Bologna, numărul tezelor de licență este similar numărului de absolvenți, susținerea tezei fiind obligatorie și constituie unul dintre examenele de licență pentru absolvent, acordându-i titlul de licențiat în domeniu. Concomitent cu dinamica numărului tezelor de licență, poate fi urmărită evoluția numărului conducătorilor de teze și numărul de cursuri academice elaborate în cadrul USEFS (Anexa 5).

2.3.2. Formarea continuă (ciclul II și III) în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport

Potrivit Hotărârii Guvernului a Republicii Moldova nr.1224 din 9 noiembrie 2004 cap.I. pct.1., “formarea profesională continuă asigură cetățenilor accesul la realizările științei și culturii, eficientizarea activităților prin dezvoltarea

competențelor și abilităților profesionale, adaptarea lor la condițiile social – economice în permanentă schimbare”, iar pct. 2 stabilește că “formarea profesională continuă reprezintă un ansamblu de procese organizate în vederea educației recurente sau compensatorii, care prelungesc sau înlocuiesc educația inițială și datorită cărora persoanele adulte își dezvoltă aptitudinile, își îmbogățesc cunoștințele, își ameliorează sau își înnoiesc calificarea tehnică ori profesională, își formează o nouă orientare și fac posibilă evoluția aptitudinilor și comportamentelor lor într-o dublă perspectivă: de dezvoltare socio – economică și culturală.”

Creșterea eficienței muncii poate fi asigurată printr-o îmbunătățire continuă a nivelului cultural, prin implicarea unui număr cât mai mare de persoane în formele de pregătire și formare profesională în vederea obținerii și dezvoltării unei calificări, în raport cu nevoia socială în continuă schimbare. Astfel, corespunzător necesităților din sectoarele economice și social – culturale, reproducția forței de muncă poate fi realizată atât din punct de vedere cantitativ, prin asigurarea numerică a celor ce posedă o anumită calificare, cât și sub aspect calitativ, prin perfecționarea pregătirii lor profesionale.

În pregătirea cadrelor necesare, potrivit cerinței forței de muncă, precum și în perfecționarea acestora, un rol important revine învățământului, dreptul la studii fiind consfințit prin art.35 din Constituția RM ca un drept fundamental al cetățenilor. Realizarea acestui drept fundamental este garantat printr-un ansamblu de măsuri stabilite prin legea supremă a statului și prin Legea învățământului nr. 547-XIII din 21 iulie 1995.

Din actele normative în vigoare, ce reglementează modalitățile de formare profesională, rezultă următoarele categorii:

- ❖ formarea profesională prin sistemul național de învățământ;
- ❖ formarea profesională, în timpul activității profesionale, reglementată de legislația muncii.

Formarea profesională include atât *formarea profesională inițială* (care se realizează, în principal, prin sistemul de învățământ, asigurând pregătirea necesară

pentru dobândirea competenței profesionale minime în vederea ocupării unui loc de muncă), precum și *formarea profesională continuă* (care succede celei inițiale și asigură dezvoltarea competenței profesionale dobândite sau obținerea de noi competențe), urmare a absolvirii unor forme specifice sistemului de învățământ sau din afara acestuia. Pregătirea se realizează pe baza încheierii contractelor de formare profesională, la absolvire eliberându-se certificate de calificare recunoscute la nivel național pentru participanți, care pot fi salariați sau șomeri.

Pregătirea profesională nu reprezintă un scop în sine, obținerea unei calificări fiind o condiție pentru încadrarea în muncă, pentru menținerea în postul deținut și pentru promovarea în funcție sau categorie.

Potrivit art. 212 al.(1) din Codul Muncii al RM, prin formare profesională se înțelege orice proces de instruire în urma căruia un salariat dobândește o calificare, atestată printr-un certificat sau o diplomă eliberate în condițiile legii”, iar al. (2) stabilește că „prin formarea profesională continuă se înțelege orice proces de instruire în cadrul căruia un salariat, având deja o calificare sau o profesie, își completează cunoștințele profesionale prin aprofundarea cunoștințelor într-un anumit domeniu al specialității de bază sau prin deprinderea unor metode sau procedee noi aplicate în cadrul specialității respective.”

Pregătirea profesională și formarea profesională continuă pot fi urmate de persoane, indiferent dacă au sau nu calitatea de salariați, și, potrivit art. 214 din Codul Muncii al RM, „dreptul salariatului la formare profesională, inclusiv la obținerea unei profesii sau specialități noi poate fi realizat prin încheierea, în formă scrisă, a unor contracte de formare profesională adiționale la contractul individual de muncă.”

În cadrul instituțiilor de învățământ superior, un contract special de formare profesională îl reprezintă *contractul de studii cu taxă* care se încheie după admiterea studenților / masteranzilor sau a doctoranzilor în universitatea de stat sau particulară. Acest contract, după precizarea părților care îl vor încheia, stabilește obiectul, care constă în asigurarea procesului de învățământ de natură să

realizeze pregătirea profesională corespunzătoare, iar, corelativ, prestarea plății taxei într-un anumit cuantum, cu eşalonarea pe tranșe și termene.

Drepturile și obligațiile părților contractante sunt cele care rezultă din legislația în vigoare, din Carta universitară, precum și din reglementările proprii (Regulamentul de ordine interioară, Statutul universității ș.a.). În contract sunt detaliate drepturile și obligațiile părților contractante, făcându-se precizarea că prevederile contractuale se completează cu dispozițiile Legii învățământului nr. 547-XIII din 21 iulie 1995, cu modificările ulterioare.

Concluzionând, putem menționa că între dreptul muncii și pregătirea (formarea) profesională există o strânsă legătură, care se relevă prin multiple planuri, după cum urmează:

- ❖ finalitatea esențială a învățământului este pregătirea pentru muncă și viață;
- ❖ studiile reprezintă una dintre condițiile principale pentru încadrarea în muncă, pentru menținerea în funcție și promovarea în muncă;
- ❖ drepturile și îndatoririle salariaților din domeniul învățământului sunt reglementate atât prin normele dreptului general al muncii, cât și prin acte normative specifice;
- ❖ raporturile juridice privind pregătirea și formarea profesională sunt conexe raporturilor juridice de muncă;
- ❖ cele două contracte (individual de muncă și cel de formare profesională) au un obiect propriu, respectiv cel de prestare a muncii, iar altul de formare profesională, adică de dobândire a cunoștințelor teoretice și practice, precum și a abilităților necesare pentru realizarea în bune condiții a muncii (care reprezintă obiectul primului contract).

Informația cu privire la formarea continuă la USEFS a fost analizată și sintetizată în (Tabelul 2.10).

Tabelul 2.10. Date privind formarea continuă la USEFS
(programe pre-Bologna și Bologna)

| FORMAREA CONTINUĂ | | |
|---|--|--|
| Informații cu privire la formarea continuă din cadrul USEFS | Pre-Bologna | După semnarea Declarației de la Bologna |
| Numărul și structura programelor academice postuniversitare | <ul style="list-style-type: none"> • Din 1993 fondată Facultatea de Perfecționare și Reciclare a specialiștilor din domeniul EFS; • Din 1995 pînă în 2007 parte componentă a Facultății Învățământ cu Frecvență Redusă; • Numărul specialiștilor perfecționați: circa 200 persoane anual. | <ul style="list-style-type: none"> ❖ Din anul 2007 fondat Departamentul de Formare Profesională Continuă; ❖ numărul specialiștilor perfecționați: <ul style="list-style-type: none"> • 2007 – 372 persoane • 2008 – 376 persoane • 2009 – 335 persoane • 2010 – 331 persoane • 2011 – 297 persoane • 2012 – 427 persoane • 2013 - 355 persoane |
| Numărul și structura programelor de masterat din cadrul USEFS | <ul style="list-style-type: none"> - Nu există delimitarea formelor de programe; - Constituie studii postuniversitare; - 3 specialități: <ol style="list-style-type: none"> 1. Managementul sportului civil; 2. Managementul turismului sportiv; 3. Teoria și metodica culturii fizice. | <ul style="list-style-type: none"> - Programe profesionale și de cercetare; - Constituie una dintre verigile studiilor superioare (ciclul II); - 11 programe de masterat (specializări) <p style="text-align: center;">Facultatea de Sport</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Teoria și metodologia activității motrice – durata studiilor – 1,5 ani; ✓ Tehnologia antrenamentului sportiv – durata studiilor – 1,5 ani; |

| | | |
|---|---|---|
| | | <p>Facultatea de Pedagogie</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tehnologii de educație și instruire motrică – durata studiilor – 1,5 ani; ✓ Sport și mass-media – durata studiilor – 1,5 ani; ✓ Marketing și legislație în sport – 1,5 ani; ✓ Managementul culturii fizice – durata studiilor – 1,5ani; ✓ Asistență psihopedagogică în sport – durata studiilor – 1,5ani. ✓ Tehnologii și management în fitness – durata studiilor – 2 ani; ✓ Tehnologii și management în turism – durata studiilor – 2 ani. <p>Facultatea de Kinetoterapie</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tehnologii kinetoterapeutice de recuperare – durata studiilor 1,5 ani. <p>Facultatea Protecție, Pază și Securitate</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Management în protecție, pază și securitate– durata studiilor – 2 ani. |
| <p>Curriculum-ul universitar (structura planurilor de studii) pe specialități la ciclul II</p> | <p>- Durata studiilor 1 an; - 475 ore anual</p> | <p>Management în protecție, pază și securitate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 40 cr. • Discipline de specialitate – 40 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. <p>Sport și mass – media</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 25 cr. • Discipline de specialitate – 55 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. <p>Managementul Culturii fizice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 25 cr. • Discipline de specialitate – 55 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. |

| | | |
|--|--|--|
| | | <p>Tehnologii și management în turism</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 30 cr. • Discipline de specialitate – 50 cr. • Practica în turism – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. <p>Teoria și metodologia activității motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 25 cr. • Discipline de specialitate – 25 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. <p>Tehnologia antrenamentului sportiv</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 25 cr. • Discipline de specialitate – 25 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. <p>Tehnologii și management în fitness</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 30 cr. • Discipline de specialitate – 50 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. <p>Tehnologii kinetoterapeutice de recuperare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 40 cr. • Discipline de specialitate – 40 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. <p>Tehnologii de educație și instruire motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 25 cr. • Discipline de specialitate – 25 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. |
|--|--|--|

| | | |
|--|------------------------|---|
| | | Asistența psihopedagogică în sport <ul style="list-style-type: none"> • Discipline fundamentale – 25 cr. • Discipline de specialitate – 25 cr. • Practica de specialitate – 10 cr. • Teza de master – 30 cr. |
| Informații cu privire la studiile de doctorat (numărul și dinamica doctoranzilor la specialitatea 13.00.04.) | 1995-2004 - 60 drd. | 2007-2008 – 33 drd. 2008-2009 – 27 drd. 2009-2010 – 11 drd. 2010-2011 - 13 drd. 2011-2012 – 20 drd. 2012-2013 – 19 drd. |

În ceea ce privește obiectivele studiilor superioare de masterat, în cadrul universității acestea asigură: aprofundarea/specializarea într-un domeniu de formare; formarea specialiștilor performanți; dezvoltarea capacităților de cercetare științifică, ca o etapă premergătoare obligatorie pentru studiile de doctorat. Orientarea studiilor de masterat în cadrul USEFS se concretizează în masteratul de cercetare (în scopul aprofundării într-un domeniu științific) și cel de profesionalizare (în scopul formării/consolidării competențelor profesionale în domeniul culturii fizice). Studiile de masterat din cadrul universității se organizează pe principii de interdisciplinaritate, iar specializările programelor de masterat se stabilesc în limitele domeniului general, respectiv cel aprobat pentru ciclul I, conform Nomenclatorului domeniului de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I, aprobat prin Legea nr.142 – XVI din 7 iulie 2005. Specializările existente în cadrul universității au fost stabilite de către Senatul USEFS, în baza propunerilor consiliilor facultăților, prin coordonare cu Ministerul Educației al RM. Admiterea la studiile superioare de masterat se realizează pentru deținători ai diplomelor de licență eliberate de USEFS, sau de alte universități, cu domenii înrudite, în bază de concurs, organizat conform regulamentului universității. Înmatricularea la studii superioare de masterat se face în ordinea descrescătoare a mediilor generale obținute de către candidați, în limitele numărului de locuri pentru care s-a organizat concursul. Durata studiilor de masterat în cadrul universității este de 1,5 și 2 ani și corespund unui număr de 90 și 120 de credite de studiu transferabile

și realizate în condițiile Sistemului Național de Credite de Studiu, tip ECTS. În realizarea programelor de masterat sunt angajate cadre didactice deținătoare de grade științifice, titluri științifice și științifico–didactice, titluri onorifice. Programul de masterat aferent fiecărei specializări este conceput astfel, încât să asigure:

- ❖ extinderea și aprofundarea cunoștințelor și capacităților de înțelegere, asociate ciclului I, care creează baza pentru originalitate în dezvoltarea și aplicarea ideilor, inclusiv în contextul cercetării;

- ❖ formarea competențelor de aplicare a cunoștințelor și capacităților de înțelegere, de soluționare a problemelor atât în domeniul de studiu realizat, cât și în împrejurări noi sau necunoscute, în contexte înrudite sau multidisciplinare;

- ❖ dezvoltarea capacităților de realizare a diagnozelor bazate pe cercetare în vederea soluționării problemelor prin integrarea cunoștințelor sau prin interdisciplinaritate;

- ❖ dezvoltarea de noi cunoștințe și deprinderi, ca răspuns la provocările generate de evoluția tehnicii și științei;

- ❖ formarea abilităților de leadership și inovație în contexte de muncă sau de studiu, cu implicarea diferiților factori, care interacționează și îmbunătățesc performanța strategică a echipelor;

- ❖ dezvoltarea deprinderilor de studiu autonom, în baza unui nivel ridicat de înțelegere a proceselor de învățare;

- ❖ formarea capacităților de soluționare a problemelor prin integrarea surselor de informații complexe, în contexte noi, necunoscute, de utilizare a experienței într-un mediu de muncă interactiv;

- ❖ dezvoltarea capacității de a răspunde problematicii sociale, științifice și etice în procesul muncii sau al studiului.

Tematica tezelor de master acoperă integral domeniul general de studiu, vizează domenii interdisciplinare cu un grad avansat de noutate, conține probleme de cercetare la nivel instituțional, național și internațional. În Tabelul 2.11., prezentăm dinamica cantitativă și calitativă a tezelor de master elaborate între anii 2007-2013.

Tabelul 2.11. Dinamica cantitativă și calitativă a tezelor de master elaborate în anii
2007-2013

| Nr. crt. | Specialitatea | Anul univ. 2007 - 2008 | Anul univ. 2008 - 2009 | Anul univ. 2009 - 2010 | Anul univ. 2010 - 2011 | Anul univ. 2011 - 2012 | Anul univ. 2012 - 2013 | Teze la specialitate 2007-2013 | Nota medie |
|----------|---|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|--------------------------------|------------|
| 1. | Managementul culturii fizice | 44 | 24 | 5 | 9 | 11 | 10 | 103 | 9.1 |
| 2. | Tehnologii și management în fitness | 4 | | 4 | 8 | 9 | 14 | 39 | 9.2 |
| 3. | Tehnologii și management în turism | 19 | | 8 | 9 | 12 | 5 | 53 | 9.3 |
| 4. | Tehnologia antrenamentului sportiv | 7 | 16 | 23 | 26 | 7 | 18 | 97 | 8.9 |
| 5. | Teoria și metodologia activității motrice | | 6 | 7 | 10 | 13 | 5 | 41 | 9.0 |
| 6. | Tehnologii de educație și instruire motrice | | 6 | 8 | 11 | 14 | 10 | 49 | 8.9 |
| 7. | Asistență psihopedagogică în sport | | | 11 | 10 | 6 | 12 | 39 | 9.0 |
| 8. | Tehnologii kinetoterapeutice de recuperare | | 11 | 16 | 15 | 12 | 19 | 73 | 8.7 |
| 9. | Managementul protecției, pazei și securității | | 6 | | 14 | 18 | 21 | 59 | 8.6 |
| 10. | Sport și mass - media | | | | 2 | 5 | 6 | 13 | 8.8 |
| 11. | Marketing și legislație în sport | | | | | | 6 | 6 | 9.0 |
| | Total teze susținute | 74 | 69 | 82 | 114 | 107 | 126 | 572 | 8.6 |

În ceea ce privește studiile universitare de doctorat, denumite succint Doctorat, ele constituie cel de-al treilea ciclu al studiilor oferite în Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport și au ca scop dezvoltarea cunoașterii prin cercetare științifică de calitate. Studiile la Doctorat în cadrul USEFS sunt organizate în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259 din 15.06.04, ale Legii învățământului nr. 547 din 21.07.1995, ale Concepției politice de pregătire a cadrelor științifice și științifico-didactice aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 482 din 23.04.2003 și potrivit Regulamentului privind organizarea și desfășurarea doctoratului și a postdoctoratului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 173 din 18.02.2008, precum și conform exigențelor impuse la admiterea și pregătirea pe parcurs a doctoranzilor. Studiile la Doctorat se organizează sub formă de învățământ la zi și cu frecvență redusă (3-4 ani). În prezent, în cadrul catedrelor de specialitate ale USEFS își fac studiile 67 doctoranzi, 7 în bază de buget (3-cursul de zi, 4 – studii cu frecvență redusă) și 60 persoane contra plată, frecvență redusă, inclusiv 36 din România, 1 din Ucraina și 29 din Republica Moldova, sub îndrumarea a 23 de cadre didactice cu titluri științifice și drept de conducător.

Admiterea la Doctorat se face potrivit cerințelor legislației în vigoare, la concursul de admitere participând candidați, deținători ai diplomei de masterat sau de licență cu media generală nu mai mică de 8 și nota la examenul de specialitate nu mai mică de 9. Admiterea la Doctorat se efectuează în baza a două examene - la specialitate și la limba modernă (franceză sau engleză). Înmatricularea la Doctorat se face în limita locurilor planificate și în ordinea descrescătoare a mediilor obținute de candidați. Media minimă a examenelor de admitere nu poate fi mai mică de nota 8. Doctoranzii de la studiile la zi sunt obligați să prezinte carnetul de muncă. Conducătorii științifici se aprobă la Senatul universității în termen de trei luni după decizia de înmatriculare, odată cu confirmarea și aprobarea temei tezei de doctorat.

Studiile la Doctorat încep la 1 noiembrie, iar programul de pregătire a doctoranzilor cuprinde: pregătirea generală, însușirea metodologiei științifice, elaborarea a trei referate anuale la tema tezei de doctor, publicarea a cel puțin trei lucrări științifice, elaborarea tezei de doctor, susținerea în termen a examenelor de doctorat și a referatelor științifice. Pregătirea doctoranzilor care își fac studiile la învățământ cu frecvență redusă și de zi se realizează în conformitate cu planurile la studii, prin consultațiile efectuate de către îndrumătorii științifici și de cadrele didactice implicate în susținerea examenelor de doctorat. În perioada studiilor, doctorandul suține 4 examene, iar pentru absolvenții altor domenii este solicitată susținerea suplimentară a două examene (Bazele teoretice ale managementului în educația fizică și sport; Psihopedagogia). La examenul de doctorat se admit persoanele care au realizat integral programul de studii la disciplina respectivă. Susținerea referatelor se realizează public în cadrul Consiliului facultății și se apreciază cu calificativul admis/respins, cu înscriere în programul individual de activitate a doctorandului. Studiile la doctorat se finalizează odată cu susținerea tezei de doctor, care se elaborează în conformitate cu cerințele stabilite de CNAA.

În prezent, activitatea Doctoratului este asigurată de un șir de documente stipulate în nomenclatorul dosarelor aprobat în anul 2003, procesul de instruire se desfășoară în conformitate cu planurile și programele de studii aprobate de Academia de Științe a Republicii Moldova și CNAA. Toate documentele referitoare la activitatea doctoranzilor se îndeplinesc în conformitate cu cerințele de activitate a Secției Doctorat și se eliberează în conformitate cu regulamentul în vigoare.

Datele statistice cu privire la dinamica numărului de candidați înmatriculați la studii de doctorat și evoluția numărului tezelor de doctor susținute în perioada 2007-2013 sunt reflectate în Tabelul 2.12 și, respectiv în Tabelul 2.13, reprezentarea grafică a acestora poate fi urmărită în Anexa 6.

Tabelul 2.12. Dinamica admiterii la studii de doctorat la USEFS 2007-2013

| Anul | 2007/2008 | 2008/2009 | 2009/2010 | 2010/2011 | 2011/2012 | 2012-2013 |
|---------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Doctoranzi înmatriculați | 33 | 27 | 11 | 13 | 20 | 19 |

Tabelul 2.13. Dinamica tezelor de doctor susținute în cadrul USEFS în perioada 2007-2013

| Anul | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 |
|---|------|------|------|------|------|------|------|
| Nr. diplomelor de doctor conferite | 7 | 6 | 13 | 4 | 5 | 7 | 7 |

Cercetarea științifică face parte din misiunea universității, constituind complementaritatea necesară procesului de învățare. Acest aspect este urmărit și realizat continuu în cercetările științifice ale doctoranzilor efectuate la nivelul catedrelor cu doctoranzii, care se desfășoară în conformitate cu direcțiile principale incluse în planul de cercetare al Universității de Stat de Educație Fizică și Sport. De asemenea, cercetările efectuate în perioada de studii de doctoranzi sunt centrate pe inovație, generarea de cunoștințe noi, valoroase și competitive, contribuind la dezvoltarea domeniului de cultură fizică, inclusiv la perfecționarea procesului de formare a specialiștilor din domeniu în cadrul învățământului superior.

2.3.3. Cercetarea științifică în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport

Activitatea de cercetare științifico-organizatorică se realizează în baza planului de cercetare al USEFS, a planurilor și programelor de cercetare ale catedrelor, aprobate la ședințele catedrelor respective și la ședința Senatului universității. Structura și conținutul planurilor au cuprins direcții de cercetare, tematici concrete bazate pe direcțiile prioritare, scopuri, obiective, rezultate finale, precum și responsabilii de realizarea acestor activități.

Activitatea de coordonare științifică în cadrul universității se efectuează de către Prorectorul pentru activitatea științifică și sportivă, Centrul de Cercetări Științifice în domeniul Educației Fizice și Sportului (CCȘEFS), Secția Doctorat, șefii catedrelor, Seminarul Științific de Profil și Consiliul Științific Specializat. În Anexa 7 este reflectată structura Centrului de Cercetări Științifice în domeniul Educației Fizice și Sportului, care reprezintă o subdiviziune de bază, ce include laboratoare de cercetare, poligon experimental, stațiuni didactico-experimentale, precum și alte unități formate în acest sens, în cadrul cărora se desfășoară activitatea științifică și care se înscriu în profilurile de cercetare ale USEFS.

Cercetarea științifică se poate realiza și prin unități sau structuri distincte de cercetare-dezvoltare create la nivelul catedrelor, al facultăților sau al universității, cu aprobarea Senatului sau a Biroului Senatului.

Activitatea de cercetare științifică se poate realiza și prin colaborare cu alte instituții de învățământ și de cercetare din țară sau din străinătate, inclusiv în cadrul unor rețele sau consorții de cercetare, prin care USEFS efectuează cercetări științifice comune.

Astfel, în cadrul CCȘEFS sau colectivelor de cercetare, activitatea științifică poate să se desfășoare și în laboratoare didactice, care sunt dotate cu utilajul respectiv. Pentru sporirea calității și eficientizarea cercetării științifice, în cadrul CCȘEFS actualmente se organizează laboratoare specializate de cercetare, majoritatea lor vor fi propuse pentru acreditare în viitorul apropiat.

Activitatea CCȘEFS se desfășoară în conformitate cu Statutul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport, cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, cu Sistemul Unic de Stat al Gestiunii, cu standardele sistemului unificat al documentelor de organizare și de dispoziție, cu regulile și normele de protecție a muncii, tehnica securității, igiena muncii și protecția antiincendiară, instrucțiuni, regulamente și alte acte reglatorii, precum și cu ordinele și dispozițiile rectorului USEFS și ale prorectorului pentru activitate științifică și sportivă.

CCȘEFS este format din două subdiviziuni de bază: Secția Asigurare Metodico-Științifică (AMS) și Secția Asigurare Tehnico-Științifică (ATȘ), ce asigură cercetările în domeniul educației fizice și sportului. Activitatea acestor subdiviziuni este asigurată de cadre calificate în domeniile respective (Anexa 8).

În scopul extinderii posibilităților de cercetare ale centrului, al sporirii calității activității acestuia, al coordonării activității științifice, al organizării expertizelor și formulării concluziilor, al determinării nivelului științific al temelor tezelor de doctor aprobate etc., în cadrul centrului activează Consiliul Științific, în baza liberului consimțământ, având următoarea componență:

1. Prorectorul pentru activitate științifică și sportivă
2. Șeful Centrului de Cercetări Științifice în domeniul Educației Fizice și Sportului.
3. Șeful Secției de Asigurare Metodico-Științifică.
4. Șeful Secției de Asigurare Tehnico-Științifică.
5. Savați – consultanți (invitați) - 3 persoane.

Principala formă de realizare a cercetărilor teoretice și experimentale în domeniul culturii fizice și sportului în cadrul centrului constă în executarea acordurilor și a contractelor, precum și oferirea asistenței metodico-științifice catedrelor universității în organizarea practică a cercetărilor științifice.

Tematica științifică a proiectelor de cercetări în domeniul educației fizice și sportului este supusă examinării prealabile obligatorii la Senatul universității.

Activitatea de cercetare științifică experimentală și cea de construcție în domeniul culturii fizice este efectuată, în cadrul centrului, în conformitate cu acordurile încheiate și cererile catedrelor, de către următoarele categorii de angajați:

- a) cadrele speciale de personal științific și de ingineri tehnicieni în conformitate cu statutul de funcții al centrului determinat de prorectorul pentru activitate științifică și sportivă și aprobat de rectorul universității;

b) cadrele profesoral-didactice și cele auxiliare ale catedrelor respective ale universității, în corespundere cu obligațiunile lor de bază privind activitatea de cercetare științifică;

c) cadrele profesoral-didactice și auxiliare ale catedrelor universitare angajate prin cumul, care efectuează activități contractuale, în ordinea stabilită;

d) masteranzi, doctoranzi și competitori, care elaborează teze în domeniul respectiv;

e) studenți, în cadrul elaborării tezelor anuale, a celor de curs, a diferitelor proiecte, precum și a altor tipuri de lucrări de cercetare științifică.

Mijloacele CCȘEFS se compun din:

a) mijloace financiare, provenite din contracte de la clienți (30% - îi revin universității și 70% - centrului);

b) alocări din bugetul de stat;

c) alocări cu destinație specială, limite, resurse tehnico-materiale pentru realizarea unor cercetări științifice speciale, defalcate de către bugetul de stat, afară de alocările generale;

d) mijloace alocate de rectorat pentru perioada de formare a centrului de cercetări științifice și cea de lărgire a bazei tehnico-materiale în limitele programului complex de dezvoltare a universității;

e) cotizații benevole, donații, ajutor sponsorat din partea persoanelor fizice și juridice sub formă de proprietate intelectuală, fonduri informaționale, programe, resurse tehnico-materiale și mijloace financiare.

Procurarea mijloacelor tehnico-materiale și a utilajului se realizează prin comenzile prelabile ale ambelor secții ale centrului prezentate în contabilitatea universității. Astfel, poate fi reflectată și infrastructura de cercetare a USEFS (Anexa 9) și datele informative privind domeniul cercetării în cadrul USEFS (Tabelul 2.14), iar structura personalului încadrat în cercetare (după vîrstă și gen) este reflectată în Figura 2.3.

Tabelul 2.14. Date privind cercetarea științifică la USEFS
(programe pre-Bologna și Bologna)

| CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ | | |
|---|---|---|
| | Pre Bologna | După semnarea Declarației de la Bologna |
| Numărul și structura proiectelor de cercetare | 2001 – 2005 2 proiecte naționale 1 proiect internațional | 2007 – 2010 4 proiecte naționale 3 proiecte internaționale 2011-2014 2 proiecte naționale 1 proiect internațional |
| Numărul contractelor de cercetare | - | 4 naționale 18 internaționale |
| Numărul cadrelor didactice implicate în cercetare | 73 persoane | 218 persoane (138 titulari, 14 cumulanzi interni, 66 cumulanzi externi) dintre care: 15 doctori habilitați, 79 doctori în științe, ceea ce constituie 43,2% din totalul corpului profesoral–didactic al univerisității Catedra Științe Psihopedagogice și Socioumanistice 28 persoane Catedra Bazele Teoretice ale Culturii Fizice 22 persoane Catedra Teoria și Metodica Jocurilor 26 persoane Catedra Managementul culturii fizice 19 persoane Catedra Gimnastică 21 persoane Catedra Medicină Sportivă 20 persoane Catedra Cultură Fizică de Recuperare 18 persoane |

| | | |
|--|--|---|
| | | <p>Catedra Atletism 12 persoane</p> <p>Catedra Natație și Turism 22 persoane</p> <p>Catedra de Drept 14 persoane</p> <p>Catedra Protecție, Pază și Securitate 16 persoane</p> |
|--|--|---|

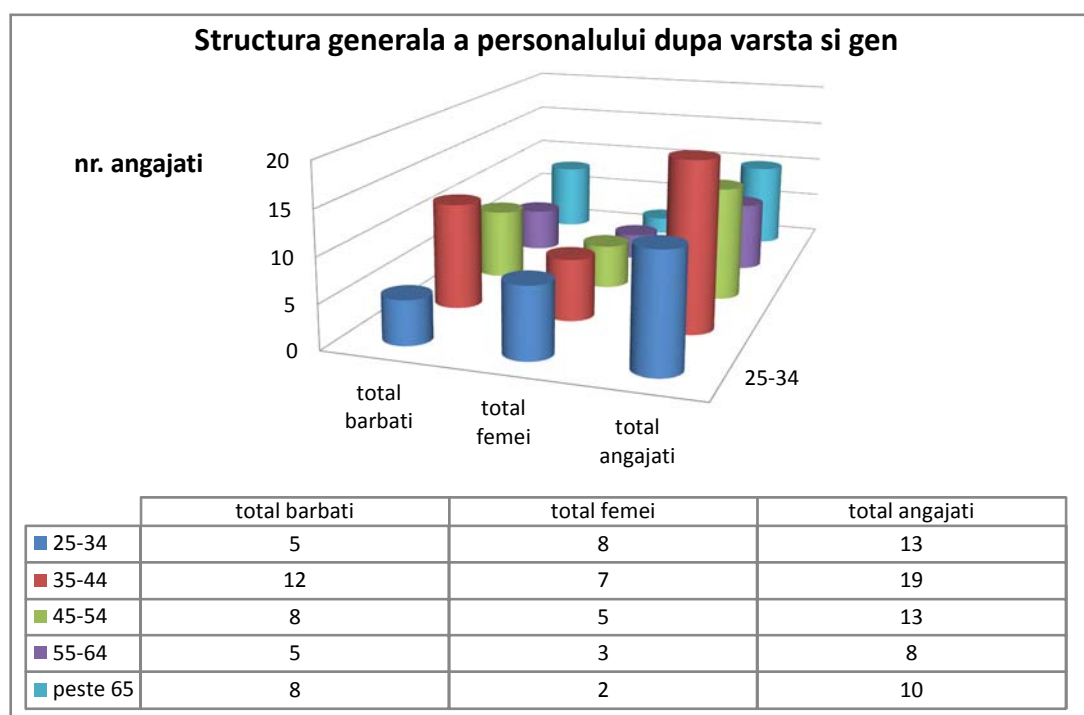


Figura 2.3. Structura generală a personalului încadrat în cercetare după vîrstă și gen

Activitatea de cercetare este una dintre prioritățile universității contemporane. Un indiciu al dezvoltării cercetării științifice în cadrul USEFS îl constituie: creșterea numărului de articole științifice publicate în reviste de specialitate, al lucrărilor publicate în materialele conferințelor naționale și internaționale, al proiectelor de cercetare științifică, cu preponderență al celor finanțate de Academia de Științe a Moldovei sau a celor europene. Cercetarea științifică universitară reprezintă, prin impactul asupra dezvoltării cunoașterii și a resurselor

umane, unul dintre pilonii esențiali ai dezvoltării socioeconomice. Creșterea capacității inovative, valorificarea capacității creatoare a cadrelor didactice prin transferul de cunoștințe, produse și tehnologii în mediul economic reprezintă unul dintre factorii determinanți ai rolului socioeconomic al universității. Dezvoltarea programelor de cercetare și participarea în cadrul rețelelor de excelență vor deschide noi direcții, orientări și oportunități în dezvoltare, în special a cercetării științifice din USEFS.

2.4. Concluzii la capitolul 2

1. Realizarea unui studiu de diagnosticare a contribuit la sinteza informațiilor cu privire la Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport: formarea inițială, continuă, managementul academic și administrativ, cercetarea științifică, relațiile internaționale, calitatea în învățământul superior de cultură fizică și calificările specialistului din domeniu. Dezvoltarea acestor aspecte a fost analizată ținându-se cont de cele 2 etape în dezvoltarea USEFS: pînă în anul 2005 (programe pre-Bologna) și după semnarea Declarației referitoare la noile reforme educaționale, ce au urmat în Republica Moldova după 2005.

2. Rezultatele studiilor efectuate privind dinamica contingentului de studenți și absolvenți ne demonstrează o creștere continuă a contingentului de studenți și absolvenți din cadrul facultăților USEFS: de la 993 studenți în 1994 pînă la 2890 studenți în anul 2012; de la 238 absolvenți în 1994 pînă la 633 absolvenți în anul 2012. Această creștere se datorează spectrului larg de specialități propuse de USEFS, bazei tehnico-materiale și infrastructurii universitare dezvoltate, precum și prestigiului obținut de USEFS în Republica Moldova și peste hotarele ei.

3. Cerințele societății contemporane impun abordarea procesului de formare a specialistului de cultură fizică din perspectiva factorilor principali și a noilor tendințe ale acestui secol: globalizarea și creșterea concurenței; dispariția treptată a hotarelor internaționale; mobilitatea înaltă a capitalului și forței de muncă; dezvoltarea sferei serviciilor și creșterea influenței organizației comerciale

internaționale; răspândirea noilor tehnologii, în special în domeniul informaticii și al telecomunicațiilor; dezvoltarea industriei turismului, culturii și odihnei; mărirea longevității; creșterea nesiguranței și grijii pentru viitor, cauzate de schimbarea locului de muncă.

4. Începând cu anul 2005, în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport s-au reorganizat programele de studii prin implementarea celor trei cicluri, conform schemei promovate de Procesul Bologna. Studiile universitare au fost restructurate după cum urmează: *studii universitare de licență*, cu o durată de 3-4 ani (minimum 180 și maximum 240 de credite); *studii universitare de masterat* cu o durată de 90-120 de credite, durata totală minimă cumulată a ciclului I (licență) și a ciclului II (masterat) fiind de 300 credite transferabile (ECTS); *studii doctorale cu o durată de 3 ani*;

5. Cercetarea științifică în cadrul USEFS se realizează în baza planului de cercetare a instituției, a planurilor și programelor de cercetare ale catedrelor, aprobate la ședințele catedrelor respective și la ședința Senatului universității. Centrul de Cercetări Științifice în domeniul Educației Fizice și Sportului (CCȘEFS) este format din două subdiviziuni de bază: Secția Asigurare Metodico-Științifică (AMȘ) și Secția Asigurare Tehnico-Științifică (ATȘ), ce asigură cercetările în domeniul educației fizice și sportului. Activitatea acestor subdiviziuni este asigurată de cadre calificate în domeniile respective. În perioada Pre-Bologna (2001 – 2005) au fost realizate de către USEFS doar 2 proiecte naționale și 1 proiect internațional, iar după implementarea noilor reforme - 4 proiecte naționale și 3 proiecte internaționale (2008 -2010); 2 proiecte naționale și 1 proiect internațional (2011 -2014); numărul contractelor de cercetare a crescut pînă la 4 naționale și 18 internaționale.

3. ARGUMENTAREA TEORETICĂ ȘI PRACTICĂ A STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DE CULTURĂ FIZICĂ

3.1. Studiu privind evaluarea gradului de satisfacție al studenților și absolvenților Universității de Stat de Educație Fizică și Sport în urma consumării serviciilor de educație

Scopul cercetării noastre îl constituie realizarea unui studiu privind evaluarea gradului de satisfacție al studenților și absolvenților USEFS în urma consumării serviciilor de educație (perioada 2010-2012), elaborarea unor propuneri și recomandări ce pot constitui obiective strategice și acțiuni prioritare în dezvoltarea acesteia în perspectivă.

Cercetarea efectuată constituie un sondaj sociologic, iar rezultatele obținute le putem considera oportune și pertinente prin modul în care am organizat colectarea informațiilor, utilizând în special următoarele categorii [32]:

- masteranzii USEFS, deci foști studenți, reveniți la studii pentru pregătirea profesională suplimentară în niversitate;
- reuniunile absolvenților care manifestă un puternic sentiment pentru universitate;
- doctoranzii USEFS, reveniți la studii de cercetare suplimentare în universitate;
- alte surse: contractele încheiate cu alți agenți economici sau instituții de profil.

Diversitatea categoriilor ne-au permis să asigurăm consistența și relevanța aprecierilor asupra perioadei de studii, a modului de integrare în activitatea sportivă sau în mediul educațional, precum și formularea unor măsuri ce urmează a fi întreprins în vederea perfecționării activității în universitate. Pentru realizarea sondajului sociologic, am grupat întrebările aplicate studenților, masteranzilor și

anagajaților din diverse instituții educaționale de profil sau organizații sportive din perioada 2010-2012 (Tabelul 3.1., Tabelul 3.2.), astfel încât să se stabilească:

- reflectarea gradului de satisfacție pentru formarea inițială în universitate;
- integrarea absolvenților în activitatea economică, educațională și sportivă;
- aprecieri, opinii asupra activității universității absolvite;
- prezentarea punctelor tari și slabe aferente universității;
- formularea și prezentarea unor propuneri de către absolvenți.

Eșantionul absolvenților chestionați a constituit 294 persoane, inclusiv 185 persoane - angajate din sistemul educațional preuniversitar și universitar de profil sau alte organizații sportive, și 750 studenți, reprezentând numărul total al acestor categorii, reflectat în Anexa 10.

Tabelul 3.1. Contingentul de absolvenți conform specialităților
în anii 2010 și 2011 [116, 117]

| Denumirea specialității | Nr. absolvenți 2010 | Nr. absolvenți 2011 |
|--|----------------------------|----------------------------|
| Educație fizică și psihopedagogie | 105 | 132 |
| Educație fizică și sport | 114 | 107 |
| Cultura fizică de recuperare | 45 | 57 |
| Cultura fizică recreativă | 81 | 121 |
| Securitate civilă și ordine publică | 69 | 95 |
| Servicii de securitate a proprietății | 37 | 45 |
| Total | 451 | 557 |

Tabelul 3.2. Contingentul de studenți în anii universitari 2010-2011 și 2011-2012

[116, 117]

| Nr.studenți 2010 - 2011 | | Nr.studenți 2011 - 2012 | |
|-------------------------|------|-------------------------|------|
| zi | f.r. | zi | f.r. |
| 1886 | 1020 | 1750 | 1135 |
| Total 2906 | | Total 2885 | |

Structura categoriilor de respondenți în funcție de vârstă indică o majoritate a tinerilor - de aproximativ 42% (având până la 40 de ani), 48% (au vârste sub 30 de ani) și numai 10% dintre subiecții eșantionului au peste 40 de ani. Importantă este distincția dintre clienții interni și externi ai universității, întrucât cei *externi* sunt persoanele sau organizațiile care nu fac parte din universitate, dar sunt influențate de activitatea pe care o desfășoară aceasta. Clienții interni sunt cei care fac parte din universitate și sunt influențați de procesele din instituția academică. Acești clienți sunt adesea neglijați sau omiși. În sistemul educațional de profil *clienții externi* sunt studenții, dar și părinții sau susținătorii studenților, iar la finalizarea studiilor apare un nou client extern, secundar - angajatorul. *Clienții interni* sunt profesorii, studenții, personalul nedidactic. După cum se observă, studenții apar în dubla calitate, deoarece pe parcursul studiilor sunt coparticipanți la realizarea procesului de instruire (având propriile cerințe și așteptări), iar la finalizare sunt beneficiarii direcți ai acestui proces (cerințele și așteptările lor fiind situate la alt nivel). Studenții de la învățământul cu taxă (pe bază de contract) sunt cu siguranță clienți externi întrucât sunt, conform standardelor ISO, beneficiari și plătitori pe bază de contract ai serviciilor educaționale [73, 129].

În continuare, vom prezenta interpretarea răspunsurilor la întrebările adresate absolvenților universității noastre (Anexa 11), care țin de aspectele [32]:

- integrarea în activitatea economică, educațională și sportivă;
- aprecieri, opinii asupra universității absolvite;
- formularea și prezentarea unor propuneri de către absolvenți.

Referitor la întrebarea ”În calitate de clienți ai USEFS, încercați să orientați sau să influențați activitatea acestora prin formularea unor propuneri?” (Figura A12.1.) toate categoriile de subiecți au dat răspunsuri pozitive în procente semnificative, respectiv 35% (studenții) și 29 % (absolvenții), angajații 22%, iar cei care au fost indeciși au acumulat 2%. Rezultă din răspunsurile acordate de categoriile de respondenți că este importantă identificarea clienților prin efectul orientării sau influențării activității universității, întrucât asemenea acțiuni pot stimula de fapt eficiența activității universității prin creșterea numărului de clienți favoriți.

Prin intermediul sondajului sociologic s-au urmărit și o serie de aspecte referitoare la integrarea absolvenților în activitatea economică, educațională sau sportivă, fiind astfel activi și realizând într-o oarecare măsură un venit stabil.

Cu privire la întrebarea „După absolvirea universității, ați reușit să găsiți un loc de muncă care să vă asigure un venit stabil? Dacă răspunsul este afirmativ, în ce domeniu?”- (Figura A12.2.), majoritatea absolvenților au declarat că au găsit un loc de muncă destul de greu, cu pauze de la finalizarea studiilor destul de mari, cuprinse între 3 luni și chiar 1 an. Cu toate acestea, aproximativ 35% dintre absolvenții celor două promoții au reușit să se angajeze cu preponderență în instituții educaționale preuniversitare (11%), cluburi sportive (antrenori – 20%); funcționari în cadrul Ministerului de resort sau în departamentele specializate (1%) și 2% în cadrul federațiilor sportive naționale. Acest fapt semnifică că o pregătire bună a studenților, în concordanță cu cerințele pieței muncii, le-ar permite absolvenților o inserție relativ mai rapidă pe piața muncii.

Răspunsurile la întrebarea „Sunteți mulțumit de alegerea făcută (specialitatea aleasă) după finalizarea liceului?” reflectă faptul că, din totalul absolvenților chestionați, circa 47% se declară mulțumiți, 23% - nemulțumiți și doar 30% - foarte mulțumiți (Figura A12.3.).

O problemă importantă a abordat și întrebarea ”Ați fost mulțumiți de pregătirea profesională a cadrelor didactice antrenate în programul academic parcurs de Dvs.?”- (Figura A12.4.). Majoritatea absolvenților au dat răspunsuri

afirmative, în procent de 43% declarându-se mulțumiți, 18 % - foarte mulțumiți și 39% - nemulțumiți. Astfel, considerăm că răspunsurile înregistrate ar trebui să constituie un motiv de meditație și o acțiune prioritară în dezvoltarea strategică a universității, respectiv cea de perfecționare profesională a corpului didactic.

Din răspunsurile la întrebarea „Menționați dacă implementarea sistemului de management al calității la nivelul USEFS poate fi raportat la creșterea calității satisfacției absolvenților acesteia?” (Figura A12.5.), se poate observa din că 76% sunt pozitive. Aceasta semnifică faptul că, în general, studenții și absolvenții au înțeles că implementarea și îmbunătățirea sistemului de management al calității la nivelul universității poate contribui la creșterea satisfacției lor în ceea ce privește serviciile educaționale prestate de aceasta.

Referitor la întrebarea “Intenționați să vă continuați studiile sau să parcurgeți mai multe forme de pregătire continuă?” putem observă că 21% din respondenți în procent de doresc să- și continue studiile la doctorat, 45% - la masterat, iar 34% nu doresc (Figura A12.6.)

În continuare, prezentăm prelucrarea rezultatelor cu referire la formularea unor puncte tari și slabe, unele măsuri de îmbunătățire a activității la nivelul învățământului superior de cultură fizică.

În acest context, dintre punctele tari menționate de respondenți, putem enumera: baza tehnico – materială, managementul de vârf al universității, prestigiul universității, accesul la documentare, organizarea procesului didactic. Dintre punctele slabe, au fost menționate: excesul de teoretizare a programei academice, neadaptarea curriculum-ului universitar pentru fiecare disciplină din planul de învățământ la cerințele vieții economice, non calități ale cadrelor didactice. Dintre propunerile esențiale, se pot remarca din răspunsurile acumulate cele referitoare la consolidarea relațiilor cu practica și nu în ultimul rând adaptarea de urgență a programelor curriculare la cerințele pieței forței de muncă.

Rezultatele obținute în urma sondajului au condus spre formularea următoarelor recomandări:

1. Se impune din partea cadrelor didactice antrenate în procesul de învățământ din cadrul USEFS accesibilizarea conținuturilor învățării, pornind de la asigurarea corespondenței dintre conținuturile și obiectivele învățării pe de o parte, și timpul și posibilitățile de învățare ale studenților, pe de altă parte.

2. Flexibilitatea programelor academice în cadrul planurilor de învățământ, acceptarea și încurajarea parcursurilor individuale de învățare ale studenților în funcție de aptitudini și motivații va contribui esențial la creșterea inserției profesionale a absolvenților USEFS.

3. Facilitarea mobilității studenților și asigurarea cadrului organizatoric și curricular de calitate, va asigura o alegere eficientă a parcursului educațional universitar și profesional.

4. E necesară compatibilizarea formării inițiale, a programelor de masterat, de doctorat cu exigențele mediului economic.

5. Cercetarea științifică universitară trebuie să fie performantă, ceea ce va contribui esențial la creșterea prestigiului universității, a calității învățământului și, ca rezultat, a gradului de satisfacție al studenților și absolvenților USEFS.

6. Studenții și absolvenții universității sunt cei care: plătesc serviciile educaționale prestate de către universitate (în cazul celor care învață contra taxei de studii); utilizează serviciile USEFS; orientează serviciile universității; influențează serviciile; sunt influențați de servicii; preconizează serviciile; judecă serviciile; refuză serviciile; reclamă serviciile.

7. Sistemul de Management al Calității (SMC) implementat în cadrul USEFS poate contribui la creșterea satisfacției clienților. Orientarea către studenți, absolvenți sau angajați este unul dintre principiile de bază, regăsit de mai multe ori în textul referențialelor ISO 9000, și anume:

➤ *ascultarea clientului* = proiectarea pentru *viitor*; datele de ieșire servesc pentru stabilirea politicii calității;

➤ *clienții* = ascultarea pentru *prezent*; datele de ieșire servesc pentru stabilirea unor relații contractuale bune;

➤ *satisfacția clientului* = acțiunile *trecutului*; datele de ieșire servesc la identificarea punctelor sensibile și la stabilirea acțiunilor de îmbunătățire [129, 130].

8. Procesul de evaluare a gradului de satisfacție al studenților trebuie generat atât din interiorul universității, cât și din exterior. Trebuie luate în considerare acțiuni, precum:

- identificarea unor noi surse de informații privind cerințele și așteptările clienților și ale părților interesate;
- dezvoltarea unui set de indicatori de evaluare a satisfacției clienților interni și externi, a performanței instituției academice;
- selectarea prin autoevaluare a factorilor generatori de succes și de îmbunătățire continuă;
- implicarea angajaților în activitățile de evaluare a satisfacției clienților interni și externi;
- asigurarea accesibilității și disponibilității informațiilor, precum și a resurselor necesare pentru obținerea și utilizarea acestora;
- asumarea responsabilității sociale și a comportamentului etic;
- gestiunea reclamațiilor;
- conformitatea cu legislația și cadrul de reglementare etc..

Informațiile legate de satisfacția clientului se constituie ca date de intrare/ieșire de bază, pe care universitatea trebuie să le includă în procesul său de monitorizare și măsurare. Prin urmare, ea trebuie să instituie un sistem de obținere a informațiilor și datelor, de analiză a acestora și implicit, a performanței propriului SMC, corelate cu caracteristicile datelor de intrare/ieșire ale celorlalte procese identificate în cadrul SMC [9].

3.2. Studiu cu privire la identificarea și analiza punctelor forte și slabe, a oportunităților și amenințărilor ale Universității de Stat de Educație Fizică și Sport

În scopul determinării elementelor specifice strategiei de dezvoltare a învățământului superior de cultură fizică, al identificării punctelor forte și slabe ale universității și plecând de la diagnoza realizată la nivelul instituției, am realizat monitoringul la nivelul categoriilor de respondenți după cum urmează: cadre didactice angajate în universitate (de bază și prin cumul intern sau extern) - 126; studenți (ciclurile I și II, USEFS) - 256; manageri din cadrul federațiilor și al cluburilor sportive (sau alți absolvenți ai USEFS) - 78 [34].

În Anexa 13 sunt prezentate întrebările care au făcut obiectul monitoringului aplicat respondenților și vom reflecta în continuare reprezentarea grafică a întrebărilor celor mai elocvente cu privire la scopul studiului nostru: de a identifica unele puncte forte sau slabe ale dezvoltării USEFS în perioada 2005–2013. Aceste puncte au fost identificate în funcție de obiectivele globale, fundamentale urmărite de universitate în această perioadă, respectiv: formarea inițială, continuă, cercetarea științifică, managementul academic și cel administrativ, relațiile internaționale, calitatea învățământului superior de profil.

Astfel, cu privire la întrebarea „Care dintre obiectivele majore enumerate le considerați a fi mai stringente?” cadrele didactice au menționat că cercetarea științifică, consolidarea celor trei trepte de învățământ (ciclurile I, II și III), precum și extinderea cooperării naționale și europene pot contribui la dezvoltarea strategică a USEFS (50%), iar managerii din organizațiile sportive sau educaționale de profil (absolvenți ai universității noastre) și studenții au apreciat aceste obiective după cum urmează: 23% studenți, 27% managerii absolvenți (Figura A14.1). Aceste date acumulate din răspunsurile respondenților exprimă importanța dezvoltării strategice a universității orientată în toate direcțiile, întrucât ea este o instituție de cercetare, de educație, de instruire, de perfecționare și

recalificare, contribuind la dezvoltarea domeniului de cultură fizică din perspectiva teoretică și practică.

În ceea ce privește răspunsurile la întrebarea „Considerați că încadrarea USEFS în rețelele universitare de excelență poate constitui un obiectiv strategic de dezvoltare a USEFS?”, 25% dintre cadrele didactice au răspuns afirmativ, studenții - 14% și absolvenții - 16% (Figura A14.2.). Aceste valori semnifică faptul că majoritatea respondenților cunosc mai puțin importanța rețelelor de excelență la nivel academic. Conform literaturii de specialitate, pentru a se dezvolta cercetarea științifică (ca verigă esențială a dezvoltării unei universități) și competiția internațională, este esențial ca universitățile să formeze rețele tematice sau de generare a unor politici și strategii pe termen mediu și lung. Prin puterea lor, rețelele au șanse sporite în promovarea unor cercetări de anvergură, în obținerea finanțării acestora, precum și posibilitatea de a-și dezvolta mecanismele proprii de intensificare a comunicării științifice și de promovare a ideilor creatoare de valoare [102].

Referitor la întrebarea „Specificați dacă corelarea permanentă a numărului de cadre didactice în corespundere cu cel al studenților și masteranzilor, stabilirea taxelor de studii flexibile în funcție de schimbările ce au loc în sistemul educațional pot constitui puncte forte ale USEFS”, observăm că majoritatea profesorilor au răspuns afirmativ – 32%, apreciind ca puncte forte pentru USEFS corelarea în permanență a numărului de cadre didactice în corespundere cu cel al studenților și masteranzilor și stabilirea unor taxe de studii flexibile în funcție de schimbările ce au loc în sistemul educațional (Figura A14.3.). De asemenea, și managerii (absolvenți) au înțeles importanța acestor aspecte – 27%, în timp ce doar 12% dintre studenții chestionați au dat un răspuns afirmativ. Este important de menționat că unele elemente specifice managementului schimbării pot genera o serie de forțe active, care promovează schimbarea, și forțe reactive, care se opun acesteia. Astfel, aplicarea strategiei poate determina schimbări în structura cadrelor didactice, în dinamica taxelor de studii, fapt ce afectează mai mult sau

mai puțin anumite categorii, ierarhii, poziții individuale sau colective, conținutul muncii, mediul intern etc., care, în mod firesc, generează rezistența celor afectați.

Cu privire la întrebarea „Credeti că trecerea de la învățământul superior de masă la unul de elită ar putea reprezenta un punct forte în dezvoltarea strategică a USEFS?”, se poate observa că majoritatea categoriilor de respondenți au apreciat necesitatea abordării unui învățământ de calitate, de elită, fapt ce ar constitui cu certitudine un punct forte în dezvoltarea strategică a universității: 35% dintre cadrele didactice au dat răspunsuri afirmative, studenții - 17%, iar managerii, absolvenții - 22% (Figura A14.4.).

La întrebarea „Credeti că participarea insuficientă a studenților la programele de studii, cu accent spre finalizarea anilor terminali, poate fi considerat un punct slab în dezvoltarea USEFS?”, putem concluziona, din răspunsurile acumulate, că profesorii (26%) și managerii absolvenți (18%) au evidențiat drept cauze pentru absența de la ore studenților, insuficienta condiționare a rezultatelor pe care trebuie să le obțină aceștia sau chiar existența unor cursuri sau seminarii neatractive. Studenții au menționat ca fiind cauze principale: caracterul neatractiv al unor programe de studii sau deficiențe în veniturile lor, ceea ce-i obligă să solicite grafic individual pentru a putea exercita o funcție sau o meserie (27%): Figura A14.5.

Cu privire la întrebarea „Credeti că ar trebui să existe un alt sistem de evaluare a cadrelor didactice din universitate decât cel existent conform actelor normative în vigoare din RM?” putem menționa că, în general, cadrele didactice doresc un nou sistem de evaluare conform standardelor de normare și evaluare a prestației și a rezultatelor obținute de ei (25%) (Anexa 25, Figura A14.6.).

Elaborarea, aplicarea și interpretarea datelor acumulate ne-au permis să identificăm punctele forte, cele slabe, oportunitățile și amenințările, ce alcătuiesc obiectul analizei SWOT a învățământului superior de cultură fizică (în special în cadrul USEFS), studiu ce a fost aprofundat și extins în cadrul unei cercetări mai ample, ce a presupus și o analiză de context (Tabelul 3.3). Astfel, am încercat să

argumentăm că eficiența activității universității depinde de măsura în care managementul instituțional reușește să armonizeze funcționarea instituției de învățământ superior cu caracteristicile și cerințele mediului din care face parte [34]. Procesul prin care planificarea strategică instituțională integrează activitatea universității în contextul în care aceasta funcționează, se numește contextualizare [102, p.98].

Tabelul 3.3. Punctele forte, punctele slabe, oportunitățile și amenințările învățământului superior de cultură fizică (ANALIZA SWOT)

| PUNCTE FORTE | PUNCTE SLABE |
|--|---|
| <p>• Învățământul superior de cultură fizică din RM (în special USEFS) a reușit să se alinieze la prevederile procesului de la Bologna (semnarea Declarației de la Bologna, de către ministrul educației, de intrare a sistemului universitar moldovenesc în spațiul european al învățământului superior; compatibilizarea învățământului superior național cu cel comunitar; crearea unor premise favorabile pentru noi colaborări cu universități de prestigiu din Europa și consolidarea celor existente).</p> <p>• Existența unei baze tehnico-materiale la nivelul dotării celor mai bune universități europene și continuarea procesului investițional (săli de curs moderne, săli de sport dotate la nivel înalt cu utilaje și echipament sportiv modern, cantină, cămine, centru științific înzestrat cu aparataj și tehnologii informaționale moderne, capabile să asigure realizarea și implementarea unor rezultate eficiente pentru sportul național).</p> | <p>• Procesele educaționale sunt predominant teoretice, bazate pe transmitere de cunoștințe, și nu pe dezbateri și exemple de bune practici (sunt utilizate de unele cadre didactice prelegerile de tip informativ, bazate pe elemente de reproducere a materialului didactic din diverse surse; existența unui număr mare de discipline la unele specializări; număr mare de studenți raportat la un cadru didactic – peste 50; curriculum-urile universitare, în unele cazuri, sunt realizate de cadrele didactice din perspectiva teoretică a acestora, și nu din cerințele pieței muncii; insuficienta dezvoltare a capacităților cadrelor didactice; evaluarea necorespunzătoare a studenților; cerințele actuale cu privire la practica de antrenor / manager asigură parțial cadrul orientativ - general, care nu mai corespunde exigențelor pregătirii teoretice a studenților din domeniul culturii fizice, reflectate în standardele ocupaționale de profil europene; nu sunt dobândite competențele și abilitățile profesionale, care se cer specialiștilor pentru ocuparea posturilor și nu în ultimul rând pentru inserția lor profesională).</p> |

• Promovarea unui management academic și administrativ, axat pe eficacitate și competitivitate

(monitorizarea continuă a realizării misiunii universității, derularea permanentă a unor programe de dezvoltare a universității, sub toate aspectele sale procesuale și structurale, promovarea unui management participativ la toate niveluri ierarhice din cadrul structurii organizatorice a universității; promovarea unui management strategic performant; utilizarea unor instrumente și mecanisme manageriale moderne, evoluat, bazate în principal pe managementul prin obiective, prin bugete, prin proiecte și delegare).

• **Ajustarea într-un termen rezonabil a programelor de învățământ și a curriculum-urilor pe discipline**, prin implicarea în acest proces a cadrelor și a facultăților USEFS (realizarea pachetelor de studii obligatorii, opționale și facultative).

• **Existența unui corp profesoral cu o bună pregătire de specialitate** (selecția unor cadre didactice tinere bine pregătite, participarea cadrelor didactice la traininguri de perfecționare, studii de doctorat și în programe de mobilitate internațională, existența în USEFS a unui mediu academic favorabil dezvoltării profesionale).

• **Centrarea învățământului superior de cultură fizică pe inovare, creativitate, și nu pe memorare** (cadrele didactice din USEFS utilizează în procesul de predare metodele active de învățare, respectiv studiile de caz, proiectele, jocurile, simulările, dezbaterile etc.; schimbul de experiență practicat cu succes de către cadrele didactice din universitare;

• **Spre finalizarea anilor de studii frecvența studenților la programele de studii este redusă, având tendința de accentuare la programele de masterat** (insuficienta pregătire a cadrelor didactice, atractivitate și utilitate a cursurilor mai redusă; condiționarea insuficientă a rezultatelor la examenele pe discipline și la probele practice de participare intensă, ca timp și efort, la cursuri și seminarii; slaba pregătire a studenților pentru evaluare).

• **Încărcarea planurilor de învățământ cu un număr nejustificat de discipline** (se impune preluarea experienței învățământului modern practicat în universități similare europene sau din alte țări; inexistența unor mecanisme eficiente la nivelul catedrelor, al facultăților, care să omologheze planurile de învățământ din universitate cu practicile educaționale internaționale, să evalueze corect conținutul procesului didactic generând feedback-uri de învățare și perfecționare, neglijarea cerințelor pieței din RM).

• **Racordarea insuficientă a materialelor didactice, a notelor de curs, manualelor, îndrumărilor metodico – practice la evoluțiile social-economice** (inexistența unui mecanism de supervizare calitativă a conținutului materialelor didactice; indiferența unor cadre didactice față de necesitatea de a moderniza și actualiza materialele didactice; existența unui mecanism de evaluare și promovare a cadrelor didactice care nu se axează pe calitatea proceselor educaționale și a materialelor didactice ajustate la cerințele pieței muncii).

| | |
|--|--|
| <p>preluarea bunelor practici din sistemele educaționale europene și din alte țări).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evoluția performantă a producției științifice din învățământul superior de cultură fizică (creșterea numărului de articole științifice publicate în reviste de specialitate, a lucrărilor publicate în materialele conferințelor naționale și internaționale, a proiectelor de cercetare științifică, cu preponderență a celor finanțate de Academia de Științe a Moldovei sau a celor europene, transfrontaliere). • Serviciile oferite de USEFS pe parcursul formării inițiale și continue sunt de o calitate superioară (informatică, bibliotecă, burse de studii, cazare, internet etc.). • Flexibilitate în programele de formare continuă (existența unor programe de masterat atractive, profesionale; diversificarea specializărilor). • Calitate înaltă a programelor de formare continuă (programe de masterat, cursuri de perfecționare de specialitate, doctorat). | <ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea postuniversitară nu este centrată pe o dimensiune pragmatică, aplicativă (implicarea redusă a unor cadre didactice în derularea corespunzătoare a procesului de învățământ, perpetuarea unor mecanisme de predare și învățare bazate pe memorare, evaluarea formală în unele cazuri a cursanților). • Implicarea destul de redusă a corpului profesoral științific în competiția națională pentru obținerea de granturi de cercetare (birocrația ridicată în elaborarea proiectelor, implicarea redusă a universității în consorții de cercetare științifică, slaba conlucrare a cadrelor didactice cu agenții economici). • Asigurarea unui număr redus de mobilități internaționale (asigurarea redusă a transferului de know-how în domeniul învățământului superior de cultură fizică și sport). • Lipsa certificării sistemului de management a calității existent în universitate (certificare națională și chiar internațională). |
| OPORTUNITĂȚI | AMENINȚĂRI |
| <ul style="list-style-type: none"> • Sporirea prestigiului universității în cadrul învățământului superior național și chiar internațional. • Accederea USEFS în Spațiul European al Învățământului Superior. • Procesul de standardizare la nivel european a învățământului superior de cultură fizică. • Continua perfecționare a corpului profesoral-didactic prin studii de doctorat și alte traininguri de specialitate. | <ul style="list-style-type: none"> • Concurența crescută în domeniul învățământului superior. • Fenomenul globalizării, care a cuprins domeniul învățământului superior din RM. • Instabilitate financiară al politicii fiscale din domeniul învățământului și al cercetării universitare. • Legislația în domeniul formării continue inexistentă sau ambiguă. • Taxele de studii mai scăzute decât alte universități naționale. |

| | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • Baza tehnico-materială de care dispune universitatea, superioară în comparație cu celelalte instituții de învățământ superior din țară. • Realizarea de programe de licență și masterat în colaborare cu Universitățile din România (Galați, Iași). • Implicarea activă a cadrelor didactice din țară și străinătate în programe de calificare prin studii de doctorat. • Elaborarea unei strategii de dezvoltare a cercetării științifice pentru o perioadă de cel puțin 5 ani. • Lansarea programului-cadru European de cercetare științifică F – 7. • Existența unei oferte mari de granturi de cercetare naționale și internaționale. • Colaborări internaționale și posibilitatea implicării cadrelor didactice din universitate în programe de mobilitate și consorții universitare naționale și internaționale. • Existența unor premise adecvate de dezvoltare a universității bazate pe principii de autonomie financiară. • Amplificarea procesului de cooperare cu universități europene și din alte țări. • Creșterea calității învățământului superior de cultură fizică. | <ul style="list-style-type: none"> • Imposibilitatea de a realiza unele prognoze, planificări privind numărul de studenți, cauzată de evoluția fluctuantă și dinamică mare a mediului în care se dezvoltă universitatea. • Existența unui număr redus de colaborări cu universitățile europene sau din alte țări. • Practicile și know-how-ul din ce în ce mai sofisticate, fapt ce reduce posibilitățile de accesare a fondurilor de cercetare științifică la nivel național și internațional. • Mecanismele și performanțele manageriale deosebite ale universităților europene insuficient cunoscute de USEFS. • Existența unor diferențe semnificative între practicile educaționale, didactice, științifice prin care se asigură calitatea învățământului superior de cultură fizică. • Insuficiente resurse alocate de RM, comparativ cu țările dezvoltate, pentru pregătirea universitară, fapt ce determină o serie de neajunsuri pentru universitate, în competiție cu alte instituții străine. • Proceduri complexe în elaborarea proiectelor științifice și didactice europene, ceea ce-i limitează universității posibilitatea de a accede la marile rețele de cercetare și învățământ superior internațional. |
|---|---|

Pentru realizarea obiectivelor strategice ale universității sunt necesare proiectarea și implementarea strategiei, ce vor conduce instituția de învățământ superior la poziția pe care și-a propus să o ocupe. Operaționalizarea eficace a strategiei implică stabilirea politicilor globale și parțiale ce au în vedere perioade scurte: 1-2 ani [102]. Elaborarea de politici globale și parțiale au la bază strategiile

învățământului superior de cultură fizică și se vor realiza conform unui scenariu structurat, ce presupune următoarele faze: precizarea obiectivelor pe termen mediu; determinarea volumului și structurii resurselor necesare pentru realizarea obiectivelor; precizarea acțiunilor, a modalităților de realizare a obiectivelor, prin detalierea componentelor strategiilor globale și parțiale și a consultării responsabilităților principalelor subdiviziuni organizatorice (facultăți, catedre, departamente); ierarhizarea acțiunilor în funcție de necesitățile universității, de posibilitățile de realizare; elaborarea planului operațional și repartizarea acțiunilor pentru manageri și cadre didactice; înștiințarea acestora cu privire la sarcinile, competențele și responsabilitățile ce le revin în acest sens [100].

În concluzie, putem menționa că realizarea analizei SWOT a universității noastre, conceperea politicilor globale și parțiale ale acesteia, vor putea asigura înscrierea acțiunilor strategice în contextul dezvoltării economiei naționale și al specificului domeniului educațional din care face parte, precum și adaptarea lor la schimbarea continuă din cadrul societății de tranziție la valorile democrației, integrarea în UE și economia bazată pe cunoștințe [34].

3.3. Aspecte ale managementului strategic al învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova prin prisma efectelor globalizării

Elaborarea studiului de diagnosticare a învățământului superior de cultură fizică și analiza SWOT a acestuia au creat oportunități pentru formularea unor priorități ale managementului strategic în dezvoltarea învățământului superior de cultură fizică în Republica Moldova.

Dezvoltarea actuală a universității este determinată de imperativele societății moderne și de fenomenul globalizării, *efectele* căreia sunt următoarele [102, 196]:

- tendința de internaționalizare a învățământului superior;
- instituția academică bazată pe cunoștințe este o entitate sustenabilă;
- mobilitatea academică a studenților și cadrelor didactice;
- cooperare internațională în domeniile cercetării și educației;

- afirmare pe plan internațional și de integrare a acestuia în mediul universitar european și mondial;
- dezvoltarea unor rețele de universități cu specific în domeniul culturii fizice și sportului, care să-și negocieze segmentul de piață pe care să realizeze competitivitatea strategică, dar păstrându-și identitatea lor națională;
- formarea unei universități sub forma unui centru de inovare, de creativitate și gândire critică;
- creșterea interesului pentru educația continuă și integrarea acestui învățământ în universitatea de profil;
- apariția fenomenului de „masificare a învățământului”, ca rezultat al reconsiderării funcției sociale a învățământului superior și al trecerii de la un învățământ de elită la unul de masă;
- creșterea continuă a investițiilor în dezvoltarea învățământului superior, iar în rezultat și a taxelor de studii în universități;
- modernizarea tehnologiilor informaționale utilizate în sfera învățământului superior;
- apariția și dezvoltarea noilor forme de instruire.

În contextul acestor transformări, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport elaborează strategii care ar asigura tranziția de la tiparele educaționale existente la standardele universitare europene prin [86, 276]:

- promovarea cooperării eficiente cu centrele educaționale de peste hotare;
- participarea la proiectele educaționale și științifice internaționale;
- stagierea colaboratorilor USEFS la centrele universitare de profil din străinătate;
- crearea condițiilor optime de desfășurare a studiilor, inclusiv a celor de masterat și doctorat, pentru cetățenii străini;
- organizarea simpozioanelor, a întrunirilor științifice internaționale;
- organizarea competițiilor sportive și a cantonamentelor comune;

- elaborarea programelor de studii transnaționale, a proiectelor comune de cercetare, a programelor pluridisciplinare cu caracter internațional;
- revizuirea curriculum-ului universitar de cultură fizică din RM în scopul ajustării lui la dinamica mediului academic internațional, în concordanță cu principiile stabilite în Declarația de la Bologna.

Responsabilitatea managerială reclamă performanță în domeniul eficienței, însă aceasta poate constitui cheia succesului într-o organizație, dacă este asigurată viabilitatea sa pe termen lung [5, p.19]. Strategia este „direcția și scopul unei organizații pe termen lung, care potrivește într-un mod ideal resursele cu mediul său extern în schimbare, și, în particular, cu piața sa, cu clienții pentru a atinge așteptările acționarilor” [99, p.17]. În dezvoltarea entității sportive abordarea strategică trebuie să reflecte mai multe obiective specifice în ansamblu: profitabilitatea, dezvoltarea și securitatea sa, analiză exhaustivă și utilizarea unei gândiri sintetice în elaborarea deciziilor strategice din partea managerilor. Necesitatea unei gândiri strategice reiese din caracteristicile mediului aflat într-o continuă schimbare, care este privită ca o condiție a progresului, întrucât, după cum afirma Ciobanu I., „o națiune se bucură de succes economic dacă posedă un mediu propice îmbunătățirilor și inovațiilor” [44, p.21].

Managementul strategic implică modificări în comportamentul managerilor și al subordonaților pentru a stabili realist obiectivele pe termen lung și mediu, modalitățile de realizare a acestora, resursele ce urmează a fi angajate în îndeplinirea lor – toate pe fondul luării în considerare a multiplelor influențe exercitate de factorii mediului [33, 82].

Managementul strategic al universității trebuie să fie în concordanță cu evoluția economică a acesteia și prin luarea unor decizii menite să optimizeze rezultatele [83,135]. Totodată, acesta implică și respectarea unor reguli esențiale, ce conduc la implementarea cu succes a strategiilor în practică (Figura 3.1). Rolul managerului instituției educaționale este de a face instituția competitivă, optând deschis pentru noutate și cunoaștere, de a obține marea performanță într-o

concurență echitabilă cu alte instituții similare. Or, gândirea strategică trebuie să fie prioritară în intenția de a modela dezvoltarea și viitorul unei instituții. Aplicarea unei gândiri strategice în domeniul învățământului superior de cultură fizică nu echivalează automat cu un viitor de succes pentru instituție, dar este foarte probabil că lipsa totală a unor strategii de management să echivaleze cu lipsa oricărui viitor pentru aceasta. Se poate afirma că performanța unei instituții se poate atinge prin capacitatea managerilor superiori de a identifica și recunoaște punctele slabe în raport cu misiunea și obiectivele stabilite de către organizație [113, 146].



Figura 3.1. Reguli esențiale în elaborarea unei strategii de succes [98, p.78]

Astfel, în preocuparea lor pentru valorificarea mijloacelor de eficientizare a profitabilității și de creștere a reacției la oportunitățile pieței, managerii superiori ai instituției trebuie să realizeze o serie de schimbări ale modului de conducere, utilizând strategic cele mai adecvate metode de leadership [96, 145, 195]. În Tabelul 3.4, reflectăm o serie de responsabilități majore pe care conducătorul instituției trebuie să și le asume în realizarea schimbării organizaționale strategice.

Tabelul 3.4. Responsabilitățile managerului universității în realizarea schimbării organizaționale (completate și modificate de noi) [97, p.67]

| Nr. | Responsabilități | Acțiuni concrete de realizat |
|-----|---|--|
| 1. | ADOPTĂ BUGETUL ȘI ASIGURĂ REPARTIZAREA EFICIENTĂ A RESURSELOR ÎN CORESPUNDERE CU ACTIVITĂȚILE PROCESULUI DE MANAGEMENT AL INSTITUȚIEI | <ul style="list-style-type: none"> ✓ stabilirea priorităților de repartizare eficientă a activităților zilnice în funcție de timpul alocat pentru managementul schimbării la nivel organizațional; ✓ alocarea resurselor necesare echipei manageriale de proiect în vederea realizării schimbării eficiente a instituției; ✓ selectarea managerului de proiect în managementul schimbării strategice, capabil de a orienta procesul și de a utiliza eficient resursele alocate în acest sens; |
| 2. | ASIGURĂ COLABORAREA EFICIENTĂ CU MANAGERUL DE PROIECT SELECTAT ÎN VEDEREA REALIZĂRII SCHIMBĂRII | <ul style="list-style-type: none"> ✓ acordarea asistenței în stabilirea programului de schimbare strategică; ✓ stabilirea rezultatelor așteptate conform unor termene bine precizate; ✓ monitorizarea și controlarea mersului activităților și a rezultatelor obținute pe parcursul realizării schimbărilor; ✓ asigurarea permanentă a disponibilității pentru membrii echipei de proiect; |
| 3. | COLABOREAZĂ ȘI SOLICITĂ SPRIJINUL ALTOR MANAGERI SUPERIORI | <ul style="list-style-type: none"> ✓ preluarea inițiativei programului de schimbare strategică la nivel organizațional; ✓ comunicarea și stabilirea dialogului deschis cu alți manageri superiori, care au un rol esențial în succesul schimbării; ✓ selectarea grupului celor mai influente persoane din domeniu, ce ar putea influența pozitiv schimbarea; ✓ combaterea rezistenței la schimbare a altor manageri superiori; |
| 4. | PROMOVEAZĂ SCHIMBAREA EFICACE A INSTITUȚIEI | <ul style="list-style-type: none"> ✓ comunicarea necesității schimbării eficiente a instituției tuturor resurselor umane; ✓ evaluarea implicațiilor financiare și riscurile în cazul renunțării la schimbare; ✓ asigurarea corelării eficiente a schimbării, în consens cu obiectivele și cu strategiile organizaționale; ✓ implementarea măsurilor în acord cu programul de schimbare; |

| | | |
|----|---|---|
| 5. | PREVINE ȘI DIMINUEAZĂ REZISTENȚA LA SCHIMBARE | <ul style="list-style-type: none"> ✓ acordarea asistenței echipei de proiect în vederea înțelegerii programelor de ansamblu ale schimbării; ✓ impunerea autorității atunci când este cazul, astfel încât, procesul schimbării eficace să nu fie perturbat; ✓ stabilirea clară a așteptărilor, rezultatelor scontate. |
|----|---|---|

Etapele necesare unui proces de schimbare organizațională sunt evidențiate în Figura 3.2.

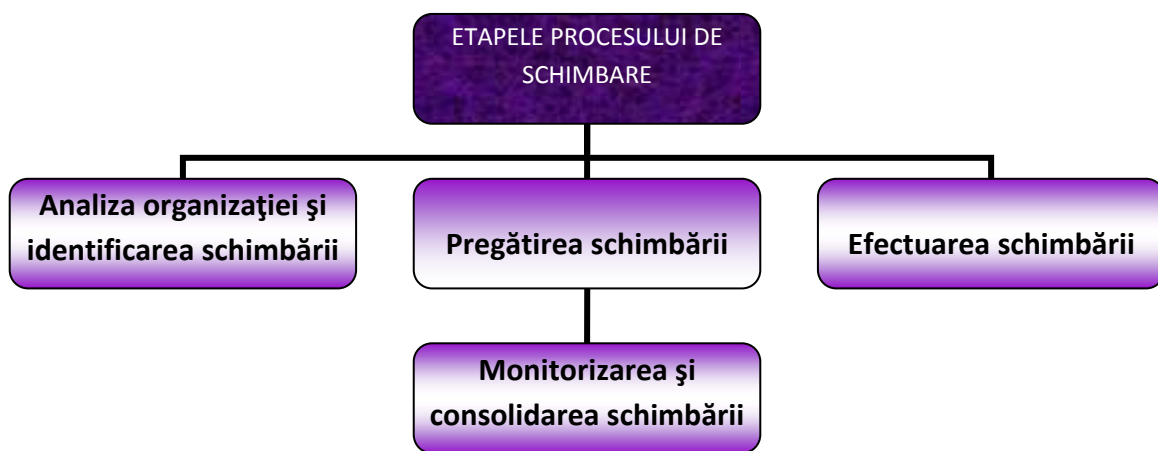


Figura 3.2. Etapele procesului de schimbare la nivel organizațional [103, p.36]

Procesul complex de elaborare și aplicare a strategiilor și a politicilor organizaționale nu trebuie să fie o acțiune izolată, de etapă, ci un demers continuu, generat de elemente majore, precum:

- organizația se află în continuă „mișcare”, la nivelul caracteristicilor sale dimensionale și funcționale;
- modificările din mediul ambiant, național și internațional, sunt extrem de complexe și dinamice, influențând considerabil comportamentul inovațional, managerial, economic al instituției [95].

Din această perspectivă, se recomandă ca adaptarea prin schimbare la exigențele mediului ambiant, valorificarea constructivă a impactului acestuia să devină trăsături definitorii ale instituției. Imprimarea acestor trăsături de comportament nu poate fi realizată decât prin proiectarea strategică și tactică în

mod permanent a dimensiunilor managementului organizațional. Dintre strategiile de realizare a schimbării universității, putem menționa [33, 279]:

1. **strategia de abordare rațională a schimbării**, care se realizează printr-un plan concret al modificărilor, ce se impun printr-o comunicare eficientă a informațiilor și prin stimularea resurselor umane implicate în realizarea lor în consens cu rezultatele obținute;

2. **strategia valorilor** specifice învățământului superior, ce se bazează pe redefinirea și reinterpretarea celor existente, plecând de la premisa că resursele umane din cadrul organizației vor adera la noile valori și norme mai eficace;

3. **strategia coercitivă**, bazată pe exercitarea puterii de către manageri și prin aplicarea de sancțiuni celor care nu se conformează;

4. **strategia de schimbare prin adaptare la mediu**, bazată pe efectuarea unor schimbări esențiale ca răspuns la mutațiile ce intervin în mediul social-economic.

Implementarea strategiilor necesită parcurgerea mai multor etape, care sunt reflectate în Figura 3.3.

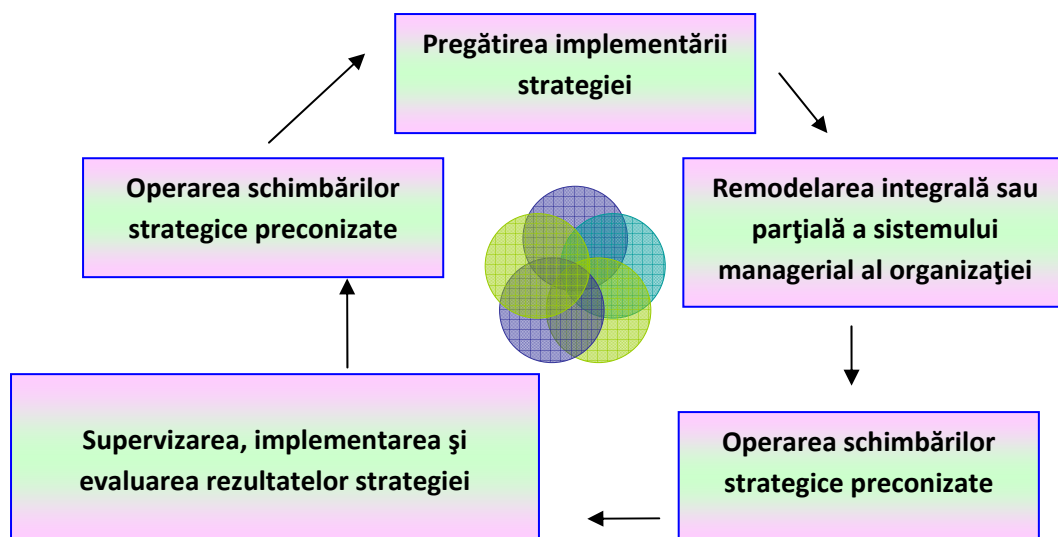


Figura 3.3. Etapele de implementare a strategiei [103, p.36]

În concluzie, putem afirma că rolul decizional în inițierea și implicarea schimbării în cadrul entităților educaționale le revine managerilor acestora, rol care reiese și din responsabilitățile ce decurg din natura postului ocupat [20, 78].

Reformarea învățământului superior de cultură fizică este determinată de factori obiectivi, precum: specificul dezvoltării economiei naționale; cerințele pieței forței de muncă; condițiile de integrare socială a absolventului; tradițiile învățământului universitar din Republica Moldova. Calitatea învățământului superior de cultură fizică rămâne a fi nucleul procesului de reformare. În asigurarea calității educației sunt luate în vedere trei domenii fundamentale de organizare și funcționare, precum: capacitatea educațională (rezultă din organizarea internă și infrastructura disponibilă pentru a îndeplini obiectivele programelor educaționale), eficacitatea educațională (care constă în mobilizarea de resurse umane și financiare, cu scopul de determina studenții să obțină rezultate cât mai bune la învățare) și managementul calității (rezultă din structurile, practicile și procesele prin care se asigură îmbunătățirea continuă a serviciilor educaționale) [31, 84]. În acest sens, asigurarea calității are nevoie de o evoluție pe parcursul a trei niveluri obligatorii: instituțional, național și european [7, 8, 67].

Astfel, în vederea realizării celui dintâi nivel, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, în procesul de asigurare a calității studiilor a stabilit următoarele criterii: calitatea cunoștințelor și competențelor generale și profesionale ale absolvenților; calitatea pregătirii profesionale a cadrelor didactice; calitatea cercetării științifice universitare; eficiența economică a învățământului superior de cultură fizică.

Atingerea acestora este susținută de un șir de acțiuni, precum ar fi [14, 86]:

- elaborarea de recomandări și ghiduri privind asigurarea internă a calității;
- crearea în cadrul USEFS a Comisiei de evaluare și asigurare a calității;
- perfecționarea metodologiilor de evaluare a cadrelor didactice și cunoștințelor studenților;

- elaborarea mecanismelor de măsurare a performanțelor cadrelor didactice universitare;

- extinderea și modernizarea dotărilor pentru învățământ și cercetare (laboratoare didactice și de cercetare);

- perfecționarea metodologiei de admitere în USEFS, în scopul selecției candidaților pe bază de merite și vocație;

- perfecționarea metodologiei de organizare a procesului didactic în scopul individualizării procesului educațional, al asigurării flexibilității programului de studii;

- implementarea noilor tehnologii educaționale;

- elaborarea mecanismelor de inserție a tinerilor pe piața muncii pe parcursul studiilor și după absolvire;

- modernizarea infrastructurii universitare;

- crearea bibliotecii universitare de tip modern;

- stabilirea echivalenței între studii, calificări și titluri prin reformare și perfecționare continuă a planurilor de studii pentru ciclul licență și masterat în conformitate cu ultimele imperative ale metodologiei contemporane;

- perfecționarea sistemului de învățământ continuu (anual, în USEFS participă la stagii de perfecționare și reciclare circa 560 profesori și antrenori din toată republica).

În vederea sporirii calității studiilor, accentul crescând se pune pe managementul calității. Acesta reprezintă ansamblul activităților care determină politica în domeniul calității, obiectivele implementate în cadrul sistemului calității prin mijloace cum ar fi: planificarea calității, controlul calității, asigurarea calității, îmbunătățirea continuă a calității. Modernizarea managementului la nivel instituțional, precum și la nivel național reprezintă elementul-cheie al strategiei de dezvoltare a învățământului superior de cultură fizică. Pentru realizarea reformelor este necesară o politică coerentă și activă, precum și mecanisme instituționale de

coordonare, organizare și evaluare, convergente cu autonomia universitară. Această autonomie reprezintă cadrul legal în care comunitatea academică (profesorii, cercetătorii și studenții) își exercită libertățile academice asociate predării, învățării, evaluării, cercetării, producerii și transmiterii cunoștințelor, în condiții de autoconducere [16, 22, 112]. Percepem autonomia universitară astfel, încât ea să stimuleze promovarea strategiilor naționale de dezvoltare și integrare europeană a învățământului și de asigurare a calității acestuia. Tindem spre o autonomie universitară în trei domenii fundamentale: domeniul structurilor organizaționale, domeniul funcțional, domeniul administrării resurselor disponibile.

Astfel, autonomia universitară va fi interpretată cu timpul nu numai ca o autonomie a instituției de învățământ superior, ci și ca o autonomie a sistemului universitar în ansamblu. Realizarea acestor reforme pornește de la un eficient proces de planificare a calității, prin care se stabilesc obiectivele și condițiile referitoare la calitate, precum și condițiile referitoare la aplicarea elementelor sistemului calității. Raportată la specificul învățământului, aceasta presupune o serie de activități manageriale de planificare strategică după cum urmează [115, 147]:

1. Stabilirea direcției principale de evoluție a universității.
2. Formularea politicii generale adoptate la nivelul sistemului de învățământ.
3. Identificarea problemelor principale.
4. Elaborarea strategiilor în dependență de problema care necesită soluționare.
5. Revizuirea planificării în raport cu anumite situații care apar pe parcurs.

Îmbunătățirea calității se realizează prin acțiuni întreprinse de întreaga organizație pentru sporirea eficacității activităților și proceselor, în scopul de a asigura avantaje atât pentru instituție, cât și pentru clienții acestora. În ceea ce privește calitatea la nivel național, ne bazăm pe principii fundamentale, cum ar fi: orientare spre performanță și creșterea competitivității universității pe piața serviciilor de educație și a absolvenților pe piața resurselor de muncă;

recunoașterea pe piața europeană a calificărilor, titlurilor și diplomelor oferite de USEFS; dezvoltarea unei culturi instituționale a calității implicând personalul propriei instituții, în același timp făcând apel și la experiența altor universități din țară [67, 137].

Asigurarea calității constituie un obiectiv major al USEFS și include:

1. Definirea responsabilităților tuturor compartimentelor din cadrul instituției.

2. Evaluarea programelor interne, analiza externă și participarea studenților la analiza rezultatelor.

3. Aplicarea unui sistem de acreditare, certificare sau proceduri comparabile cu cele europene.

4. Participarea internațională, cooperarea și organizarea instituției noastre cu rețelele europene.

5. Una dintre modalitățile distinctive, în care științele învățământului pot spori calitatea programelor se realizează prin parteneriate active cu angajatorii și autoritățile profesionale. Universitatea, prin colaborarea cu angajatorii, realizează ajustarea cursurilor la necesitățile sociale ale timpului. Autoritățile profesionale, prin funcțiile lor reglatorii, pot asigura creșterea standardelor la nivel național și internațional.

6. Profesorii sunt participanți activi sau conduc cercetări în procesele de evaluare a calității, în scopul sporirii acesteia în cadrul învățământului;

7. Procesele evaluării calității sunt destul de complexe, și prin urmare, necesită o varietate de instrumente și participanți. Ca rezultat, și studenții sunt pe larg implicați în procesele de asigurare și îmbunătățire a calității.

În multe departamente ale învățământului, personalul academic își dezvoltă competențele profesionale prin participarea la unele cursuri scurte, conferințe și seminarii. Pregătirea profesorilor universitari devine o modalitate de sporire a calității, ca parte a strategiei de instruire continuă utilizată de majoritatea instituțiilor.

Pentru sporirea calității în procesul de învățare, la Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport se tinde spre realizarea unui echilibru între timpul alocat învățării colective (cursuri, seminarii, laboratoare) și timpul rezervat pentru învățarea individuală (lucrări practice, studiu individual etc.). În acest context, se realizează unele modificări în ceea ce privește optimizarea coraportului dintre orele de contact direct și cele de lucru individual.

În Republica Moldova, societatea are nevoie de un sistem universitar de cultură fizică, care să pregătească tinerii să participe ca forță de muncă activă și productivă într-o piață dinamică a muncii și ca cetățeni responsabili într-o societate democratică, deschisă. Învățământul superior de cultură fizică, în ultimul timp, a asimilat nenumărate conținuturi și practici educaționale noi, cu toate acestea inovațiile în domeniul culturii fizice și sportului în Republica Moldova nu sunt integrate deocamdată într-un sistem educațional suficient de coerent, relevant conceput, potrivit realităților și perspectivelor oferite de piața forței de muncă.

Având în vedere transformările și reformele implementate în cadrul învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova, modelul și structura acestuia actualmente se află la etapa de ajustare la cerințele spațiului universitar European (Figura 3.4).

Pe lângă aspectele structurale, renovarea învățământului de cultură fizică, ține și de altele, precum ar fi:

- 1) delimitarea mai bună a drepturilor și responsabilităților universității și ale organelor de conducere ale învățământului;
- 2) creșterea gradului de libertate a universității și obținerea posibilității de a participa la elaborarea și satisfacerea comenzii sociale;
- 3) trecerea de la poziția de “utilizator” al sistemului educațional la cea de “proiectant”, autor de noi sisteme;
- 4) implicarea în procesul educațional a specialiștilor calificați din instituțiile de învățământ de profil din alte țări;
- 5) posibilități de obținere a surselor suplimentare de finanțare.

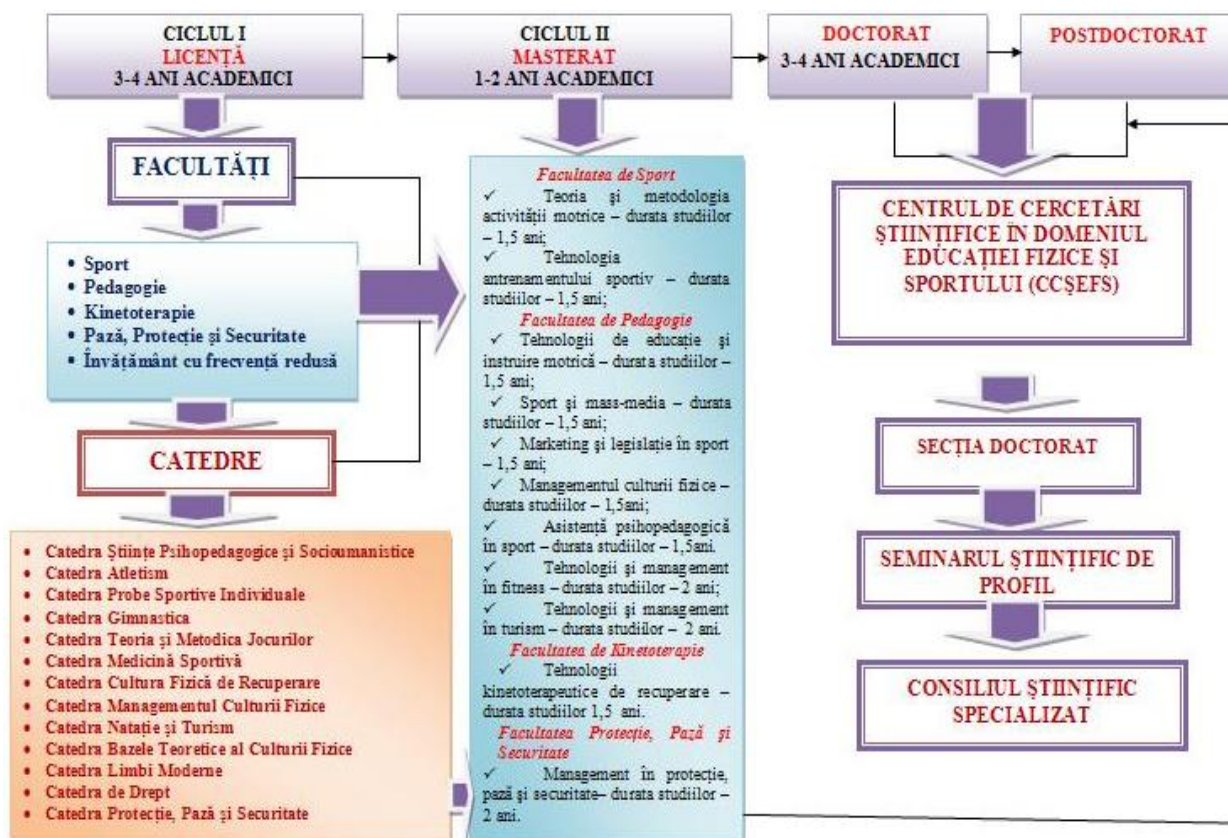


Figura 3.4. Modelul sistemului de învățământ superior de cultură fizică din Republica Moldova (conform modelului Bologna)

Rezumând cele menționate mai sus, în scopul dezvoltării învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova în contextul transformărilor pe plan național și internațional, pot fi formulate mai multe priorități ale politicii educaționale manageriale, după cum urmează:

I. Considerarea culturii fizice ca o adevărată prioritate națională

Este necesară o concepție clară despre rolul educației fizice în societate și cel al absolvenților pe piața forței de muncă. Totodată, se impun: renunțarea la actualul sistem practicat în învățământul superior de înmatriculare a două categorii de studenți - subvenționați și plătitori de taxe, introducerea unui nou sistem de subvenții și taxe de studii, care să încurajeze pe cei cu performanțe și să asigure protecția socială reală a studenților săraci și a celor aflați în dificultate. Acordarea de burse și ajutoare sociale trebuie corelată cu un minimum de performanțe obținute de studenții beneficiari. Trebuie încurajată renunțarea la monopolul

statului în învățământ, prin încurajarea învățământului nonpublic (învățământul particular și învățământul la distanță), implicarea comunităților locale, descentralizare și finanțare extrabugetară.

II. Trecerea de la reforme reparatorii la reforma sistemică

Cu toate că, în prezent, Republica Moldova beneficiază de Legea învățământului nr.547/ 21.07.1995 publicată în Monitorul Oficial nr.62 – 63/ 692 din 09.11.1995 și de Legea nr.330 – XIV din 25.03. 1999 cu privire la cultura fizică și sport, publicată în Monitorul Oficial nr. 83 – 86/ 399 din 05.08.1999, ca acte normative ce reglementează principalele categorii de relații sociale din domeniu, putem menționa că totuși aceste legi nu funcționează la un nivel performant al cadrului substanțial de referință al unui sistem integrat de reglementare. Avându-se în vedere acest fapt, precum și pregătirea profesională a specialiștilor din domeniu, considerăm că este necesară elaborarea unor hotărâri de guvern și a altor regulamente de aplicare a legilor speciale, care să conțină o serie de principii, norme, reguli și dispoziții de organizare, funcționare și verificare a legitimității și legalității culturii fizice și sportului în Republica Moldova.

De aceea, se impune trecerea la transformări sistemice ale învățământului superior, printre care menționăm:

- 1) reanalizarea structurii învățământului de stat în vederea optimizării acestuia;
- 2) formularea clară, a opțiunii de politică educațională pentru un învățământ superior de masă;
- 3) definirea conceptului de învățământ superior de masă și a diferitelor lui forme;
- 4) reconceperea sistemului de admitere;
- 5) schimbări în metodologia predării și în contextele de facilitare a învățării;
- 6) adoptarea unei noi Legi a serviciului social, care să oblige absolvenții anumitor programe de studii să realizeze un stagiu practic, cu o durată de până la

un an, în zonele rurale și în zonele defavorizate, înainte de obținerea diplomei de licență;

7) înființarea școlilor doctorale, și care vor selecta centre de excelență științifică a căror finanțare va fi adecvată;

8) integrarea în Spațiul European al Învățământului Superior, prin respectarea angajamentelor asumate prin semnarea Declarației de la Bologna și a Declarației de la Berlin.

9) aplicarea în toate universitățile a Sistemului European de Credite Transferabile de Studii (ECTS);

10) corelarea mai strânsă a sistemului de învățământ din Moldova cu sistemele europene de învățământ;

11) promovarea dimensiunii europene a învățământului superior prin schimbări în conținutul și în orientarea materiilor de studii și prin obținerea de credite de studii în universități din alte țări;

12) internaționalizarea sistemului de învățământ superior din Republica Moldova prin deschiderea pentru tinerii talentați din alte țări;

13) oferirea de programe de consultanță pentru învățământul superior din alte țări;

14) informarea studenților din țară despre șansele unei cariere în străinătate, în domeniul culturii fizice.

Totodată, pot fi menționate un șir de transformări, a căror realizare ține de inițiativa fiecărei universități și de abordarea strategică în vederea modernizării și obținerii performanței:

1. Eliminarea specialităților depășite, dezvoltarea profesiilor deficitare ca număr de lucrători, dezvoltarea de noi calificări în raport cu cerințele pieței forței de muncă.

2. Corelarea mai bună între specializările universitare și nomenclatorul ocupațiilor.

3. Monitorizarea modului de inserție a absolvenților pe piața forței de muncă.

4. Optimizarea activităților practice în ansamblul procesului didactic.

5. Dezvoltarea laturii vocaționale în pregătirea specialiștilor.

6. Lărgirea spectrului de calificări universitare, astfel încât să sporească șansele de plasament pe piața forței de muncă ale absolvenților și să conducă la deblocarea de fonduri și resurse pentru specializările rămase.

7. Flexibilizarea rutelor de studii în raport cu interesele și performanțele studenților; introducerea sistemului de selecție pe parcursul studiilor.

8. Dezvoltarea programelor de studii integrate, care să conducă la obținerea de diplome comune (joint degrees). Se vor dezvolta masteratele și școlile doctorale, pe bază de colaborări internaționale.

III. Finanțarea învățământului superior

Se cere crearea unui nou cadru investițional pentru o nouă calitate academică. Din surse publice și private, se va crea un program de investiții în învățământul superior specializat, ca parte a bugetului învățământului superior, pentru stimularea inițiativelor de inovare și transformare universitară. Diversificarea surselor de finanțare a învățământului superior se referă la creșterea contribuțiilor financiare aduse de agenții economici privați și de studenți, pe lângă cele alocate de la bugetul public. Studenții care nu au obținut subvenție de studii sunt plătitori de taxe.

Prin crearea unui cadru investițional pentru o nouă calitate academică, se va acționa în următoarele direcții:

1. Reducerea substanțială a cheltuielilor administrative și manageriale din universitățile publice.

2. Crearea din surse publice și private a unui program de investiții în învățământul superior pentru stimularea inițiativelor de inovare și transformare universitară.

3. Creșterea fondurilor publice și private alocate sistemului de cercetare (care include învățământul superior specializat) și redistribuirea acestor fonduri pe componente ale sistemului în funcție de potențialul specific și de prioritățile dezvoltării naționale.

4. Revizuirea sistemului de burse și subvenții, precum și a regimului taxelor de studii plătite de studenți, în așa fel, încât să recompenseze performanțele în învățare și să sporească oportunitățile de studiu universitare ale celor proveniți din medii sociale dezavantajate.

5. Prospectarea posibilităților de obținere de fonduri din împrumuturi (de la Banca Mondială) și din fonduri nerambursabile (tip PHARE).

6. Diversificarea resurselor de finanțare a învățământului superior, se referă la creșterea contribuțiilor financiare aduse de agenții economici privați și de către studenți, pe lângă cele alocate de la bugetul public. În acest sens, se va proceda la revizuirea sistemului de burse și taxe de studii plătite de studenții înscriși în instituțiile publice de învățământ superior; acordarea anuală a subvențiilor individuale de studii în funcție de două criterii: ordinea ierarhică a performanțelor individuale în învățare, stabilite fie pe baza criteriilor de admitere definite autonom de universități în cadrul metodologiei elaborate de minister, pentru anul I de studii, fie pe baza performanțelor în învățare atestate de examene în ceilalți ani de studiu; și veniturile familiei de proveniență și veniturile personale.

Programul de investiții în învățământul superior ar trebui aibă trei surse:

- 1) minimum 50% - din cuantumul taxelor de studii universitare plătite de studenții plătitori de taxe;
- 2) donații sau orice alte contribuții făcute de agenți privați sau alți donatori; împrumuturi garantate de guvern acordate universităților pentru proiecte de cercetare-dezvoltare;
- 3) o cotă de 50% din creșterea alocației bugetare pentru învățământul superior se va constitui în parte a Programului de investiții în învățământul superior și se va gestiona ca finanțare complementară a investițiilor. Se va elabora o bază

legislativă menită să încurajeze donațiile private către universități. Universitățile vor elabora anual planuri de investiții pentru utilizarea fondurilor rezultate din taxele de studii.

S-a constatat nevoia acută de elaborare a unui document programatic care să se bazeze pe o serie de priorități și direcții de acțiune. Aplicarea acestora va asigura garanțiile minimale pentru ca universitatea să răspundă în mod adecvat la provocările prezentului. În acord cu această concepție, se impun următoarele măsuri:

- bugetul de stat să prevadă o alocație bugetară echivalentă cu circa 6% din PIB pentru educație;
- încurajarea investițiilor în învățământul de cultură fizică, astfel încât acestea să depășească cota de 10 – 15 % din bugetul educației;
- includerea culturii fizice și formării profesionale ca o prioritate în programele internaționale și europene de dezvoltare consacrate Republicii Moldova.

IV. Introducerea unor taxe diferențiate de studii:

- nivelul taxelor de studii va fi diferențiat în raport cu performanțele obținute și situația socială a studenților, pe baza unor coeficienți stabiliți de Ministerul Educației și Ministerul de Finanțe. Nivelul taxelor de studii va putea varia între 10% și 100%, luându-se ca bază de raportare subvenția publică per student. Corelarea sistemului de taxe cu sistemul de burse, trebuie să permită acoperirea din burse a taxelor de studii (integral sau parțial);
- sprijin financiar acordat tinerilor din categoriile defavorizate în vederea creșterii șanselor lor de acces la învățământul superior;
- promovarea unor reglementări care să stabilească contribuția financiară a companiilor private la acoperirea costurilor învățământului superior;
- informarea largă a candidaților la admitere asupra schimbărilor sistemului de finanțare a învățământului superior.

V. Investiții în cercetare

Fondurile bugetare alocate cercetării trebuie să crească în mod substanțial. Pentru utilizarea eficientă a acestor fonduri, se va acționa în următoarele direcții:

- 1) distribuirea fondurilor publice alocate cercetării în funcție de potențialul sectorial al cercetării;
- 2) alocarea fondurilor de cercetare, mai ales centrelor care probează sau garantează obținerea de rezultate competitive pe plan național și european;
- 3) constituirea centrelor de excelență prin concurs național;
- 4) alocarea de granturi postdoctorale tinerilor cercetători, care constituie echipe de cercetare în domenii cu șanse mari de aplicabilitate;
- 5) schimbarea radicală a modului de formulare și a numărului de priorități ale cercetării universitare;
- 6) introducerea unui sistem eficient de evaluare a rezultatelor cercetării, cu accentul pe rezultate efective.

VI. Utilizarea pe scară largă a programelor de mobilități: intensificarea mobilității universitare și a forței de muncă din Republica Moldova la nivel european și folosirea acestei mobilități ca sursă de generare de capital pentru dezvoltarea internă; creșterea compatibilității sistemului de învățământ din Republica Moldova cu sistemele de învățământ din țările din Uniunea Europeană; creșterea mobilității transfrontaliere în domeniul educațional;

VII. Concentrarea universitară și formarea de consorții

Universitățile vor fi invitate să se asocieze pe regiuni de dezvoltare, în așa fel încât să se ajungă la un proces de asociere universitară sub formă de consorții; în orașele cu mai multe instituții de învățământ, asocierea universitară se poate concretiza în înființarea unor poli de predare și cercetare. Astfel, vor fi posibile elaborări de noi formule pentru finanțarea de bază și complementară și pentru finanțarea cercetării, în așa fel încât să ofere stimulente financiare substanțiale universităților angajate în proiecte de asociere universitară.

VIII. Adecvarea învățământului superior la tehnologiile informației și comunicării, prin atingerea obiectivelor:

- 1) pregătirea de bază în domeniul tehnologiilor informației și comunicării a tuturor cetățenilor;
- 2) creșterea utilizării de către universitate a potențialului educațional oferit de mijloacele de informare în masă (mai ales în programele de învățare la distanță și de educare a adulților);
- 3) adecvarea învățământului superior la tehnologiile informației și comunicării, la nevoile "societății cunoașterii";
- 4) dezvoltarea tehnologiilor și rețelelor de comunicare din Republica Moldova la nivel mondial;
- 5) dezvoltarea rețelei naționale de comunicații pentru educație;
- 6) formarea de cadre didactice specializate și specialiști în domeniul tehnologiilor informației și comunicării;
- 7) înființarea în cadrul fiecărei universități a unui departament specializat care să asigure: alfabetizarea digitală de bază pentru studenții de la toate specializările din respectiva universitate; formarea de specialiști în acest domeniu; alfabetizarea și realfabetizarea digitală a adulților; elaborarea unor programe instituționale de dezvoltare a infrastructurii informatice și de comunicații; oferirea de programe de alfabetizare și realfabetizare digitală pentru tot personalul didactic, administrativ al universității; dezvoltarea de baze de date; dezvoltarea bibliotecilor și a librăriilor electronice și informatizarea serviciilor administrative.

IX. Asigurarea calității învățării și a serviciilor de educație

Calitatea educației este o condiție indispensabilă pentru ameliorarea integrării profesionale, a coeziunii sociale și a competitivității economice. Pentru aceasta, se vor urmări obiective ca:

- 1) instituirea unui sistem de evaluare internă și externă a universității;
- 2) elaborarea standardelor de învățare;
- 3) dezvoltarea sistemului de consiliere și orientare pentru studenți;

- 4) punerea accentului pe rezultate pe termen lung, și nu pe performanțe strict academice;
- 5) reelaborarea criteriilor și a standardelor de performanță instituțională, evaluarea specializărilor universitare și a programelor de studii și ierarhizarea lor; introducerea unui sistem de finanțare diferențială în raport cu calitatea performanțelor la nivelul programelor și instituțiilor;
- 6) eliminarea din sistem a instituțiilor de învățământ neperformante;
- 7) diferențierea instituțiilor de învățământ superior în raport cu nivelurile ciclurilor de studii pe care le pot organiza;
- 8) adoptarea unei legi speciale privind asigurarea calității în învățământ.

În conformitate cu prevederile Declarației de la Berlin, Republica Moldova acționează pentru realizarea următoarelor obiective privind asigurarea calității: stabilirea organismelor și a instituțiilor responsabile de asigurarea calității; adoptarea legislației necesare funcționării lor; dezvoltarea unui sistem de management al calității în fiecare universitate; evaluarea instituțiilor de învățământ superior prin folosirea procedurilor de autoevaluare, evaluare externă (prin organismele naționale competente), participarea studenților și publicarea rezultatelor; participare la programele europene de asigurare a calității, la activitatea rețelelor europene și internaționale a agențiilor naționale de asigurare a calității [126, 137].

X. Perfecționarea managementului învățământului superior. În acest domeniu obiectivele principale sunt: profesionalizarea activităților manageriale și formarea managerilor pentru toate structurile de conducere ale învățământului; îmbunătățirea evaluării activității manageriale și a managementului; trecerea de la sistemul electiv al managerilor universitari (rector, prorectori) la sistemul de contract de management, nelimitat în timp [81, p.78].

Deși au fost elaborate mai multe proiecte de pregătire a managerilor universitari, nici în prezent nu există un sistem instituționalizat de formare inițială și continuă a acestora. Managerul universitar este încă un autodidact, care își

distilează propria experiență empirică, învață uneori prin încercare și eroare. Dominantele evoluției managementului academic vor consta în perfecționarea mecanismelor din interiorul structurilor manageriale, în profesionalizarea practicii manageriale și în construcția unui sistem de formare și dezvoltare a competențelor proprii acestui domeniu profesional [5, p.20].

Sistemul managerial în cadrul facultății va fi organizat astfel, încât să se asigure creșterea consistenței și a eficienței proceselor decizionale. În cadrul unui sistem managerial la nivel de facultate și colegial la nivel de catedră, se vor crea centre manageriale sub forma unor: programe de studii, centre de cercetare și laboratoare științifico-metodice.

Se va mai realiza menținerea și accentuarea diferențierii în învățământul superior între managementul academic și managementul administrativ, formarea distinctă a celor două categorii de manageri și creșterea performanțelor lor profesionale; utilizarea variată și graduală a unui set de stimulări material – financiare și morale care să recunoască și să recompenseze performanțele manageriale înalte [104, p.28].

XI. Asigurarea unei echități reale în educație se va realiza prin următoarele măsuri:

- 1) realizarea unor programe de a doua șansă pentru tinerii sau adulții cu o școlarizare incompletă, pentru persoanele marginalizate social, pentru persoanele cu nevoi speciale sau care nu au acces la serviciile educaționale;
- 2) relansarea investițiilor și a construcțiilor în învățământ;
- 3) introducerea unor programe de învățare accelerată și personalizată pentru tinerii talentați;
- 4) asigurarea echității în evaluarea performanțelor;
- 5) asigurarea echității evaluării performanțelor în cadrul unităților și instituțiilor de învățământ;
- 6) asigurarea echității în evaluarea performanțelor la examenele naționale;
- 7) asigurarea evaluării obiective a performanțelor instituționale;

- 8) utilizarea unui sistem unitar și riguros de standarde de calitate în evaluarea candidaților pentru ocuparea posturilor didactice și în acordarea titlului de doctor;
- 9) clasificarea unităților și instituțiilor de învățământ în funcție de performanțe.

Propunerile pe care le-am formulat mai sus și pe care le susținem, sperăm că vor fi asumate de către Guvern, în special de către Ministerul de resort și promovate, astfel încât să se ajungă la o dezvoltare durabilă a învățământului superior de cultură fizică. Concomitent, consolidarea autonomiei universitare în domeniul didactic, de cercetare, de conducere și administrare, inclusiv financiară, va trebui să se armonizeze cu accentuarea răspunderii publice a universității. Toate acestea, luate în ansamblu, vor conduce la o transformare a instituției noastre într-un centru al învățământului și științifico - metodic, care se înscrie competitiv în numărul centrelor universitare din Europa, Asia, precum și din țările Baltice și CSI.

3.4. Argumentarea elaborării noului Ghid de practică ca bază de dobândire de către specialiștii din domeniu, a competențelor generale și specifice solicitate de piața muncii

Din analiza SWOT (Tabelul 3.3) putem observa că unul dintre punctele slabe ale învățământului de cultură fizică îl constituie lipsa unei interconexiuni între teoria și practica activității de profil, între didactica universitară și activitatea desfășurată în unitățile de învățământ și structurile sportive. Or, făcând o apreciere a competențelor formate pe cele trei niveluri: cunoaștere și înțelegere; aplicare și integrare, putem afirma că procesul de formare a competențelor de aplicare și integrare necesită optimizare. În acest context, apare necesitatea consolidării cunoștințelor teoretice acumulate de către studenți în procesul didactic, cu elemente definitorii din practica de specialitate și, nu în ultimul rând, a dobândirii de către aceștia a competențelor generale și specifice solicitate de piața muncii. În vederea formării eficiente a competențelor ce țin de „aplicarea cunoștințelor și trecerea de la teorie la practică” (conform descriptorilor de la Dublin), considerăm oportun a revedea modul de desfășurare a practicii de specialitate, una dintre

disciplinele obligatorii din planul de învățământ pentru toate instituțiile, dar în privința căreia astăzi nu există un numitor comun vizând structura și modul de desfășurare [35].

În cadrul domeniului de cultură fizică, în dependență de specialitatea aleasă, studenții realizează diferite tipuri de practică:

- studenții specialității *Educație fizică și psihopedagogie* parcurg stagiile: Practica pedagogică I (semestrul VI) și Practica pedagogică II (semestrul VII);

- specialitatea *Cultura fizică recreativă*: Practica de inițiere (semestrul IV) și Practica Tehnologică (semestrul V);

- specialitatea *Cultura fizică de recuperare*: Practica kinetoterapeutică I (semestrul VI) și Practica kinetoterapeutică II (semestrul VII);

- specialitatea *Educație fizică și sport*: Practica sportiv-managerială (semestrul VI) și Practica de antrenorat (semestrul VII).

Activitatea practică are drept scop completarea activității didactice (în cadrul căreia studenții însușesc cunoștințele teoretice de bază), astfel încât practica de specialitate să contribuie la dobândirea competențelor și abilităților profesionale cerute de integrarea studenților pe piața muncii. Principiul de desfășurare a practicilor de specialitate și numărul de ore/credite acordate acestora sunt relativ omogene la toate facultățile USEFS.

Ghidul experimental al practicii a fost elaborat și aplicat pentru studenții specialității *Educație fizică și sport*, care realizează două stagii de practică: sportiv-managerială și de antrenorat.

Cerințele actuale cu privire la practica de antrenor / manager asigură parțial cadrul orientativ - general, dar care nu mai corespunde exigențelor pregătirii teoretice a studenților din domeniul culturii fizice reflectate în standardele ocupaționale de profil europene. Practicile de specialitate (sportiv-managerială și de antrenorat) pentru specialitatea *Educație fizică și sport*, reflectate în planurile de învățământ pentru anul III și IV sunt separate.

Considerăm că stagiile de practică realizate fragmentar, la distanța de un semestru, își ating obiectivele propuse doar parțial, iar competențele ce țin de niveluri de aplicare și integrare nu se formează din lipsa unei continuități a activităților practice propuse. În acest context, s-a impus necesitatea comasării celor două practici de specialitate (antrenoriat și sportiv-managerială), în vederea descrierii și formării competențelor profesionale și a eficientizării modului de desfășurare a stagiilor de practică, ce fac obiectul disciplinei „Practica de specialitate” prevăzută în planurile de învățământ pentru specialitatea *Educație fizică și sport* de la instituțiile de învățământ superioare de profil. De asemenea, s-au stabilit și metodele de evaluare (de către comisia de experți compusă din trei specialiști: psihopedagog, manager și antrenor) a competențelor obținute de către studenți activi și integrați în cadrul practicii [35].

Principiile elaborării unui ghid al practicantului sunt reflectate în unele acte reglatorii [119], precum și în literatura de specialitate de mai mulți autori [4, 6, 17, 23, 43, 65, 123, 172, 178, 205, 230], fiecare țară acceptând un model propriu. Ca urmare a analizei literaturii de specialitate, a profesiogramelor cercetate și a rezultatelor obținute la nivelul grupei experimentale, a fost elaborat un nou ghid de practică experimental pentru studenții anului II și III (Iași, România) și respectiv pentru studenții anului III și IV (Chișinău, Republica Moldova).

Practica de specialitate a studenților Facultății Educație Fizică și Sport din cadrul Universității „A.I.Cuza”, Iași, România, se regăsește în planul de învățământ pentru anul II de studiu sub denumirea „Practică și aplicații în pregătirea specializată” (cu cele două componente de pregătire specializată în ramura de sport: nivel începători I și practica de antrenorat nivel I începători). În anul III, conform planului de învățământ, disciplina se regăsește sub denumirea „Teorie, practică și aplicații în pregătirea specializată” cu același număr de credite (pregătire specializată într-o ramură sportivă: nivel începători II și practica de antrenorat nivel II începători).

Practica de specialitate a studenților Facultății de Sport din cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport este prevăzută la specialitatea *Educație fizică și sport* separat anul III și IV, respectiv practica de antrenorat în semestrul VII și cea sportiv – managerială, în semestrul VI, totalizând un număr de 240 de ore.

La elaborarea noului ghid de practică, implementat la specialitatea *Educație fizică și sport*, s-a ținut cont ca numărul de ore să nu se modifice, însă a fost efectuată o comasare a celor două practici (de antrenorat și sportiv – managerială), realizându-se o dimensionare a grupelor optime de studenți, astfel încât să fie realizat obiectivul urmărit al acestor activități, fapt ce va contribui, în opinia noastră, la definirea, formarea competențelor și abilităților profesionale care se cer pentru ocuparea posturilor în acord cu cadrul național al calificărilor și conform standardelor ocupaționale europene actuale.

Activitatea de practică inclusă în planul de studii este o parte integrantă a procesului de învățământ este obligatorie și constituie o condiție de promovare pentru studenți. Această disciplină are rolul de a asigura, alături de celelalte activități, formarea competențelor psihopedagogice, antrenoriale și manageriale, compatibile cu cerințele societății contemporane. În această perioadă, studenții, luând cunoștință de experiența celor care activează în instituțiile respective, reușesc să însușească aspectele pragmatice ale viitoarei profesii, modalitățile aplicării cunoștințelor teoretice la rezolvarea problemelor, ce constituie conținutul activităților specifice domeniului de activitate în care lucrează. Or, stagiul de practică formează un parteneriat educațional între universitate și instituțiile angajatoare, bazat pe cooperare, coordonare și colaborare, decisiv în formarea competențelor profesionale. Studenții învață să opereze cu mijloacele (instrumentele, echipamentele sportive, documentele, registrele etc.) cu ajutorul cărora se desfășoară efectiv activitatea specifică domeniului de cultură fizică. De asemenea, ei învață regulile muncii în echipă, își dezvoltă abilitățile constituirii și întreținerii unui „sistem optim de relații cu partenerii de afaceri, cu cei care le sunt

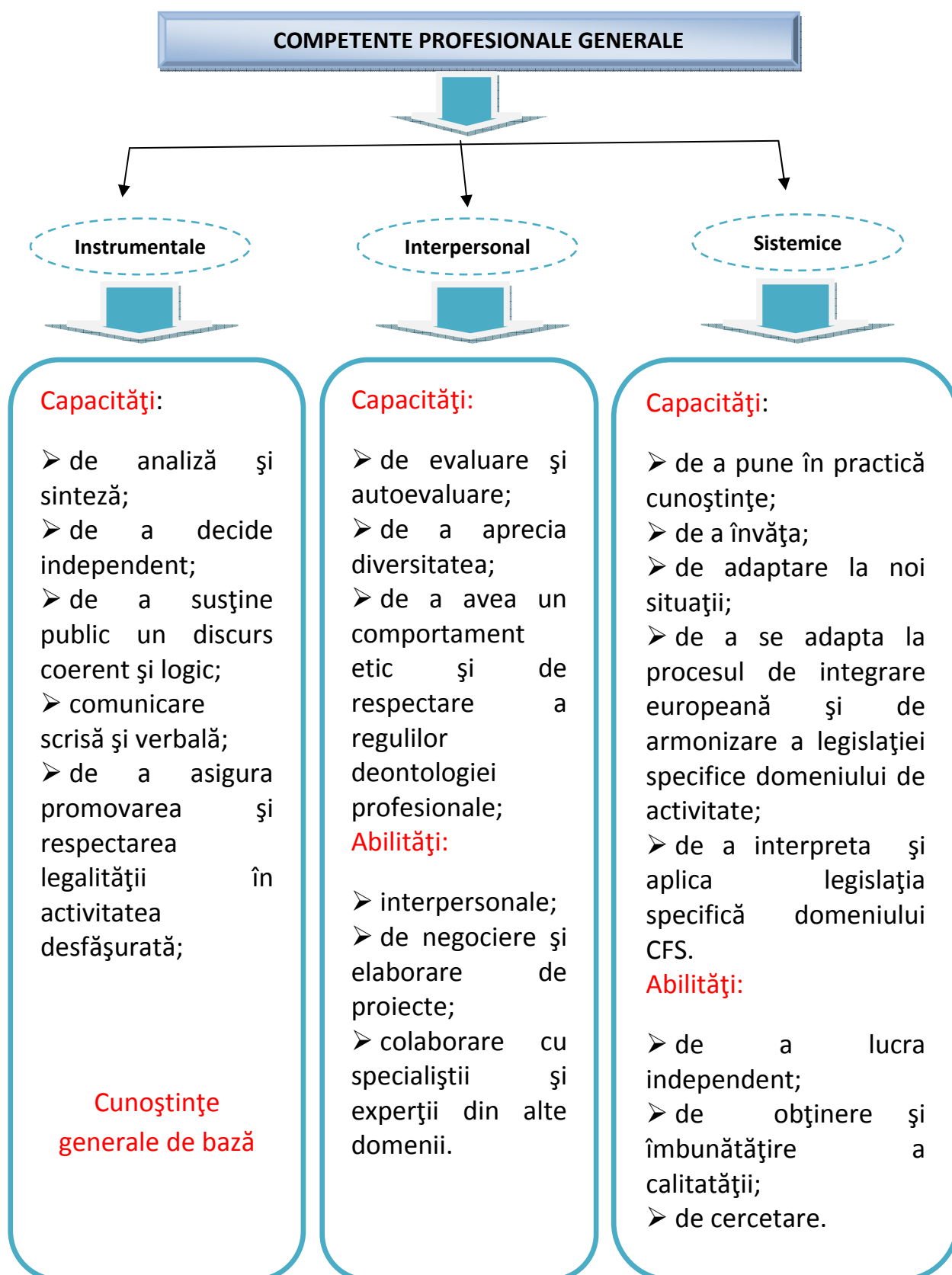
colegi la același serviciu/secție/departament din organigrama instituției ori în celelalte compartimente cu care trebuie să colaboreze pentru realizarea sarcinilor ce le revin” [7, p.24].

Politica de ocupare a forței de muncă la nivelul Uniunii Europene este în prezent susținută de liniile directoare integrate pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă, linii ce stabilesc direcții concrete privind creșterea participării și menținerii pe piața muncii a angajaților, adaptarea acestora, creșterea investițiilor în capitalul uman prin educație și formare profesională continuă. De acest fapt am ținut cont și noi în elaborarea conținutului ghidului de practică cu accent pe consolidarea capacității de derulare oportună a stagiilor de practică pentru studenții instituțiilor de învățământ cu profil sportiv. Beneficiile scontate vizează contribuția instituțiilor partenere atât la buna funcționare a pieței muncii printr-o instruire corespunzătoare a studenților săi, cât și la creșterea satisfacției practicanților în urma efectuării stagiilor de practică și a gradului de conștientizare a utilității acestora în pregătirea pentru situațiile viitoare concrete de la locul de muncă.

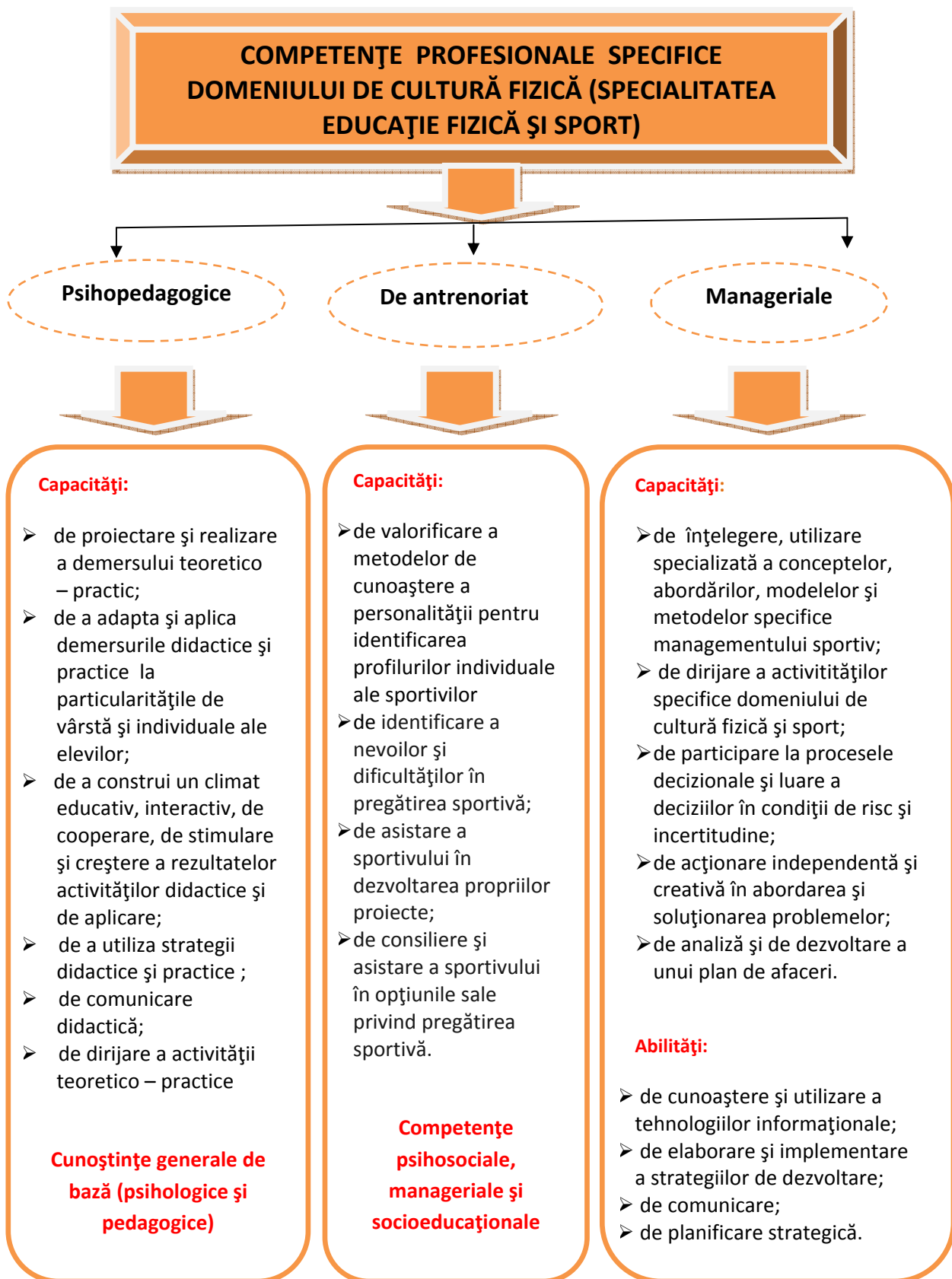
Colaborarea eficientă dintre tutorii de practică și cadrele didactice responsabile de practică, evidențiate atât la nivelul logistic, organizatoric și procesual, cât și la nivelul metodelor didactice utilizate, al modalităților de motivare și valorificare a performanțelor studenților pe parcursul stagiului de practică, completate de metodele de evaluare aplicate studenților de către comisia de experți (în baza grilei de evaluare și a itemilor stabiliți) au generat stabilirea unui set de competențe profesionale generale în consens cu standardele ocupaționale europene (Tabelul 3.5) și specifice domeniului de specializare (Tabelul 3.6), ce trebuie dobândite de către studenți la finele programului de practică.

La elaborarea conținutului noului Ghid de practică, (Tabelul 3.7), s-a ținut cont de faptul ca tematica abordată și parcursă de către studenți să le asigure dobândirea competențelor profesionale solicitate de piața de muncă.

Tabelul 3.5. Competențe profesionale generale



Tabelul 3.6. Competențe profesionale specifice domeniului de cultură fizică
(specialitatea *Educație fizică și sport*)



Tabelul 3.7. Conținutul ghidului de practică nou - elaborat

| Nr. crt. | Tematica / compartimentele structurale ale ghidului |
|----------|---|
| 1 | Obiectivele practicii de specialitate |
| 2 | Competențele profesionale generale |
| 3 | Competențele profesionale specifice |
| 4 | Cunoștințe teoretice necesare desfășurării practicii de specialitate la specializarea EFS |
| 5 | Structura stagiului de practică |
| 6 | Organizarea practicii de specialitate |
| 7 | Documentația necesară pentru realizarea practicii de specialitate |
| 8 | Evaluarea și notarea rezultatelor practicii de specialitate |
| 9 | Anexe |

Pornind de la conținutul Ghidului experimental, propunem următoarea structură a stagiului de practică, cu indicarea timpului alocat fiecărei activități (Tabelul 3.8., Tabelul 3.9).

Tabelul 3.8. Conținutul și structura stagiului de practică în conformitate cu Ghidul experimental

| Nr. de săpt./total ore | Ore săptămânal | Ore pe zi |
|------------------------|----------------|-----------|
| 8 / 240 | 30 | 6 |

| Nr. crt. | Tematica | Derularea activităților în cadrul stagiilor de practică | Numarul de ore alocate |
|----------|--|--|------------------------|
| | | PREGĂTIREA TEORETICĂ | 30 |
| 1 | Obiectivele practicii de specialitate | <p>Studentii se familiarizează cu obiectivele practicii ce urmează a fi realizate, competențele ce urmează a fi obținute prin stagiul de practică, precum și cu modalitățile de derulare a stagiului de practică.</p> <p>Studentii vor analiza documentația ce urmează a fi îndeplinită la finalizarea practicii de specialitate.</p> <p>Prezentarea studentului-practicant la instituțiile unde îi va desfășura practica. Introducerea în</p> | 8 |

| | | | |
|----------------------------|---|---|------------|
| | | <p>instituția de învățământ/ organizația sportivă de către tutore. Tutorele consiliază studentul pe parcursul stagiului de pregătire. Îndrumarea se realizează individual și în grup, prin întâlniri directe, și constă în direcționarea studiului și evaluarea periodică;</p> <p>Prezentarea regulamentului intern al instituțiilor-partenere, unde se desfășoară stagiile de practică, descrierea activităților din cadrul compartimentului, informare cu privire la setul de responsabilități. La sfârșitul fiecărei zile studentul trebuie să completeze jurnalul, menționând toate activitățile desfășurate.</p> | |
| 2 | Competențele profesionale generale | <p>Cadrul didactic supervizor, responsabil de practică (numit de catedra de specialitate din cadrul USEFS), împreună cu reprezentantul facultății (decanul) și cu tutorele desemnat de partenerul de practică (persoana împuternicită de către instituția unde studenții efectuează practica) stabilesc tematica de practică și competențele profesionale care fac obiectul stagiului de pregătire practică.</p> <p>Studierea competențelor generale conform Cadrului European al Calificărilor.</p> | 10 |
| 3 | Competențele profesionale specifice | Studierea competențelor specifice conform Cadrului National al Calificărilor. | 6 |
| 4 | Cunoștințe teoretice necesare desfășurării practicii de specialitate | <p>Desfășurarea lecțiilor în scopul formării/consolidării cunoștințelor necesare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cunoștințe generale de bază (psihologice și pedagogice); - cunoștințe generale de management sportiv; - cunoștințe generale de antrenorat specifice diferitelor ramuri sportive. | 6 |
| PREGĂTIREA PRACTICĂ | | | 210 |
| 1 | Stagii de practică | <p>Activități practice psihopedagogice (60 ore);</p> <p>Activități practice de antrenorat (60 ore);</p> <p>Activități practice manageriale (60 ore).</p> | 180 |
| 2 | Îndeplinirea documentației practicii de specialitate | <p>La finalul desfășurării stagiului de practică, studentul va prezenta portofoliul de practică, care va conține următoarele elemente:</p> <p>a) numele și prenumele, facultatea, specializarea, anul de studiu;</p> | 20 |

| | | | |
|---|--|--|------------|
| | | <p>b) denumirea instituției-gazdă, perioada desfășurării stagiului de practică, numărul total de ore efectuate;</p> <p>c) coordonatorul de practică desemnat de instituția-gazdă;</p> <p>d) fișa disciplinei de practică;</p> <p>e) activitățile desfășurate, aspecte profesionale specifice;</p> <p>f) alte elemente solicitate de catedra coordonatoare.</p> | |
| 3 | Evaluarea practicii de specialitate | <p>Instituția gazdă evaluează proiectul/portofoliul prin calificativ (foarte bine / bine / satisfăcător / nesatisfăcător) și validează stagiul de practică prin eliberarea certificatului de practică.</p> <p>La nivelul USEFS, comisia de experți va acorda nota finală studenților practicanți.</p> | 10 |
| | Total ore | | 240 |

Tabelul 3.9. Derularea activităților în cadrul stagiului de practică în conformitate cu Ghidului experimental

| Nr. crt. | Tema-tica | Derularea activităților în cadrul stagiului de practică | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
|----------|--|--|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | PREGATIREA TEORETICA 30 ore | + | | | | | | | |
| 1 | Obiectivele practicii de specialitate | <p>Studentii se familiarizează cu obiectivele practicii ce urmează a fi realizate, competențele ce urmează a fi obținute prin stagiul de practică, precum și cu modalitățile de derulare a stagiului de practică.</p> <p>Studenții vor analiza documentația ce urmează a fi îndeplinită la finalizarea practicii de specialitate.</p> <p>Prezentarea studentului-practicant la organizația sportivă unde își desfășoară practica. Introducerea în instituția sportivă de către tutore. Tutorele consiliază studentul pe parcursul stagiului de pregătire. Îndrumarea se realizează individual și în grup, prin întâlniri directe, și constă în direcționarea studiului și evaluarea periodică.</p> | | | | | | | | |

| | | | | | | | | | | | |
|---|-------------------------------|--|---|---|---|--|---|---|--|---|---|
| | | Prezentarea regulamentului intern al instituției sportive unde se desfășoară stagiile de practică, descrierea activităților din cadrul compartimentului, informare cu privire la setul de responsabilități. La sfârșitul fiecărei zile studentul trebuie să completeze jurnalul, menționarea toate activitățile desfășurate. | | | | | | | | | |
| 2 | Comp. profesionale generale | Cadrul didactic supervisor, responsabil de practică (numit de catedra de specialitate din cadrul USEFS), împreună cu reprezentantul facultății (decanul) și cu tutorele desemnat de partenerul de practică (persoana împuternicită de către instituția unde studentii efectuează practica) stabilesc tematica de practică și competențele profesionale care fac obiectul stagiului de pregătire practică. Studierea competențelor generale conform Cadrului European al Calificărilor | + | | | | | | | | |
| 3 | Comp. profesionale specifice | Studierea competențelor specifice conform Cadrului Național al Calificărilor (specialitatea EFS) | + | | | | | | | | |
| 4 | Cunoștințe teoretice necesare | Cunoștințe generale de bază (psihologice și pedagogice) Cunoștințe generale de management sportiv Cunoștințe generale de antrenorat specifice diferitelor ramuri sportive | + | | | | | | | | |
| | | PREGATIREA PRACTICĂ 210 ore | | | | | | | | | |
| 5 | Stagii de practică | Activități practice psihopedagogice Activități practice manageriale Activități practice de antrenorat | | + | + | | + | + | | + | + |

| | | | | | | | | | | |
|---|---|---|--|--|--|--|--|--|--|---|
| 6 | Îndeplinirea documentației practicii de specialitate | <p>La finalul desfășurării stagiului de practică, studentul va prezenta proiectul de practică, care va conține următoarele elemente:</p> <p>g) numele și prenumele, facultatea, specializarea, anul de studiu;</p> <p>h) denumirea instituției-gazdă, perioada desfășurării stagiului de practică, numărul total de ore efectuate;</p> <p>i) coordonatorul de practică desemnat de instituția gazdă;</p> <p>j) fișa disciplinei de practică;</p> <p>k) activitățile desfășurate, aspecte profesionale specifice;</p> <p>l) alte elemente solicitate de către catedra coordonatoare.</p> | | | | | | | | + |
| 7 | Evaluarea practicii de specialitate | <p>Instituția-gazdă evaluează proiectul prin calificativ (foarte bine/bine/ satisfăcător/nesatisfăcător) și validează stagiul de practică prin eliberarea certificatului de practică</p> <p>La nivelul USEFS, comisia de experți va acorda nota finală studenților practicanți.</p> | | | | | | | | + |

Elaborarea ghidului de specialitate a fost susținută și de chestionarul aplicat respondenților (studenți, tutori, cadre didactice din instituția de învățământ superior de profil), reflectat în Anexa 15.

Materialele chestionarului au fost completate cu informația obținută în procesul discuțiilor cu grupurile de respondenți și alți specialiști din domeniul culturii fizice. În cadrul chestionării sociologice, pentru toate categoriile de respondenți, au fost incluse întrebări al căror subiect consta în posibilitatea elaborării unui nou ghid al practicii de specialitate, în scopul formării unui nou concept metodologic, care va constitui un suport eficient în formarea specialiștilor din domeniu. Materialele chestionarului au fost completate cu informații obținute în comunicarea cu grupurile de respondenți și cu specialiștii din domeniul

sportului. Observațiile sociologice cu caracter de constatare s-au efectuat în scopul studierii multilaterale a actualei situații pe piața muncii, iar rezultatele acestora ne-au permis să determinăm influența competențelor dobândite de către studenții practicanți în procesul activității lor independente în acord cu cerințele angajatorului de profil [37].

În ceea ce privește rezultatele chestionarului aplicat, au fost obținute următoarele răspunsuri la întrebarea “Cunoașteți care sunt obiectivele generale și specifice ale practicii de specialitate?” (Figura A16.1), se poate observa că profesorii și tutorii cunosc aceste obiective (48% au răspuns afirmativ), în timp ce doar 5% din studenți au răspuns afirmativ, fapt ce indică necesitatea de a-i se familiariza cu acestea.

La întrebarea „Considerați că este necesară elaborarea unui ghid care să conțină toate informațiile cu privire la desfășurarea practicii de specialitate?”, putem menționa că toate categoriile de respondenți, într-un procent semnificativ, au fost de acord cu elaborarea noului ghid, care, în opinia lor, i-ar putea ajuta în parcurgerea eficientă a stagiului de practică, respectiv: studenții – 38%, cadrele didactice -12% și tutorii de practică - 18% (Figura A16.2).

În ceea ce privește documentația de suport a practicii de specialitate (întrebarea 3), (Figura A16.3), putem observa că 47% din studenți și 13% - tutori au răspuns negativ, or, punerea la dispoziția subiecților implicați în desfășurarea, monitorizarea și controlul practicii de specialitate a întregii documentații specifice, inclusiv în asigurarea demersului de completare și oficializare a acesteia, poate contribui la obținerea unor rezultate mai bune și la o consolidare a relațiilor de parteneriat dintre instituțiile de învățământ superior și operatorii economici, unde se va desfășura practica de specialitate.

Referitor la întrebarea „Puteți menționa competențele pe care trebuie să le dobândească studentul – practicant la finele practicii de specialitate?” (Figura A16.4), putem menționa că, în general, acestea sunt cunoscute într-un procent

semnificativ de cadrele didactice și tutori (29%), în timp ce studenții au dat răspunsuri negative în proporție de 27%.

În urma chestionarului aplicat, am observat că elaborarea noului Ghid al practicii de specialitate este necesară pornind de la următorii factori:

- consolidarea motivației și a nevoilor studenților implicați;
- creșterea nivelului de pregătire a tutorilor responsabili de traseul practicii de specialitate parcurs de către studenții – practicanți;
- creșterea eficienței derulării programului de practică;
- îmbunătățirea evidenței și monitorizării studenților încadrați în desfășurarea practicii de specialitate;
- informarea mai bună privind documentația necesară pentru desfășurarea activității de practică;
- necesitatea cunoașterii de către toți subiecții implicați (studenți, tutori, instituții de profil, cadre didactice) a cerințelor cu privire la practica de specialitate, a cadrului legal și funcțional al partenerului de practică;
- cunoașterea etapelor desfășurării practicii de specialitate;
- acumularea cunoștințelor despre competențele ce urmează a fi dobândite de către studenți în urma efectuării stagiilor de practică;
- asigurarea și implementarea la nivelul facultății din cadrul instituției de învățământ superior de profil a unui sistem eficient de monitorizare și control cu privire la desfășurarea practicii de specialitate.

Evaluarea competențelor dobândite de către studenții de la instituțiile de profil după finalizarea practicii de specialitate

Având la bază ghidul elaborat și implementat de noi la nivelul grupei experimentale au putut fi apreciate rezultatele obținute de către studenți în urma desfășurării practicii de specialitate. Astfel, comisia de experți formată din trei specialiști (un antrenor, un manager, un psihopedagog) a aplicat grila de evaluare a competențelor dobândite de către studenți la finele practicii de specialitate. În

Tabelul 3.7. sunt reflectați indicatorii de evaluare (competențele necesare a fi dobândite de specialiștii din domeniu)

Experimentul desfășurat a avut ca efect monitorizarea creșterii performanțelor pregătirii practice a studenților în direcția dezvoltării deprinderilor și competențelor profesionale (psihopedagogice, manageriale și de antrenoriat), perfecționarea comportamentelor personale, dobândirea de abilități antreprenoriale, cu scopul de a facilita inserția studenților pe piața muncii.

Timpul acordat fiecărui student din grupele martor și experiment pentru testarea fiecărei competențe nu a depășit 7-12 min. Trebuie să menționăm că acele cunoștințe teoretice predate și evaluate grupelor martor și experiment au fost diferențiate doar din punctul de vedere al conținuturilor ghidurilor, grupa experiment beneficiind de tematica noului ghid elaborat. Prezentăm în Tabelul 3.10 rezultatele obținute de către subiecții grupei martor la finalizarea practicii de specialitate, respectiv a competențelor evaluate.

Dinamica notelor medii obținute de grupa martor la fiecare indice de evaluare reflectă următoarele: în ceea ce privește cunoștințele generale de bază (psihologice și pedagogice) acumulate de studenți, comisia de experți a acordat o medie de 8,46; la indicatorul „capacitatea de a construi un climat educativ, interactiv, de cooperare, de stimulare și creștere a rezultatelor activităților didactice și de aplicare” s-a înregistrat o medie de 8,40; la „capacitatea de proiectare și realizare a demersului teoretico – practic” media obținută este de 8,24, în timp ce la „capacitatea de a adapta și aplica demersurile didactice și practice la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor” s-a înregistrat o medie de 8,26. Din cumularea acestor indici a rezultat media generală de 8,33. Analizând media notelor, observăm că la nivelul corelării teoriei cu practica, grupa martor a obținut rezultate modeste. Acest fenomen se resimte și în procesul de organizare a stagiilor de practică, fapt accentuat și de lipsa unui ghid de practică unic și bine conturat, în consecință generând o discrepanță între teorie și practică, a cărei înlăturare este imperios necesară [36].

Tabelul 3.10. Fluctuația valorilor mediilor obținute în urma evaluării competențelor la nivelul grupei martor (n=30)

| Nr. crt. | Indicatori | x±m |
|----------|--|-------------|
| I | Competențe psihopedagogice | 8,34 ± 0,20 |
| 1 | Cunoștințe generale de bază (psihologice și pedagogice) | 8,46 ± 0,20 |
| 2 | Capacitatea de a construi un climat educativ, interactiv, de cooperare, de stimulare și creștere a rezultatelor activităților didactice și de aplicare | 8,40 ± 0,20 |
| 3 | Capacitatea de proiectare și realizare a demersului teoretico – practic | 8,24 ± 0,19 |
| 4 | Capacitatea de a adapta și aplica demersurile didactice și practice la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor | 8,26 ± 0,20 |
| II | Competențe de antrenorat | 8,36± 0,20 |
| 1 | Capacitatea de valorificare a metodelor de cunoaștere a personalității pentru identificarea profilurilor individuale ale sportivilor | 8,20 ± 0,20 |
| 2 | Capacitatea de identificare a nevoilor și dificultăților în pregătirea sportivă | 8,70 ± 0,21 |
| 3 | Capacitatea de asistare a sportivului în dezvoltarea propriilor proiecte | 8,48 ± 0,20 |
| 4 | Capacitatea de consiliere și asistare a sportivului în opțiunile sale privind pregătirea sportivă | 8,06± 0,20 |
| III | Competențe manageriale | 8,40 ± 0,19 |
| 1 | Capacitatea de înțelegere, utilizare specializată a conceptelor, abordărilor, modelelor și metodelor specifice managementului sportiv | 8,26 ± 0,20 |
| 2 | Capacitatea de a dirija activitățile specifice domeniului de cultură fizică | 8,44 ± 0,19 |
| 3 | Capacitatea de a participa la procesele decizionale și de a lua decizii în condiții de risc și incertitudine | 8,78 ± 0,19 |
| 4 | Capacitatea de a acționa independent și creativ în abordarea și soluționarea problemelor; de a analiza și de a dezvolta un plan de afaceri | 8,23 ± 0,20 |

În ceea ce privește competențele manageriale, putem menționa că și la acest capitol studenții au obținut medii destul de relevante. Astfel, la „capacitatea de înțelegere, utilizare specializată a conceptelor, abordărilor, modelelor și metodelor specifice managementului sportiv”, media obținută este de 8,26; „capacitatea de a

dirija activitățile specifice domeniului de cultură fizică și sport” – 8,44; „capacitatea de a participa la procesele decizionale și de a lua decizii în condiții de risc și incertitudine”- 8,78; „capacitatea de a acționa independent și creativ în abordarea și soluționarea problemelor, de a analiza și de a dezvolta un plan de afaceri” - 8, 23.

Referitor la competențele de antrenorat, necesare specialistului din domeniu, observăm că studenții au obținut valori ale mediilor cuprinse între 8,20 (capacitatea de valorificare a metodelor de cunoaștere a personalității pentru identificarea profilurilor individuale ale sportivilor) și 8,48 (capacitatea de asistare a sportivului în dezvoltarea propriilor proiecte). La indicatorii “capacitatea de identificare a nevoilor și dificultăților în pregătirea sportivă” și “capacitatea de consiliere și asistare a sportivului în opțiunile sale privind pregătirea sportivă” s-au obținut mediile: 8,70 și, respectiv, 8,06.

Tabelul 3.11. Fluctuația valorilor mediilor obținute în urma evaluării competențelor la nivelul grupei experiment (n=30)

| Nr. crt. | Indicatori | $x \pm m$ |
|----------|--|-------------|
| I | Competențe psihopedagogice | 9,20 ± 0,19 |
| 1 | Cunoștințe generale de bază (psihologice și pedagogice) | 9,38 ± 0,18 |
| 2 | Capacitatea de a construi un climat educativ, interactiv, de cooperare, de stimulare și creștere a rezultatelor activităților didactice și de aplicare | 9,33 ± 0,19 |
| 3 | Capacitatea de proiectare și realizare a demersului teoretico–practic | 9,12 ± 0,18 |
| 4 | Capacitatea de a adapta și aplica demersurile didactice și practice la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor | 8,99 ± 0,20 |
| II | Competențe de antrenorat | 9,25 ± 0,18 |
| 1 | Capacitatea de valorificare a metodelor de cunoaștere a personalității pentru identificarea profilurilor individuale ale sportivilor | 9,13 ± 0,19 |
| 2 | Capacitatea de identificare a nevoilor și dificultăților în pregătirea sportivă | 9,64 ± 0,16 |
| 3 | Capacitatea de asistare a sportivului în dezvoltarea propriilor proiecte | 9,45 ± 0,16 |

| | | |
|-----|--|-------------|
| 4 | Capacitatea de consiliere și asistare a sportivului în opțiunile sale privind pregătirea sportivă | 8,79 ± 0,20 |
| III | Competențe manageriale | 9,29 ± 0,18 |
| 1 | Capacitatea de înțelegere, utilizare specializată a conceptelor, abordărilor, modelelor și metodelor specifice managementului sportiv | 9,19 ± 0,19 |
| 2 | Capacitatea de a dirija activitățile specifice domeniului de cultură fizică | 9,32 ± 0,18 |
| 3 | Capacitatea de a participa la procesele decizionale și de a lua decizii în condiții de risc și incertitudine | 9,75 ± 0,16 |
| 4 | Capacitatea de a acționa independent și creativ în abordarea și soluționarea problemelor; de a analiza și de a dezvolta un plan de afaceri | 8,93 ± 0,19 |

Dinamica notelor medii obținute de grupa experiment (Tabelul 3.11.) la fiecare indicator de evaluare atestă următoarele: în ceea ce privește cunoștințele generale de bază (psihologice și pedagogice) acumulate de studenți, comisia de experți a acordat o medie de 9,38; la „capacitatea de a construi un climat educativ, interactiv, de cooperare, de stimulare și creștere a rezultatelor activităților didactice și de aplicare” s-a înregistrat o medie de 9,33; „capacitatea de proiectare și realizare a demersului teoretico – practic” a fost evaluată cu o medie 9,12, în timp ce „capacitatea de a adapta și aplica demersurile didactice și practice la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor” s-a apreciat cu o medie de 8,99. Din cumularea acestor indicatori a rezultat media generală de 9,2.

Cu privire la competențele de antrenorat necesare specialistului din domeniu, observăm că studenții grupei experiment au obținut valori ale mediilor cuprinse între 9,13 „capacitatea de valorificare a metodelor de cunoaștere a personalității pentru identificarea profilurilor individuale ale sportivilor” și 9,64 „capacitatea de asistare a sportivului în dezvoltarea propriilor proiecte”. La indicatorii “capacitatea de identificare a nevoilor și dificultăților în pregătirea sportivă” și “capacitatea de consiliere și asistare a sportivului în opțiunile sale privind pregătirea sportivă” s-au obținut mediile: 9,45 și, respectiv, 8,79.

În ceea ce privește competențele manageriale, putem menționa că studenții au obținut medii semnificative. Astfel, la „capacitatea de înțelegere, utilizare specializată a conceptelor, abordărilor, modelelor și metodelor specifice managementului sportiv”, media obținută este de 9,19; la „capacitatea de a dirija activitățile specifice domeniului de cultură fizică și sport” media este de 9,32; la „capacitatea de a participa la procesele decizionale și de a lua decizii în condiții de risc și incertitudine”, media înregistrată este de 9,75”; la „capacitatea de a acționa independent și creativ în abordarea și soluționarea problemelor, de a analiza și de a dezvolta un plan de afaceri”, media este de 8, 93.

Performanțele obținute de grupele martor și experiment în urma evaluării competențelor dobândite de acestea, raportate la tematica ghidului nou elaborat, sunt următoarele: competențele psihopedagogice au fost apreciate de comisia de experți cu o medie 9,20 (grupa experiment) față de 8,34 (grupa martor); competențele de antrenorat – cu o medie 9,25 (grupa experiment) față de 8,36 (grupa martor); competențele manageriale - 9,29 (grupa experiment) față de 8,40 (grupa martor): Tabelul 3.12, reflectarea grafică a acestei fluctuații este prezentată în Anexa 17.

Tabelul 3.12. Fluctuația valorilor mediilor obținute în urma evaluării la nivelul grupelor martor și experiment raportate la tematica ghidului nou elaborat

| Nr. crt. | Indicatori | Grupa martor $x \pm m$ | Grupa experiment t $x \pm m$ | t | P |
|-------------------------------------|--|---------------------------|--------------------------------------|------|-------|
| I Competențe psihopedagogice | | | | | |
| 1 | Cunoștințe generale de bază (psihologice și pedagogice) | 8,46±0,20 | 9,38±0,18 | 3,41 | <0,01 |
| 2 | Capacitatea de a construi un climat educativ, interactiv, de cooperare, de stimulare și creștere a rezultatelor activităților didactice și de aplicare | 8,40±0,20 | 9,33±0,19 | 3,44 | <0,01 |
| 3 | Capacitatea de proiectare și realizare a demersului teoretico-practic | 8,24±0,19 | 9,12±0,18 | 3,38 | <0,01 |

| | | | | | |
|------------------------------------|--|-----------|-----------|------|--------|
| 4 | Capacitatea de a adapta și aplica demersurile didactice și practice la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor | 8,26±0,20 | 8,99±0,20 | 2,61 | <0,05 |
| | Competențe psihopedagogice | 8,34±0,20 | 9,20±0,19 | 3,18 | <0,01 |
| II Competențe de antrenorat | | | | | |
| 1 | Capacitatea de valorificare a metodelor de cunoaștere a personalității pentru identificarea profilurilor individuale ale sportivilor | 8,20±0,20 | 9,13±0,19 | 3,44 | <0,01 |
| 2 | Capacitatea de identificare a nevoilor și dificultăților în pregătirea sportivă | 8,70±0,21 | 9,64±0,16 | 3,61 | <0,001 |
| 3 | Capacitatea de asistare a sportivului în dezvoltarea propriilor proiecte | 8,48±0,20 | 9,45±0,16 | 3,73 | <0,001 |
| 4 | Capacitatea de consiliere și asistare a sportivului în opțiunile sale privind pregătirea sportivă | 8,06±0,20 | 8,79±0,20 | 2,61 | <0,05 |
| | Competențe de antrenorat | 8,36±0,20 | 9,25±0,18 | 3,30 | <0,01 |
| III Competențe manageriale | | | | | |
| 1 | Capacitatea de înțelegere, utilizare specializată a conceptelor, abordărilor, modelelor și metodelor specifice managementului sportiv | 8,26±0,20 | 9,19±0,19 | 3,44 | <0,01 |
| 2 | Capacitatea de a dirija activitățile specifice domeniului de cultură fizică | 8,44±0,19 | 9,32±0,18 | 3,38 | <0,01 |
| 3 | Capacitatea de a participa la procesele decizionale și de a lua decizii în condiții de risc și incertitudine | 8,78±0,19 | 9,75±0,16 | 3,88 | <0,001 |
| 4 | Capacitatea de a acționa independent și creativ în abordarea și soluționarea problemelor; de a analiza și de a dezvolta un plan de afaceri | 8,23±0,20 | 8,93±0,19 | 2,59 | <0,05 |
| | Competențe manageriale | 8,40±0,19 | 9,29±0,18 | 3,42 | <0,01 |

Notă: P - 0,05; 0,01; 0,001;
f=58 t - 2,002 2,664 3,469

Creșterea rezultatelor obținute de grupa experiment se datorează modului de efectuare a practicii de specialitate comasate, respectiv a celei manageriale și de antrenoriat; utilizării noilor resurse metodologice, documentare și logistice, care, considerăm, au fost exploatate optimal la nivelul posibilităților: preocupare destul de înaltă din partea tuturor participanților pentru corelarea cunoștințelor teoretice cu practica.

De asemenea, printre obiectivele specifice urmărite pe parcursul practicii de organizatorii acesteia au fost: utilizarea tehnologiilor informaționale de către studenții practicanți, accesarea paginii de Internet, inclusiv de către tutori, alinierea cerințelor practicii naționale la cele internaționale, eliminarea tendințelor de migrare a studenților spre alte domenii de activitate decât cele studiate după finalizarea studiilor și creșterea motivației studenților pentru încadrarea în câmpul muncii.

Totodată, rezultatele mai bune obținute de grupa experiment sunt consolidate și de factorii: creșterea competitivității studenților, care au fost motivați de a efectua practica de specialitate, în comparație cu cei din grupa martor (care au avut un randament mai scăzut), existența unor tutori, care au îndrumat studenții nu doar în direcția desfășurării practicii propriu – zise, ci și în asumarea responsabilității, autonomiei și orientării spre performanță; eficientizarea constantă a proceselor și activităților viitorilor absolvenți. Astfel, considerăm că aceste rezultatele obținute în urma experimentului, vor asigura creșterea șanselor de înțelegere a cunoștințelor teoretice, dezvoltarea competențelor de aplicare a acestora, precum și crearea unui nucleu de excelență în corelarea teoriei cu practica de specialitate.

În concluzie, putem afirma că doar printr-o abordare complexă a activității de practică se va realiza o tranziție eficientă de la școală la viața activă a studentului. Prin implicarea activă a tuturor părților în acest proces (universitatea, instituțiile-parteneri, tutorii, cadrele didactice, studenții), se va asigura optimizarea relației dintre mediul academic și cel economic, cu scopul permanentei adaptări a curriculum-ului la cerințele acestui mediu, precum și activarea, flexibilizarea și

compatibilizarea cunoștințelor teoretice dobândite cu cerințele și nevoile activității practice viitoare. În acest context, implementarea Ghidului de practică propus de noi va contribui la adaptarea studenților la mediul viitoarei activități practice, fapt care va facilita inserția lor pe piața muncii.

3.5. Concluzii la capitolul 3

1. Procesul de evaluare a gradului de satisfacție al studenților analizat și constatat de noi a evidențiat o serie de acțiuni ce trebuie luate în considerare de către toate persoanele antrenate în procesul de învățământ, precum: identificarea unor noi surse de informații privind cerințele și așteptările studenților și ale părților interesate; dezvoltarea unui set de indicatori de evaluare a satisfacției clienților interni și externi, a performanței USEFS; selectarea prin autoevaluare a factorilor generatori de succes și de îmbunătățire continuă; utilizarea de date comparative; implicarea angajaților în activitățile de evaluare a satisfacției clienților interni și externi; asigurarea accesibilității și disponibilității informațiilor, precum și a resurselor necesare pentru obținerea și utilizarea acestora; asumarea responsabilității sociale și a comportamentului etic; gestiunea reclamațiilor; conformitatea cu legislația și cadrul de reglementare etc.

2. Rezultatele mai bune obținute de grupa experiment în cadrul practicii de specialitate sunt consolidate de factori precum: modul de efectuare a practicii de specialitate comasate (manageriale și de antrenorat); a utilizării noilor resurse metodologice, documentare și logistice, care considerăm că au fost exploatate optimal la nivelul posibilităților; preocupare destul de înaltă din partea tuturor participanților pentru corelarea cunoștințelor teoretice cu practica. Astfel, prin aplicarea noului Ghid de practică, considerăm că se va asigura eficiența formării competențelor practice, precum și crearea unui nucleu de excelență în corelarea teoriei cu practica de specialitate, și nu în ultimul rând, creșterea inserției profesionale a specialiștilor de profil pe piața forței de muncă.

3. Argumentarea teoretică și practică a strategiei de dezvoltare a învățământului superior de cultură fizică a fost realizată plecând de la analiza SWOT a activității Universității de Stat de Educație Fizică și Sport, conceperea politicilor globale și parțiale care vor putea asigura înscrierea acțiunilor preconizate pe principalele coordonate ale economiei naționale și ale ramurii educaționale din care face parte, precum și adaptarea lor la condițiile în continuă schimbare ce caracterizează tot mai mult mediul social-economic în tranziția la societatea democratică, integrarea în UE și economia bazată pe cunoștințe.

4. În scopul dezvoltării învățământului superior de cultură fizică, pot fi formulate mai multe priorități ale politicii educaționale manageriale, precum: considerarea culturii fizice ca o adevărată prioritate națională; elaborarea unei noi baze legislative a învățământului superior de profil; trecerea de la reforme reparatorii la reforma sistemică; reformarea finanțării învățământului superior; introducerea unor taxe diferențiate de studii; investiții în cercetare; utilizarea pe scară largă a programelor de mobilități; concentrarea universitară și formarea de consorții; adecvarea învățământului superior la tehnologiile informației și comunicării; asigurarea calității învățării și a serviciilor de educație; perfecționarea managementului învățământului superior și asigurarea unei echități reale în educație.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Studiarea teoriei și practicii actuale și analiza surselor bibliografice de specialitate cu privire la problematica cercetării reflectă importanța cunoașterii evoluției învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova și a dezvoltării acestuia prin prisma imperativelor societății moderne, a necesității sale de afirmare pe plan internațional și de integrare în mediul universitar european și mondial.

2. Elaborarea diagnozei cu privire la situația actuală a învățământului de cultură fizică din Republica Moldova a constituit unul dintre cele mai importante instrumente de fundamentare a strategiei de dezvoltare a învățământului superior de cultură fizică.

3. Realizarea studiului de diagnosticare a contribuit la sinteza informațiilor cu privire la sistemul de învățământ superior de cultură fizică sub aspectele: formării inițiale (se realizează de către 5 facultăți, 13 catedre de specialitate), formării continue (realizată în cadrul Departamentului de Formare Profesională Continuă – cu număr de specialiști perfecționați din 2007 și până în prezent fiind de peste 2700, precum și prin 11 programe de studii la masterat), managementului academic și administrativ, relațiilor internaționale, a calității și calificărilor specialistului din domeniu și nu în ultimul rând a cercetării științifice (în prezent, în cadrul catedrelor de specialitate ale universității de profil își fac studiile de doctorat - 67 doctoranzi, 7 în bază de buget și 60 persoane contra plată, frecvență redusă, inclusiv 36 din România, 1 din Ucraina și 29 din Republica Moldova, sub îndrumarea a 25 de cadre didactice cu titluri științifice și drept de conducător.

4. Rezultatele studiilor efectuate privind dinamica dezvoltării învățământului superior de cultură fizică în contextul globalizării indică următoarele aspecte:

- creșterea continuă a contingentului de studenți, de la 993 studenți (1994 – 1995) până la 2890 (2012 – 2013); absolvenți - de la 238 (1994 – 1995) până la 633 (2012 – 2013);

- începând cu anul 2005, în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport au fost reorganizate programele de studii prin implementarea celor trei cicluri, conform schemei promovate de Procesul Bologna: *studii universitare de licență*, cu o durată de 3-4 ani (minimum 180 și maximum 240 de credite); *studii universitare de masterat* cu o durată de 1,5-2 ani (90-120 de credite), durata totală minimă cumulată a ciclului I (licență) și a ciclului II (masterat) fiind de 300 credite transferabile (ECTS); *studii doctorale cu o durată de 3 ani* (în perspectivă, se va trece treptat de la sistemul actual bazat pe îndrumarea individuală a doctoranzilor la înființarea școlii doctorale și la dezvoltarea școlilor doctorale europene de profil).

5. Argumentarea dezvoltării strategice a învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova în contextul procesului Bologna, ca urmare a identificării punctelor slabe și a punctelor forte, a amenințărilor și a oportunităților ce-l caracterizează, ne-a permis realizarea analizei SWOT a activității universității, conceperea politicilor globale și parțiale ale acesteia, care îi vor asigura universității în mediul economiei și al sistemului educațional național, precum și adaptarea ei la condițiile sociale în continuă schimbare în procesul de tranziție la societatea democratică, de integrare în UE și de dezvoltare a unei economii bazate pe cunoștințe.

6. Unul dintre punctele slabe ale dezvoltării învățământului de profil îl constituie procesul de formare a competențelor practice (nivelul aplicării și integrării), cauzat inclusiv de modul de desfășurare a practicii de specialitate. Ca urmare, se constată lipsa unei interconexiuni între teorie și practică, a legăturii dintre activitatea de instruire și viața sportivă reală. În acest context, este necesară consolidarea cunoștințelor teoretice acumulate de studenți în procesul didactic, cu elemente definitorii din practica de specialitate, și, nu în ultimul rând, dobândirea de către aceștia a competențelor generale și specifice solicitate de piața muncii. Cerințele actuale cu privire la practica de antrenor / manager asigură parțial cadrul orientativ - general, care nu mai corespunde exigențelor pregătirii teoretice a studenților din domeniul culturii fizice, reflectate în standardele ocupaționale de profil naționale și europene.

7. Având ca bază ghidul experimental al practicii de specialitate, elaborat și implementat de noi la nivelul grupei experimentale, au putut fi apreciate rezultatele obținute de studenți în urma desfășurării practicii de specialitate. Astfel, sub aspectul performanțelor obținute de grupele martor și experiment putem reflecta dinamica valorilor mediilor obținute în urma evaluării competențelor dobândite de acestea, raportate la tematica ghidului nou elaborat, după cum urmează: competențele psihopedagogice au fost apreciate de comisia de experți cu o medie 9,20 (grupa experiment) față de 8,34 (grupa martor) ($t=3,18$ și $P < 0,01$); competențele de antrenorat – cu o medie 9,25 (grupa experiment) față de 8,36 (grupa martor) ($t=3,30$ și $P < 0,01$); competențele manageriale - 9,29 (grupa experiment) față de 8,40 (grupa martor) ($t=3,42$ și $P < 0,01$).

8. Rezultatele mai bune obținute de studenții din grupa experiment sunt consolidate și de factorii: creșterea performanței și a competitivității studenților care au efectuat în modul propus de noi practica de specialitate în comparație cu cei din grupa martor (care au dat un randament mai scăzut), existența unor tutori, care au îndrumat studenții nu doar în direcția desfășurării practicii propriu – zise, ci și spre asumarea responsabilității, spre autonomie și performanță; eficientizarea constantă a proceselor și activităților viitorilor absolvenți.

9. Îmbunătățirea structurală și calitativă a sistemului de învățământ superior de cultură fizică, în conformitate cu standardele și bunele practici europene, realizarea unui sistem de conlucrare cu mediul de afaceri și administrația publică centrală (locală) în interesul dezvoltării durabile a instituției academice de profil, reconsiderarea sistemului de cercetare științifică al acesteia, transformarea Universității de Stat de Educație Fizică și Sport într-o universitate caracterizată prin centru managerial puternic, activități auxiliare intense, surse de finanțare diverse, mediu academic stimulat și cultură antreprenorială, pot constitui obiectul unor noi cercetări ce vor asigura o continuitate a cercetării noastre și obținerea unor rezultate competitive și eficiente pentru domeniul culturii fizice și sportului.

Ca urmare a cercetărilor efectuate și a rezultatelor obținute în urma aplicării experimentului pedagogic, putem formula următoarele recomandări:

- încurajarea parteneriatului USEFS cu agenții economici, culturali și sportivi;
- munca în echipă pentru proiectarea, implementarea și evaluarea curriculum-ului în vederea asigurării compatibilității dintre cererea și oferta pe piața muncii;
- dezvoltarea în continuare a procesului de compatibilitate și comparabilitate a calificărilor obținute de către absolvenții USEFS și a celor din spațiul universitar european;
- dezvoltarea de noi calificări în cadrul învățământului superior de cultură fizică în raport cu cerințele pieței forței de muncă;
- promovarea programelor de mobilități academice;
- dezvoltarea programelor de studii integrate, care să conducă la obținerea diplomelor comune;
- oferirea de programe de consultanță pentru studenți privind învățământul superior din alte țări;
- evidența absolvenților USEFS, în scopul înregistrării inserției pe piața muncii pe o durată de cel puțin trei ani după absolvirea universității;
- obținerea noilor surse de finanțare a universității, în scopul sporirii calității academice și al creșterii investițiilor în domeniul cercetării;
- aplicarea noului concept privind stagiul de practică, ca bază a formării competențelor generale și specifice solicitate de piața muncii și pentru studenții altor specialități din cadrul USEFS.

BIBLIOGRAFIE

(în limba română)

1. Allport G. Structura și dezvoltarea personalității. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991. p. 187.
2. Antonesei L. O introducere în pedagogie. Dimensiunile axiologice și transdisciplinare ale educației. Iași: Polirom, 2002. 347 p.
3. Arhip A., Papuc L. Noile educații - imperative ale lumii contemporane. Chișinău: Universitatea Pedagogică „I.Creangă”, 1996. 425 p.
4. Avram E. Pregătirea practică a studenților - premisă a inserției eficiente pe piața muncii. (Proiect POSDRU) Tg.Mureș: 2007. 180 p.
5. Aubrey C. Managementul performanței: strategii de obținere a rezultatelor maxime de la angajați. Iași: Polirom, 2007, p.19-21.
6. Bondrea A. ș.a. Manual de practică. București: Editura Fundației România de Măine, 2011. 234 p.
7. Bondrea A. ș.a. Manualul de management al calității. București: Editura Fundației România de Măine, 2013. 246 p.
8. Bontaș D. Aspecte privind asigurarea calității în învățământul superior. Chișinău, 2007, p.59-60.
9. Bucun N., Gînu D. Indicatori de calitate în învățământ. În: Materialele conferinței internaționale „Standardele și calitatea în învățământul continuu”. Chișinău: Institutul de Instruire Continuă, 2005, p.151-157.
10. Budevici A. Istoricul educației fizice în învățământul din Republica Moldova. În: Materialele conferinței a corpului didactic al I.N.E.F.S., totalurile anului 1992. Chișinău, 1993, p.58-62.
11. Budevici A. Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice. Chișinău: 1993, p. 125-127.
12. Budevici A. Management în educație fizică și sport. Iași, 2000. 186 p.

13. Budevici A. Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice, Chișinău, 2003. În: Știința culturii fizice. Univ. de Stat de Educație Fizică și Sport., 2003, Nr 1/4, p. 18-21.
14. Budevici A. ș.a. Manualul calității USEFS. Chișinău: Valinex SA, 2008. 156 p.
15. Budevici A. Probleme deontologice ale pregătirii specialistului din domeniul educației fizice și sportului. În: Știința culturii fizice. Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, 2009, Nr. 1/1, p. 5-9.
16. Budevici L. Analiza bazei legislative a educației fizice și sportului. În: Revista de educație fizică, sport și științe conexe. Iași, 2001, Nr.2. p.76-83.
17. Budevici-Puiu, Liliana. Ghidul practicii manageriale pentru ciclul I. Chișinău: USEFS, 2009. 18 p.
18. Buftea V. Pregătirea profesorului de educație fizică în baza tehnologiei principiului concentric de instruire. Autoreferat al tezei de doctor în științe pedagogice. Chișinău, 1999. 35 p.
19. Buftea V. Pregătirea profesională a specialiștilor în educație fizică și sport prin prisma aspectului cognitiv. În: Materialele conf. șt. Intern: Probleme actuale ale metodologiei pregătirii sportivilor de performanță, 21-22 oct. 2010, Chișinău, p. 24-28.
20. Burduș E., Căprărescu Ghe. Fundamentele managementului organizației. București: Editura Economică, 1999, p. 243-261.
21. Brătianu C., Nicolescu O. Abordări moderne privind managementul și Strategia Universitară. În: Strategia Universității, metodologie și studii de caz. București: Editura Economică, 2007, p.17- 38.
22. Bratianu C. Paradigmele managementului universitar. București, 2002. 117 p.
23. Bulzan C. ș.a. Ghid de practică pedagogică. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2009. 266 p.
24. Callo T. O pedagogie a integralității: Teorie și practică. Chișinău: CEP USM, 2007, p. 18-20.

25. Callo T. Globalizarea educației și globalizarea cunoștințelor. În: Didactica Pro..., nr.1, 2008, p. 33-35.
26. Calugher V. Aculturația – interferență interculturală: etape, tipologie, efecte. În: Dimensiuni psihopedagogice și socioumanistice în formarea profesională a specialiștilor de educație fizică și sport (culegere de articole științifico-metodice). Chișinău: Valinex, 2005, p. 17-26.
27. Calugher V. Dimensiuni motivaționale pentru activitățile corporale. În: Perspective moderne ale impactului societății contemporane asupra educației fizice și sportului: Materialele Conferinței Științifice Internaționale. Chișinău: INEFS, 2006, p. 411-414.
28. Calugher V., Dorgan V., Manolachi V., Budevici A., Carp I. Universitatea de stat de Educație Fizică și Sport. Repere privind traseul universitar al studentului. Chișinău: Valinex SA, 2007. 260 p.
29. Calugher V. Geneza învățământului de cultură fizică în Republica Moldova. În: Teoria și arta educației fizice în școală, nr. 1, Chișinău, 2008, p. 52-54.
30. Calugher V. Învățământul superior de cultură fizică în Republica Moldova: între statornicire și afirmare. În: Teoria și arta educației fizice în școală, nr. 2, Chișinău, 2008, p. 61-65.
31. Calugher V., Egorov G. Asigurarea calității în educație – perspective și provocări. În: Sportul Olimpic și sportul pentru toți: Materialele Congresului Științific Internațional. Volumul II. Chișinău: Editura USEFS, 2011, p. 445-451.
32. Calugher V., Budevici-Puiu L. Evaluarea gradului de satisfacție al studenților și absolvenților Universității de Stat de Educație Fizică și Sport, cerință obligatorie în dezvoltarea sa strategică (studiu de caz). În: Teoria și arta educației fizice în școală, nr. 3, Chișinău, 2012, p. 5-14.
33. Calugher V., Budevici-Puiu L. Responsabilitatea managerului în elaborarea și implementarea unei gândiri strategice ca element definitoriu în dezvoltarea entității sportive. În: Teoria și arta educației fizice în școală, nr. 4, Chișinău, 2012, p. 5-10.

34. Calugher V. Analiza SWOT, element esențial în realizarea diagnosticării învățământului superior de cultură fizică și sport (studiu de caz, USEFS). În: Cultura fizică: probleme științifice ale învățământului și sportului: Materialele Conferinței Științifice Internaționale a doctoranzilor. Chișinău, 2012, p. 33-43.
35. Calugher V. Dezvoltarea competențelor generale și specifice ale studenților facultății sport prin intermediul stagiului de practică în contextul exigențelor actuale ale mediului profesional. În: Cultura fizică: probleme științifice ale învățământului și sportului: Materialele Conferinței Științifice Internaționale a doctoranzilor. Chișinău: Editura USEFS, 2013, p. 39-45.
36. Calugher V. Organizarea stagiului de practică al studenților facultății sport în contextul formării competențelor generale și specifice racordate la globalizarea învățământului superior. În: Sport și Societate: Revistă de Educație Fizică, Sport și Științe Conexe, Universitatea "A.I.Cuza", Iași, 2013, p. 135-139.
37. Calugher V. Ghidul de practică la specialitatea Educație fizică și sport, bază a formării competențelor profesionale solicitate de piața muncii. În: Știința Culturii Fizice, nr. 16/4, 2013, p. 5-12.
38. Carp I. Aspecte teoretico-metodice cu privire la pregătirea profesional-pedagogică a studenților facultăților de educație fizică și sport. Materialele conf. internaționale "Educația fizică, sportul și kinetoterapia în perspectiva integrării europene", Bacău, 2004, p.147-151.
39. Cârstea Gh. Programarea și planificarea în educația fizică sportivă școlară. București: Universul, 1993. 154 p.
40. Cârstea Gh. Teoria și metodică educației fizice și sportului. București: Editura AN-DA, 2000. 172 p.
41. Cerghit I. Metode de învățământ. Iași: Polirom, 2007. p 85, 96.
42. Chiș V. Pedagogia contemporană – pedagogia pentru competențe. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2005, p.139.
43. Ciascai L., Secară R. Ghid de practică pedagogică. Un model pentru portofoliul studentului, Editura Universității din Oradea, 2001. 42 p.

44. Ciobanu I. Management Strategic. Iași: Editura Policrom, 1998, pag. 21.
45. Ciorbă C. Conținutul învățământului de cultură fizică. Chișinău: Garuda Art, 2001.190 p.
46. Ciorbă C. Bazele teoretice și argumentarea social-pedagogică a reformării conținutului învățământului superior de cultură fizică în Republica Moldova. Dis...doctor habilitat în științe pedagogice. Chișinău: I.N.E.F.S, 2004. 304 p.
47. Clasificarea programelor educaționale din Republica Moldova. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova în cooperare cu Ministerul Educației, Tineretului și Sportului al Republicii Moldova. Chișinău: 2006. 73 p.
48. Cojocaru V.Gh. Schimbarea în educație și schimbarea managerială. Chișinău: Lumina, 2004. 334 p.
49. Cojocaru V. Gh. Calitatea în educație. Managementul calității. Chișinău, 2007. 268 p.
50. Cojocaru V. Teoria și metodologia transferului inovațional în învățământul superior. Chișinău: Pontos, 2010. 244 p.
51. Cristea S. Fundamentele pedagogice ale reformei învățământului. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994. 210 p.
52. Cristea S. Metodologia reformei educației. Pitești: Editura Hardiscom, 1996. 180 p.
53. Cristea S. Dicționar de pedagogie. Chișinău - București: Litera Internațional, 2000, p.205, 247.
54. Cristea S. Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației. Chișinău: Editura Litera Educațional, 2003. p.125, 145.
55. Cristea S. Curriculum pedagogic. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008. p.270.
56. Cristea S. Fundamentele pedagogiei. Iași: Polirom. 2010. p. 270.
57. Cretu C. Psihopedagogia succesului, Polirom, Iasi, 1997. p. 98-103.
58. Culda L. Geneza și devenirea cunoașterii. București: EȘE, 1989, p. 33.

59. Cuznețov L., Banuh N. *Filosofia educației*. Chișinău: UPS "Creangă", 2004. 230 p.
60. Husen T. Conceptul de universitate. Noi roluri, criza actuală și sfidări pentru viitor. În: *Perspective*, nr. 78, 1991, p. 57-66.
61. Danail S., Constantinescu E. Aspecte al formării viitorilor profesori de educație fizică și sport. În: *Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice*, Chișinău, 2003, p. 57-60.
62. Danail S. Probleme teoretico-conceptuale privind învățământul de cultură fizică. În: *Sesiunea a XVIII-a anuală internațională de comunicări științifice "Interdisciplinaritate și calitate în domeniul fundamental de știință: educație fizică și sport"*, București, 2008, p 7-16.
63. Dewey J. *Fundamente pentru o știință a educației*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1992. 280 p.
64. Gonțearuc S. Asigurarea calității învățământului la disciplinele sociopsihopedagogice în procesul de formare profesională a studenților INEFS. În: *Dimensiuni psihopedagogice și socioumanistice în formarea profesională a specialiștilor de educație fizică și sport*, Inst. Naț. de Educație Fizică și Sport, Chișinău: Valinex, 2005, p. 14-16.
65. Gonțearuc S., Busuioc S. Formarea competenței didactice în procesul stagiului de practică psihopedagogică. În: *Teoria și arta educației fizice în școală*, nr. 3, Chișinău, 2011, p. 5-15.
66. Goian Gh. *Baza logică a procesului de învățământ*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1992. 357 p.
67. Guțu A. *Sistemul de gestionare a calității procesului universitar*. Chișinău: ULIM, 2007, p.86.
68. Guțu V. *Obiectivele educaționale*. *Didactica PRO...*, Nr.6, Chișinău, 2001, p. 34.
69. Guțu V. ș.a. *Teoria și metodologia curriculum-ului universitar*. Chișinău: USM, 2003. 224 p.

70. Guțu V., Moraru E. ș.a. Strategia națională de dezvoltare a învățământului superior în contextul Procesului de la Bologna. În: Schimbări de paradigmă în teoria și practica educațională, vol. I. Chișinău: CEP USM, 2005, p. 80-98.
71. Guțu V., Callo T. ș.a. Integralitatea științei și a învățământului superior. Concepții. Orientări. Strategii. Chișinău: CEP USM, 2007. 164 p.
72. Iluț P. Abordarea calitativă a socioumanului. Iași: Polirom, 2007. 184 p.
73. Isaic – Maniu A., Herțeliu C.. Studiu de caz privind evaluarea gradului de satisfacție al studenților și absolvenților Universității Economice, în urma consumării serviciilor de educație oferite de aceasta. București: Editura Economică, 2007. 175 p.
74. Ionescu M. , Chis V. Strategii de predare și învățare. Bucuresti: Ed.Stiintifica, 1992. 230 p.
75. Ionescu M., Radu I. Didactica modernă. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001. 280 p.
76. Ivanov A. Boris Melnic – personalitate notorie în istoria învățământului. În: *Sport plus*, nr.24, 29 iunie, Chișinău, 2010.
77. Iucu R. Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii. București: Editura Humanitas, 2004. 160 p.
78. Izbeștschi I. Probleme de management educațional în învățământul inovativ. Chișinău: Universitatea “I.Creangă”, 1994. 220 p.
79. Învățarea pe tot parcursul vieții: contribuția sistemelor educaționale în statele membre ale UE. Bruxelles, Unitatea Europeană EURYDICE, 2000. 97 p.
80. Învățământul Superior în Europa 2010: Raport asupra Impactului Procesului Bologna. Bruxelles: Eurydice, 2010. 158 p.
81. Jinga Ioan. Conducerea învățământului. București: E.D.P., 1993, p.78.
82. Joița E. Managementul educațional. Profesorul-manager: rolul și metodologie. Iași: Polirom, 2000. 332 p.
83. Lazăr I. Management general. Cluj-Napoca: Fundația Cultural Ecologică Maramureș, Universitatea „Bogdan Vodă”, 1995. 50 p.

- 84.Lisievi P. Evaluarea în învățământ, teorie, practică, instrumente. București: Aramis Print, 2002. p.54-57.
- 85.Manolachi V. Institutul Național de Educație Fizică și Sport: realizări și perspective. În: Știința culturii fizice, Chișinău, 2005, nr.2, p.58-62.
- 86.Manolachi V., Budevici A., Dorgan V. Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport: realizări și perspective, Chișinău, 2007. 380 p.
- 87.Manolachi V., Budevici A., Triboi V. Cultura fizică și sportul. Ediție consacrată împlinirii a 650 de ani de la întemeierea statului moldovenesc. Chișinău: Enciclopedia Moldovei, 2009. p. 693-707.
88. Marin C. Procesul de la Bologna în Republica Moldova. Chișinău, 2008. 158 p.
89. Midrigan V. Formarea profesională a studenților din învățământul universitar de educație fizică și sport la specializarea „manager în turism”. Teza de doctor în pedagogie. Chișinău, 2012. 187 p.
- 90.Militaru Ghe. Sisteme informatice. București: Bic All, 2004. 210 p.
- 91.Muraru E., Guțu V., Dandara O. Concepția elaborării standardelor în învățământul universitar. În: Analele Științifice ale USM, Seria “Științe socioumanistice”, Vol.III, Chișinău: 2003, p. 386-392.
- 92.Muraru E., Guțu V., Dandara O. Standarde de formare profesională inițială și continuă: abordare axată pe competențe. În: Materialele conferinței internaționale „Standardele și calitatea în învățământul continuu”, Chișinău: Institutul de Instruire Continuă, 2005, p.108-122.
- 93.Muraru E. Cadrul calificărilor în Învățământul Superior din Republica Moldova – transparență și calitate. Seminarul internațional „Cadrul Calificărilor – Calitate și Transparență”, USM , Chișinău: 2006. 16 p.
- 94.Negură I. ș.a. Curriculumul psihopedagogic universitar de bază. Chișinău: Universitatea Pedagogică “I.Creangă”, 2000. 210 p.
- 95.Nica P., Iftimescu A. Management, Iași: Libris, 2004, p. 274 – 285.
- 96.Nicolescu O., Russu C. Conducătorul în procesul conducerii moderne. București: Politică, 1980, p.67-77.

97. Nicolescu O. Management și marketing. În: Revista Tribuna Economică. Vol. I și II, București, 1991, p. 66-70.
98. Nicolescu O., Verboncu I. Management. București: Economică, 1995. p.78
99. Nicolescu O. Management. București: Economică, 1996, p. 17-20.
100. Nicolescu O. Strategii manageriale de firmă. București: Economică, 1998, p. 33-37.
101. Nicolescu O., Verboncu I. Fundamentele managementului organizației. București: Economică, 2001. 320 p.
102. Nicolescu O., Popa I. Strategia universitară. București: Economică, 2007, p.14, 98-105.
103. Nicolescu O., Verboncu I. Managementul organizației. București: Economică, 2007, p.36-41.
104. Nicolescu O. ș.a. Strategia Universității, metodologie și studii de caz. București: Editura Economică, 2007, p. 16, 28.
105. Olaru M., Șavga L. Ghid pentru implementarea unui sistem de management al calității în cadrul instituțiilor de învățământ superior. Chișinău: Iunie-prim, 2005. 165 p.
106. Paun E. Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative. Iași: Polirom, 2002. 240 p.
107. Pâslaru Vl. Reformarea sistemului educațional în contextul integrării europene. În: Reformarea sistemului educațional, Editura Arc, Chișinău, 2001, p. 9-36.
108. Pâslaru Vl. Dimensiuni conceptuale ale calității educației. În: Didactica Pro, 2008, nr. 4-5 (50-51), p. 18-22.
109. Plan de acțiuni privind implementarea prevederilor Procesului Bologna în sistemul învățământului superior din Republica Moldova pe anii 2005-2010. Chișinău, 2005. 92 p.
110. Plan-cadru provizoriu pentru ciclul I (studii superioare de licență), Aprobabil prin Ordinul M.E.T.S. nr. 202 din 1 iulie 2005.

111. Petrov E. Finalitățile de studiu și competențele în formarea universitară inițială. În: Materialele Conferinței Științifico-Practice Internaționale "Integrarea specialistului cu studii superioare pe piața muncii: aspecte naționale și internaționale", Bălți, 2011, p.117-121.
112. Popa I. Management general. București: Editura ASE, 2005. 348 p.
113. Popa I. Management strategic. București: Editura Economică, 2005, p.36, 80-83.
114. Popper K. Societatea deschisă și dușmanii ei. București: Editura Humanitas, 1993, p.194-227.
115. Radu I. Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 220 p.
116. Rapoartele statistice anuale Nr.4 IS ale USEFS pe anii 2007-2012. 87 p.
117. Registrele de evidență a eliberării diplomelor absolvenților Ciclului I Licență ai USEFS. 180 p.
118. Regulamentul de organizare a studiilor în învățământul superior în baza Sistemului Național de Credite de Studiu. Anexă la ordinul Ministerului Educației nr. 726 din septembrie 2010. Chișinău, 2010. 24 p.
119. Regulamentul-cadru privind stagiile de practică în învățământul superior. Anexa la Ordinul Ministerului Educației al Republicii Moldova nr.203 din 19.03.2014. 12 p.
120. Rîșneac B. Știința în cadrul INEFS la 10 ani de activitate. În: Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice, Chișinău, 2003, p. 32-36.
121. Rusnac Gh., Guțu V., Muraru E., Dandara O. Standarde ale învățământului universitar: strategia proiectării. În: Didactica Pro..., 2003, nr.3, p.10-14.
122. Rusnac Gh. Reformarea învățământului universitar, dimensiune a integrării europene. În: Didactica Pro..., nr. 5-6, 2004, p.46-48
123. Secrieru M. Portofoliu de practică pedagogică, Univ. „Al. I. Cuza”, Iași, 2002.
124. Silistraru N. Valori ale educației moderne. Chișinău: IȘE, 2006. 176 p.

125. Sistemul european de transfer al creditelor de studii ECTS. Ghidul utilizatorului. București, 1997. 180 p.
126. Sistemul de învățământ superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna: 2005-2011. Chișinău: Fundația Soros-Moldova, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale, 2012. 94 p.
127. Spațiul european al învățământului superior. Declarație comună a Ministerelor europene ale învățământului încheiată la Bologna. 19 iunie 1999.
128. Stan L. Cercetarea pedagogică și inovarea în învățământ. Iași: Editura Spiru Haret, 1994. 180 p.
129. Standardul ISO IWA 2:2003 - Sisteme de management al calității. – Linii directoare pentru aplicarea standardului ISO 9001 în domeniul educației.
130. Standardul ISO 9001:2008 – Sisteme de management al calității. Cerințe.
131. Stimularea angajării tinerilor în câmpul muncii. Propunerea de politici publice. Ministerul muncii, protecției sociale și familiei, Chișinău: 2012. 39 p.
132. Stoica M. Pedagogie și Psihologie pentru examenele de definitivare și grade didactice. Craiova: Editura Gheorghe Alexandru, 2002. 280 p.
133. Strategia de dezvoltare a culturii fizice și sportului în Republica Moldova (2013-2020). Chișinău: USEFS, 2012. 138 p.
134. Strategia națională pentru tineret pe anii 2009–2013. LEGE Nr. 25 din 03.02.2009. Publicat: 07.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 68 art Nr: 192. 22 p.
135. Structuri, strategii și performanțe în învățământ (coordonatori Jinga I. ș.a.). București: Editura Academiei, 1989. 210 p.
136. Șavga L. ș. a. Concepția sistemului de management al calității în instituțiile de învățământ superior. Chișinău: Editura ASEM, 2006. 313 p.
137. Șavga L. Asigurarea calității în învățământului superior din Moldova în contextul priorităților și obiectivelor europene. În: Materialele seminarului interuniversitar „Implementarea SMC în cadrul instituțiilor de învățământ superior: concept, experiența instituțiilor din țară și peste hotare”, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2006, p. 54-63.

138. Tolmaciov P. Optimizarea pregătirii profesionale a specialiștilor în domeniul educației fizice. În: Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice. Chișinău: Liceum, 1996, p. 1-4.
139. Tolmaciov P. Concepția dezvoltării învățământului superior în domeniul culturii fizice din Republica Moldova. În: Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice, Materialele conf. șt. intern., Chișinău: INEFS, 1997, p. 3-5.
140. Țeghiu L. Introducere în semiotică și teoria comunicării. Timișoara: Universitatea de Vest, 2001. 84 p.
141. Vasilachi D. 50 ani de la absolvirea primei promoții a facultății de Educație Fizică a Institutului Pedagogic „Ion Creangă”. În: Sport plus, nr.24, 29 iunie, Chișinău, 2010, p.2-3.
142. Văideanu G. Educația la frontiera dintre milenii. București: Politică, 1988, p. 65.
143. Vlăsceanu L. Dicționar de sociologie. București: Editura Babei, 1998, p. 32.
144. Vlădulescu L. Fundamente ale educației profesionale și tehnologice. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1996. 310 p.
145. Voicu A. Legislație și management în educație fizică și sport. Cluj-Napoca: Inter-Tonic, 1995, p.86-93.
146. Voicu A. Managementul organizațiilor și activității sportive. Cluj-Napoca: Risoprint, 1998. 247 p.
147. Voiculescu F. Analiza resurse – nevoi și managementul strategic în învățământ. București: Editura Aramis, 2004, p. 31, 56-62.
148. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Chișinău, 2000. 360 p.
149. Ungureanu D. Educație și curriculum. Timișoara: Editura Eurostampa, 1999, p. 86, 57.
150. Unele aspecte din istoria dezvoltării învățământului în Republica Moldova de la începuturi până în prezent. Muzeul Pedagogic Republican, Chișinău: CEP USM, 2006. 171 p.

(în limba rusă)

151. Андреев Ю. Двигательная деятельность как объект системного анализа теории физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 2001, № 11, с. 2-10.
152. Бальсевич В. Физическая культура для всех и каждого. Москва: Физкультура и спорт, 1988. 208 с.
153. Бальсевич В. Интеллектуальный вектор физической культуры человека (к проблеме развития физкультурного знания). В: Теория и практика физической культуры, 1991, № 7, с.37-41.
154. Барчуков И. Теория и методика физического воспитания и спорта. Москва: КноРус, 2011. 368 с.
155. Белинович В. Обучение в физическом воспитании. Москва: Физкультура и спорт, 1957. 262 с.
156. Бернштейн Н. О построении движений. М.г Медгиз, 1947. 255 с.
157. Бернштейн Н. Очерки о физиологии движений и физиологии активности. Москва: Медицина, 1966. 349 с.
158. Боген М. Физическое совершенство как основное понятие теории физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, 1997, № 5, с.18-20.
159. Булатов А. Введение в специальность и история физической подготовки войск. Ленинград: ВДКИФК, 1979, с. 12-14.
160. Быховская И. Человеческая телесность в социокультурном измерении: традиции и современность. Москва: РИО ГЦОЛИФК, 1993. 287 с.
161. Васильев В. К вопросу о физическом воспитании как общественном явлении. В: Теория и практика физической культуры, 1960, №6, с.467-470.
162. Верхошанский Ю. Основы специальной силовой подготовки в спорте. Москва: Физкультура и спорт, 1970. 264 с.
163. Визитей Н. Физическое совершенство как характеристика всесторонне и гармонически развитой личности. В: Физическая культура и

- современные проблемы физического совершенствования человека: Сб.науч.тр. Москва, 1985, с.35-41.
164. Визитей Н. Физическая культура и спорт как социальное явление: философские очерки. Кишинев: Штиинца, 1986, с.12-22.
165. Визитей Н. Теория физической культуры: корректировка базовых представлений. Москва: Советский спорт, 2009. 280 с.
166. Визитей Н. Совершенствование концептуальных основ базовых учебных дисциплин в системе подготовки кадров как важный фактор модернизации физкультурной и спортивной деятельности. В: Модернизация физического воспитания и спорта в Российской Федерации, Сборник материалов Российской научно-практической конференции. Ростов на Дону, 2010, с.350-395.
167. Виноградов Г. Теоретические и методические основы физической рекреации. Диссертация на соискание уч. ст. доктора пед. наук. Санкт-Петербург, 1998. 475 с.
168. Выдрин В., Николаев Ю. Содержание, объем и структура понятия "физическая культура". В: Теория и практика физической культуры, 1974, № 9, с.8-10.
169. Выдрин В., Решетнева Г. Системный подход в исследовании физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, 1978, № 3, с.5-7.
170. Выдрин В., Николаев Ю. О ценностном аспекте физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, 1979, №5, с.13-15.
171. Выдрин В. Советская физическая культура как феномен культурной революции в СССР. Автореферат дис. канд.пед. наук. Москва, 1980. 41 с.
172. Выдрин В., Салов В. Подготовка студентов факультетов физического воспитания к профориентационной работе в школе. В: Теория и практика физической культуры. Москва, 1984, № 3, с. 39-40.

173. Выдрин В. Методологические проблемы теории физической культуры. В: Теория и практика физической культуры. Москва, 1984, № 6, с. 54-59.
174. Выдрин В., Евстафьев Б., Николаев Ю. К вопросу определения понятия теории физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 1987, № 2, с. 12-15.
175. Выдрин В., Собянини Ф. Исследование профессионально-педагогической пригодности будущих учителей физ. культуре. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 1991, №3, с.7-8.
176. Выдрин В. Современные проблемы теории физической культуры как вида культуры. Санкт-Петербург: СПбГАФК им.П.Ф.Лесгафта, 2001. 76 с.
177. Выдрин В. Физическая культура – вид культуры личности и общества. Омск: СиБАДИ, 2003. 142 с.
178. Волков Л. Некоторые аспекты формирования специалиста по физическому воспитанию в институте физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 1980, № 6, с. 42-45.
179. Гориневский В. Физическая культура дошкольного возраста. В: Теория и практика физической культуры, 1925, № 1, с.28-30.
180. Гурвич С. По поводу некоторых философских вопросов теории физического воспитания. В: Теория и практика физической культуры, 1971, № 11, с.68-70.
181. Данаил С. Методика подготовки студентов факультетов физического воспитания к коммуникативной дидактической деятельности: Диссертация на соискание уч. ст. доктора пед. наук. Ленинград: 1989. 272 с.
182. Данаил С. Современные проблемы физкультурного образования в контексте разработок теории деятельности и личности. В: Știința culturii fizice, Chișinău, 2006, № 4, p.79-89.
183. Данаил С. Физкультурное образование в контексте современных разработок теории деятельности и личности. В: Международная научно-практическая конференция государств-участников СНГ по проблемам

- физической культуры и спорта: докл. Пленарных заседании, 27-28 мая 2010. Минск, 2010, с. 228-236.
184. Данаил С. Н., Данаил С. С. Физкультурное образование в контексте современных разработок теории деятельности и личности. В: *Știința culturii fizice. Revista consacrată aniversării a 60-a a organizării învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova*, Nr.8/2, Chișinău, 2011, p.15-26.
185. Демин В. Методологические вопросы исследования спорта в аспекте теории деятельности: Автореф. дис. канд. филос.наук. Москва: 1975. 21 с.
186. Джумаев С. Теоретические основы физической рекреации как составной части физической культуры. Автореф. дис. канд. пед. наук. Ленинград, 1991. 23 с.
187. Дмитриев С. Двигательное действие спортсмена в аспекте категорий "цель", "средство", "результат". В: *Теория и практика физической культуры*, 1985, №11, с.49-52.
188. Дмитриев С. Отражение духовного мира в двигательных действиях человека. В: *Современные проблемы теории и практики физической культуры: взгляды, идеи, концепции. Сб. науч. трудов под ред. В.И. Григорьева*. СПбГАФК, 1997. 140 с.
189. Дьячков В. Вопросы управления процессом совершенствования технического мастерства спортсменов. Москва: *Физкультура и спорт.*, 1972. 232 с.
190. Евсеев С. Физическая культура в системе высшего профессионального образования: Реалии и перспективы. Монография. СПбГАФК им. П.Ф.Лесгафта. Санкт-Петербург, 1998. 246 с.
191. Евстафьев Б. О сущности физической культуры и о её компонентном составе. В: *Теория и практика физической культуры*, Москва, 1980, № 6, с. 45-49.

192. Евстафьев Б. Понятийный словарь по физической культуре и спорту. Ленинград, 1990. 44 с.
193. Евстафьев Б. Анализ основных понятий в теории физической культуры: Материалы к лекциям. Ленинград: ВИФК. 1990. 133 с.
194. Ефремов Н. Об урочной форме организации физических упражнений в вузе. В: Теория и практика физической культуры, 1950, №3, с.4-8.
195. Журавлев П. Менеджмент персонала: Учеб. пособие. Москва: Изд. Экзамен, 2004. 220 с.
196. Запрягаев С. и др. Глобализация и системы обеспечения качества высшего образования. Москва: Изд. МГУ, 2007. 292 с.
197. Зациорский В. Физические качества спортсмена. Москва: Физкультура и спорт, 1970. 200 с.
198. Зимкин Н. Физиологическая характеристика силы, быстроты и выносливости. Москва: Физкультура и спорт, 1956. 123 с.
199. Зикмунд А. Основы советской системы физкультуры. Москва: Новая Москва, 1926. 35 с.
200. Каган М. Человеческая деятельность. Москва: Политиздат, 1979. 327 с.
201. Каган М. Мир общения: Проблема межсубъективных отношений. Москва: Политиздат, 1988. 236 с.
202. Каргополов Е. Социальная модель преподавателя по физической культуре и спорту: Автореф. дис. канд. пед. наук. Ленинград, 1981. 26 с.
203. Клигберг Л. Проблемы теории общения. Москва: Педагогика, 1984. 256 с.
204. Колесов А., Кузнецов В., Новиков А. и др. Тенденции использования системного подхода в теории физического воспитания и спорта. В: Теория и практика физической культуры, 1977, №11, с.25-30.
205. Короткова Э., Резник С. Менеджмент организаций, итоговая аттестация студентов, преддипломная практика и дипломное проектирование. Москва: ИНФРА-М, 2006. 184 с.

206. Кормильцева Е. Кузница кадров. В: Спортивная поступь Молдавии. Кишинев, 1974, р. 26-37.
207. Красавцев П. Модель будущей деятельности как основа профессионально-педагогической подготовки студентов институтов физической культуры. В: Теория и практика физической культуры. Москва, 1980, № 8, с. 43-45.
208. Крестовников А. Физиология спорта. Москва: Физкультура и спорт, 1939. 410 с.
209. Крестовников А. Очерки по физиологии физических упражнений. Москва: Физкультура и спорт, 1951. 532 с.
210. Круцевич Т. Теория и методика физического воспитания. Методика физического воспитания различных групп населения. Киев: Издательство Олимпийская литература, 2003. 392 с.
211. Кузьмак Б., Осинцев А. Социально-экономические проблемы физической культуры и спорта. Москва: Физкультура и спорт, 1976, с.83.
212. Кузьмин В. Педагогическое физкультурно-спортивное совершенствование как средство профессионально-творческой подготовки учителей физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, 1998, №11-12, с. 18-19.
213. Кукушкин Г. Физическая культура и всестороннее развитие личности. В: Теория и практика физической культуры, 1964, № 6-7, с.8-15.
214. Курамшин Ю. Теория и методика физической культуры. Издательство: Советский спорт, 2010, 464 с.
215. Лесгафт П. Руководство по физическому образованию. Санкт-Петербург. 1912, с. 252 – 258.
216. Лесгафт П. Собрание педагогических сочинений. Т.4.: Основы естественной гимнастики. Отношение анатомии к физическому воспитанию. Приготовление учителей гимнастики. Статьи и выступления 1874-1890. Москва: Физкультура и спорт, 1953. 369 с.

217. Лесгафт П. Избранные труды. Москва: Физкультура и спорт, 1987. 358 с.
218. Лернер И. Методы обучения. В: Дидактика средней школы . Некоторые проблемы современной дидактики. Москва, 1982, с.181-216.
219. Лотоненко А. Педагогическая система формирования у студенческой молодежи потребностей в физической культуре. Дис.д-ра пед.наук. Воронеж: ВГУ, 1998. 360с.
220. Лубышева Л. Концепция формирования физической культуры человека. Москва, 1992. 120 с.
221. Лубышева Л. Социальное и биологическое в физической культуре в аспекте методологического анализа. В: Теория и практика физической культуры, 1996, №1, с. 5-9.
222. Лузина М. Формирование творческой индивидуальности учителя в педагогическом ВУЗе. Ташкент: ФАН, 1986, с.96.
223. Лупандина Н., Якубовская В. Методика урока физической культуры в 5-8 классах, Москва: Изд-во АНРСФСР, 1960. 111 с.
224. Матвеев Л. Проблемы периодизации спортивной тренировки. Москва: Физкультура и спорт, 1965. 244 с.
225. Матвеев Л. Вопросы формирования общетеоретических основ физической культуры и спорта. В: Теория и практика физической культуры, 1975, №11, с.65-70.
226. Матвеев Л., Новиков А. Теория и методика физического воспитания. Москва: Физкультура и спорт, 1976, т.1. 304. с.
227. Матвеев Л. Основы спортивной тренировки: Учебник для институтов физической культуры. Москва: Физкультура и спорт, 1977, 280 с.
228. Матвеев Л. О формировании общих теоретико-методических основ советской системы физического воспитания и проблемах дальнейшего развития обобщающих знаний в сфере физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, 1978, № 3, с.65-69.

229. Матвеев Л. К перспективам разработки общей теории физической культуры и спорта. В: Теория и практика физической культуры, 1980, № 12, с.11-15.
230. Моторин В. О структуре профессиональной деятельности учителя физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 1980, № 5, с. 45-47.
231. Набатникова М. Специальная выносливость спортсмена. Москва: Физкультура и спорт, 1972. 263 с.
232. Нагорный В. Физические упражнения как средство повышения работоспособности в умственном труде. В: Теория и практика физической культуры, 1964, №11, с. 21-28.
233. Неверкович С. Педагогика физической культуры и спорта. Академия. Серия: Высшее профессиональное образование, 2010 г. 336 с.
234. Никитин А. Формирование педагогических умений в решении воспитательных задач у студентов институтов физической культуры. Диссертация на соискание уч. ст. доктора пед. наук. Ленинград, 1989, с.193.
235. Николаев Ю. Физическая культура как часть социалистической культуры: Автореф. дис. канд. пед. наук. Ленинград, 1976. 46 с.
236. Николаев Ю. Теоретические аспекты интегративного содержания и человекотворческой сущности физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 1998, №4, с.15-21.
237. Николаев Ю. Теоретико-методологические основы физической культуры. Автореф. дис. доктора пед. наук. Санкт-Петербург, 1998. 65 с.
238. Николаев Ю. Физическая культура: человеческое измерение. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 1999, №7, с.2-7.
239. Николаев Ю. К проблеме развития теории физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 2001, №11, с.2-10.

240. Николаев Ю. К Теория физической культуры: базовые концепции и основополагающий категориальный аппарат. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 2002, №3, с.13-21.
241. Николаев Ю. К Общая теория и методология физической культуры: контуры нового человеческого измерения. В: Теория и практика физической культуры, Москва, 2005, №11, с.7-15.
242. Новиков А., Степовой П. К вопросу о предмете и методах конкретных социологических исследований физической культуры и спорта. В: Мат-лы I Всесоюзн. конф. по социологическим проблемам физической культуры и спорта. Ленинград, 1966, с.11-13.
243. Новиков А., Зациорский В. О перестройке преподавания курса теории и методики физического воспитания и спортивной тренировки в институтах физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, 1970, №11, с.47-51.
244. Иовчук М., Коган Л. Советская социалистическая культура: исторический опыт и современные проблемы. Москва: Политиздат, 1979, с. 118-119.
245. Озолин Н. Современная система спортивной тренировки. Москва: Физкультура и спорт, 1970. 479 с.
246. Петунин О. Формирование профессионального мастерства учителя физической культуры: Учеб. пособ. для пед. ин-тов. Москва, 1980, с.112-118.
247. Пономарев Г. Личностно ориентированное обучение как фактор совершенствования подготовки специалистов по физической культуре. Теория и практика физической культуры, 1997, № 12, с. 32-35.
248. Пономарев Г. Высшее профессиональное образование в области физической культуры: состояние, предпосылки и направления обновления: Монография. СПб: Издательство РГПУ им. А.И. Герцена, 2003. 262 с.

249. Пономарев Н. Физическое воспитание как общественное явление. В: Теория и практика физической культуры, 1960, №4, с.283-288.
250. Пономарев Н. Основы социологии физической культуры. Ленинград: ВДКИФК, 1976, с.5.
251. Пономарев Н. Физическая культура как элемент культуры общества и человека. СПб: 1996. 280 с.
252. Пономарев Н. Социология физической культуры. СПб: ГАФК, 1998.118 с.
253. Пономарчук В., Аяшев О. Физическая культура и становление личности. Москва, 1991. 123 с.
254. Пуни А. О психологической теории спортивной деятельности. В: Теория и практика физической культуры, 1973, № 12, с.10-14.
255. Радин Е. К вопросу о советской физкультуре и новом быте. В: Известия физической культуры, 1924, №2, с.47-55.
256. Ратов И. Технические средства для освоение, совершенствования и интенсификации спортивных движений. В: Вопросы управления процессом совершенствования технического мастерства. Москва: ВНШФК, 1972, с.34-36.
257. Рудик П. Психология: учебник для ин-тов физич.культуры. Москва: Физкультура и спорт, 1964. 462с.
258. Рудик П. Психология и современный спорт. Москва: Физкультура и спорт, 1973. 326 с.
259. Рудых Т. История физической культуры и спорта. Владивосток, 2008. 308 с.
260. Сафонов А. Подготовка специалистов высшей квалификации. În: Спортивная поступь Молдавии, Кишинев, 1974, с.46-52.
261. Семашко Н. Задачи Высшего Совета физической культуры. В: Известия физической культуры, 1924, №1, с.47-59.
262. Семашко Н. Пути советской физкультуры: сб.статей. Москва: Физкультиздат, 1926, с.6-18.

263. Стариков В. Физическая культура трудящихся. Москва: Изд-во МГСПС "Труд и книга", 1925. 47 с.
264. Столяров В. К вопросу о теории физической культуры (методологический анализ). В: Теория и практика физической культуры, 1985, №2, с.39-44; № 7, с.45-49.
265. Столяров В., Быховская И., Лубышева Л. Концепция физической культуры и физкультурного воспитания (инновационный подход). В: Теория и практика физической культуры, 1998, №5, с.11-16.
266. Теодореску Л. Терминология физического воспитания и спорта. Бухарест: Стадион, 1974, с.123.
267. Теория и методика физического воспитания: Учебник для институтов физической культуры (Под общ. ред. Новикова А., Матвеева Л.). Москва: Физкультура и спорт, 1968. 157 с.
268. Тер-Ованесян А. Спорт (обучение, тренировка, воспитание). Москва: Физкультура и спорт, 1967. 132с.
269. Тихонов Н. Необходимый продукт в условия развитого социализма. Лениздат, 1974, с.112.
270. Торопов Н. Теоретические основы управления развитием советской физической культуры. В: Теория и практика физической культуры, 1976, № 8, с.44.
271. Филин В. Вопросы юношеского спорта. Москва: Физкультура и спорт, 1967. 159 с.
272. Хуторской А. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика: Научное издание. Москва: Изд-во УНЦ ДО, 2005. 222 с.
273. Шувалов П. П.Ф. Лесгафт – основоположник высшего образования по физическому воспитанию в России. В: Теория и практика физической культуры, 1950, №12, с.18-23.

274. Яблоновский И. Проблема возрастных особенностей в советской системе физического воспитания. Москва: Министерство просвещения РСФСР, 1966, с. 56-61.
275. Ягшиев С. Физическая культура — составная часть культурной революции в Туркменистане (1925—1937 гг.). Автореф. дис. канд. пед. наук. Ленинград: 1978. 20 с.

(în limba engleza)

276. Calugher V., Dorgan V. Higher physical education in the Republic of Moldova: between traditions and reform. În: Scientific research in sports and physical education, component of human and social progress. Scientific Conference, 28-29 mai 2010, Galați. University Press, 2010, p. 30-34.
277. European University Association. www.eua.be (accesat la data de 10.12.2010).
278. European Commission, Explaining the European Qualifications Framework for Lifelong Learning. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/eqf/brochexp_en.pdf (vizitat 10.01.2010)
279. Mintzberg H. Strategy Formation; School of Thought, În: Fridericson W. Perspectives on Strategic Management, Harper & Row, New York, 1990, p. 40-46.
280. The world encyclopedia. Chicago, 1972, v.15, p.384.
281. Wohl A. Conception and Range of Sport Sociology. International Review of Sport Sociology. PWN-Polish Scientific Publisher, 1966, nr.1, p.11.

ANEXE

Fotografii din istoria Tehnicumului Moldovenesc de Cultură Fizică



Fotografia A1.1. Prima promoție a Tehnicumului, 1945-1948



Fotografia A1.2. Spartachiada Sindicală a Popoarelor Uniunii, Moscova, 1966
(Handbal)



Fotografia A1.3. Blocul de studii al Tehnicumului, 1959



Fotografia A1.4. De 1 septembrie, 1989



Fotografia A1.5. Ipostaze ale colaborării internaționale
a Tehnicumului de la Chișinău



Fotografia A1.6. Spartachiada Prieteniei
(Chișinău, Ivano-Frankovsk, Grodno, Breansk), Chișinău, 1985



Fotografia A1.7. M.Scridonenco la 20 ani ai Tehnicumului



Fotografia A1.8. E.Cormilțeva la 30 ani ai Tehnicumului



Fotografia A1.9. Cormilțeva E. la 40 ani ai Tehnicumului

Dinamica numărului de studenți și de absolvenți
ai Facultății de Educație Fizică în anii 1950 – 1960

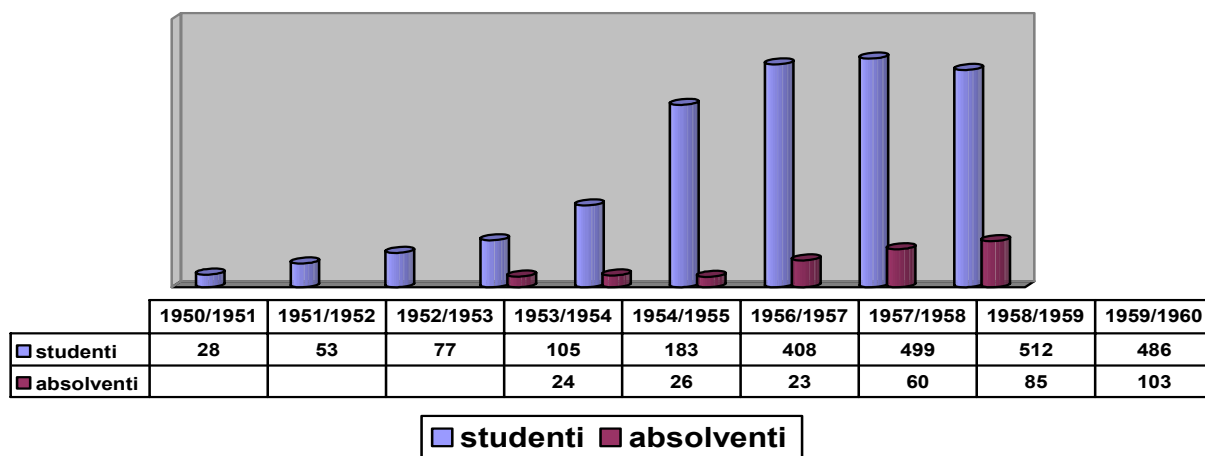


Figura A2.1. Evoluția contingentului de studenți și de absolvenți
ai Facultății de Educație Fizică în anii 1950 – 1960

Sarcinile modelului național al culturii fizice și sportului

SARCINILE MODELULUI NAȚIONAL AL CULTURII FIZICE ȘI SPORTULUI

- pregătirea profesională continuă a specialiștilor în domeniul culturii fizice și sportului atât în țară, cât și peste hotare;
- asigurarea instituțiilor de profil cu materiale metodico-didactice și științifice;
- selectarea calitativă a sportivilor dotați pentru școlile, cluburile sportive și loturile naționale ale Republicii Moldova;
- majorarea contingentului de sportivi în școlile și cluburile sportive;
- majorarea și optimizarea rețelei instituțiilor sportive de profil (școli, licee, cluburi);
- sporirea performanțelor sportivilor moldoveni la competițiile internaționale;
- continuarea creării imaginii pozitive a Republicii Moldova pe arena mondială;
- propagarea pe larg a exercițiilor fizice în profilaxia îmbolnăvirilor și întremării sănătății populației de diferită vîrstă.
- organizarea activităților de agrement și profilaxiei comportării antisociale ale tineretului;
- folosirea culturii fizice și sportului ca component important de dezvoltare intelectuală, morală și estetică a generației în creștere;
- pregătirea către serviciul militar și activitatea de muncă;
- folosirea culturii fizice și sportului pentru integrarea invalizilor și copiilor orfani în sfera socială;
- crearea noilor forme cultural-sportive și de divertisment, cât și creșterea veniturilor de la spectacole și industria sportivă;
- crearea și dezvoltarea industriei sportive autohtone;
- crearea noii viziuni de reflectare în mass-media a culturii fizice, sportului și modului sănătos de viață;
- dotarea dispensarelor și cabinetelor de medicină sportivă cu utilaj performant.

Date privind identificarea și funcționarea USEFS

Tabelul A4.1. Datele privind identificarea și funcționarea USEFS (pînă în anul 2005 și după semnarea Declarației de la Bologna)

| | Pre-Bologna | După semnarea Declarației de la Bologna (2005) |
|--|---|---|
| Denumirea | INSTITUTUL NAȚIONAL DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT | UNIVERSITATEA DE STAT DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT |
| Anul și actul normativ de înființare | H.G. nr. 289 din 06 iunie 1991 | Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.771 – IV din 21 septembrie 2006 |
| Forma de proprietate | de stat | de stat |
| Particularități funcționale de ansamblu | | <p>Universitatea este o comunitate academică structurală a sistemului de învățământ din Republica Moldova, aflată în subordonarea Ministerului Educației al Republicii Moldova și funcționează în baza art.88, lit. ”j” din Constituția Republicii Moldova, a Legii învățământului, a legislației în vigoare, a celorlalte reglementări legale din țară, a acordurilor și convențiilor internaționale contractate de RM, a Statutului USEFS și a altor reglementări proprii. USEFS are statut juridic, dispune de ștampilă cu stema Republicii Moldova și emblemă proprie, de cont de decontare și alte conturi, inclusiv valutare, de balanță proprie și posedă o parte a patrimoniului național. USEFS este un centru de instruire, științific și cultural specializat în pregătirea specialiștilor de înaltă calificare în domeniul culturii fizice. Universitatea dispune de autonomie și libertate universitară, potrivit legislației în vigoare. USEFS are în structura sa facultăți, secții, catedre, centru de cercetare științifică, club sportiv, laboratoare științifice, bibliotecă, editură, tipografie etc. Din structura USEFS fac parte integrantă și alte unități (experimentale, de agrement, sportive, sociale), precum și serviciile tehnic și administrativ.</p> |

Date privind numărul tezelor de licență, a conducătorilor de teze și numărul de cursuri academice elaborate în perioada 2007 – 2011 în cadrul USEFS

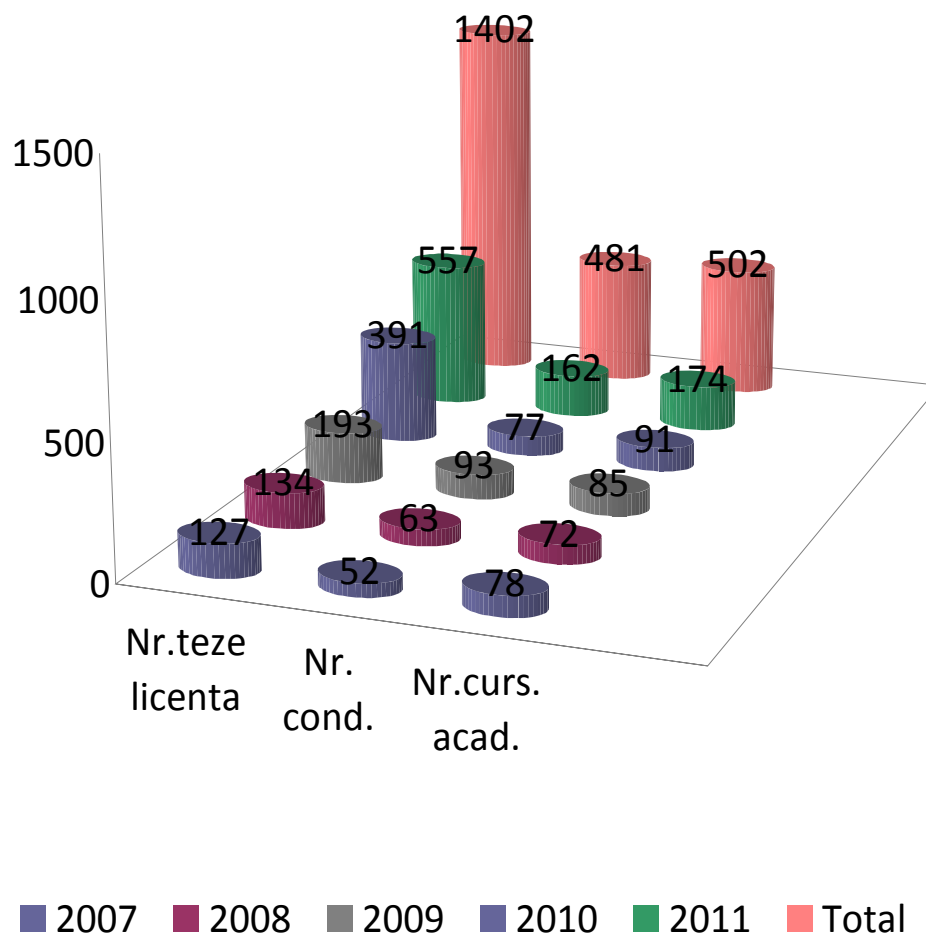


Figura A5.1. Dinamica numărului tezelor de licență elaborate, a conducătorilor de teze și a cursurilor academice (perioada 2007-2011)

Date privind studiile prin doctorat în cadrul USEFS

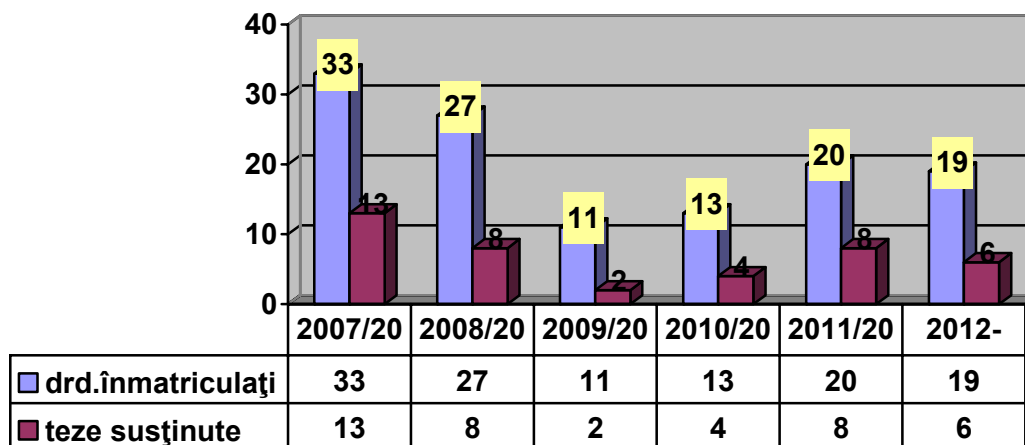
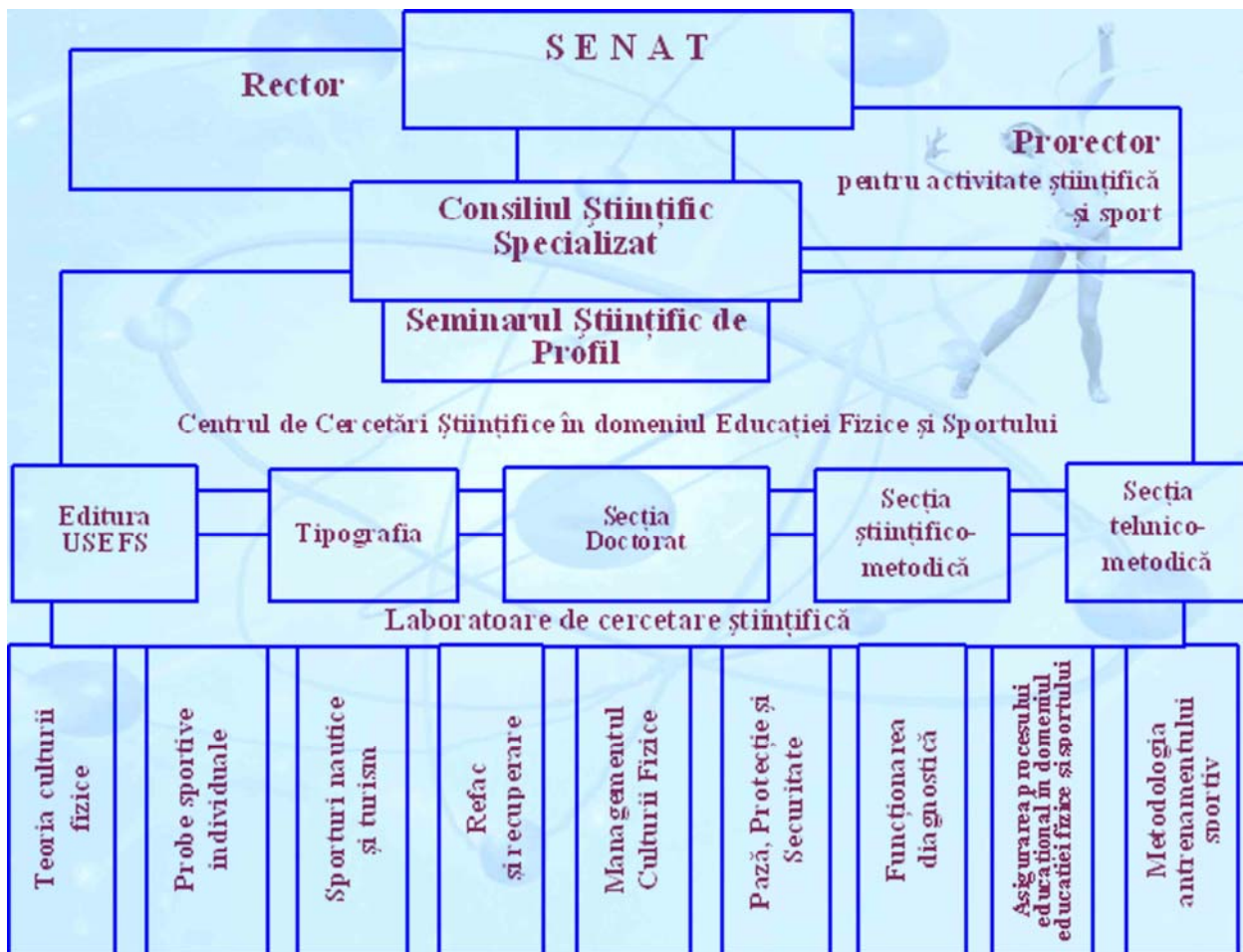
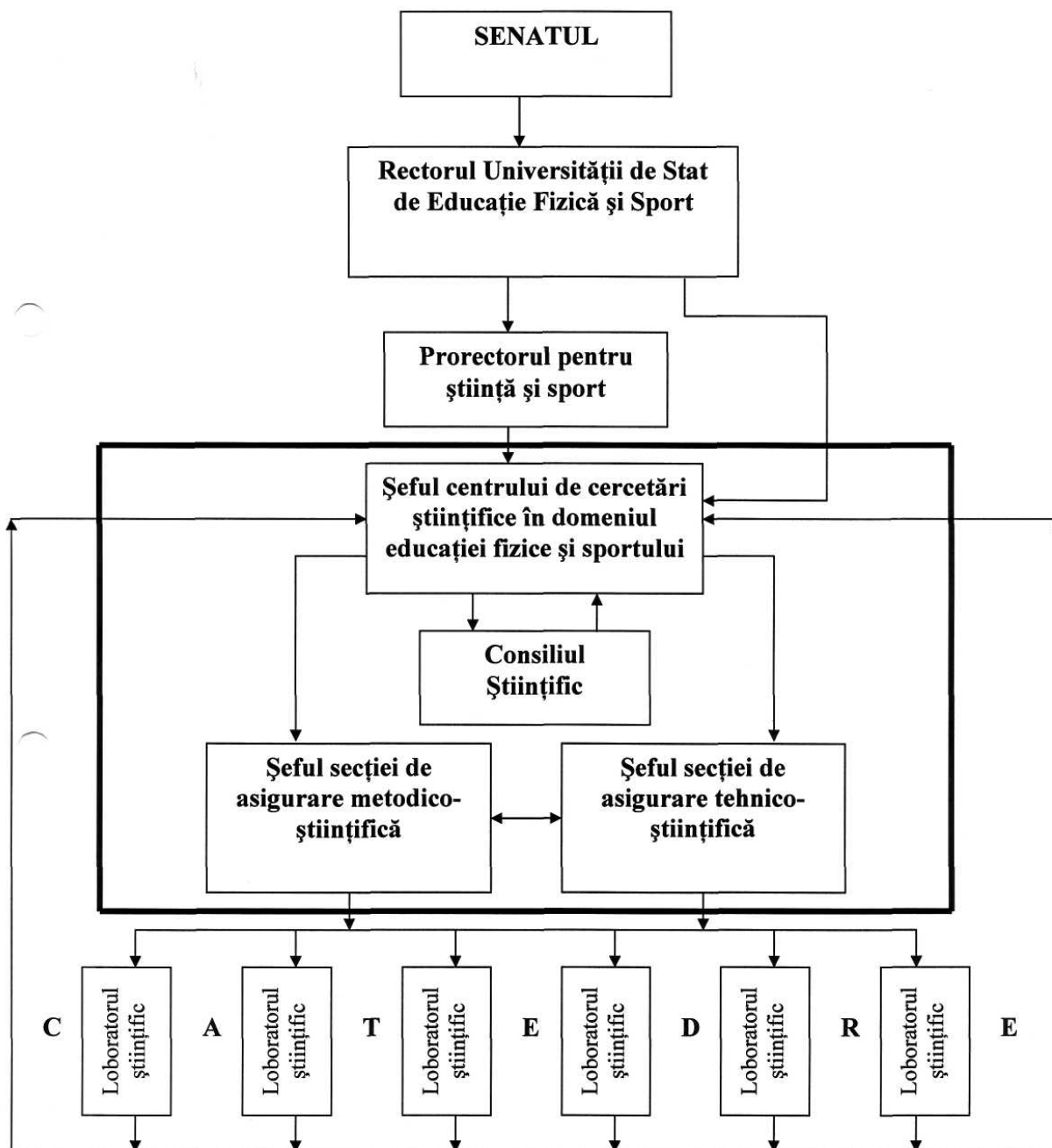


Figura A6.1. Dinamica înmatriculării la studii prin doctorat și susținerii tezelor de doctor în cadrul USEFS în perioada 2007-2013

Organigrama domeniului cercetării USEFS



Structurile de cercetare în cadrul USEFS



Infrastructura de cercetare a USEFS

| Nr. crt | Denumirea edificiului | Spatii m² | Total bloc m² | 13 cercetatori (proiecte) | 78 cercetatori (proiecte) |
|----------------|------------------------------|--|---------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| 1 | Blocul Central (A) | Subsol - 128,2 m ² Etajul 1 - 373 m ² Etajul 2 - 230 m ² Etajul 3 - 74,1 m ² Etajul 4 - 75,8 m ² | 881,1 m ² | 67,77 | 11,29 |
| 2 | Complexul Sportiv | 680 m ² | 680 m ² | 52,3 | 8,21 |
| 3 | Blocul (B) | Etajul 1 - 78,5 m ² Etajul 2 - 52 m ² Etajul 3 - 16 m ² | 146,5m ² | 11,29 | 1,87 |
| 4 | Alexandru cel Bun | 22 m ² | 22 m ² | 1,69 | 0,28 |
| 5 | Bazin Natatie | 56 m ² | 56 m ² | 4,3 | 0,71 |
| 6 | Biblioteca | 356,9 m ² | 356,9 m ² | 27,45 | 4,57 |
| 7 | TOTAL | | 2142,5 m ² | 164,8 | 27,46 |

Contingentul studenților și absolvenților USEFS
(anii universitari 2010 – 2011 și 2011 – 2012)

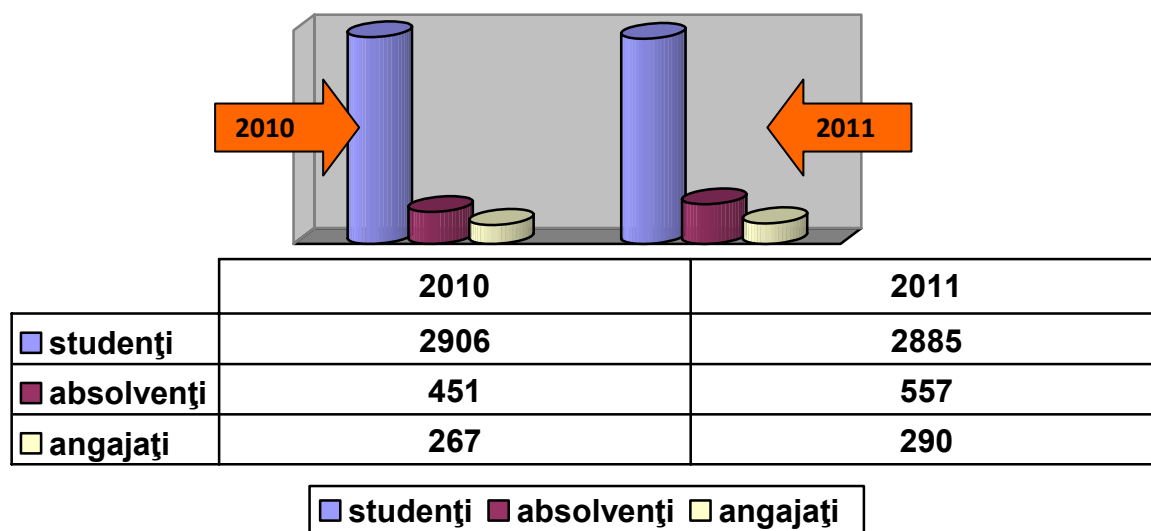


Figura A10.1. Dinamica numărului de studenți, absolvenți și angajați în anii 2010, 2011

Conținutul chestionarului privind evaluarea gradului de satisfacție al studenților și absolvenților USEFS în urma consumării serviciilor de educație

| Nr. crt. | Întrebări |
|----------|---|
| 1 | În calitate de clienți ai USEFS, încercați să orientați sau să influențați activitatea acesteia prin formularea unor propuneri? |
| 2 | După absolvirea universității, ați reușit să găsiți un loc de muncă care să vă asigure un venit stabil? Dacă răspunsul este afirmativ, în ce domeniu? |
| 3 | Sunteți mulțumit de alegerea făcută (specialitatea aleasă) după finalizarea liceului? |
| 4 | Ați fost mulțumiți de pregătirea profesională a cadrelor didactice antrenate în programul academic parcurs de Dvs. ? |
| 5 | Menționați, dacă implementarea sistemului de management al calității la nivelul USEFS poate fi raportat la creșterea calității satisfacției absolvenților acesteia? |
| 6 | Intenționați să vă continuați studiile sau să parcurgeți mai multe forme de pregătire continuă? |

Interpretarea rezultatelor chestionarului (raspunsuri în %)

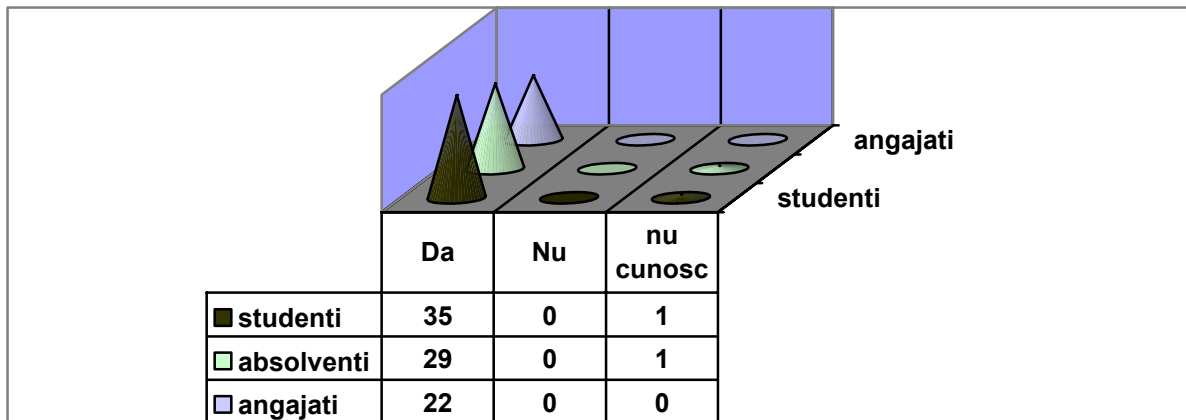


Figura A12.1. Reprezentarea grafică a răspunsurilor cu privire la formularea unor propuneri

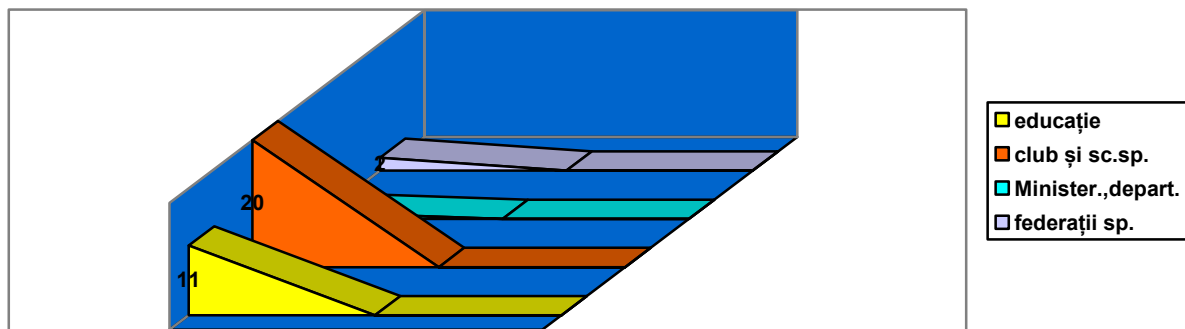


Figura A12.2. Reflectarea grafică a răspunsurilor cu privire la locurile de muncă ocupate

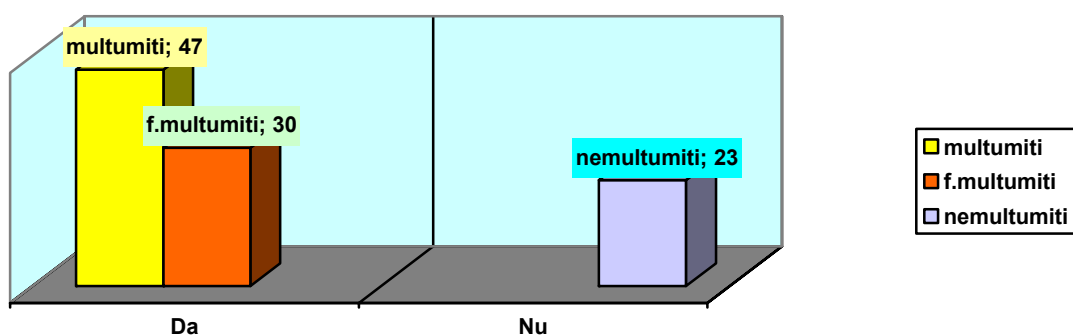


Figura A12.3. Reflectarea grafică a răspunsurilor cu privire la alegerea făcută a specialității în cadrul programului academic

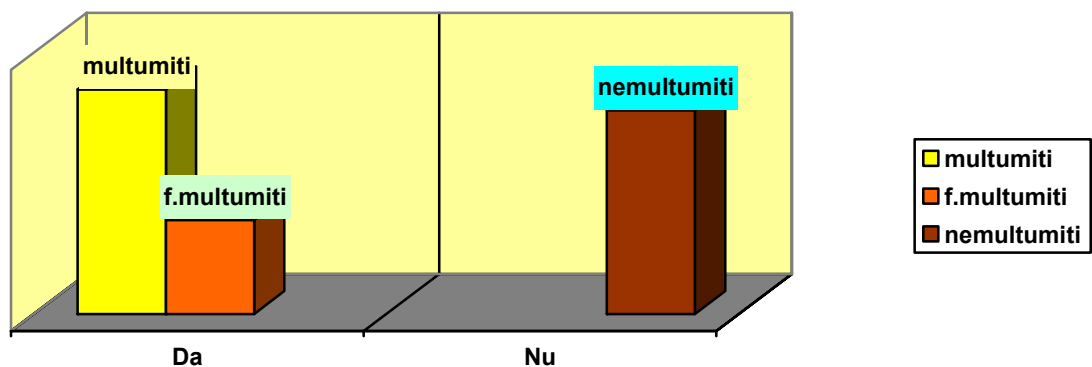


Figura A12.4. Reflectarea grafică a răspunsurilor cu privire la pregătirea profesională a cadrelor didactice

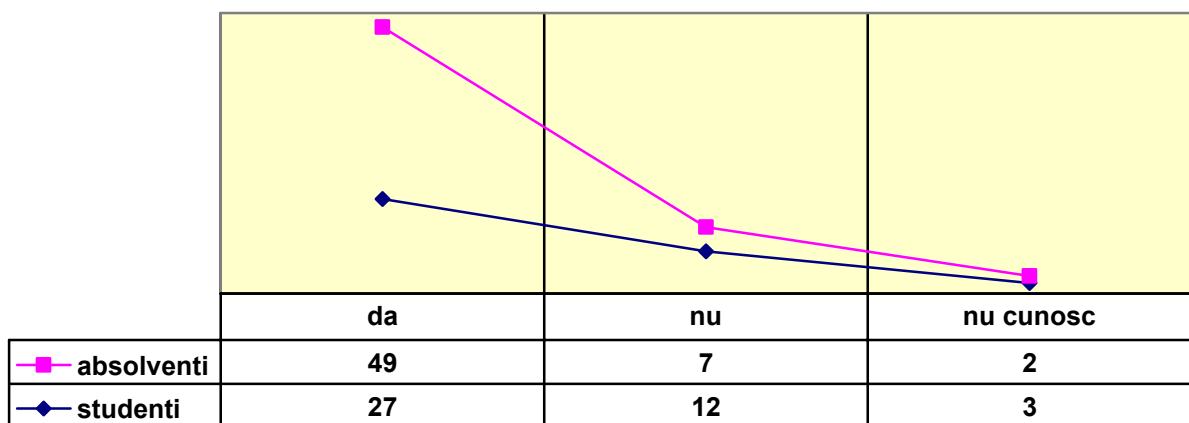


Figura A12.5. Reflectarea grafică a răspunsurilor cu privire la implementarea sistemului de management al calității la nivelul USEFS

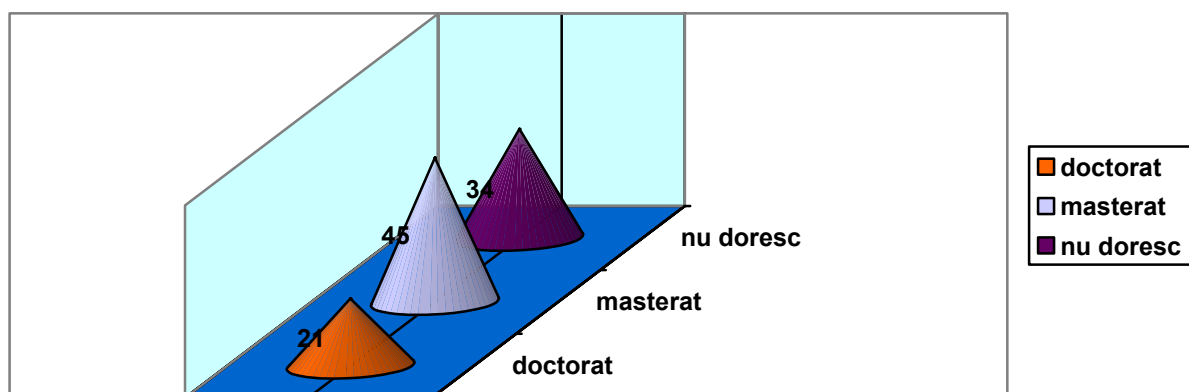


Figura A12.6. Reflectarea grafică a răspunsurilor cu privire la continuarea studiilor

Continutul monitoringului cu privire la identificarea și analiza punctelor forte și punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor USEFS

| Nr. crt. | Subiecte | categorii de respondenți | | |
|----------|--|--------------------------|-----------------|-----------------------------|
| | | cadre didactice 126 | studenți 256 | manageri (absolvenți) 78 |
| 1 | Care dintre obiectivele enumerate mai jos le considerați mai stringente? a) dezvoltarea majoră a cercetării științifice b) consolidarea procesului de învățământ pe cele trei cicluri; c) dezvoltarea programelor de educație și formare pe tot parcursul vieții; d) asumarea unui rol activ al universității în relația cu mediul extrauniversitar; e) extinderea cooperării europene și cu alte zone ale lumii; f) Altele: | 10 | 3 | 7 |
| | | 15 | 6 | 9 |
| | | 13 | 10 | 8 |
| | | 12 | 4 | 3 |
| 2 | Menționați, dacă realizarea unei relații și punți de reciprocitate cu piața națională de resurse umane și monitorizarea evoluției absolvenților poate constitui un obiectiv important al USEFS? a) Da b) Cu certitudine c) Nu | 17 | 10 | 19 |
| | | 18 | 9 | 21 |
| | | 2 | 3 | 1 |
| 3 | Considerați că optimizarea structurii organizatorice a USEFS va contribui la dezvoltarea sa strategică? a) Da b) Nu c) Greu de răspuns | 26 | 11 | 18 |
| | | 6 | 12 | 8 |
| | | 7 | 10 | 2 |
| 4 | Diversificarea și eficientizarea serviciilor oferite pentru studenții universității de profil constituie un obiectiv ce poate contribui la dezvoltarea strategică a universității de profil? a) Da b) Nu c) Greu de răspuns | 27 | 30 | 29 |
| | | 3 | 2 | 5 |
| | | 1 | 2 | 1 |

| | | | | |
|----|--|----|----|----|
| 5 | <p>Considerați că încadrarea USEFS în rețelele universitare de excelență poate constitui un obiectiv strategic de dezvoltare a USEFS?</p> <p>a) Da</p> <p>b) Nu cunosc</p> <p>c) Greu de răspuns</p> | 25 | 14 | 16 |
| | | 11 | 18 | 6 |
| | | 3 | 5 | 2 |
| 6 | <p>Considerați că centrarea activităților științifico – didactice pe programe de masterat, doctorat și postdoctorat și care ar cuprinde un număr cât mai mare dintre absolvenți va putea contribui la dezvoltarea strategică a USEFS?</p> <p>a) Da</p> <p>b) Nu</p> <p>c) Greu de răspuns</p> | 32 | 16 | 21 |
| | | 8 | 6 | 11 |
| | | 2 | 3 | 1 |
| 7 | <p>Specificați dacă corelarea permanentă a numărului de cadre didactice în corespundere cu cel al studenților și masteranzilor și stabilirea taxelor de studii flexibile în funcție de schimbările ce au loc în sistemul educațional pot constitui puncte forte ale USEFS.</p> <p>a) Da</p> <p>b) Nu</p> <p>c) Nu cunosc</p> | 32 | 12 | 27 |
| | | 4 | 11 | 7 |
| | | 1 | 4 | 2 |
| 8 | <p>Dezvoltarea relațiilor de colaborare în scopul promovării calității corpului profesoral didactic al Universității poate constitui punct forte al universității de profil?</p> <p>a) Da</p> <p>b) Nu</p> <p>c) Greu de răspuns</p> | 25 | 15 | 28 |
| | | 5 | 10 | 3 |
| | | 6 | 6 | 2 |
| 9 | <p>Considerați că în prezent conținutul disciplinelor aferent planurilor de învățământ corespunde cerințelor economiei naționale și perspectivelor internaționale?</p> <p>a) Da</p> <p>b) Nu</p> <p>c) Greu de răspuns</p> | 21 | 7 | 15 |
| | | 11 | 17 | 13 |
| | | 5 | 4 | 7 |
| 10 | <p>Considerați că flexibilizarea planurilor de învățământ sau înființarea unor noi specializări vor permite introducerea unor discipline noi sau modificări de capitole, îmbunătățind procesul de învățare al studenților?</p> <p>a) Da</p> | 19 | 18 | 16 |

| | | | | |
|----|--|----------------|--------------|---------------|
| | b) Nu | 20 | 6 | 12 |
| | c) Greu de răspuns | 2 | 4 | 3 |
| 11 | <p>Credeți că trecerea de la învățământul superior de masă la unul de elită ar putea reprezenta un punct forte în dezvoltarea strategică a USEFS?</p> <p>a) puncte forte</p> <p>b) puncte slabe</p> <p>c) nu știu</p> | 35 4 1 | 17 8 6 | 22 2 5 |
| 12 | <p>Specificați dacă perfecționarea cunoștințele profesionale a corpului profesoral didactic, actualizarea și structurarea cursurilor, seminariilor și a laboratoarelor cu respectarea conținutului curricular constituie pentru USEFS?</p> <p>a) puncte forte</p> <p>b) o necesitate</p> <p>c) altele</p> | 12 29 2 | 7 11 1 | 17 20 1 |
| 13 | <p>Considerați că atragerea finanțării prin cercetare poate eficientiza dezvoltarea USEFS?</p> <p>a) Da</p> <p>b) Nu</p> <p>c) Greu de răspuns</p> | 31 3 0 | 7 11 3 | 28 17 0 |
| 14 | <p>Infrastructura de cercetare existentă în Universitate este suficientă pentru desfășurarea activităților de cercetare în condiții optime?</p> <p>a) Da</p> <p>b) Nu cunosc</p> <p>c) Se poate îmbunătăți</p> | 35 0 5 | 9 16 2 | 17 12 4 |
| 15 | <p>Evaluati prioritățile de promovare a calității în cercetare la nivelul USEFS:</p> <p>a) promovarea programelor de cercetare aplicabile în practică</p> <p>b) centrarea pe colaborări în proiecte de cercetare internaționale</p> <p>c) încheierea unor proiecte de cercetare cu agenții economici de profil;</p> | 11 15 27 | 3 2 8 | 13 7 14 |
| 16 | <p>Credeți că participarea insuficientă a studenților la programele de studii, cu accent spre finalizarea anilor terminali, poate fi considerat un punct slab în dezvoltarea USEFS? Dacă răspunsul este afirmativ, selectați în ce situații:</p> <p>a) condiționarea insuficientă a rezultatelor studenților la examene;</p> | 15 | 9 | 10 |

| | | | | |
|----|---|----|----|----|
| | b) existența unor cursuri sau seminare neatractive și neutile studenților; | 11 | 17 | 8 |
| | c) deficiențe ale veniturilor studenților (fiind obligați să muncească și să solicite grafic de studii individual); | 5 | 10 | 3 |
| | d) angajarea studenților spre finalizarea studiilor în scopul integrării lor pe piața muncii. | 7 | 1 | 4 |
| 17 | Încărcarea nejustificată a planurilor de învățământ cu un număr mare de discipline poate constitui un factor negativ pentru universitatea de profil? | | | |
| | a) Da | 26 | 9 | 21 |
| | b) Nu | 6 | 8 | 5 |
| | c) Greu de răspuns | 4 | 21 | 10 |
| 18 | Considerați că elaborarea, racordarea și conținutul materialelor didactice aplicate în procesul de învățământ din cadrul USEFS sunt insuficient ajustate la evoluțiile recente din economia, societatea și învățământul național de profil (sau chiar cel internațional)? | | | |
| | a) Da | 9 | 17 | 18 |
| | b) Nu | 13 | 27 | 7 |
| | c) Nu cunosc | 2 | 4 | 3 |
| 19 | Puteți menționa dacă USEFS este orientată suficient către beneficiarul de studii? | | | |
| | a) Da | 28 | 13 | 25 |
| | b) Nu | 11 | 7 | 6 |
| | c) Greu de răspuns | 2 | 5 | 1 |
| 20 | Evoluția ascendentă a producției științifice în cadrul USEFS, a proiectelor de cercetare reprezintă o cale spre progres a universității? | | | |
| | a) Da | 30 | 12 | 28 |
| | b) Nu | 3 | 9 | 12 |
| | c) Greu de răspuns | 1 | 2 | 3 |
| 21 | Credeți că ar trebui să existe un alt sistem de evaluare a cadrelor didactice din universitate decât cel existent conform actelor normative în vigoare din RM? | | | |
| | a) Da, conform standardelor europene de normare și evaluare a prestației | 25 | 7 | 12 |
| | b) Nu | 18 | 6 | 7 |
| | c) Greu de răspuns | 6 | 14 | 5 |

Reprezentarea grafică a răspunsurilor date de către respondenții monitoringului cu privire la identificarea punctelor forte și punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor USEFS

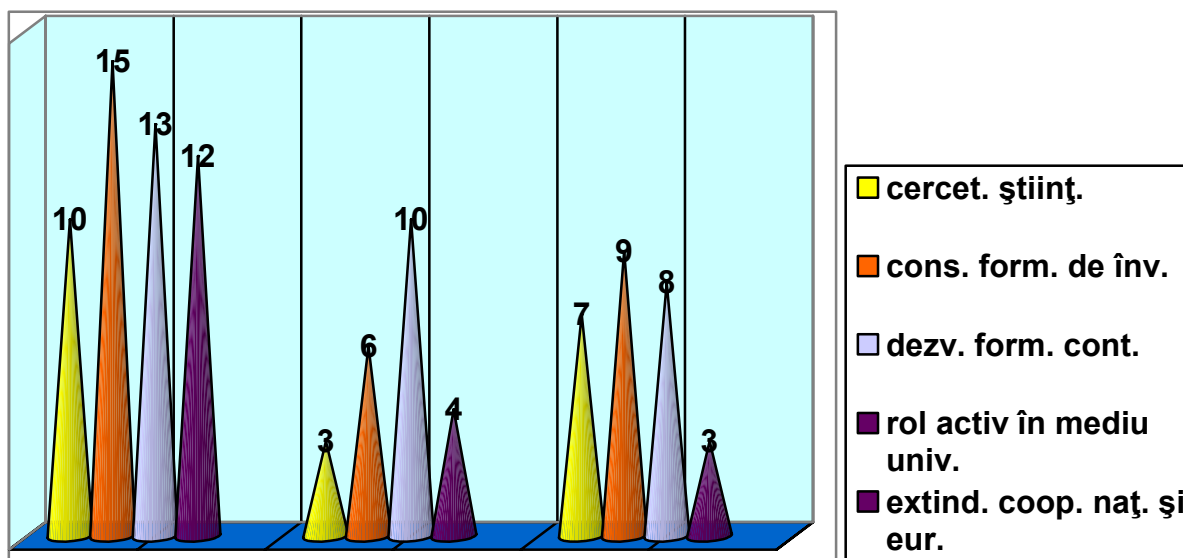


Figura A14.1. Reflectarea grafică a răspunsurilor cu privire la obiectivele majore de dezvoltare strategică a USEFS

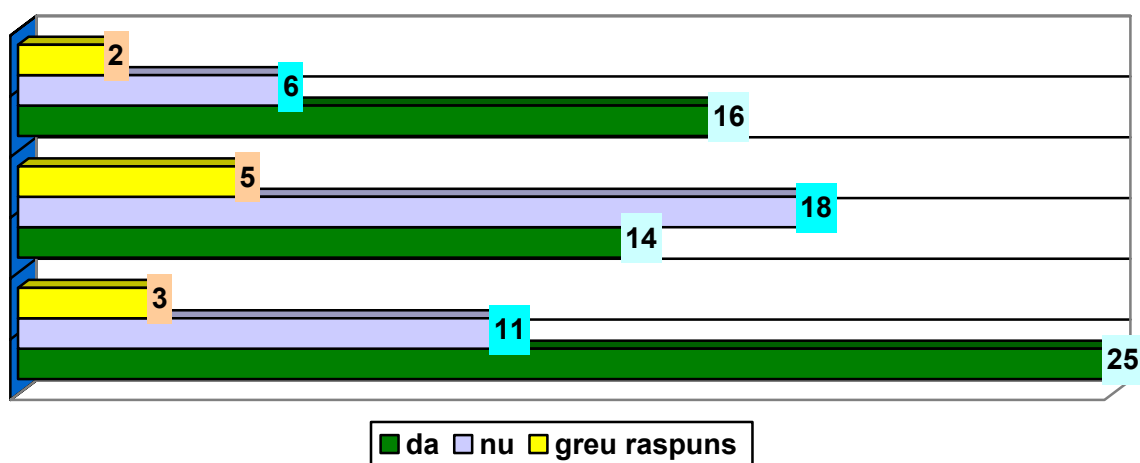


Figura A14.2. Reflectarea grafică a răspunsurilor cu privire la integrarea universității în rețelele de excelență

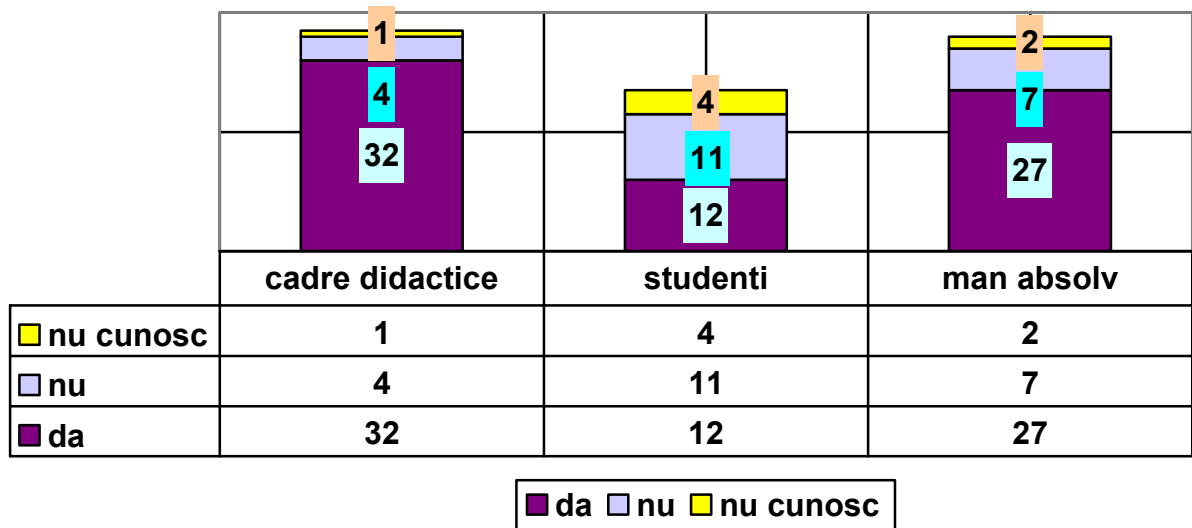


Figura A14.3. Reprezentarea grafică a răspunsurilor cu privire la corelarea numărului de cadre didactice în corespundere cu cel al studenților și masteranzilor, stabilirea taxelor de studii flexibile

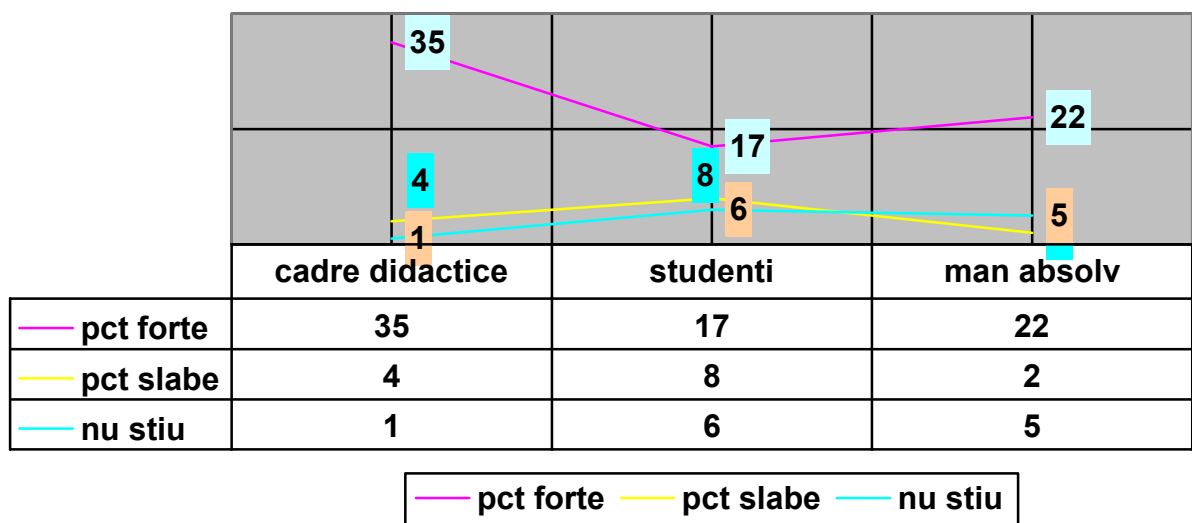


Figura A14.4. Reprezentarea grafică a răspunsurilor cu privire la trecerea de la învățământul superior de masă la unul de elită

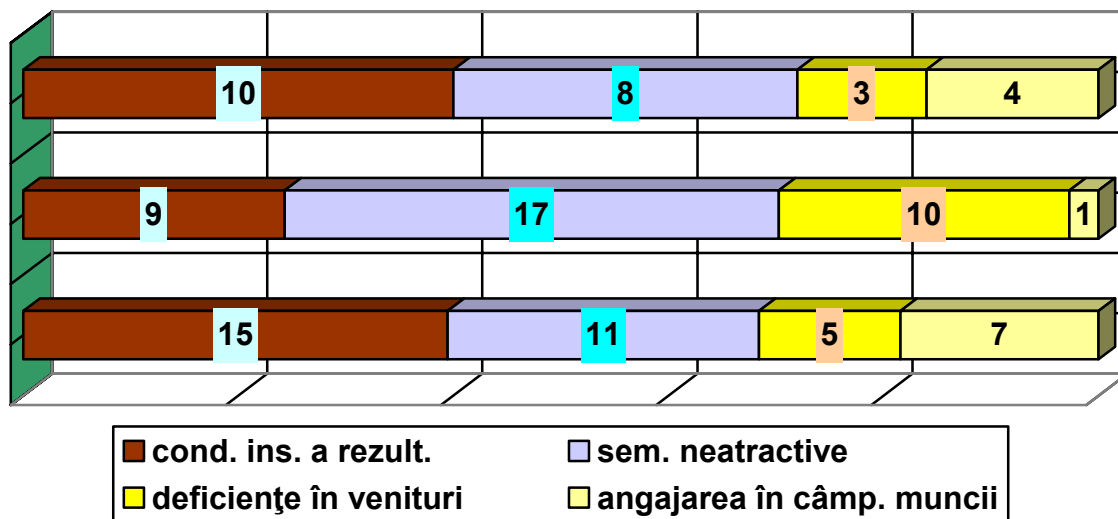


Figura A14.5. Reprezentarea grafică a răspunsurilor cu privire la participarea insuficientă a studenților la programele de studii

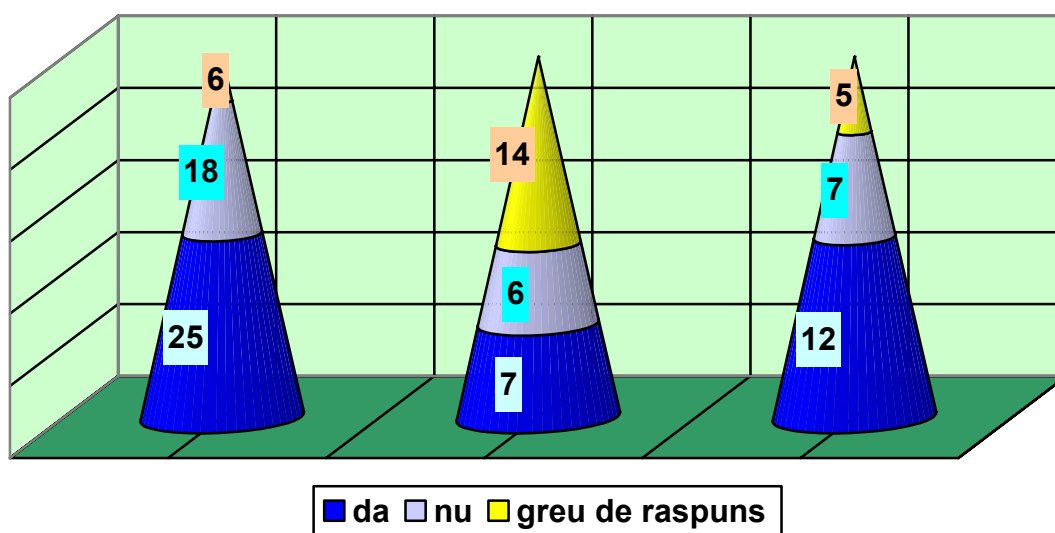


Figura A14.6. Reprezentarea grafică a răspunsurilor cu privire la sistemul de evaluare al cadrelor didactice

Conținutul chestionarului cu privire la elaborarea ghidului practicii de specialitate

| Nr. crt. | ÎNTREBĂRI | Categorii de respondenți | | |
|----------|--|-------------------------------|--------------------------|-----------------|
| | | Studenți anul III, IV n=65 | Cadre didactice n= 25 | Tutori n= 17 |
| 1 | Cunoașteți care sunt obiectivele generale și specifice ale practicii de specialitate? a) Da b) Nu c) Greu de răspuns | 5 17 10 | 33 6 2 | 15 9 3 |
| 2 | Considerați că este necesar elaborarea unui ghid care să conțină toate informațiile cu privire la desfășurarea practicii de specialitate? a) Da b) Nu c) Nu cunosc | 38 3 9 | 12 5 6 | 18 2 7 |
| 3 | Cunoașteți care este documentația-suport a practicii de specialitate? a) Da b) Nu c) Greu de răspuns | 4 47 5 | 15 6 2 | 4 13 4 |
| 4 | Puteți menționa competențele pe care trebuie să le dobândească studentul – practicant la finele practicii de specialitate? Dacă răspunsul dvs. este afirmativ, menționați câteva dintre acestea. a) Da b) Nu c) Greu de răspuns | 7 27 11 | 19 8 5 | 10 9 4 |
| 5 | Credeți că implementarea la nivelul facultății a unui sistem de monitorizare și control al desfășurării practicii de specialitate ar putea contribui la obținerea de către studenții practicantă unor competențe care sunt solicitate pe piața muncii? a) Da b) Nu c) Greu de răspuns | 28 9 5 | 25 7 2 | 15 4 5 |

Interpretarea rezultatelor chestionarului cu privire la elaborarea ghidului
practicii de specialitate

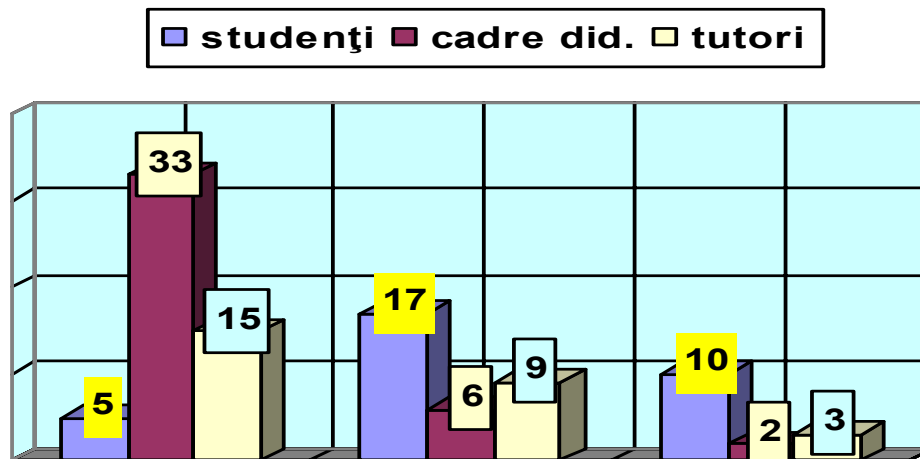


Figura A16.1. Răspunsurile respondenților cu privire la obiectivele generale și
specifice ale ghidului

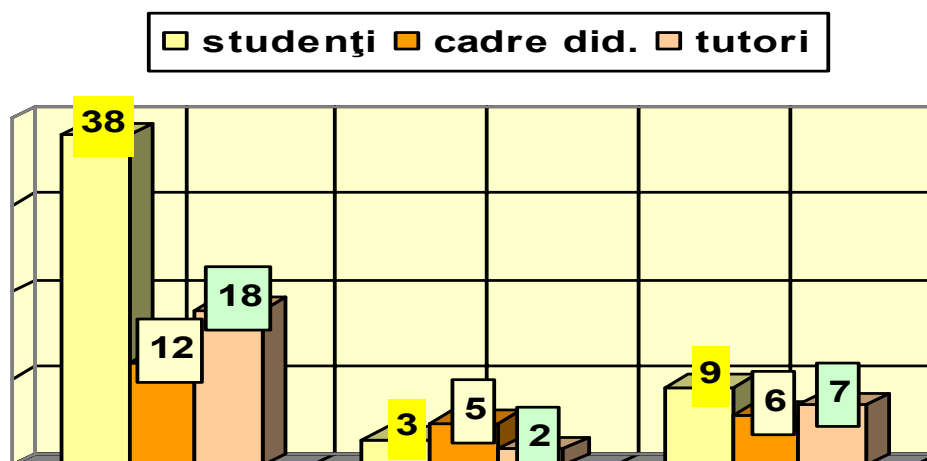


Figura A16.2. Răspunsurile cu privire la necesitatea elaborării unui ghid al
practicii de specialitate

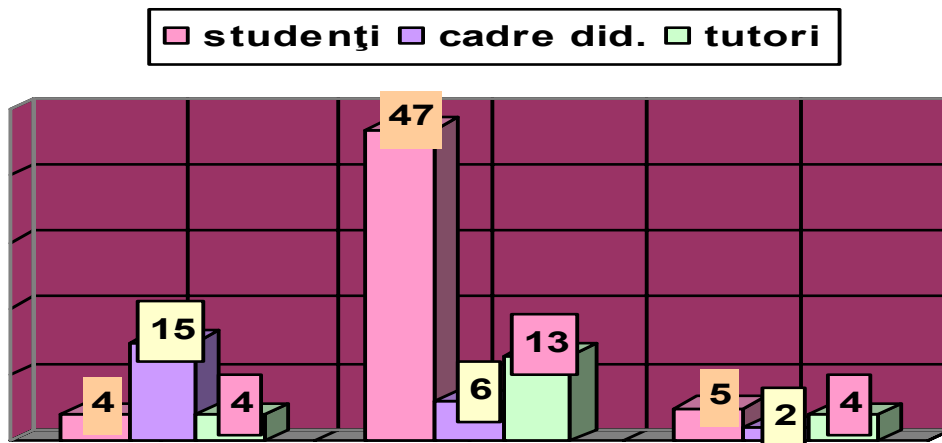


Figura A16.3. Răspunsurile cu privire la documentația-suport a practicii de specialitate

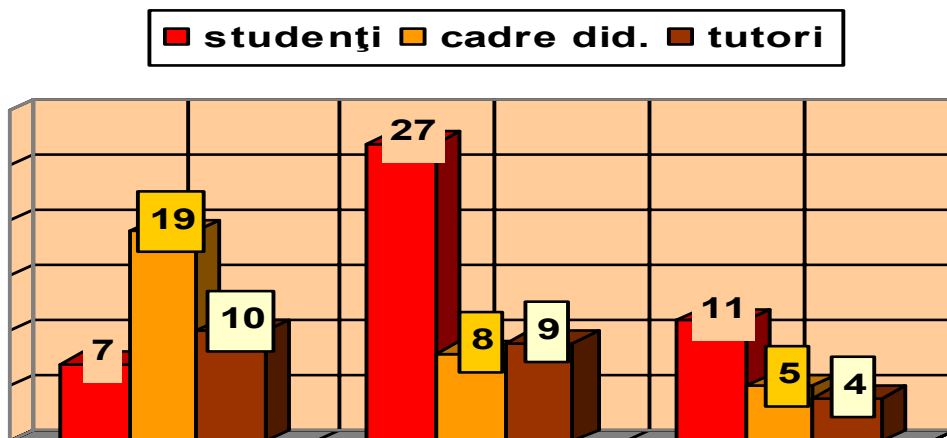


Figura A16.4. Răspunsurile cu privire la competențele dobândite la finele practicii de specialitate

Rezultatele evaluării competențelor practice ale studenților grupelor martor și experiment în urma stagiului de practică

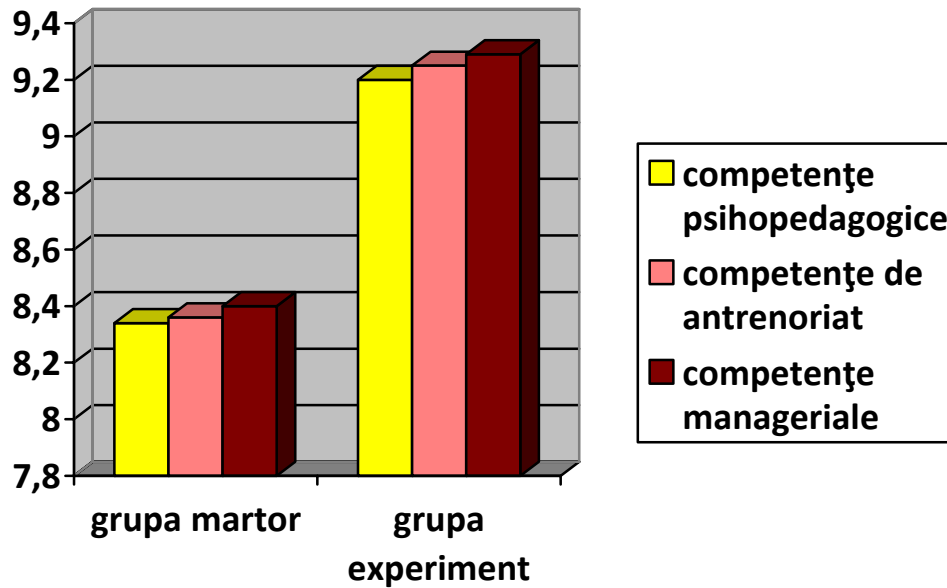


Figura A17.1. Reprezentarea grafică a mediei notelor obținute la evaluarea competențelor practice ale studenților grupelor martor și experiment în urma stagiului de practică